မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်နိဿယ

၁၉၅၈၈

မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်ပါဠိတော်

[ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာမူ]

စက္ကိန္ဒာဘိသိရိသဒ္ဓမ္မဓဇမဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇဂုရု

ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရ

ဆရာတော်ဦးဗုဓ်

အနက်မြန်မာပြန်ဆိုအပ်သော

မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ် နိဿယ

[နန်းတွင်းမူ]

ဝံသာလင်္ကာရသဒ္ဓမ္မာဘိဓဇမဟာဓမ္မရာဇဂုရု

ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရ

မုံတောဆရာတော်

စီရင်ရေးသားအပ်သော

မဟာသတိပဋ္ဌာန်အဓိပ္ပါယ်ကောက်

၃-ကျမ်းတွဲ

☆

ရန်ကုန်မြို့

ဟံသာဝတီပိဋကတ်ပုံနှိပ်တိုက်

၁၉၅၅

ပညာအလင်းပြ

၁၃၀-ဗိုလ်ချုပ်လမ်း၊ ရန်ကုန်မြို့၊

၃ိ ၀၀

အထူးသတိပြုဖွယ်

၍

မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်-ပါဠိတော်ကို တပါးတည်း တဦးတည်း အနေဖြင့်ရှင်း၊ ဝတ်ရွတ်သူ-အသင်းသူ-အသင်းသားတို့အနေဖြင့်ရှင်း၊ ပါဠိတော်စာအုပ်ကို ကိုယ်တိုင်ကြည့်၍ စာဘတ်တတ်သောသူတိုင်းပင် [ဓမ္မ-ပူဇာ] သဘောဖြင့် ရွတ်ဘတ်, ပူဇော်နိုင်ကြစေရန် အထူးစီစဉ် ချက်ပြုထားသည်မှာ—

(၁) ပါဠိတော် စာလုံးကို (၁၈) ပွိုင့်စာလုံးကြီးဖြင့် ရိုက်နှိပ်၍ ထားခြင်းကြောင့် အမြင်-ထင်ရှားရှင်းလင်းခြင်း,

(၂) ပါဠိတော်အစုံ အမြွုပ်အချန်မရှိဘဲ ဖော်ပြခြင်း,

(၃) အက္ခရာ-ပုဒ်-ပါဌ်မှန်ကန်ခြင်း,

(၄) အပိုင်း, အဖြတ်-အရပ်ပြသထားခြင်း,

(၅) ကျက်မှတ်ရန် လွယ်ကူခြင်း,

(၆) ဆဋ္ဌ-သင်္ဂါယနာ-တင် စာတော်မူဖြစ်ခြင်း—

စသော အကြောင်းတို့ကြောင့် သာသနာတော်အကျိုး တိုး တက်အောင် ပြုစီရင် ပုံနှိပ်ထားသော စာအုပ်ဖြစ်ကြောင်း အပေါင်း-ရှင်-လူတို့အား သိစေအပ်ပါသည်။

" ဟံသာဝတီ "

နိဒါန်း

မဟာသတိပဋ္ဌာန သုတ်ကို ချီးကျူးခြင်း

ဒီဃနိကာယ် မဟာဝဂ္ဂသုတ္တန်၌ ပါဝင်သော ဤ **မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်** ဒေသနာတော်ကို မြတ်စွာဘုရားသခင် ဟောကြားတော်မူရာဝယ် "ဧကာယနော ဘိက္ခဝေ အယံ မဂ္ဂေါ" စသည်ဖြင့် (၁) ကိလေသာ အညစ်အကြေး သန့်ရှင်းရန် (၂) စိုးရိမ်ပူဆွေးခြင်း လွန်မြောက်ရန် (၃) ငိုကြွေးမြည်တမ်းခြင်း လွန်မြောက်ရန် (၄) ကိုယ်ဆင်းရဲခြင်း ကွယ်ပျောက်ရန် (၅) စိတ်ဆင်းရဲခြင်း ကွယ်ပျောက်ရန် (၆) အရိယာမဂ်ရရန် (၇) နိဗ္ဗာန် မျက်မှောက်ပြုရန် တကြောင်းတည်းသော လမ်းကောင်းအဖြစ်ဖြင့် ဟောတော်မူခဲ့သည့်ပြင်၊ ၎င်းသတိပဋ္ဌာန် ဘာဝနာ တရားကို ပြင်းပြသော အလိုဆန္ဒနှင့် ဝီရိယ, သမာဓိကို မျှတအောင်ထား၍ ၇-နှစ်မျှ ကျင့်ကြံအားထုတ်လျှင် အထက်ပါ အကျိုးအာနိသင် အချက်ကြီး ၇-ချက်ကို ဧကန်ရရှိနိုင်ကြောင်းဖြင့် ဤသတိပဋ္ဌာနသုတ်ကို အထူးတလည် ချီးကျူးထောမနာ ပြုတော်မူခဲ့ပေသည်။

ဆရာတော်ဦးဗုဓ် နိဿယမြန်မာ ပြန်ဆိုပုံ

ပါဠိ တော်များကို မြန်မာဘာသာ ပြန်ဆိုရာတွင် အတ္တနောမတိ-ခေါ် မိမိအလို, မိမိစွဲရင်း ဝါဒများကိုသွင်းလျက် အနက်မြန်မာ ပြန်ဆိုတတ်ကြလေသည်၊ **ညောင်ကန် ဆရာတော်ဟူ၍၎င်း, မဟာအောင်မြေဘုံစံ အုန်းကျောင်းဆရာတော် ဟူ၍၎င်း, ဆရာတော်ဦးဗုဓ် ဟူ၍၎င်း,** ယခုအခါနေလအသွင်အလွန်ထင်ရှားသော ဆရာတော်ကြီးသည်ကား-ပါဠိတော်များကို အနက်မြန်မာပြန်ဆိုရာ၌ အတ္တနောမတိ-ခေါ် မိမိအလို, မိမိစွဲရင်းဝါဒများမပါစေမူ၍—

၁။ ဘုရားရှင်အလိုတော်ကျဖြစ်စေခြင်း,

၂။ အဋ္ဌကထာစကားကို သွင်းပြခြင်း,

၃။ ပါဠိတော်ကို အဋ္ဌကထာနှင့်ညှိလျက် အဓိပ္ပါယ်တော်ပြုခြင်း,

၄။ မြန်မာဝေါဟာရ-ပေါရာဏနိုင်နင်း၍ ပါဠိနှင့် မြန်မာအံကိုက် ဖြစ်စေခြင်း,
၅။ သရုပ်သဘောဆိုက်အောင် ထိထိမိမိပြန်ဆိုခြင်း,
၆။ စာရှုသူတို့ လွယ်ကူစွာ မှတ်သားနိုင်ရန် သံပေါက်လက်ခေါ် ဆောင်ပုဒ်များပါရှိစေခြင်း,
၇။ အက္ခရာ,သတ်ပုံသတ်ညွှန်း,အစပ်အဟပ်ညီညွတ်စေခြင်း,

စသောအချက်ပေါင်း မြောက်မြားစွာကို ပါရှိစေ၍ အနက်မြန်မာ ပြန်ဆိုတော်မူခဲ့ပေသည်၊ ထို့ကြောင့် ရှေးကဆရာတော်များသည်၎င်း, ယခု ဆရာတော်များသည်၎င်း ဆရာတော် ဦးဗုမ် ပြန်ဆိုထားသော နိဿယစာစောင်များကိုသာ ကြည့်ရှုရန်လက်ဝယ် အမြဲအစွဲထားတော်မူကြလေသည်။

သည်မျှသာမကသေး၊ **ဗုမ်အစ,ဗုမ်အဆုံး**-ဟူသော စကားထူးဖြင့် ချီးကျူးတော်မူကြလေသည်။

[ဗုမ်အစ,ဗုမ်အဆုံး-ဟူသည် ပိဋကတ်သုံးပုံကို ပါရဂူမြောက် တဘက်ကမ်းခတ်လောက်အောင် တတ်ကျွမ်းသော မထေရ်တို့မှာ…အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသမှစ၍ ဆရာတော်ဦးဗုမ်မှာဆုံးသည်ဟုဆိုလိုသည်။]

ဟံသာဝတီ၏ အာသီသ

ကျွန်ုပ်တို့ ဟံသာဝတီပိဋကတ် ပုံနှိပ်တိုက်၏ အာသီသ တောင့်တရင်း နှလုံးသွင်းမှာ…ပါဠိတော်များ, အဋ္ဌကထာများ, ဋီကာများ, ယောဇနာများ, ဂဏ္ဌိဂန္ထရများနှင့်တကွ ရှေးဆရာတော်ကြီးများ ရေးသားတော်မူခဲ့သော ပိဋကတ်တော်လာစာပေများ မတိမ်ကော မပပျောက်စေရန်၎င်း, မသူတော် တရားကွယ်ပ၍ သူတော်တရား ထွန်းကားလာရန်၎င်း, ဗုဒ္ဓသာသနာတော်ကြီးစည်ပင်ပြန့်ပွား၍ အဓွန့်ရှည်စွာ တည်စေရန်၎င်း ရည်သန်ပြီးလျှင် အဆက်မပြတ် ပိဋကတ်တော်ကျမ်းစာများကို ရိုက်နှိပ်အပ်သည်ဖြစ်၍ ယခုအခါ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းသူတို့ ဘုရားဟော ကျမ်းဂန်နှင့်အညီ….နည်းမှန်လမ်းမှန်ကို သိရှိတော်မူကြရန်အတွက် ရှေးက ကျွန်ုပ်တို့တိုက်တွင် ရိုက်ခဲ့ပြီးသော နန်းတွင်းမှူး ဆရာတော်ဦးဗုမ်၏ မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ် နိဿယကို ထပ်မံရိုက်နှိပ် ဖြန့်ချီထုတ်ဝေအပ်သည်ဖြစ်ပါကြောင်း။

ယင်းသို့ဖြန့်ချိထုတ်ဝေရာတွင်လည်း—

၁။ ပါဠိတော်သက်သက်ကို ကျက်မှတ်၍ ရွတ်ဘတ် သရဇ္ဈာယ်လို သူများအတွက်-မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်ပါဠိတော်,

၂။ ပါဠိနှင့်မြန်မာ တွဲဘက်၍ လေ့လာလိုသူများအတွက်- မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်နိဿယ,

၃။ ပါဠိမဘက် မြန်မာသက်သက် အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို လေ့လာလိုသူများအတွက်-မဟာသတိပဋ္ဌာန်အဓိပ္ပါယ်ကောက်,

ငင်း၃-ကျမ်းကိုပူးတွဲ၍ ရှင်းလင်းသေသပ်သော အထားအသို,အပိုအလိုမရှိသော ပုဒ်ပါဌ်,အဖြတ်အရပ် ကျ-နသေချာ၍ အက္ခရာပုဒ်ဗျည်းမလိပ်လည်းစေရအောင် ပါဠိဆရာကြီး **ဦးခင်စိုး- သိရိပဝရ ဓမ္မာစရိယ** အမှူးရှိသော **ဟံသာဝတီပါဠိဆရာအဖွဲ့**က ကောင်းမွန်စွာ သုတ်သင် ပြင်ဆင်ကာ စက်တင်ပုံနှိပ်အပ်သည် ဖြစ်ပါကြောင်း။

"ဟံသာဝတီ"

မာတိကာ

ဦးရေ	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
	မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်ပါဠိတော်	
၁။	နိဒါန	၁
၂။	ဥဒ္ဒေသ	၁
၃။	ကာယာနုပဿနာ အာနာပါန ပဗ္ဗ	၂
၄။	ကာယာနုပဿနာ ဣရိယာပထပဗ္ဗ	၄
၅။	ကာယာနုပဿနာ သမ္ပဇာန ပဗ္ဗ	၄
၆။	ကာယာနုပဿနာ ပဋိကူလမနသိကာရပဗ္ဗ	၅
၇။	ကာယာနုပဿနာ ဓာတုမနသိကာရပဗ္ဗ	၇
၈။	ကာယာနုပဿနာ နဝသိဝထိကပဗ္ဗ	၈
၉။	ဝေဒနာ နုပဿနာ	၁၄
၁၀။	စိတ္တာနုပဿနာ	၁၅
၁၁။	ဓမ္မာနုပဿနာ နီဝရဏ ပဗ္ဗ	၁၇
၁၂။	ဓမ္မာနုပဿနာ ခန္ဓပဗ္ဗ	၁၉
၁၃။	ဓမ္မာနုပဿနာ အာယတနပဗ္ဗ	၂၀
၁၄။	ဓမ္မာနုပဿနာ ဗောဇ္ဈင်္ဂပဗ္ဗ	၂၂
၁၅။	ဓမ္မာနုပဿနာ သစ္စပဗ္ဗ	၂၅
၁၆။	ဒုက္ခ သစ္စ နိဒ္ဒေသ	၂၅
၁၇။	သမုဒယ သစ္စ နိဒ္ဒေသ	၂၉
၁၈။	နိရောဓ သစ္စ နိဒ္ဒေသ	၃၁
၁၉။	မဂ္ဂ သစ္စ နိဒ္ဒေသ	၃၄
၂၀။	အာနိသံသကထာ	၃၇
၂၁။	နိဂမနကထာ	၃၈
	ဥဒ္ဒါန	၃၈

မာတိကာ

ဦးရေ	အကြောင်းအရာ		စာမျက်နှာ
	မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ် နိဿယ		
(က)	ပဏာမ	....	၄၁
(ခ)	မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်အမွှန်း	....	၄၂
(ဂ)	မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်အကျိုးပြဝတ္ထု	....	၄၃
၁။	နိဒါန်း	....	၅၀
၂။	ဥဒ္ဒေသ	....	၅၁
၃။	ကာယာနုပဿနာ အာနာပါနပိုင်း	....	၅၄
၄။	ကာယာနုပဿနာ ဣရိယာပထပိုင်း	....	၅၉
၅။	ကာယာနုပဿနာ သမ္ပဇာနပိုင်း	....	၆၃
၆။	ကာယာနုပဿနာ ပဋိကူလမနသိကာရပိုင်း	....	၆၈
၇။	ကာယာနုပဿနာ ဓာတုမနသိကာရပိုင်း	....	၇၉
၈။	ကာယာနုပဿနာ နဝသိဝထိကပိုင်း	....	၈၂
၉။	ဝေဒနာနုပဿနာ	....	၈၇
၁၀။	စိတ္တာနုပဿနာ	....	၉၁
၁၁။	ဓမ္မာနုပဿနာ နီဝရဏပိုင်း	....	၉၅
၁၂။	ဓမ္မာနုပဿနာ ခန္ဓာပိုင်း	....	၁၀၄
၁၃။	ဓမ္မာနုပဿနာ အာယတနပိုင်း	....	၁၀၉
၁၄။	ဓမ္မာနုပဿနာ ဗောဇ္ဈင်ပိုင်း	....	၁၁၅
၁၅။	ဓမ္မာနုပဿနာ သစ္စာပိုင်း	....	၁၂၂
၁၆။	ဒုက္ခ သစ္စ နိဒ္ဒေသ	....	၁၂၃
၁၇။	သမုဒယ သစ္စ နိဒ္ဒေသ	....	၁၃၅
၁၈။	နိရောဓ သစ္စ နိဒ္ဒေသ	....	၁၄၀
၁၉။	မဂ္ဂ သစ္စ နိဒ္ဒေသ	....	၁၄၅
၂၀။	အာနိသင်ပြ မိန့်ခွန်းတော်	....	၁၅၁
၂၁။	နိဂုံးချုပ် မိန့်ခွန်းတော်	....	၁၅၃
	ဥဒ္ဒါန်း	....	၁၅၄
	ကျမ်းပြီးနိဂုံး	....	၁၅၈

မဟာသတိပဋ္ဌာန် အဓိပ္ပါယ်ကောက်

ဦးရေ	အကြောင်းအရာ		စာမျက်နှာ
	ပဏာမ-ပဋိညာဉ်	....	၁၆၁
၁။	နိဒါန်း	....	၁၆၂
၂။	ဥဒ္ဒေသ	....	၁၆၂
၃။	ကာယာနုပဿနာ အာနာပါနပိုင်း	....	၁၆၃
၄။	ကာယာနုပဿနာ ဣရိယာပထပိုင်း	....	၁၆၆
၅။	ကာယာနုပဿနာ သမ္ပဇာနပိုင်း	....	၁၆၈
၆။	ကာယာနုပဿနာ ပဋိကူလမနသိကာရပိုင်း	....	၁၇၄
၇။	ကာယာနုပဿနာ ဓာတုမနသိကာရပိုင်း	....	၁၇၅
၈။	ကာယာနုပဿနာ နဝသိဝထိကပိုင်း	....	၁၇၇
၉။	ဝေဒနာနုပဿနာ	....	၁၈၀
၁၀။	စိတ္တာနုပဿနာ	....	၁၈၄
၁၁။	ဓမ္မာနုပဿနာ နီဝရဏပိုင်း	....	၁၈၇
၁၂။	ဓမ္မာနုပဿနာ ခန္ဓာပိုင်း	....	၁၉၁
၁၃။	ဓမ္မာနုပဿနာ အာယတနပိုင်း	....	၁၉၂
၁၄။	ဓမ္မာနုပဿနာ ဗောဇ္ဈင်ပိုင်း	....	၁၉၅
၁၅။	ဓမ္မာနုပဿနာ သစ္စာပိုင်း	....	၂၀၂
၁၆။	အာနိသင်ပြ မိန့်ခွန်းတော်	....	၂၂၀
၁၇။	နိဂုံးချုပ် မိန့်ခွန်းတော်	....	၂၂၂
	သတိပဋ္ဌာန်၌ အထူးမှတ်ဘွယ်	....	၂၂၇
	ကျမ်းပြီးနိဂုံး	....	၂၃၁

မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ် ပါဠိတော်

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော
သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ

နိဒါန

၁။ ဧဝံ မေ သုတံ—ဧကံ သမယံ ဘဂဝါ ကုရူသု ဝိဟရတိ ကမ္မာသဓမ္မံ နာမ [၁] ကုရူနံ နိဂမော။ တတြ ခေါ ဘဂဝါ ဘိက္ခူ အာမန္တေသိ “ဘိက္ခဝေါ”တိ။ ဘဒ္ဒန္တေတိ[၂] တေ ဘိက္ခူ ဘဂဝတော ပစ္စဿောသုံ။

ဘဂဝါ ဧတဒဝေါစ—

ဥဒ္ဒေသ

၂။ ဧကာယနော အယံ ဘိက္ခဝေ မဂ္ဂေါ သတ္တာနံ ဝိသုဒ္ဓိယာ သောကပရိဒေဝါနံ သမတိက္ကမာယ ဒုက္ခဒေါမနဿာနံ အတ္ထင်္ဂမာယ ဉာယဿ အဓိဂမာယ နိဗ္ဗာနဿ သစ္ဆိကိရိယာယ၊ ယဒိဒံ စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ။

ကတမေ စတ္တာရော—

ဣဓ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ အာတာပီ သမ္ပဇာနော သတိမာ ဝိနေယျ လောကေ

၁—ကမ္မာသဒမ္မံနာမ (ကတ္ထစိ) ၂—ဘဒန္တေတိ (သီ၊ သျာ၊ ဣ)

အဘိဇ္ဈာဒောမနဿံ၊ ဝေဒနာသု ဝေဒနာနုပဿီ ဝိဟရတိ အာတာပီ သမ္ပဇာနော သတိမာ ဝိနေယျ လောကေ အဘိဇ္ဈာဒောမနဿံ၊ စိတ္တေ စိတ္တာနုပဿီ ဝိဟရတိ အာတာပီ သမ္ပဇာနော သတိမာ ဝိနေယျ လောကေ အဘိဇ္ဈာဒောမနဿံ၊ ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿီ ဝိဟရတိ အာတာပီ သမ္ပဇာနော သတိမာ ဝိနေယျ လောကေ အဘိဇ္ဈာဒောမနဿံ။

ဥဒ္ဒေသော နိဋ္ဌိတော။

ကာယာနုပဿနာ အာနာပါနပဗ္ဗ

၃။ ကထဉ္စ ပန ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ။ ဣဓ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု အရညဂတော ဝါ ရုက္ခမူလဂတော ဝါ သုညာဂါရဂတော ဝါ နိသီဒတိ ပလ္လင်္ကံ အာဘုဇိတွာ ဥဇုံ ကာယံ ပဏိဓာယ ပရိမုခံ သတိံ ဥပဋ္ဌပေတွာ။

သော သတောဝ အဿသတိ၊ သတောဝ ပဿသတိ။ ဒီဃံ ဝါ အဿသန္တော ဒီဃံ အဿသာမီတိ ပဇာနာတိ၊ ဒီဃံ ဝါ ပဿသန္တော ဒီဃံ ပဿသာမီတိ ပဇာနာတိ။ ရဿံ ဝါ အဿသန္တော ရဿံ အဿသာမီတိ ပဇာနာတိ၊ ရဿံ ဝါ ပဿသန္တော ရဿံ ပဿသာမီတိ ပဇာနာတိ။

သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ အဿသိဿာမီတိ သိက္ခတိ၊ သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ ပဿသိဿာမီတိ သိက္ခတိ။ ပဿမ္ဘယံ ကာယသင်္ခါရံ အဿသိဿာမီတိ သိက္ခတိ၊ ပဿမ္ဘယံ ကာယသင်္ခါရံ ပဿသိဿာမီတိ သိက္ခတိ။

သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ ဒက္ခော ဘမကာရော ဝါ ဘမကာရန္တေဝါသီ ဝါ ဒီဃံ ဝါ အဉ္ဆန္တော ဒီဃံ အဉ္ဆာမီတိ

ပဇာနာတိ၊ ရဿံ ဝါ အဉ္ဆန္တော ရဿံ အဉ္ဆာမီတိ ပဇာ-
နာတိ။ ဧဝမေဝ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဒီဃံ ဝါ အဿ-
သန္တော ဒီဃံ အဿသာမီတိ ပဇာနာတိ၊ ဒီဃံ ဝါ ပဿ-
သန္တော ဒီဃံ ပဿသာမီတိ ပဇာနာတိ။ ရဿံ ဝါ အဿ-
သန္တော ရဿံ အဿသာမီတိ ပဇာနာတိ၊ ရဿံ ဝါ
ပဿသန္တော ရဿံ ပဿသာမီတိ ပဇာနာတိ။

သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ အဿသိဿာမီတိ သိက္ခတိ၊
သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ ပဿသိဿာမီတိ သိက္ခတိ။ ပဿမ္ဘ-
ယံ ကာယသင်္ခါရံ အဿသိဿာမီတိ သိက္ခတိ၊ ပဿမ္ဘ-
ယံ ကာယသင်္ခါရံ ပဿသိဿာမီတိ သိက္ခတိ။

ဣတိ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊
ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ အဇ္ဈတ္တ-
ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ။ သမုဒယ-
ဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ၊ ဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ
ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ၊ သမုဒယဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာ-
ယသ္မိံ ဝိဟရတိ။

အတ္ထိ ကာယော တိ ဝါ ပနဿ သတိ ပစ္စုပဋ္ဌိတာ
ဟောတိ ယာဝဒေဝ ဉာဏမတ္တာယ ပဋိဿတိမတ္တာယ။
အနိဿိတော စ ဝိဟရတိ၊ န စ ကိဉ္စိ လောကေ ဥပါဒိယတိ။
ဧဝမ္ပိ ခေါ[၁] ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ကာယေ ကာယာနုပဿီ
ဝိဟရတိ။

အာနာပါနပဗ္ဗံ နိဋ္ဌိတံ။

၁-ဧဝမ္ပိ (သီ၊ သျာ၊ ဣ)

ကာယာနုပဿနာ ဣရိယာပထပဗ္ဗံ

၄။ ပုန စပရံ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဂစ္ဆန္တော ဝါ ဂစ္ဆာမီတိ ပဇာနာတိ၊ ဌိတော ဝါ ဌိတောမှီတိ ပဇာနာတိ၊ နိသိန္နော ဝါ နိသိန္နောမှီတိ ပဇာနာတိ၊ သယာနော ဝါ သယာနောမှီတိ ပဇာနာတိ၊ ယထာ ယထာ ဝါ ပနဿ ကာယော ပဏိဟိတော ဟောတိ၊ တထာ တထာ နံ ပဇာနာတိ။

ဣတိ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ။ သမုဒယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ၊ ဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ၊ သမုဒယဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ။

အတ္ထိ ကာယောတိ ဝါ ပနဿ သတိ ပစ္စုပဋ္ဌိတာ ဟောတိ ယာဝဒေဝ ဉာဏမတ္တာယ ပဋိဿတိမတ္တာယ။ အနိဿိတော စ ဝိဟရတိ၊ န စ ကိဉ္စိ လောကေ ဥပါဒိယတိ။ ဧဝမ္ပိ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ။

ဣရိယာပထပဗ္ဗံ နိဋ္ဌိတံ။

ကာယာနုပဿနာ သမ္ပဇာနပဗ္ဗံ

၅။ ပုန စပရံ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု အဘိက္ကန္တေ ပဋိက္ကန္တေ သမ္ပဇာနကာရီ ဟောတိ၊ အာလောကိတေ ဝိလောကိတေ သမ္ပဇာနကာရီ ဟောတိ၊ သမိဉ္ဇိတေ ပသာရိတေ သမ္ပဇာနကာရီ ဟောတိ၊ သင်္ဃာဋိပတ္တစီဝရဓာရဏေ သမ္ပဇာနကာရီ ဟောတိ၊ အသိတေ ပီတေ ခါယိတေ သာယိတေ

သမ္ပဇာနကာရီ ဟောတိ၊ ဥစ္စာရပဿာဝကမ္မေ သမ္ပဇာန-
ကာရီ ဟောတိ၊ ဂတေ ဌိတေ နိသိန္နေ သုတ္တေ ဇာဂရိတေ
ဘာသိတေ တုဏှီဘာဝေ သမ္ပဇာနကာရီ ဟောတိ။

ဣတိ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊
ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါ
ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ။ သမုဒယဓမ္မာနုပဿီ
ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ၊ ဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ
ဝိဟရတိ၊ သမုဒယဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ။

အတ္ထိ ကာယောတိ ဝါ ပနဿ သတိ ပစ္စုပဋ္ဌိတာ
ဟောတိ ယာဝဒေဝ ဉာဏမတ္တာယ ပဋိဿတိမတ္တာယ။
အနိဿိတော စ ဝိဟရတိ၊ န စ ကိဉ္စိ လောကေ ဥပါဒိယတိ။
ဧဝမ္ပိ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ကာယေ ကာယာနုပဿီ
ဝိဟရတိ။

သမ္ပဇာနပဗ္ဗံ နိဋ္ဌိတံ။

ကာယာနုပဿနာ ပဋိကူလမနသိကာရပဗ္ဗ

၆။ ပုန စပရံ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဣမမေဝ ကာယံ ဥဒ္ဓံ
ပါဒတလာ အဓော ကေသမတ္ထကာ တစပရိယန္တံ ပူရံ
နာနပ္ပကာရဿ အသုစိနော ပစ္စဝေက္ခတိ—

"အတ္ထိ ဣမသ္မိံ ကာယေ—
ကေသာ လောမာ နခါ ဒန္တာ တစော၊
မံသံ နှာရု အဋ္ဌိ အဋ္ဌိမိဉ္ဇံ ဝက္ကံ၊
ဟဒယံ ယကနံ ကိလောမကံ ပိဟကံ ပပ္ဖါသံ၊
အန္တံ အန္တဂုဏံ ဥဒရိယံ ကရီသံ မတ္ထလုင်္ဂံ [၁]၊

၁-မတ္ထလုင်္ဂံ (ကတ္ထစိနတ္ထိ)

ပိတ္တံ သေမှံ ပုဗ္ဗော လောဟိတံ သေဒေါ မေဒေါ၊
အဿု ဝသာ ခေဠော သိင်္ဃာဏိကာ လသိကာ
မုတ္တ”န္တိ။

သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ ဥဘတောမုခါ ပုတောဠိ [1] ပူရာ နာနာဝိဟိတဿ ဓညဿ။ သေယျထိဒံ၊ သာလီနံ ဝီဟီနံ မုဂ္ဂါနံ မာသာနံ တိလာနံ တဏ္ဍုလာနံ။ တမေနံ စက္ခုမာ ပုရိသော မုဉ္စိတွာ ပစ္စဝေက္ခေယျ “ဣမေ သာလီ ဣမေ ဝီဟီ ဣမေ မုဂ္ဂါ ဣမေ မာသာ ဣမေ တိလာ ဣမေ တဏ္ဍုလာ”တိ။

ဧဝမေဝ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဣမမေဝ ကာယံ ဥဒ္ဓံ ပါဒတလာ အဓော ကေသမတ္ထကာ တစပရိယန္တံ ပူရံ နာနပ္ပကာရဿ အသုစိနော ပစ္စဝေက္ခတိ–

“အတ္ထိ ဣမသ္မိံ ကာယေ–
ကေသာ လောမာ နခါ ဒန္တာ တစော၊
မံသံ နှာရု အဋ္ဌိ အဋ္ဌိမိဉ္ဇံ ဝက္ကံ၊
ဟဒယံ ယကနံ ကိလောမကံ ပိဟကံ ပပ္ဖာသံ၊
အန္တံ အန္တဂုဏံ ဥဒရိယံ ကရီသံ မတ္ထလုင်္ဂံ၊
ပိတ္တံ သေမှံ ပုဗ္ဗော လောဟိတံ သေဒေါ မေဒေါ၊
အဿု ဝသာ ခေဠော သိင်္ဃာဏိကာ လသိကာ
မုတ္တ”န္တိ။

ဣတိ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ အဇ္ဈတ္တ-ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ။ သမုဒယ-ဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ၊ ဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ

၁-မူတောဠိ (သျာ)၊ မုတောလိ (ဣ)

ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ၊ သမုဒယဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ။

အတ္ထိ ကာယောတိ ဝါ ပနဿ သတိ ပစ္စုပဋ္ဌိတာ ဟောတိ ယာဝဒေဝ ဉာဏမတ္တာယ ပဋိဿတိမတ္တာယ။ အနိဿိတော စ ဝိဟရတိ၊ န စ ကိဉ္စိ လောကေ ဥပါဒိယတိ။ ဧဝမ္ပိ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ။

ပဋိကူလမနသိကာရပဗ္ဗံ နိဋ္ဌိတံ။

ကာယာနုပဿနာ ဓာတုမနသိကာရပဗ္ဗ

၇။ ပုန စပရံ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဣမမေဝ ကာယံ ယထာဌိတံ ယထာပဏိဟိတံ ဓာတုသော ပစ္စဝေက္ခတိ "အတ္ထိ ဣမသ္မိံ ကာယေ ပထဝီဓာတု အာပေါဓာတု တေဇောဓာတု ဝါယောဓာတူ"တိ။

သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ ဒက္ခော ဂောဃာတကော ဝါ ဂောဃာတကန္တေဝါသီ ဝါ ဂါဝိံ ဝဓိတွာ စတုမဟာပထေ ဗိလသော ဝိဘဇိတွာ နိသိန္နော အဿ။ ဧဝမေဝ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဣမမေဝ ကာယံ ယထာဌိတံ ယထာပဏိဟိတံ ဓာတုသော ပစ္စဝေက္ခတိ "အတ္ထိ ဣမသ္မိံ ကာယေ ပထဝီဓာတု အာပေါဓာတု တေဇောဓာတု ဝါယောဓာတူ"တိ။

ဣတိ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ။ သမုဒယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ၊ ဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ

ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ၊ သမုဒယဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ။

အတ္ထိကာယောတိ ဝါ ပနဿ သတိ ပစ္စုပဋ္ဌိတာ ဟောတိ ယာဝဒေဝ ဉာဏမတ္တာယ ပဋိဿတိမတ္တာယ။ အနိဿိတော စ ဝိဟရတိ၊ န စ ကိဉ္စိ လောကေ ဥပါဒိယတိ။ ဧဝမ္ပိ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ။

ဓာတုမနသိကာရပဗ္ဗံ နိဋ္ဌိတံ။

ကာယာနုပဿနာ နဝသိဝထိကပဗ္ဗ

၈။ ပုန စပရံ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု သေယျထာပိ ပဿေယျ သရီရံ သိဝထိကာယ ဆဍ္ဍိတံ ဧကာဟမတံ ဝါ ဒွီဟမတံ ဝါ တီဟမတံ ဝါ ဥဒ္ဓုမာတကံ ဝိနီလကံ ဝိပုဗ္ဗကဇာတံ။ သော ဣမမေဝ ကာယံ ဥပသံဟရတိ ''အယမ္ပိ ခေါ ကာယော ဧဝံဓမ္မော ဧဝံဘာဝီ ဧဝံအနတီတော''တိ။

ဣတိ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ။ သမုဒယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ၊ ဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ၊ သမုဒယဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ။

အတ္ထိကာယောတိ ဝါ ပနဿ သတိ ပစ္စုပဋ္ဌိတာ ဟောတိ ယာဝဒေဝ ဉာဏမတ္တာယ ပဋိဿတိမတ္တာယ။ အနိဿိတော စ ဝိဟရတိ၊ န စ ကိဉ္စိ လောကေ ဥပါဒိယတိ။ ဧဝမ္ပိ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ။

ပုန စပရံ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု သေယျထာပိ ပဿေယျ သရီရံ သိဝထိကာယ ဆဍ္ဍိတံ ကာကေဟိ ဝါ ခဇ္ဇမာနံ ကုလလေဟိ ဝါ ခဇ္ဇမာနံ ဂိဇ္ဈေဟိ ဝါ ခဇ္ဇမာနံ ကင်္ကေဟိ ဝါ ခဇ္ဇမာနံ သုနခေဟိ ဝါ ခဇ္ဇမာနံ ဗျဂ္ဃေဟိ ဝါ ခဇ္ဇမာနံ ဒီပီဟိ ဝါ ခဇ္ဇမာနံ သိင်္ဂါလေဟိ ဝါ [၁] ခဇ္ဇမာနံ ဝိဝိဓေဟိ ဝါ ပါဏကဇာတေဟိ ခဇ္ဇမာနံ။ သော ဣမမေဝ ကာယံ ဥပသံဟရတိ “အယမ္ပိ ခေါ ကာယော ဧဝံဓမ္မော ဧဝံဘာဝီ ဧဝံအနတီတော”တိ။

ဣတိ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ။ သမုဒယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ၊ ဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ၊ သမုဒယဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ။

အတ္ထိ ကာယောတိ ဝါ ပနဿ သတိ ပစ္စုပဋ္ဌိတာ ဟောတိ ယာဝဒေဝ ဉာဏမတ္တာယ ပဋိဿတိမတ္တာယ။ အနိဿိတော စ ဝိဟရတိ၊ န စ ကိဉ္စိ လောကေ ဥပါဒိယတိ။ ဧဝမ္ပိ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ။

ပုန စပရံ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု သေယျထာပိ ပဿေယျ သရီရံ သိဝထိကာယ ဆဍ္ဍိတံ အဋ္ဌိကသင်္ခလိကံ သမံသလောဟိတံ နှာရုသမ္ဗန္ဓံ။ သော ဣမမေဝ ကာယံ ဥပသံဟရတိ “အယမ္ပိ ခေါ ကာယော ဧဝံဓမ္မော ဧဝံဘာဝီ ဧဝံအနတီတော”တိ။

၁-ဂိဇ္ဈေဟိ ဝါ ခဇ္ဇမာနံ၊ သုဝါနေဟိ ဝါ ခဇ္ဇမာနံ၊ သိဂါလေဟိ ဝါ ခဇ္ဇမာနံ၊ (သျာ၊ ဣ)

ဣတိ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ အဇ္ဈတ္တ-ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ။ သမုဒယ-ဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ၊ ဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ၊ သမုဒယဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာ-ယသ္မိံ ဝိဟရတိ။

အတ္ထိ ကာယောတိ ဝါ ပနဿ သတိ ပစ္စုပဋ္ဌိတာ ဟောတိ ယာဝဒေဝ ဉာဏမတ္တာယ ပဋိဿတိမတ္တာယ။ အ နိဿိတော စ ဝိဟရတိ၊ န စ ကိဉ္စိ လောကေ ဥပါဒိယတိ။ ဧဝမ္ပိ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟ-ရတိ။

ပုန စပရံ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု သေယျထာပိ ပဿေယျ သရီရံ သိဝထိကာယ ဆဍ္ဍိတံ အဋ္ဌိကသင်္ခလိကံ နိမံသ လောဟိတမက္ခိတံ နှာရုသမ္ဗန္ဓံ။ သော ဣမမေဝ ကာယံ ဥပသံဟရတိ "အယမ္ပိ ခေါ ကာယော ဧဝံဓမ္မော ဧဝံဘာဝီ ဧဝံအနတီတော"တိ။

ဣတိ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ အဇ္ဈတ္တ-ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ။ သမုဒယ-ဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ၊ ဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ၊ သမုဒယဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာ-ယသ္မိံ ဝိဟရတိ။

အတ္ထိ ကာယောတိ ဝါ ပနဿ သတိ ပစ္စုပဋ္ဌိတာ ဟောတိ ယာဝဒေဝ ဉာဏမတ္တာယ ပဋိဿတိမတ္တာယ။ အ-နိဿိတော စ ဝိဟရတိ၊ န စ ကိဉ္စိ လောကေ ဥပါဒိယတိ။

ဧဝမ္ပိ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟ-ရတိ။

ပုန စပရံ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု သေယျထာပိ ပဿေယျ သရီရံ သိဝထိကာယ ဆဍ္ဍိတံ အဋ္ဌိကသင်္ခလိကံ အပဂတ-မံသလောဟိတံ နှာရုသမ္ဗန္ဓံ။ သော ဣမမေဝ ကာယံ ဥပ-သံဟရတိ "အယမ္ပိ ခေါ ကာယော ဧဝံဓမ္မော ဧဝံဘာဝီ ဧဝံအနတီတော"တိ။

ဣတိ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ အဇ္ဈတ္တ-ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ။ သမု-ဒယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ၊ ဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ၊ သမုဒယဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာ-ယသ္မိံ ဝိဟရတိ။

အတ္ထိ ကာယောတိ ဝါ ပနဿ သတိ ပစ္စုပဋ္ဌိတာ ဟောတိ ယာဝဒေဝ ဉာဏမတ္တာယ ပဋိဿတိမတ္တာယ။ အ-နိဿိတော စ ဝိဟရတိ၊ န စ ကိဉ္စိ လောကေ ဥပါဒိ-ယတိ။ ဧဝမ္ပိ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ကာယေ ကာယာနု-ပဿီ ဝိဟရတိ။

ပုန စပရံ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု သေယျထာပိ ပဿေယျ သရီရံ သိဝထိကာယ ဆဍ္ဍိတံ အဋ္ဌိကာနိ အပဂတသမ္ဗန္ဓာနိ[၁] ဒိသာဝိဒိသာ ဝိက္ခိတ္တာနိ၊ အညေန ဟတ္ထဋ္ဌိကံ အညေန ပါဒဋ္ဌိကံ အညေန ဂေါပ္ဖကဋ္ဌိကံ[၂] အညေန ဇင်္ဃဋ္ဌိကံ အ-

---

၁—အပဂတနှာရုသမ္ဗန္ဓာနိ(သျာ)

၂—"အညေန ဂေါပ္ဖကဋ္ဌိက"န္တိ ဣဒံ သီ-သျာ-ဣ ပေါတ္ထကေသု နတ္ထိ။

ညေန ဦရုဋ္ဌိကံ အညေန ကဋိဋ္ဌိကံ[၁] အညေန ဖာသုကဋ္ဌိကံ အညေန ပိဋ္ဌိဋ္ဌိကံ အညေန ခန္ဓဋ္ဌိကံ [၁] အညေန ဂီဝဋ္ဌိကံ အညေန ဟနုကဋ္ဌိကံ အညေန ဒန္တဋ္ဌိကံ အညေန သီသ-ကဋာဟံ။ သော ဣမမေဝ ကာယံ ဥပသံဟရတိ ''အယမ္ပိ ခေါ ကာယော ဧဝံဓမ္မော ဧဝံဘာဝီ ဧဝံအနတီတော''တိ။

ဣတိ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟ-ရတိ၊ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ အဇ္ဈတ္တ-ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ။ သမု-ဒယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ၊ ဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ၊ သမုဒယဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာ-ယသ္မိံ ဝိဟရတိ။

အတ္ထိ ကာယောတိ ဝါ ပနဿ သတိ ပစ္စုပဋ္ဌိတာ ဟောတိ ယာဝဒေဝ ဉာဏမတ္တာယ ပဋိဿတိမတ္တာယ။ အ-နိဿိတော စ ဝိဟရတိ၊ န စ ကိဉ္စိ လောကေ ဥပါဒိယတိ။ ဧဝမ္ပိ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ။

ပုန စပရံ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု သေယျထာပိ ပဿေယျ သရီရံ သိဝထိကာယ ဆဍ္ဍိတံ အဋ္ဌိကာနိ သေတာနိ သင်္ခဝဏ္ဏပဋိ-ဘာဂါနိ။ သော ဣမမေဝ ကာယံ ဥပသံဟရတိ ''အယမ္ပိ ခေါ ကာယော ဧဝံဓမ္မော ဧဝံဘာဝီ ဧဝံအနတီတော''တိ။

ဣတိ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ အဇ္ဈတ္တ-

၁–၁–အညေန ကဋဋ္ဌိကံ အညေန ပိဋ္ဌဋ္ဌိကံ အညေန ကဏ္ဍကဋ္ဌိကံ အ-ညေန ဖာသုကဋ္ဌိကံ အညေန ဥရဋ္ဌိကံ အညေန အံသဋ္ဌိကံ အညေန ဗာဟုဋ္ဌိကံ (သျာ)

ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ။ သမုဒယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ၊ ဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ၊ သမုဒယဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ။

အတ္ထိ ကာယောတိ ဝါ ပနဿ သတိ ပစ္စုပဋ္ဌိတာ ဟောတိ ယာဝဒေဝ ဉာဏမတ္တာယ ပဋိဿတိမတ္တာယ။ အနိဿိတော စ ဝိဟရတိ၊ န စ ကိဉ္စိ လောကေ ဥပါဒိယတိ။ ဧဝမ္ပိ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ။

ပုန စပရံ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု သေယျထာပိ ပဿေယျ သရီရံ သိဝထိကာယ ဆဍ္ဍိတံ အဋ္ဌိကာနိ ပုဉ္ဇကိတာနိ တေရောဝဿိကာနိ။ သော ဣမမေဝ ကာယံ ဥပသံဟရတိ "အယမ္ပိ ခေါ ကာယော ဧဝံဓမ္မော ဧဝံဘာဝီ ဧဝံအနတီတော"တိ။

ဣတိ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ။ သမုဒယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ၊ ဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ၊ သမုဒယဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ။

အတ္ထိ ကာယောတိ ဝါ ပနဿ သတိ ပစ္စုပဋ္ဌိတာ ဟောတိ ယာဝဒေဝ ဉာဏမတ္တာယ ပဋိဿတိမတ္တာယ။ အနိဿိတော စ ဝိဟရတိ၊ န စ ကိဉ္စိ လောကေ ဥပါဒိယတိ။ ဧဝမ္ပိ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ။

ပုန စပရံ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု သေယျထာပိ ပဿေယျ သရီရံ သိဝထိကာယ ဆဍ္ဍိတံ အဋ္ဌိကာနိ ပူတီနိ စုဏ္ဏကဇာတာနိ။ သော ဣမမေဝ ကာယံ ဥပသံဟရတိ "အယမ္ပိ ခေါ ကာယော ဧဝံဓမ္မော ဧဝံဘာဝီ ဧဝံအနတီတော"တိ။

ဣတိ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ။ သမုဒယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ၊ ဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ၊ သမုဒယဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ။

အတ္ထိ ကာယောတိ ဝါ ပနဿ သတိ ပစ္စုပဋ္ဌိတာ ဟောတိ ယာဝဒေဝ ဉာဏမတ္တာယ ပဋိဿတိမတ္တာယ။ အနိဿိတော စ ဝိဟရတိ၊ န စ ကိဉ္စိ လောကေ ဥပါဒိယတိ။ ဧဝမ္ပိ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ။

နဝသိဝထိကပဗ္ဗံ နိဋ္ဌိတံ။
စုဒ္ဒသ ကာယာနုပဿနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဝေဒနာနုပဿနာ

၉။ ကထဉ္စ ပန ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဝေဒနာသု ဝေဒနာနုပဿီ ဝိဟရတိ။ ဣဓ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု သုခံ ဝါ ဝေဒနံ ဝေဒယမာနော သုခံ ဝေဒနံ ဝေဒယာမီတိ ပဇာနာတိ။ ဒုက္ခံ ဝါ ဝေဒနံ ဝေဒယမာနော ဒုက္ခံ ဝေဒနံ ဝေဒယာမီတိ ပဇာနာတိ။ အဒုက္ခမသုခံ ဝါ ဝေဒနံ ဝေဒယမာနော အဒုက္ခမသုခံ ဝေဒနံ ဝေဒယာမီတိ ပဇာနာတိ။

သာမိသံ ဝါ သုခံ ဝေဒနံ ဝေဒယမာနော သာမိသံ သုခံ ဝေဒနံ ဝေဒယာမီတိ ပဇာနာတိ၊ နိရာမိသံ ဝါ သုခံ ဝေဒနံ ဝေဒယမာနော နိရာမိသံ သုခံ ဝေဒနံ ဝေဒယာမီတိ ပဇာ-နာတိ။ သာမိသံ ဝါ ဒုက္ခံ ဝေဒနံ ဝေဒယမာနော သာမိသံ ဒုက္ခံ ဝေဒနံ ဝေဒယာမီတိ ပဇာနာတိ၊ နိရာမိသံ ဝါ ဒုက္ခံ ဝေဒနံ ဝေဒယမာနော နိရာမိသံ ဒုက္ခံ ဝေဒနံ ဝေဒယာမီတိ ပဇာနာတိ။ သာမိသံ ဝါ အဒုက္ခမသုခံ ဝေဒနံ ဝေဒယမာ-နော သာမိသံ အဒုက္ခမသုခံ ဝေဒနံ ဝေဒယာမီတိ ပဇာ-နာတိ၊ နိရာမိသံ ဝါ အဒုက္ခမသုခံ ဝေဒနံ ဝေဒယမာနော နိရာမိသံ အဒုက္ခမသုခံ ဝေဒနံ ဝေဒယာမီတိ ပဇာနာတိ။

ဣတိ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ဝေဒနာသု ဝေဒနာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ဝေဒနာသု ဝေဒနာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ အဇ္ဈတ္တ-ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ဝေဒနာသု ဝေဒနာနုပဿီ ဝိဟရတိ။ သမုဒယ-ဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ဝေဒနာသု ဝိဟရတိ၊ ဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ဝေဒနာသု ဝိဟရတိ၊ သမုဒယဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ဝေဒ-နာသု ဝိဟရတိ။

အတ္ထိ ဝေဒနာတိ ဝါ ပနဿ သတိ ပစ္စုပဋ္ဌိတာ ဟောတိ ယာဝဒေဝ ဉာဏမတ္တာယ ပဋိဿတိမတ္တာယ။ အနိဿိတော စ ဝိဟရတိ၊ န စ ကိဉ္စိ လောကေ ဥပါဒိယတိ။ ဧဝမ္ပိ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဝေဒနာသု ဝေဒနာနုပဿီ ဝိဟရတိ။

ဝေဒနာနုပဿနာ နိဋ္ဌိတာ။

စိတ္တာနုပဿနာ

၁၀။ ကထဉ္စ ပန ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု စိတ္တေ စိတ္တာနုပဿီ ဝိဟရတိ။ ဣဓ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု သရာဂံ ဝါ စိတ္တံ သရာဂံ

စိတ္တန္တိ ပဇာနာတိ၊ ဝီတရာဂံ ဝါ စိတ္တံ ဝီတရာဂံ စိတ္တန္တိ ပဇာနာတိ။ သဒေါသံ ဝါ စိတ္တံ သဒေါသံ စိတ္တန္တိ ပဇာနာတိ၊ ဝီတဒေါသံ ဝါ စိတ္တံ ဝီတဒေါသံ စိတ္တန္တိ ပဇာနာတိ။ သမောဟံ ဝါ စိတ္တံ သမောဟံ စိတ္တန္တိ ပဇာနာတိ၊ ဝီတမောဟံ ဝါ စိတ္တံ ဝီတမောဟံ စိတ္တန္တိ ပဇာနာတိ။

သံခိတ္တံ ဝါ စိတ္တံ သံခိတ္တံ စိတ္တန္တိ ပဇာနာတိ၊ ဝိက္ခိတ္တံ ဝါ စိတ္တံ ဝိက္ခိတ္တံ စိတ္တန္တိ ပဇာနာတိ။ မဟဂ္ဂတံ ဝါ စိတ္တံ မဟဂ္ဂတံ စိတ္တန္တိ ပဇာနာတိ၊ အမဟဂ္ဂတံ ဝါ စိတ္တံ အမဟဂ္ဂတံ စိတ္တန္တိ ပဇာနာတိ။ သဥတ္တရံ ဝါ စိတ္တံ သဥတ္တရံ စိတ္တန္တိ ပဇာနာတိ၊ အနုတ္တရံ ဝါ စိတ္တံ အနုတ္တရံ စိတ္တန္တိ ပဇာနာတိ။

သမာဟိတံ ဝါ စိတ္တံ သမာဟိတံ စိတ္တန္တိ ပဇာနာတိ၊ အသမာဟိတံ ဝါ စိတ္တံ အသမာဟိတံ စိတ္တန္တိ ပဇာနာတိ။ ဝိမုတ္တံ ဝါ စိတ္တံ ဝိမုတ္တံ စိတ္တန္တိ ပဇာနာတိ၊ အဝိမုတ္တံ ဝါ စိတ္တံ အဝိမုတ္တံ စိတ္တန္တိ ပဇာနာတိ။

ဣတိ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ စိတ္တေ စိတ္တာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ စိတ္တေ စိတ္တာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါ ဝါ စိတ္တေ စိတ္တာနုပဿီ ဝိဟရတိ။ သမုဒယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ စိတ္တသ္မိံ ဝိဟရတိ၊ ဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ စိတ္တသ္မိံ ဝိဟရတိ၊ သမုဒယဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ စိတ္တသ္မိံ ဝိဟရတိ။

အတ္ထိ စိတ္တန္တိ ဝါ ပနဿ သတိ ပစ္စုပဋ္ဌိတာ ဟောတိ ယာဝဒေဝ ဉာဏမတ္တာယ ပဋိဿတိမတ္တာယ။ အနိဿိတောစ ဝိဟရတိ၊ န စ ကိဉ္စိ လောကေ ဥပါဒိယတိ။ ဧဝမ္ပိ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု စိတ္တေ စိတ္တာနုပဿီ ဝိဟရတိ။

စိတ္တာနုပဿနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဓမ္မာနုပဿနာ နီဝရဏပဗ္ဗ

၁၁။ ကထဉ္စ ပန ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿီ ဝိဟရတိ။ ဣဓ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿီ ဝိဟရတိ ပဉ္စသု နီဝရဏေသု။ ကထဉ္စ ပန ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿီ ဝိဟရတိ ပဉ္စသု နီဝရဏေသု။

ဣဓ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု သန္တံ ဝါ အဇ္ဈတ္တံ ကာမစ္ဆန္ဒံ အတ္ထိ မေ အဇ္ဈတ္တံ ကာမစ္ဆန္ဒောတိ ပဇာနာတိ၊ အသန္တံ ဝါ အဇ္ဈတ္တံ ကာမစ္ဆန္ဒံ နတ္ထိ မေ အဇ္ဈတ္တံ ကာမစ္ဆန္ဒောတိ ပဇာနာတိ၊ ယထာ စ အနုပ္ပန္နဿ ကာမစ္ဆန္ဒဿ ဥပ္ပါဒော ဟောတိ တဉ္စ ပဇာနာတိ၊ ယထာ စ ဥပ္ပန္နဿ ကာမစ္ဆန္ဒဿ ပဟာနံ ဟောတိ တဉ္စ ပဇာနာတိ၊ ယထာ စ ပဟီနဿ ကာမစ္ဆန္ဒဿ အာယတိံ အနုပ္ပါဒော ဟောတိ တဉ္စ ပဇာနာတိ။

သန္တံ ဝါ အဇ္ဈတ္တံ ဗျာပါဒံ အတ္ထိ မေ အဇ္ဈတ္တံ ဗျာပါဒောတိ ပဇာနာတိ၊ အသန္တံ ဝါ အဇ္ဈတ္တံ ဗျာပါဒံ နတ္ထိ မေ အဇ္ဈတ္တံ ဗျာပါဒောတိ ပဇာနာတိ၊ ယထာ စ အနုပ္ပန္နဿ ဗျာပါဒဿ ဥပ္ပါဒော ဟောတိ တဉ္စ ပဇာနာတိ၊ ယထာ စ ဥပ္ပန္နဿ ဗျာပါဒဿ ပဟာနံ ဟောတိ တဉ္စ ပဇာနာတိ၊ ယထာ စ ပဟီနဿ ဗျာပါဒဿ အာယတိံ အနုပ္ပါဒော ဟောတိ တဉ္စ ပဇာနာတိ။

သန္တံ ဝါ အဇ္ဈတ္တံ ထိနမိဒ္ဓံ အတ္ထိ မေ အဇ္ဈတ္တံ ထိနမိဒ္ဓန္တိ ပဇာနာတိ၊ အသန္တံ ဝါ အဇ္ဈတ္တံ ထိနမိဒ္ဓံ နတ္ထိ မေ အဇ္ဈတ္တံ ထိနမိဒ္ဓန္တိ ပဇာနာတိ၊ ယထာ စ အနုပ္ပန္နဿ ထိနမိဒ္ဓဿ ဥပ္ပါဒော ဟောတိ တဉ္စ ပဇာနာတိ၊ ယထာ စ ဥပ္ပန္နဿ ထိနမိဒ္ဓဿ ပဟာနံ ဟောတိ တဉ္စ

H,291-3 [ဟံသာဝတီ]

ပဇာနာတိ၊ ယထာ စ ပဟီနဿ ထိနမိဒ္ဓဿ အာယတိံ
အနုပ္ပါဒေါ ဟောတိ တဉ္စ ပဇာနာတိ။

သန္တံ ဝါ အဇ္ဈတ္တံ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စံ အတ္ထိ မေ အဇ္ဈတ္တံ
ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စန္တိ ပဇာနာတိ၊ အသန္တံ ဝါ အဇ္ဈတ္တံ ဥဒ္ဓစ္စ-
ကုက္ကုစ္စံ နတ္ထိ မေ အဇ္ဈတ္တံ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စန္တိ ပဇာနာတိ၊
ယထာ စ အနုပ္ပန္နဿ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စဿ ဥပ္ပါဒေါ ဟောတိ
တဉ္စ ပဇာနာတိ၊ ယထာ စ ဥပ္ပန္နဿ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စဿ
ပဟာနံ ဟောတိ တဉ္စ ပဇာနာတိ၊ ယထာ စ ပဟီနဿ
ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စဿ အာယတိံ အနုပ္ပါဒေါ ဟောတိ တဉ္စ
ပဇာနာတိ။

သန္တံ ဝါ အဇ္ဈတ္တံ ဝိစိကိစ္ဆံ အတ္ထိ မေ အဇ္ဈတ္တံ
ဝိစိကိစ္ဆာတိ ပဇာနာတိ၊ အသန္တံ ဝါ အဇ္ဈတ္တံ ဝိစိကိစ္ဆံ
နတ္ထိ မေ အဇ္ဈတ္တံ ဝိစိကိစ္ဆာတိ ပဇာနာတိ၊ ယထာ စ
အနုပ္ပန္နာယ ဝိစိကိစ္ဆာယ ဥပ္ပါဒေါ ဟောတိ တဉ္စ
ပဇာနာတိ၊ ယထာ စ ဥပ္ပန္နာယ ဝိစိကိစ္ဆာယ ပဟာနံ
ဟောတိ တဉ္စ ပဇာနာတိ၊ ယထာ စ ပဟီနာယ ဝိစိကိစ္ဆာယ
အာယတိံ အနုပ္ပါဒေါ ဟောတိ တဉ္စ ပဇာနာတိ။

ဣတိ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊
ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါ
ဝါ ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿီ ဝိဟရတိ။ သမုဒယဓမ္မာနုပဿီ
ဝါ ဓမ္မေသု ဝိဟရတိ၊ ဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ဓမ္မေသု
ဝိဟရတိ၊ သမုဒယဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ဓမ္မေသု ဝိဟရတိ။

အတ္ထိ ဓမ္မာတိ ဝါ ပနဿ သတိ ပစ္စုပဋ္ဌိတာ ဟောတိ
ယာဝဒေဝ ဉာဏမတ္တာယ ပဋိဿတိမတ္တာယ။ အနိဿိတော
စ ဝိဟရတိ၊ န စ ကိဉ္စိ လောကေ ဥပါဒိယတိ။ ဧဝမ္ပိ

ခေါ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿီ ဝိဟရတိ ပဉ္စသု နီဝရဏေသု။

နီဝရဏပဗ္ဗံ နိဋ္ဌိတံ။

ဓမ္မာနုပဿနာ ခန္ဓပဗ္ဗ

၁၂။ ပုန စပရံ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿီ ဝိဟရတိ ပဉ္စသု ဥပါဒါနက္ခန္ဓေသု။ ကထဉ္စ ပန ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿီ ဝိဟရတိ ပဉ္စသု ဥပါဒါနက္ခန္ဓေသု။

ဣဓ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဣတိ ရူပံ၊ ဣတိ ရူပဿ သမုဒယော၊ ဣတိ ရူပဿ အတ္ထင်္ဂမော။ ဣတိ ဝေဒနာ၊ ဣတိ ဝေဒနာယ သမုဒယော၊ ဣတိ ဝေဒနာယ အတ္ထင်္ဂမော။ ဣတိ သညာ၊ ဣတိ သညာယ သမုဒယော၊ ဣတိ သညာယ အတ္ထင်္ဂမော။ ဣတိ သင်္ခါရာ၊ ဣတိ သင်္ခါရာနံ သမုဒယော၊ ဣတိ သင်္ခါရာနံ အတ္ထင်္ဂမော။ ဣတိ ဝိညာဏံ၊ ဣတိ ဝိညာဏဿ သမုဒယော၊ ဣတိ ဝိညာဏဿ အတ္ထင်္ဂမောတိ။

ဣတိ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿီ ဝိဟရတိ။ သမုဒယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ဓမ္မေသု ဝိဟရတိ၊ ဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ဓမ္မေသု ဝိဟရတိ၊ သမုဒယဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ဓမ္မေသု ဝိဟရတိ။

အတ္ထိ ဓမ္မာတိ ဝါ ပနဿ သတိ ပစ္စုပဋ္ဌိတာ ဟောတိ ယာဝဒေဝ ဉာဏမတ္တာယ ပဋိဿတိမတ္တာယ။ အနိဿိတော စ ဝိဟရတိ၊ န စ ကိဉ္စိ လောကေ ဥပါဒိယတိ။

ဝေဒိတွ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿီ ဝိဟရတိ ပဉ္စသု ဥပါဒါနက္ခန္ဓေသု။

ခန္ဓပဗ္ဗံ နိဋ္ဌိတံ။

ဓမ္မာနုပဿနာ အာယတန ပဗ္ဗ

၁၃။ ပုန စပရံ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿီ ဝိဟရတိ ဆသု အဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရေသု အာယတနေသု။ ကထဉ္စ ပန ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿီ ဝိဟရတိ ဆသု အဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရေသု အာယတနေသု။

ဣဓ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု စက္ခုဉ္စ ပဇာနာတိ၊ ရူပေ စ ပဇာနာတိ၊ ယဉ္စ တဒုဘယံ ပဋိစ္စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ သံယောဇနံ တဉ္စ ပဇာနာတိ၊ ယထာ စ အနုပ္ပန္နဿ သံယောဇနဿ ဥပ္ပါဒေါ ဟောတိ တဉ္စ ပဇာနာတိ၊ ယထာ စ ဥပ္ပန္နဿ သံယောဇနဿ ပဟာနံ ဟောတိ တဉ္စ ပဇာနာတိ၊ ယထာ စ ပဟီနဿ သံယောဇနဿ အာယတိံ အနုပ္ပါဒေါ ဟောတိ တဉ္စ ပဇာနာတိ။

သောတဉ္စ ပဇာနာတိ၊ သဒ္ဒေ စ ပဇာနာတိ၊ ယဉ္စ တဒုဘယံ ပဋိစ္စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ သံယောဇနံ တဉ္စ ပဇာနာတိ၊ ယထာ စ အနုပ္ပန္နဿ သံယောဇနဿ ဥပ္ပါဒေါ ဟောတိ တဉ္စ ပဇာနာတိ၊ ယထာ စ ဥပ္ပန္နဿ သံယောဇနဿ ပဟာနံ ဟောတိ တဉ္စ ပဇာနာတိ၊ ယထာ စ ပဟီနဿ သံယောဇနဿ အာယတိံ အနုပ္ပါဒေါ ဟောတိ တဉ္စ ပဇာနာတိ။

ဃာနဉ္စ ပဇာနာတိ၊ ဂန္ဓေ စ ပဇာနာတိ၊ ယဉ္စ တဒုဘယံ ပဋိစ္စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ သံယောဇနံ တဉ္စ ပဇာနာတိ၊ ယထာ စ အနုပ္ပန္နဿ သံယောဇနဿ ဥပ္ပါဒေါ ဟောတိ တဉ္စ ပဇာ-

နာတိ၊ ယထာ စ ဥပ္ပန္နဿ သံယောဇနဿ ပဟာနံ ဟောတိ တဉ္စ ပဇာနာတိ၊ ယထာ စ ပဟီနဿ သံယောဇနဿ အာယတိံ အနုပ္ပါဒေါ ဟောတိ တဉ္စ ပဇာနာတိ။

ဇိဝှဉ္စ ပဇာနာတိ၊ ရသေ စ ပဇာနာတိ၊ ယဉ္စ တဒုဘယံ ပဋိစ္စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ သံယောဇနံ တဉ္စ ပဇာနာတိ၊ ယထာ စ အနုပ္ပန္နဿ သံယောဇနဿ ဥပ္ပါဒေါ ဟောတိ တဉ္စ ပဇာ-နာတိ၊ ယထာ စ ဥပ္ပန္နဿ သံယောဇနဿ ပဟာနံ ဟောတိ တဉ္စ ပဇာနာတိ၊ ယထာ စ ပဟီနဿ သံယောဇနဿ အာယတိံ အနုပ္ပါဒေါ ဟောတိ တဉ္စ ပဇာနာတိ။

ကာယဉ္စ ပဇာနာတိ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗေ စ ပဇာနာတိ၊ ယဉ္စ တဒုဘယံ ပဋိစ္စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ သံယောဇနံ တဉ္စ ပဇာနာတိ၊ ယထာ စ အနုပ္ပန္နဿ သံယောဇနဿ ဥပ္ပါဒေါ ဟောတိ တဉ္စ ပဇာနာတိ၊ ယထာ စ ဥပ္ပန္နဿ သံယောဇနဿ ပဟာနံ ဟောတိ တဉ္စ ပဇာနာတိ၊ ယထာ စ ပဟီနဿ သံယော-ဇနဿ အာယတိံ အနုပ္ပါဒေါ ဟောတိ တဉ္စ ပဇာနာတိ။

မနဉ္စ ပဇာနာတိ၊ ဓမ္မေ စ ပဇာနာတိ၊ ယဉ္စ တဒုဘယံ ပဋိစ္စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ သံယောဇနံ တဉ္စ ပဇာနာတိ၊ ယထာ စ အနုပ္ပန္နဿ သံယောဇနဿ ဥပ္ပါဒေါ ဟောတိ တဉ္စ ပဇာ-နာတိ၊ ယထာ စ ဥပ္ပန္နဿ သံယောဇနဿ ပဟာနံ ဟောတိ တဉ္စ ပဇာနာတိ၊ ယထာ စ ပဟီနဿ သံယောဇနဿ အာယတိံ အနုပ္ပါဒေါ ဟောတိ တဉ္စ ပဇာနာတိ။

ဣတိ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿီ ဝိဟရတိ။ သမုဒယဓမ္မာနုပဿီ

ဝါ ဓမ္မေသု ဝိဟရတိ၊ ဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ဓမ္မေသု ဝိဟရတိ၊ သမုဒယဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ဓမ္မေသု ဝိဟရတိ။

အတ္ထိ ဓမ္မာတိ ဝါ ပနဿ သတိ ပစ္စုပဋ္ဌိတာ ဟောတိ ယာဝဒေဝ ဉာဏမတ္တာယ ပဋိဿတိမတ္တာယ။ အနိဿိတော စ ဝိဟရတိ၊ န စ ကိဉ္စိ လောကေ ဥပါဒိယတိ။ ဧဝမ္ပိ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿီ ဝိဟရတိ ဆသု အဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရေသု အာယတနေသု။

အာယတနပဗ္ဗံ နိဋ္ဌိတံ။

ဓမ္မာနုပဿနာ ဗောဇ္ဈင်္ဂပဗ္ဗ

၁၄။ ပုန စပရံ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿီ ဝိဟရတိ သတ္တသု ဗောဇ္ဈင်္ဂေသု။ ကထဉ္စ ပန ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿီ ဝိဟရတိ သတ္တသု ဗောဇ္ဈင်္ဂေသု။

ဣဓ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု သန္တံ ဝါ အဇ္ဈတ္တံ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂံ အတ္ထိ မေ အဇ္ဈတ္တံ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါတိ ပဇာနာတိ၊ အသန္တံ ဝါ အဇ္ဈတ္တံ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂံ နတ္ထိ မေ အဇ္ဈတ္တံ သတိ-သမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါတိ ပဇာနာတိ၊ ယထာ စ အနုပ္ပန္နဿ သတိ-သမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဥပ္ပါဒေါ ဟောတိ တဉ္စ ပဇာနာတိ၊ ယထာ စ ဥပ္ပန္နဿ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဘာဝနာယ ပါရိပူရီ ဟောတိ တဉ္စ ပဇာနာတိ။

သန္တံ ဝါ အဇ္ဈတ္တံ ဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂံ အတ္ထိ မေ အဇ္ဈတ္တံ ဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါတိ ပဇာနာတိ၊ အသန္တံ ဝါ အဇ္ဈတ္တံ ဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂံ နတ္ထိ မေ အဇ္ဈတ္တံ ဓမ္မဝိစယ-သမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါတိ ပဇာနာတိ၊ ယထာ စ အနုပ္ပန္နဿ ဓမ္မ-ဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဥပ္ပါဒေါ ဟောတိ တဉ္စ ပဇာနာတိ၊

ယထာ စ ဥပ္ပန္နဿ ဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဘာဝနာယ ပါရိပူရီ ဟောတိ တဉ္စ ပဇာနာတိ။

သန္တံ ဝါ အဇ္ဈတ္တံ ဝီရိယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂံ အတ္ထိ မေ အဇ္ဈတ္တံ ဝီရိယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါတိ ပဇာနာတိ၊ အသန္တံ ဝါ အဇ္ဈတ္တံ ဝီရိယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂံ နတ္ထိ မေ အဇ္ဈတ္တံ ဝီရိယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါတိ ပဇာနာတိ၊ ယထာ စ အနုပ္ပန္နဿ ဝီရိယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဥပ္ပါဒေါ ဟောတိ တဉ္စ ပဇာနာတိ၊ ယထာ စ ဥပ္ပန္နဿ ဝီရိယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဘာဝနာယ ပါရိပူရီ ဟောတိ တဉ္စ ပဇာနာတိ။

သန္တံ ဝါ အဇ္ဈတ္တံ ပီတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂံ အတ္ထိ မေ အဇ္ဈတ္တံ ပီတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါတိ ပဇာနာတိ၊ အသန္တံ ဝါ အဇ္ဈတ္တံ ပီတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂံ နတ္ထိ မေ အဇ္ဈတ္တံ ပီတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါတိ ပဇာနာတိ၊ ယထာ စ အနုပ္ပန္နဿ ပီတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဥပ္ပါဒေါ ဟောတိ တဉ္စ ပဇာနာတိ၊ ယထာ စ ဥပ္ပန္နဿ ပီတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဘာဝနာယ ပါရိပူရီ ဟောတိ တဉ္စ ပဇာနာတိ။

သန္တံ ဝါ အဇ္ဈတ္တံ ပဿဒ္ဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂံ အတ္ထိ မေ အဇ္ဈတ္တံ ပဿဒ္ဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါတိ ပဇာနာတိ၊ အသန္တံ ဝါ အဇ္ဈတ္တံ ပဿဒ္ဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂံ နတ္ထိ မေ အဇ္ဈတ္တံ ပဿဒ္ဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါတိ ပဇာနာတိ၊ ယထာ စ အနုပ္ပန္နဿ ပဿဒ္ဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဥပ္ပါဒေါ ဟောတိ တဉ္စ ပဇာနာတိ၊ ယထာ စ ဥပ္ပန္နဿ ပဿဒ္ဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဘာဝနာယ ပါရိပူရီ ဟောတိ တဉ္စ ပဇာနာတိ။

သန္တံ ဝါ အဇ္ဈတ္တံ သမာဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂံ အတ္ထိ မေ အဇ္ဈတ္တံ သမာဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါတိ ပဇာနာတိ၊ အသန္တံ ဝါ အဇ္ဈတ္တံ

သမာဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂံ နတ္ထိ မေ အဇ္ဈတ္တံ သမာဓိသမ္ဗောဇ္ဈ-င်္ဂေါတိ ပဇာနာတိ၊ ယထာ စ အနုပ္ပန္နဿ သမာဓိသမ္ဗောဇ္ဈ-င်္ဂဿ ဥပ္ပါဒေါ ဟောတိ တဉ္စ ပဇာနာတိ၊ ယထာ စ ဥပ္ပန္နဿ သမာဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဘာဝနာယ ပါရိပူရီ ဟောတိ တဉ္စ ပဇာနာတိ။

သန္တံ ဝါ အဇ္ဈတ္တံ ဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂံ အတ္ထိ မေ အဇ္ဈတ္တံ ဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါတိ ပဇာနာတိ၊ အသန္တံ ဝါ အဇ္ဈတ္တံ ဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂံ နတ္ထိ မေ အဇ္ဈတ္တံ ဥပေက္ခာ-သမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါတိ ပဇာနာတိ၊ ယထာ စ အနုပ္ပန္နဿ ဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဥပ္ပါဒေါ ဟောတိ တဉ္စ ပဇာနာတိ၊ ယထာ စ ဥပ္ပန္နဿ ဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဘာဝနာယ ပါရိပူရီ ဟောတိ တဉ္စ ပဇာနာတိ။

ဣတိ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿီ ဝိဟရတိ။ သမုဒယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ဓမ္မေသု ဝိဟရတိ၊ ဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ဓမ္မေသု ဝိဟရတိ၊ သမုဒယဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ဓမ္မေသု ဝိဟရတိ။

အတ္ထိ ဓမ္မာတိ ဝါ ပနဿ သတိ ပစ္စုပဋ္ဌိတာ ဟောတိ ယာဝဒေဝ ဉာဏမတ္တာယ ပဋိဿတိမတ္တာယ။ အနိဿိတော စ ဝိဟရတိ၊ န စ ကိဉ္စိ လောကေ ဥပါဒိ-ယတိ။ ဧဝမ္ပိ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿီ ဝိဟရတိ သတ္တသု ဗောဇ္ဈင်္ဂေသု။

ဗောဇ္ဈင်္ဂပဗ္ဗံ နိဋ္ဌိတံ[၁]။

၁—ဗောဇ္ဈင်္ဂပဗ္ဗံ နိဋ္ဌိတံ။ ပဉ္စမဘာဏဝါရံ (သျာ)

ဓမ္မာနုပဿနာ သစ္စပဗ္ဗ

၁၅။ ပုန စပရံ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿီ ဝိဟရတိ စတူသု အရိယသစ္စေသု။ ကထဉ္စ ပန ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿီ ဝိဟရတိ စတူသု အရိယသစ္စေသု။ ဣဓ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဣဒံ ဒုက္ခန္တိ ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ၊ အယံ ဒုက္ခသမုဒယောတိ ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ၊ အယံ ဒုက္ခနိရောဓောတိ ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ၊ အယံ ဒုက္ခ-နိရောဓဂါမိနီပဋိပဒါတိ ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ။

ပဌမဘာဏဝါရော နိဋ္ဌိတော။

ဒုက္ခသစ္စနိဒ္ဒေသ

၁၆။ ကတမဉ္စ ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ။ ဇာတိပိ ဒုက္ခာ၊ ဇရာပိ ဒုက္ခာ၊ မရဏမ္ပိ ဒုက္ခံ၊ သောကပရိဒေဝဒုက္ခ-ဒေါမနဿုပါယာသာပိ ဒုက္ခာ၊ အပ္ပိယေဟိ သမ္ပယောဂေါပိ ဒုက္ခော၊ ပိယေဟိ ဝိပ္ပယောဂေါပိ ဒုက္ခော[၁]၊ ယမ္ပိစ္ဆံ န လဘတိ တမ္ပိ ဒုက္ခံ၊ သံခိတ္တေန ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓာ[၂] ဒုက္ခာ။

ကတမာ စ ဘိက္ခဝေ ဇာတိ။ ယာ တေသံ တေသံ သတ္တာနံ တမှိ တမှိ သတ္တနိကာယေ ဇာတိ သဉ္ဇာတိ ဩက္ကန္တိ အဘိနိဗ္ဗတ္တိ ခန္ဓာနံ ပါတုဘာဝေါ အာယတနာနံ ပဋိလာဘော။ အယံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ ဇာတိ။

၁–အပ္ပိယေဟိ၊ ပ။ ဝိပ္ပယောဂေါ ဒုက္ခောတိ ပါဌော စေဝ တံနိဒ္ဒေသော စ ကတ္ထစိ နဒိဿတိ၊ အဋ္ဌကထာယမ္ပိ တံသံဝဏ္ဏနာ နတ္ထိ။

၂။ ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓာပိ (က)

ကတမာ စ ဘိက္ခဝေ ဇရာ။ ယာ တေသံ တေသံ သတ္တာနံ တမှိ တမှိ သတ္တနိကာယေ ဇရာ ဇီရဏတာ ခဏ္ဍိစ္စံ ပါလိစ္စံ ဝလိတ္တစတာ အာယုနော သံဟာနိ ဣန္ဒြိယာနံ ပရိပါကော။ အယံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ ဇရာ။

ကတမဉ္စ ဘိက္ခဝေ မရဏံ။ ယံ[၁] တေသံ တေသံ သတ္တာနံ တမှာ တမှာ သတ္တနိကာယာ စုတိ စဝနတာ ဘေဒေါ အန္တရဓာနံ မစ္စု မရဏံ ကာလကိရိယာ ခန္ဓာနံ ဘေဒေါ ကဠေဝရဿ နိက္ခေပေါ ဇီဝိတိန္ဒြိယဿုပစ္ဆေဒေါ။ ဣဒံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ မရဏံ။

ကတမော စ ဘိက္ခဝေ သောကော။ ယော ခေါ ဘိက္ခဝေ အညတရညတရေန ဗျသနေန သမန္နာဂတဿ အညတရညတရေန ဒုက္ခဓမ္မေန ဖုဋ္ဌဿ သောကော သောစနာ သောစိတတ္တံ အန္တောသောကော အန္တော-ပရိသောကော။ အယံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ သောကော။

ကတမော စ ဘိက္ခဝေ ပရိဒေဝေါ။ ယော ခေါ ဘိက္ခဝေ အညတရညတရေန ဗျသနေန သမန္နာဂတဿ အညတရညတရေန ဒုက္ခဓမ္မေန ဖုဋ္ဌဿ အာဒေဝေါ ပရိဒေဝေါ အာဒေဝနာ ပရိဒေဝနာ အာဒေဝိတတ္တံ ပရိဒေဝိတတ္တံ။ အယံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ ပရိဒေဝေါ။

ကတမဉ္စ ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခံ။ ယံ ခေါ ဘိက္ခဝေ ကာယိကံ ဒုက္ခံ ကာယိကံ အသာတံ ကာယသမ္ဖဿဇံ ဒုက္ခံ အသာတံ ဝေဒယိတံ။ ဣဒံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခံ။

၁–အဋ္ဌကထာ ဩလောကေတဗ္ဗာ။

ကတမဉ္စ ဘိက္ခဝေ ဒေါမနဿံ။ ယံ ခေါ ဘိက္ခဝေ စေတသိကံ ဒုက္ခံ စေတသိကံ အသာတံ မနောသမ္ဖဿဇံ ဒုက္ခံ အသာတံ ဝေဒယိတံ။ ဣဒံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ ဒေါမနဿံ။

ကတမော စ ဘိက္ခဝေ ဥပါယာသော။ ယော ခေါ ဘိက္ခဝေ အညတရညတရေန ဗျသနေန သမန္နာဂတဿ အညတရညတရေန ဒုက္ခဓမ္မေန ဖုဋ္ဌဿ အာယာသော ဥပါယာသော အာယာသိတတ္တံ ဥပါယာသိတတ္တံ။ အယံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ ဥပါယာသော။

ကတမော စ ဘိက္ခဝေ အပ္ပိယေဟိ သမ္ပယောဂေါ ဒုက္ခော။ ဣဓ ယဿ တေ ဟောန္တိ အနိဋ္ဌာ အကန္တာ အမနာပါ ရူပါ သဒ္ဒါ ဂန္ဓာ ရသာ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာ ဓမ္မာ၊ ယေ ဝါ ပနဿ တေ ဟောန္တိ အနတ္ထကာမာ အဟိတကာမာ အဖာသုကကာမာ အယောဂက္ခေမကာမာ၊ ယာ တေဟိ သဒ္ဓိံ သင်္ဂတိ သမာဂမော သမောဓာနံ မိဿီဘာဝေါ။ အယံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ အပ္ပိယေဟိ သမ္ပယောဂေါ ဒုက္ခော။

ကတမော စ ဘိက္ခဝေ ပိယေဟိ ဝိပ္ပယောဂေါ ဒုက္ခော။ ဣဓ ယဿ တေ ဟောန္တိ ဣဋ္ဌာ ကန္တာ မနာပါ ရူပါ သဒ္ဒါ ဂန္ဓာ ရသာ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာ ဓမ္မာ၊ ယေ ဝါ ပနဿ တေ ဟောန္တိ အတ္ထကာမာ ဟိတကာမာ ဖာသုကကာမာ ယောဂက္ခေမကာမာ မာတာ ဝါ ပိတာ ဝါ ဘာတာ ဝါ ဘဂိနီ ဝါ မိတ္တာ ဝါ အမစ္စာ ဝါ ဉာတိသာလောဟိတာ ဝါ၊ ယာ တေဟိ သဒ္ဓိံ အသင်္ဂတိ အသမာဂမော အသမောဓာနံ အမိဿီဘာဝေါ။ အယံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ ပိယေဟိ ဝိပ္ပယောဂေါ ဒုက္ခော။

ကတမဉ္စ ဘိက္ခဝေ ယမ္ပိစ္ဆံ န လဘတိ တမ္ပိ ဒုက္ခံ။ ဇာတိဓမ္မာနံ ဘိက္ခဝေ သတ္တာနံ ဧဝံ ဣစ္ဆာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ “အဟော ဝတ မယံ န ဇာတိဓမ္မာ အဿာမ၊ န စ ဝတ နော ဇာတိ အာဂစ္ဆေယျာ”တိ။ န ခေါ ပနေတံ ဣစ္ဆာယ ပတ္တဗ္ဗံ၊ ဣဒမ္ပိ ယမ္ပိစ္ဆံ န လဘတိ တမ္ပိ ဒုက္ခံ။

ဇရာဓမ္မာနံ ဘိက္ခဝေ သတ္တာနံ ဧဝံ ဣစ္ဆာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ “အဟော ဝတ မယံ န ဇရာဓမ္မာ အဿာမ၊ န စ ဝတ နော ဇရာ အာဂစ္ဆေယျာ”တိ။ န ခေါ ပနေတံ ဣစ္ဆာယ ပတ္တဗ္ဗံ၊ ဣဒမ္ပိ ယမ္ပိစ္ဆံ န လဘတိ တမ္ပိ ဒုက္ခံ။

ဗျာဓိဓမ္မာနံ ဘိက္ခဝေ သတ္တာနံ ဧဝံ ဣစ္ဆာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ “အဟော ဝတ မယံ န ဗျာဓိဓမ္မာ အဿာမ၊ န စ ဝတ နော ဗျာဓိ အာဂစ္ဆေယျာ”တိ။ န ခေါ ပနေတံ ဣစ္ဆာယ ပတ္တဗ္ဗံ၊ ဣဒမ္ပိ ယမ္ပိစ္ဆံ န လဘတိ တမ္ပိ ဒုက္ခံ။

မရဏဓမ္မာနံ ဘိက္ခဝေ သတ္တာနံ ဧဝံ ဣစ္ဆာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ “အဟော ဝတ မယံ န မရဏဓမ္မာ အဿာမ၊ န စ ဝတ နော မရဏံ အာဂစ္ဆေယျာ”တိ။ န ခေါ ပနေတံ ဣစ္ဆာယ ပတ္တဗ္ဗံ၊ ဣဒမ္ပိ ယမ္ပိစ္ဆံ န လဘတိ တမ္ပိ ဒုက္ခံ။

သောကပရိဒေဝဒုက္ခဒောမနဿုပါယာသဓမ္မာနံ ဘိက္ခဝေ သတ္တာနံ ဧဝံ ဣစ္ဆာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ “အဟော ဝတ မယံ န သောကပရိဒေဝဒုက္ခဒောမနဿုပါယာသဓမ္မာ အဿာမ၊ န စ ဝတ နော သောကပရိဒေဝဒုက္ခဒောမနဿုပါယာသဓမ္မာ အာဂစ္ဆေယျု”န္တိ။ န ခေါ ပနေတံ ဣစ္ဆာယ ပတ္တဗ္ဗံ၊ ဣဒမ္ပိ ယမ္ပိစ္ဆံ န လဘတိ တမ္ပိ ဒုက္ခံ။

ကတမေ စ ဘိက္ခဝေ သံခိတ္တေန ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓာ ဒုက္ခာ။ သေယျထိဒံ၊ ရူပုပါဒါနက္ခန္ဓော၊ ဝေဒနုပါဒါနက္ခန္ဓော၊

သညုပါဒါနက္ခန္ဓော၊ သင်္ခါရုပါဒါနက္ခန္ဓော၊ ဝိညာဏုပါဒါ-နက္ခန္ဓော။ ဣမေ ဝုစ္စန္တိ ဘိက္ခဝေ သံခိတ္တေန ပဉ္စုပါဒါ-နက္ခန္ဓာ ဒုက္ခာ။ ဣဒံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ။

သမုဒယသစ္စနိဒ္ဒေသ

၁၇။ ကတမဉ္စ ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခသမုဒယံ [၁] အရိယသစ္စံ။ ယာယံ တဏှာ ပေါနောဗ္ဘဝိကာ [၂] နန္ဒီရာဂသဟဂတာ [၃] တတြ တတြာဘိနန္ဒိနီ။ သေယျထိဒံ၊ ကာမတဏှာ ဘဝတဏှာ ဝိဘဝတဏှာ။

သာ ခေါ ပနေသာ ဘိက္ခဝေ တဏှာ ကတ္ထ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ကတ္ထ နိဝိသမာနာ နိဝိသတိ။ ယံ လောကေ ပိယ-ရူပံ သာတရူပံ၊ ဧတ္ထေသာ တဏှာ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဧတ္ထ နိဝိသမာနာ နိဝိသတိ။

ကိဉ္စ လောကေ ပိယရူပံ သာတရူပံ။ စက္ခု လောကေ ပိယရူပံ သာတရူပံ၊ ဧတ္ထေသာ တဏှာ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဧတ္ထ နိဝိသမာနာ နိဝိသတိ။

သောတံ လောကေ ။ပ။ ဃာနံ လောကေ။ ဇိဝှာ လောကေ။ ကာယော လောကေ။ မနော လောကေ ပိယရူပံ သာတရူပံ၊ ဧတ္ထေသာ တဏှာ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဧတ္ထ နိဝိသမာနာ နိဝိသတိ။

ရူပါ လောကေ။ သဒ္ဒါ လောကေ။ ဂန္ဓာ လောကေ။

၁–ဒုက္ခသမုဒယော(သျာ) ၂–ပေါနောဘဝိကာ(သီ၊ဣ)
၃–နန္ဒီရာဂသဟဂတာ (သီ၊သျာ၊ဣ)

ရသာ လောကေ။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာ လောကေ။ ဓမ္မာ လောကေ ပိယရူပံ သာတရူပံ၊ ဧတ္ထေသာ တဏှာ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဧတ္ထ နိဝိသမာနာ နိဝိသတိ။

စက္ခုဝိညာဏံ လောကေ။ သောတဝိညာဏံ လောကေ။ ဃာနဝိညာဏံ လောကေ။ ဇိဝှါဝိညာဏံ လောကေ။ ကာယ-ဝိညာဏံ လောကေ။ မနောဝိညာဏံ လောကေ ပိယရူပံ သာတရူပံ၊ ဧတ္ထေသာ တဏှာ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဧတ္ထ နိဝိသမာနာ နိဝိသတိ။

စက္ခုသမ္ဖဿော လောကေ။ သောတသမ္ဖဿော လော-ကေ။ ဃာနသမ္ဖဿော လောကေ။ ဇိဝှါသမ္ဖဿော လောကေ။ ကာယသမ္ဖဿော လောကေ။ မနောသမ္ဖဿော လောကေ ပိယရူပံ သာတရူပံ၊ ဧတ္ထေသာ တဏှာ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဧတ္ထ နိဝိသမာနာ နိဝိသတိ။

စက္ခုသမ္ဖဿဇာ ဝေဒနာ လောကေ။ သောတသမ္ဖဿ-ဇာ ဝေဒနာ လောကေ။ ဃာနသမ္ဖဿဇာ ဝေဒနာ လောကေ။ ဇိဝှါသမ္ဖဿဇာ ဝေဒနာ လောကေ။ ကာယ-သမ္ဖဿဇာ ဝေဒနာ လောကေ။ မနောသမ္ဖဿဇာ ဝေဒနာ လောကေ ပိယရူပံ သာတရူပံ၊ ဧတ္ထေသာ တဏှာ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဧတ္ထ နိဝိသမာနာ နိဝိသတိ။

ရူပသညာ လောကေ။ သဒ္ဒသညာ လောကေ။ ဂန္ဓသညာ လောကေ။ ရသသညာ လောကေ။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗသညာ လောကေ။ ဓမ္မသညာ လောကေ ပိယရူပံ သာတရူပံ၊ ဧတ္ထေသာ တဏှာ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဧတ္ထ နိဝိသမာနာ နိဝိသတိ။

ရူပသဉ္စေတနာ လောကေ။ သဒ္ဒသဉ္စေတနာ လောကေ။ ဂန္ဓသဉ္စေတနာ လောကေ။ ရသသဉ္စေတနာ လောကေ။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗသဉ္စေတနာ လောကေ။ ဓမ္မသဉ္စေတနာ လောကေ ပိယရူပံ သာတရူပံ၊ ဧတ္ထေသာ တဏှာ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဧတ္ထ နိဝိသမာနာ နိဝိသတိ။

ရူပတဏှာ လောကေ။ သဒ္ဒတဏှာ လောကေ။ ဂန္ဓတဏှာ လောကေ။ ရသတဏှာ လောကေ။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗတဏှာ လောကေ။ ဓမ္မတဏှာ လောကေ ပိယရူပံ သာတရူပံ၊ ဧတ္ထေသာ တဏှာ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဧတ္ထ နိဝိသမာနာ နိဝိသတိ။

ရူပဝိတက္ကော လောကေ။ သဒ္ဒဝိတက္ကော လောကေ။ ဂန္ဓဝိတက္ကော လောကေ။ ရသဝိတက္ကော လောကေ။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗဝိတက္ကော လောကေ။ ဓမ္မဝိတက္ကော လောကေ ပိယရူပံ သာတရူပံ၊ ဧတ္ထေသာ တဏှာ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဧတ္ထ နိဝိသမာနာ နိဝိသတိ။

ရူပဝိစာရော လောကေ။ သဒ္ဒဝိစာရော လောကေ။ ဂန္ဓဝိစာရော လောကေ။ ရသဝိစာရော လောကေ။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗဝိစာရော လောကေ။ ဓမ္မဝိစာရော လောကေ ပိယရူပံ သာတရူပံ၊ ဧတ္ထေသာ တဏှာ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဧတ္ထ နိဝိသမာနာ နိဝိသတိ။ ဣဒံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခသမုဒယံ အရိယသစ္စံ။

နိရောဓသစ္စ နိဒ္ဒေသ

၁၀။ ကတမဉ္စ ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခနိရောဓံ[၁] အရိယသစ္စံ။ ယော တဿာယေဝ တဏှာယ အသေသဝိရာဂနိရောဓော စာဂေါ

၁–ဒုက္ခနိရောဓော (သျာ)

ပဋိနိဿဂ္ဂေါ မုတ္တိ အနာလယော။ သာ ခေါ ပနေသာ ဘိက္ခဝေ တဏှာ ကတ္ထ ပဟီယမာနာ ပဟီယတိ၊ ကတ္ထ နိရုဇ္ဈမာနာ နိရုဇ္ဈတိ။ ယံ လောကေ ပိယရူပံ သာတရူပံ၊ ဧတ္ထေသာ တဏှာ ပဟီယမာနာ ပဟီယတိ၊ ဧတ္ထ နိရုဇ္ဈမာနာ နိရုဇ္ဈတိ။

ကိဉ္စ လောကေ ပိယရူပံ သာတရူပံ။ စက္ခုံ လောကေ ပိယရူပံ သာတရူပံ၊ ဧတ္ထေသာ တဏှာ ပဟီယမာနာ ပဟီယတိ၊ ဧတ္ထ နိရုဇ္ဈမာနာ နိရုဇ္ဈတိ။

သောတံ လောကေ။ပ။ ဃာနံ လောကေ။ ဇိဝှါ လောကေ။ ကာယော လောကေ။ မနော လောကေ ပိယရူပံ သာတရူပံ၊ ဧတ္ထေသာ တဏှာ ပဟီယမာနာ ပဟီယတိ၊ ဧတ္ထ နိရုဇ္ဈမာနာ နိရုဇ္ဈတိ။

ရူပါ လောကေ။ သဒ္ဒါ လောကေ။ ဂန္ဓာ လောကေ။ ရသာ လောကေ။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာ လောကေ။ ဓမ္မာ လောကေ ပိယရူပံ သာတရူပံ၊ ဧတ္ထေသာ တဏှာ ပဟီယမာနာ ပဟီယတိ၊ ဧတ္ထ နိရုဇ္ဈမာနာ နိရုဇ္ဈတိ။

စက္ခုဝိညာဏံ လောကေ။ သောတဝိညာဏံ လောကေ။ ဃာနဝိညာဏံ လောကေ။ ဇိဝှါဝိညာဏံ လောကေ။ ကာယဝိညာဏံ လောကေ။ မနောဝိညာဏံ လောကေ ပိယရူပံ သာတရူပံ၊ ဧတ္ထေသာ တဏှာ ပဟီယမာနာ ပဟီယတိ၊ ဧတ္ထ နိရုဇ္ဈမာနာ နိရုဇ္ဈတိ။

စက္ခုသမ္ဖဿော လောကေ။ သောတသမ္ဖဿော လောကေ။ ဃာနသမ္ဖဿော လောကေ။ ဇိဝှါသမ္ဖဿော လောကေ။ ကာယသမ္ဖဿော လောကေ။ မနောသမ္ဖဿော

လောကေ ပိယရူပံ သာတရူပံ၊ ဧတ္ထေသာ တဏှာ ပဟီယမာနာ ပဟီယတိ၊ ဧတ္ထ နိရုဇ္ဈမာနာ နိရုဇ္ဈတိ။

စက္ခုသမ္ဖဿဇာ ဝေဒနာ လောကေ။ သောတသမ္ဖဿဇာ ဝေဒနာ လောကေ။ ဃာနသမ္ဖဿဇာ ဝေဒနာ လောကေ။ ဇိဝှါသမ္ဖဿဇာ ဝေဒနာ လောကေ။ ကာယသမ္ဖဿဇာ ဝေဒနာ လောကေ။ မနောသမ္ဖဿဇာ ဝေဒနာ လောကေ ပိယရူပံ သာတရူပံ၊ ဧတ္ထေသာ တဏှာ ပဟီယမာနာ ပဟီယတိ၊ ဧတ္ထ နိရုဇ္ဈမာနာ နိရုဇ္ဈတိ။

ရူပသညာ လောကေ။ သဒ္ဒသညာ လောကေ။ ဂန္ဓသညာ လောကေ။ ရသသညာ လောကေ။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗသညာ လောကေ။ ဓမ္မသညာ လောကေ ပိယရူပံ သာတရူပံ၊ ဧတ္ထေသာ တဏှာ ပဟီယမာနာ ပဟီယတိ၊ ဧတ္ထ နိရုဇ္ဈမာနာ နိရုဇ္ဈတိ။

ရူပသဉ္စေတနာ လောကေ။ သဒ္ဒသဉ္စေတနာ လောကေ။ ဂန္ဓသဉ္စေတနာ လောကေ၊ ရသသဉ္စေတနာ လောကေ။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗသဉ္စေတနာ လောကေ။ ဓမ္မသဉ္စေတနာ လောကေ ပိယရူပံ သာတရူပံ၊ ဧတ္ထေသာ တဏှာ ပဟီယမာနာ ပဟီယတိ၊ ဧတ္ထ နိရုဇ္ဈမာနာ နိရုဇ္ဈတိ။

ရူပတဏှာ လောကေ။ သဒ္ဒတဏှာ လောကေ။ ဂန္ဓတဏှာ လောကေ။ ရသတဏှာ လောကေ။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗတဏှာ လောကေ။ ဓမ္မတဏှာ လောကေ ပိယရူပံ သာတရူပံ၊ ဧတ္ထေသာ တဏှာ ပဟီယမာနာ ပဟီယတိ၊ ဧတ္ထ နိရုဇ္ဈမာနာ နိရုဇ္ဈတိ။

ရူပဝိတက္ကော လောကေ။ သဒ္ဒဝိတက္ကော လောကေ။ ဂန္ဓဝိတက္ကော လောကေ။ ရသဝိတက္ကော လောကေ။

ဖောဋ္ဌဗ္ဗဝိတက္ကော လောကေ။ ဓမ္မဝိတက္ကော လောကေ ပိယရူပံ သာတရူပံ၊ ဧတ္ထေသာ တဏှာ ပဟီယမာနာ ပဟီယတိ၊ ဧတ္ထ နိရုဇ္ဈမာနာ နိရုဇ္ဈတိ။

ရူပဝိစာရော လောကေ။ သဒ္ဒဝိစာရော လောကေ။ ဂန္ဓဝိစာရော လောကေ။ ရသဝိစာရော လောကေ။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗဝိစာရော လောကေ။ ဓမ္မဝိစာရော လောကေ ပိယရူပံ သာတရူပံ၊ ဧတ္ထေသာ တဏှာ ပဟီယမာနာ ပဟီယတိ၊ ဧတ္ထ နိရုဇ္ဈမာနာ နိရုဇ္ဈတိ။ ဣဒံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခနိရောဓံ အရိယသစ္စံ။

မဂ္ဂသစ္စနိဒ္ဒေသ

၁၉။ ကတမဉ္စ ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနီပဋိပဒါ အရိယသစ္စံ။ အယမေဝ အရိယော အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ။ သေယျထိဒံ၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ သမ္မာသင်္ကပ္ပေါ သမ္မာဝါစာ သမ္မာကမ္မန္တော သမ္မာအာဇီဝေါ သမ္မာဝါယာမော သမ္မာသတိ သမ္မာသမာဓိ။

ကတမာ စ ဘိက္ခဝေ သမ္မာဒိဋ္ဌိ။ ယံ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခေ ဉာဏံ ဒုက္ခသမုဒယေ ဉာဏံ ဒုက္ခနိရောဓေ ဉာဏံ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိယာပဋိပဒါယ ဉာဏံ။ အယံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ သမ္မာဒိဋ္ဌိ။

ကတမော စ ဘိက္ခဝေ သမ္မာသင်္ကပ္ပေါ။ နေက္ခမ္မသင်္ကပ္ပေါ အဗျာပါဒသင်္ကပ္ပေါ အဝိဟိံသာသင်္ကပ္ပေါ။ အယံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ သမ္မာသင်္ကပ္ပေါ။

ကတမာ စ ဘိက္ခဝေ သမ္မာဝါစာ။ မုသာဝါဒါ ဝေရမဏီ[၁] ပိသုဏာဝါစာ ဝေရမဏီ ဖရုသာဝါစာ ဝေရမဏီ သမ္ဖပ္ပလာပါ ဝေရမဏီ။ အယံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ သမ္မာဝါစာ။

၁–ဝေရမဏိ (က)

ကတမော စ ဘိက္ခဝေ သမ္မာကမ္မန္တော။ ပါဏာတိပါတာ ဝေရမဏီ အဒိန္နာဒါနာ ဝေရမဏီ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရာ ဝေရမဏီ။ အယံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ သမ္မာကမ္မန္တော။

ကတမော စ ဘိက္ခဝေ သမ္မာအာဇီဝေါ။ ဣဓ ဘိက္ခဝေ အရိယသာဝကော မိစ္ဆာအာဇီဝံ ပဟာယ သမ္မာအာဇီဝေန ဇီဝိတံ ကပ္ပေတိ။ အယံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ သမ္မာအာဇီဝေါ။

ကတမော စ ဘိက္ခဝေ သမ္မာဝါယာမော။ ဣဓ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု အနုပ္ပန္နာနံ ပါပကာနံ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ အနုပ္ပါဒါယ ဆန္ဒံ ဇနေတိ ဝါယမတိ ဝီရိယံ အာရဘတိ စိတ္တံ ပဂ္ဂဏှာတိ ပဒဟတိ၊ ဥပ္ပန္နာနံ ပါပကာနံ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ပဟာနာယ ဆန္ဒံ ဇနေတိ ဝါယမတိ ဝီရိယံ အာရဘတိ စိတ္တံ ပဂ္ဂဏှာတိ ပဒဟတိ၊ အနုပ္ပန္နာနံ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ဥပ္ပါဒါယ ဆန္ဒံ ဇနေတိ ဝါယမတိ ဝီရိယံ အာရဘတိ စိတ္တံ ပဂ္ဂဏှာတိ ပဒဟတိ၊ ဥပ္ပန္နာနံ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ဌိတိယာ အသမ္မောသာယ ဘိယျောဘာဝါယ ဝေပုလ္လာယ ဘာဝနာယ ပါရိပူရိယာ ဆန္ဒံ ဇနေတိ ဝါယမတိ ဝီရိယံ အာရဘတိ စိတ္တံ ပဂ္ဂဏှာတိ ပဒဟတိ။ အယံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ သမ္မာဝါယာမော။

ကတမာ စ ဘိက္ခဝေ သမ္မာသတိ။ ဣဓ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ အာတာပီ သမ္ပဇာနော သတိမာ ဝိနေယျ လောကေ အဘိဇ္ဈာဒေါမနဿံ၊ ဝေဒနာသု ဝေဒနာနုပဿီ ဝိဟရတိ အာတာပီ သမ္ပဇာနော သတိမာ ဝိနေယျ လောကေ အဘိဇ္ဈာဒေါမနဿံ၊ စိတ္တေ စိတ္တာနုပဿီ ဝိဟရတိ အာတာပီ သမ္ပဇာနော သတိမာ ဝိနေယျ လောကေ အဘိဇ္ဈာဒေါမနဿံ၊ ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿီ

ဝိဟရတိ အာတာပီ သမ္ပဇာနော သတိမာ ဝိနေယျ လောကေ အဘိဇ္ဈာဒေါမနဿံ၊ အယံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ သမ္မာသတိ။

ကတမော စ ဘိက္ခဝေ သမ္မာသမာဓိ။ ဣဓ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိ ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ သဝိတက္ကံ သဝိစာရံ ဝိဝေကဇံ ပီတိသုခံ ပဌမံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ။ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝူပသမာ အဇ္ဈတ္တံ သမ္ပသာဒနံ စေတသော ဧကောဒိဘာဝံ အဝိတက္ကံ အဝိစာရံ သမာဓိဇံ ပီတိသုခံ ဒုတိယံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ။ ပီတိယာ စ ဝိရာဂါ ဥပေက္ခကော စ ဝိဟရတိ၊ သတော စ သမ္ပဇာနော၊ သုခဉ္စ ကာယေန ပဋိသံဝေဒေတိ၊ ယံ တံ အရိယာ အာစိက္ခန္တိ "ဥပေက္ခကော သတိမာ သုခဝိဟာရီ"တိ၊ တတိယံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ၊ သုခဿ စ ပဟာနာ ဒုက္ခဿ စ ပဟာနာ ပုဗ္ဗေဝ သောမနဿဒေါမနဿာနံ အတ္ထင်္ဂမာ အဒုက္ခမသုခံ ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိံ စတုတ္ထံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ။ အယံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ သမ္မာသမာဓိ။ ဣဒံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနီပဋိပဒါ အရိယသစ္စံ။

ဣတိ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿီ ဝိဟရတိ။ သမုဒယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ဓမ္မေသု ဝိဟရတိ၊ ဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ဓမ္မေသု ဝိဟရတိ၊ သမုဒယဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ဓမ္မေသု ဝိဟရတိ။

အတ္ထိ ဓမ္မာတိ ဝါ ပနဿ သတိ ပစ္စုပဋ္ဌိတာ ဟောတိ ယာဝဒေဝ ဉာဏမတ္တာယ ပဋိဿတိမတ္တာယ။ အနိဿိတော စ ဝိဟရတိ၊ န စ ကိဉ္စိ လောကေ ဥပါဒိယတိ။ ဧဝမ္ပိ ခေါ

ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿီ ဝိဟရတိ စတူသု အရိယသစ္စေသု။

သစ္စပဗ္ဗံ နိဋ္ဌိတံ။

ဓမ္မာနုပဿနာ နိဋ္ဌိတာ။

အာနိသံသကထာ

၂၀။ ယော ဟိ ကောစိ ဘိက္ခဝေ ဣမေ စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနေ ဧဝံ ဘာဝေယျ သတ္တ ဝဿာနိ၊ တဿ ဒွိန္နံ ဖလာနံ အညတရံ ဖလံ ပါဋိကင်္ခံ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ အညာ သတိ ဝါ ဥပါဒိသေသေ အနာဂါမိတာ။

တိဋ္ဌန္တု ဘိက္ခဝေ သတ္တဝဿာနိ။ ယော ဟိ ကောစိ ဘိက္ခဝေ ဣမေ စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနေ ဧဝံ ဘာဝေယျ ဆ ဝဿာနိ။ ပ။ ပဉ္စ ဝဿာနိ။ စတ္တာရိ ဝဿာနိ။ တီဏိ ဝဿာနိ။ ဒွေ ဝဿာနိ။ ဧကံ ဝဿံ။ တိဋ္ဌတု ဘိက္ခဝေ ဧကံ ဝဿံ။ ယော ဟိ ကောစိ ဘိက္ခဝေ ဣမေ စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနေ ဧဝံ ဘာဝေယျ သတ္တမာသာနိ၊ တဿ ဒွိန္နံ ဖလာနံ အညတရံ ဖလံ ပါဋိကင်္ခံ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ အညာ သတိ ဝါ ဥပါဒိသေသေ အနာဂါမိတာ။

တိဋ္ဌန္တု ဘိက္ခဝေ သတ္တမာသာနိ။ ယော ဟိ ကောစိ ဘိက္ခဝေ ဣမေ စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနေ ဧဝံ ဘာဝေယျ ဆ မာသာနိ။ ပ။ ပဉ္စ မာသာနိ။ စတ္တာရိ မာသာနိ။ တီဏိ မာသာနိ။ ဒွေ မာသာနိ။ ဧကံ မာသံ။ အဍ္ဎမာသံ။ တိဋ္ဌတု ဘိက္ခဝေ အဍ္ဎမာသော။ ယော ဟိ ကောစိ ဘိက္ခဝေ ဣမေ စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနေ ဧဝံ ဘာဝေယျ သတ္တာဟံ၊ တဿ ဒွိန္နံ ဖလာနံ အညတရံ ဖလံ ပါဋိကင်္ခံ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ အညာ သတိ ဝါ ဥပါဒိသေသေ အနာဂါမိတာတိ။

နိဂမနကထာ

၂၁။ ဧကာယနော အယံ ဘိက္ခဝေ မဂ္ဂေါ သတ္တာနံ ဝိသုဒ္ဓိယာ သောကပရိဒေဝါနံ သမတိက္ကမာယ ဒုက္ခဒောမနဿာနံ အတ္ထင်္ဂမာယ ဉာယဿ အဓိဂမာယ နိဗ္ဗာနဿ သစ္ဆိကိရိယာယ ယဒိဒံ စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာတိ ဣတိ ယံ တံ ဝုတ္တံ၊ ဣဒမေတံ ပဋိစ္စ ဝုတ္တန္တိ။ ဣဒမဝေါစ ဘဂဝါ။ အတ္တမနာ တေ ဘိက္ခူ ဘဂဝတော ဘာသိတံ အဘိနန္ဒုန္တိ။

ဣမသ္မိဉ္စ ပန ဝေယျာကရဏသ္မိံ ဘညမာနေ တိံသမတ္တာနံ ဘိက္ခုသဟဿာနံ အနုပါဒါယ အာသဝေဟိ စိတ္တာနိ ဝိမုစ္စိံသူတိ။

မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ္တံ နိဋ္ဌိတံ။

တဿုဒ္ဒါနံ

(က) ကာယာနုပဿနာ ကာယေ၊
ဝေဒနာယာနုပဿနာ။
စိတ္တာနုပဿနာ စိတ္တေ၊
ဓမ္မေ ဓမ္မာနုပဿနာ။ ။

(ခ) စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ၊
သမ္ဗုဒ္ဓေန သုဒေသိတာ။
ဧတေ ဘိက္ခု ဘာဝယန္တော။
ဝိသုဒ္ဓိ မဓိဂစ္ဆတိ။ ။

(ဂ) အာနာပါနိရိယာပထံ၊
သမ္ပဇာနံ ပဋိက္ကူလံ။
ဓာတု သိဝထိကာ နဝ၊
စုဒ္ဒသ ကာယာနုပဿနာ။ ။

(ဃ) မတံ ခဇ္ဇံ သမံသဉ္စ၊
နိမံသာပဂတံ တထာ။
ဝိက္ခိတ္တာနိ စ သေတာနိ၊
ပုဉ္စကိတာနိ ပူတိနိ။
နဝ သိဝထိကေ ဒိသွာ၊
ဘိက္ခု တထူပသံဟရေ။ ။

(င) ကာကာကုလလ ဂိဇ္ဈေဟိ၊
ကင်္ကေဟိ သုနခေဟိ ဝါ။
ဗျဂ္ဃဒီပိသိင်္ဂါလေဟိ၊
ဝိဝိဓေဟိ စ ပါဏကာ။

(စ) ဟတ္ထပါဒ ဂေါပ္ဖကဋ္ဌိ၊
ဇင်္ဃူရူ ကဋိ ဖာသုကံ။
ပိဋ္ဌိ ခန္ဓ ဂီဝ ဟနု၊
ဒန္တ သီသကဋာဟကံ။ ။

(ဆ) သုခံ ဒုက္ခံ တဒညံ ဝါ၊
သာမိသံ ဝါ နိရာမိသံ။
ဝေဒနာ ဝေဒမာနော သော၊
တဒါကာရံနုပဿယေ။ ။

(ဇ) ရာဂံ ဒေါသံ မောဟံ ခိတ္တံ၊
မဟဂ္ဂတဉ္စ ဥတ္တရံ။
သမာဟိတံ ဝိမုတ္တန္တိ၊
စိတ္တံနုပဿယေ ယတိ။ ။

(ဈ) နိဝရဏေသု ခန္ဓေသု၊
အာယတနေသု ဗောဇ္ဈင်္ဂေ။
သစ္စေသွဋ္ဌုတ္တ ဗာဟိရေ၊
ဓမ္မေ နုပဿယေ ဘိက္ခု။ ။

(ဉ) သန္တံ ဝါပိ အသန္တံ ဝါ၊
အနုပ္ပန္နဿ ဥပ္ပါဒေါ။
ဥပ္ပန္နဿ ပဟာနဥ္စ၊
တဿာယတိ မနုပ္ပါဒေါ။ ။

(ဋ) စက္ခုရူပါဒိဝိညာဏံ၊
ဖဿော တဏှာ စ ဝေဒနာ။
သညာ စ စေတနာ တဏှာ၊
ဝိတက္ကော စ ဝိစာရကော။
ပိယရူပဥ္စ ဓမ္မေသာ၊
ဥပ္ပဇ္ဇတိ နိရုဇ္ဈတိ တိ။ ။

မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ် နိဿယ

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော
သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ

ပဏာမ

ပဉ္စ နီဝရဏေ ဟိတွာ၊ ကတွာ သတိံ သုပဋ္ဌိတံ။
ဘာဝယိတွာန ဗောဇ္ဈင်္ဂေ၊ ပတွာ တံ ဒေသကံ နမေ။ ။

ယောဗုဒ္ဓေါ၊ အကြင်မြတ်စွာဘုရားသည်။ ပဉ္စနီဝရဏေ၊ ငါးပါးသော နီဝရဏတို့ကို။ ဟိတွာ၊ ပယ်တော်မူ၍။ သတိံ၊ သတိကို။ သုပဋ္ဌိတံ၊ လွန်စွာထင်သည်ကို။ ကတွာ၊ ပြုတော်မူ၍။ ဗောဇ္ဈင်္ဂေ၊ ဗောဇ္ဈင်ခုနစ်ပါးတို့ကို။ ဘာဝယိတွာန၊ ပွားစေတော်မူ၍။ ဗောဓိံ၊ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်,သဗ္ဗညုတဉာဏ်သို့။ ပတ္တော၊ ရောက်တော်မူပြီ။ ပတွာ၊ ရောက်တော်မူပြီး၍။ တံဒေသကံ၊ ထိုနီဝရဏငါးပါးကိုပယ်ခြင်း, သတိကိုထင်စွာပြုခြင်း, ဗောဇ္ဈင်ခုနစ်ပါးကို ပွားစေခြင်းကိုပြတတ်သော ဒေသနာကို ဟောတော်မူတတ်သော။ တံဗုဒ္ဓံ၊ ထိုမြတ်စွာဘုရားကို။ အဟံ၊ အကျွန်ုပ်သည်။ နမေ-နမာမိ၊ ရှိခိုးပါ၏။

ပဏာမပြီး၏။

မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်အဖွင့်

(က) လဒ္ဓါ ပေါသော သုမဉ္ဇူသံ၊ ရတနာနိ စ နိဒဟေ။
ဧဝံ ဒေသေသိ ဂမ္ဘီရံ၊ ဘဂဝါ ကုရုဝါသိနံ။ ။

(ခ) ကေဝီသတိဋ္ဌာနေသု၊ အရဟတ္တေ သုခေပိယ။
သောကာ ဒုပဒ္ဒဝဃ္ဃါတံ၊ ဝိသုဒ္ဓိဋ္ဌမာဝဟံ။ ။

(ဂ) ပဏ္ဍုကမ္ဗလဝေဃောဝ၊ သတ္တဝဏ္ဏံ ပကာသယံ။
စရိတာဒိနုလောမေန၊ စတုဓာ တံ ဘဏာမ ဟေ။ ။

(က) သဓနော၊ ဥစ္စာရှိသော။ ပေါသော၊ ဥစ္စာရှင်သည်။ သုမဉ္ဇူသံ၊ ရွှေအတိပြီးသောသေတ္တာကို။ လဒ္ဓါ၊ ရ၍။ ဣဓသုမဉ္ဇူသေ၊ ဤရွှေအတိပြီးသောသေတ္တာ၌။ ရတနာနိ၊ ရတနာခုနစ်ပါးတို့ကို။ နိဒဟေ ယထာ၊ ထည့်သွင်းသိုမှီးရာသကဲ့သို့။ ဧဝံတထာ၊ ထို့အတူ။ သဓနပေါသသဒိသော၊ ဥစ္စာရှင်နှင့်တူသော။ ဘဂဝါ၊ မြတ်စွာဘုရားသည်။ သုမဉ္ဇူသသဒိသံ၊ ရွှေအတိပြီးသော သေတ္တာနှင့်တူသော။ ကုရုဝါသိနံ၊ ကုရုတိုင်းသား လေးပါးသောပရိသတ်ကို။ လဒ္ဓါ၊ ရတော်မူ၍—

(ခ-ဂ) ပဏ္ဍုကမ္ဗလဝေဃောဝ၊ ရိုးရဲရောင်စွေး တွေးတွေးနီမြန်းသောကမ္ဗလာကုန်သည်သည်။ ဝဏ္ဏံ၊ ကမ္ဗလာ၏ဖြစ်ရာဇာတိအစရှိသော ဂုဏ်ကို။ ပကာသယမိဝ၊ ပြသကဲ့သို့။ သတ္တဝဏ္ဏံ၊ သတ္တာနံဝိသုဒ္ဓိယာ-စသောခုနစ်ပါးသောဂုဏ်ကို။ ပကာသယံ-ပကာသယန္တော၊ ပြတော်မူလျက်။ ကေဝီသတိဋ္ဌာနေသု၊ အာနာပါနပဗ္ဗ-စသော နှစ်ဆဲ့တပါးသောအရာတို့၌။ ကမ္မဋ္ဌာနံ၊ ဘာဝနာကံ၏ဖြစ်ရာ အာနာပါနစသော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို။ အရဟတ္တေ၊ အရဟတ္တဖိုလ်၌။ သုခေပိယ၊ ကောင်းစွာ ထည့်သွင်း၍။ သောကာဒုပဒ္ဒဝဃ္ဃါတံ၊ စိုးရိမ်ခြင်း, မြည်တမ်းခြင်း, ကိုယ်၏ဆင်းရဲခြင်း, စိတ်နှလုံးမသာယာခြင်းဟူသော လေးပါးသော ဥပဒ္ဒဝေါကို ပယ်ဖျောက်တတ်သော။ ဝိသုဒ္ဓိဋ္ဌမာဝဟံ၊ ကိလေသာမှ စင်ကြယ်ခြင်း, အရိယမဂ်ကိုရခြင်း, နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုခြင်းဟူသော အကျိုးသုံးပါးကို ဆောင်တတ်သော။ ဂမ္ဘီရံ၊ ပါဠိ၏နက်နဲခြင်း, အနက်၏ နက်နဲခြင်း, ဒေသနာ၏နက်နဲခြင်း, အသိဉာဏ်၏နက်နဲခြင်း

ဟူသောလေးပါးသော နက်နဲခြင်းတို့ဖြင့် နက်နဲသော။ ရတနသဒိသံ၊ ရတနာခုနစ်ပါးနှင့် တူသော။ ယံသတိပဋ္ဌာနသုတ္တံ၊ အကြင်မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ် ဒေသနာ တော်ကို။ နိဓာနဝသေန၊ ဝေနေယျတို့သန္တာန်၌ သိုမှီးသည်၏ အစွမ်းအားဖြင့်။ စရိတာဒိနုလောမေန၊ တဏှာစရိတမန္ဒပုဂ္ဂိုလ်အားလျော်သော ကာယာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်, တဏှာစရိတ တိက္ခပုဂ္ဂိုလ်အားလျော်သော ဝေဒနာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်, ဒိဋ္ဌိစရိတမန္ဒပုဂ္ဂိုလ်အား လျော်သော စိတ္တာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်, ဒိဋ္ဌိစရိတ တိက္ခပုဂ္ဂိုလ်အားလျော်သော ဓမ္မာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်, သုဘ-သုခ- နိစ္စ-အတ္တ-ဟူသော ဝိပလ္လာသလေးပါး, ဩဃလေးပါး, ယောဂလေးပါး, အာသဝလေးပါး, ဂန္ထလေးပါး, ဥပါဒါန်လေးပါး, အဂတိ လေးပါးကို ပယ်ခြင်းအားလျော်စွာ။ စတုဓာ၊ကာယာနုပဿနာ-စသော လေးပါးသောအပြားဖြင့်။ ဒေသေသိ၊ ဟောတော်မူပြီ။ တံသတိပဋ္ဌာနသုတ္တံ၊ ထိုမဟာသတိပဋ္ဌာန သုတ်ဒေသနာတော်ကို။ ဟေ၊ အိုအရှင်တို့။ မယံ၊ငါတို့သည်။ ဘဏာမ၊ရွတ်ကြကုန်အံ့။

မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်အမွှန်းပြီး၏။

မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်ကို နာရခြင်း၏ အကျိုးပြဝတ္ထု။

ဤမဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ် ဒေသနာတော် မြတ်သည် နိဗ္ဗာန်တိုင်အောင် အကျိုးကိုပြီးစေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကို ဤသို့ဆိုလတ္တံ့သော ဝတ္ထုသက်သေအမြွက်ဖြင့်သိအပ်၏။

လင်းနို့သား ငါးရာဝတ္ထု။

သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ကုမ္ဘိလတိဿ အမည်ရှိသော တောကျောင်းဝယ် တခုသော တောင်ဂူမ်းလိုဏ်၌ ငါးရာကုန်သော လင်းနို့တို့သည် နေကုန်၏၊ ထိုအခါ ထိုတောင်ဂူမ်းလိုဏ်၌ နေလျက် တပါးသော ရဟန်းသည် မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်ကို ရွတ်အံသရဇ္ဈာယ်၏၊ လင်းနို့သားငါးရာတို့သည် ထိုရဟန်း၏ သတိပဋ္ဌာန်ကို သရဇ္ဈာယ်သောအသံ၌ တရားဟူသော အာရုံကိုယူ၍ စိတ်ကိုကြည်ညိုစေလျက် သေလွန်သည်ရှိ

သော် ထိုကျောင်း၏ ဆွမ်းခံရွာ၌ ထိုထိုအမျိုးဝယ်ဖြစ်၍ ကြီးသော အခါ ထိုကျောင်းသို့သွား၍ အရိယဝံသတရားကို နာရလျှင် ကြည်ညို သောစိတ်ရှိကုန်သည်ဖြစ်၍ အိမ်သို့ပြန်ကုန်၏။

တဘန် တနေ့သ၌-

ကျောင်းသို့သွား၍ မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်ကိုနာရလျှင် လူတို့ဘောင် ၌ငြီးငွေ့သဖြင့် ငါးရာသောအမျိုးသားတို့သည် ရဟန်းပြု၍ ရှေး၌နေ ဘူးသော ဝါသနာအားဖြင့် ထိုတောင်၄မ်းလိုဏ်၌လျှင် နေကုန်၏၊ တနေ့သ၌ ထိုငါးရာသောရဟန်းတို့တွင် တပါးသောရဟန်းသည် ဤ လိုဏ်ကား လင်းနို့နှံ့နံ၏-ဟု ဆို၏။

သံဃာ့ထေရ်သည်-

ငါ့ရှင်တို့····ရှေးသောကိုယ်၏အဖြစ်၌ လင်းနို့ဖြစ်ကုန်၍ ငါ့ရှင်တို့ နေရာလိုဏ်ပင်တည်း-ဟု ဆို၏၊ ထိုစကားကိုကြား၍ ထိုရဟန်းတို့သည် သံဝေဂရကုန်သဖြင့် နောက်အဘို့၌ မဟာသတိပဋ္ဌာန သုတ်ကိုပင်နာ၍ ငါးရာသောရဟန်းတို့သည် သောတာပန်ဖြစ်ကုန်၏၊ တဘန်တနေ့သ၌ မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်ကိုပင်နာပြန်၍ အထက်မဂ်သုံးတန်ကို ရလေ ကုန်၏။

[သဟာဿဝတ္ထုကျမ်းအထွက်။].

လှည်းကုန်သည် ဝတ္ထု၊

သီဟိုဠ်ကျွန်း ရောဟဏဇနပုဒ်၌ တဦးသော လှည်း ကုန်သည်သည် လဲဝါဠွမ်းဖြင့် ပြည့်သော လှည်းကို ဆောင်ယူ၍ နက်စွာသော ညွန်ပျောင်းသို့ ရောက် သော် လှည်းသည် ညွန်၏အလယ်၌ကျွံနစ်၏၊ ထိုလှည်းကုန်သည်၏ မဟာဒတ္တမည်သော နွားလားသည် ညွန်၌ ကျွံနစ်သောလှည်းကို ငင် ထုတ်ခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်။

ထိုအခါ လှည်းကုန်သည်သည်-

နွားလားဒတ္တ····သင်သည် ယနေ့နက်စွာသောညွန်မှ လှည်းကို အကယ်၍ထုတ်ငြားအံ့၊ တဘန် သင့်ကိုလှည်းထမ်းပိုး၌ မကပြီ-ဟု ဆို ၏။

ထိုစကားကိုကြား၍ မဟာဒတ္တနွားလားသည် လှည်းကို ညွှန်မှ ထုတ်ခြင်းငှါ လွန်စွာလုံ့လပြု၏၊ ကုန်သည်လည်း နွားကိုသုံးသပ်၍ နှင်၏၊ နွားလားလည်း အားကုန်ထုတ်သဖြင့် လှည်းကိုဆောင်၏၊ ဤသို့ နှင်နှင် ခြောက်ကြိမ်တိုင်အောင် မဟုတ်မမှန်သော စကားကိုဆိုလျက် ညွှန်မှလှည်းကိုထုတ်စေ၍ တဘန် ခုနစ်ကြိမ်တိုင် ရောက်လတ်သော် နွားလားသည် အလွန်အကြူး အားထုတ်ပါသော်လည်း အို၍အား နည်းခြင်းကြောင့် မစွမ်းနိုင်၊ တဘန်ပြင်းစွာသောအဟုန်ဖြင့် လှည်းကို ငင်ထုတ်သော် နွားလား၏ ရင်သည် ကွဲသဖြင့် သွေးအန်၍ ထိုအရပ်၌ ပင် လည်း၏၊ ကုန်သည်လည်း မဟာဒတ္တနွားလားကိုစွန့်၍ တပါးသော နွားကို ကဲ၍သွား၏။

(က) ထိုအခါ တယောက်သော အိုးထိန်းသည်သည် လာလတ်၍ မြေကြီးနယ်ရန် အသက်ရှင်စဉ်ပင် နွား၏အရေကိုခွာယူ၍ သွား၏။

(ခ) စောင်းသမားတယောက် လာလတ်၍ စောင်းကြိုးပြုခြင်းငှါ အကြောကိုနုတ်ယူ၍သွား၏။

(ဂ) မုဆိုးတယောက် ခွေးနှင့်တကွ လာလတ်၍ အသားကိုလှီး၍ ခွေးတို့အားပေး၏။

(ဃ) ထိုခွေးတို့လည်း နှုတ်သီးတို့ဖြင့် ကိုက်ဖြတ်၍ စားကုန်၏။

(င) အသက်ရှင်စဉ်ပင် နွားလား၏ကိုယ်ကို ပိုးရွ,ခြပုန်းတို့သည် ကိုက်ခဲကုန်၏၊ "မဟာဒတ္တ" နွားလားသည် ကြီးစွာသော ဆင်းရဲသို့ ရောက်လျက်ဝပ်၏။

ထိုအခါ "စူဠပိဏ္ဍပါတိကတိဿ" မထေရ်သည် ရဟန်းငါးရာတို့ နှင့်တကွ ထိုလမ်းခရီးဖြင့် သွားသည်ရှိသော် မဟာဒတ္တနွားလားကိုမြင် လျှင် သနားခြင်းဖြစ်ရကား သပိတ်နှင့်ရေကို ဆောင်ယူ၍တိုက်၏၊ နွား လည်း အလိုရှိတိုင်းသောက်၍ သက်သာရာကိုရ၏၊ မထေရ်လည်း နွား၏အနီး၌နေ၍ မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်ကိုဟော၏၊ သရဏဂုံကိုပေး ၏၊ သီလပေးစဉ် သေလွန်ခဲ့သော် မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်၌ ဤကား တရားတော်ပင်တည်း-ဟု အာရုံကိုယူ၍ တာဝတိံသာ နတ်ပြည်၌

ယူဇနာသုံးဆယ်ရှိသော ရွှေဗိမာန်ဝယ် နတ်သမီးတထောင် ခြံရံလျက် ဖြစ်လေသော် ရှေးဘဝကိုမြင်၍''စူဠ ပိဏ္ဍပါတိကတိဿ''ထေရ်သည် ပြုအပ်သောကျေးဇူးကို သိသည်၏အဖြစ်ကို ပြခြင်းငှါ သန်းခေါင်ယံအခါ နတ်သမီးတထောင် ခြံရံလျက် ရွှေဗိမာန်နှင့်တကွလာ၍ မထေရ်၏ ခြေရင်း၌ရှိခိုးပြီးလျှင် တင့်အပ်လျောက်ပတ်သော အရပ်၌နေ၏။

မထေရ်သည်-

အချင်းနတ်သား····သင်ကား အလွန်လှသော အဆင်းရှိ၏၊ ရှုစဘွယ်ရှိ၏၊ အရပ် မျက်နှာတို့ကို အရောင်အဝါဖြင့် တောက်ပစေ၏၊ နတ်သမီးအပေါင်းခြံရံအပ်၏၊အဘယ်နတ်သားနည်း-ဟု မသိဟန်ပြု၍ မေး၏။

နတ်သားလည်း—

အရှင်ဘုရား····အကျွန်ုပ်သည် ရှေးဘဝ၌ အပါယ် ပဋိသန္ဓေနေသောသွားလားဖြစ်၏၊ မိုက်သော အမျိုးသို့ရောက်၏၊ ကုသိုလ်ကောင်းမှုကိုမသိ၊ အကျွန်ုပ်ကို နက်စွာသောညွန်၏အလယ် ကျွံနစ်သောလှည်း၌ ကကုန်၏၊ လှည်းကို ထုတ်ဆောင်သော် အကျွန်ုပ်၏ရင်သည် ကွဲရကား ထိုအရပ်၌ပင်လည်း၍ အားနည်းသော အကျွန်ုပ်ကိုမြင်လျှင် အရှင်သည် စွန့်ပစ်၍သွား၏။

(က) ကရုဏာမရှိကုန်သော အချို့သောသူတို့သည် အသက်ရှင်စဉ်ပင် အကျွန်ုပ်အရေကို ခွာယူ၍ သွားကုန်၏။

(ခ) အချို့သော သူတို့သည် အကြောကို နုတ်ယူ၍ သွားကုန်၏။

(ဂ) အချို့သောသူတို့သည် အသားကို လှီး၍သွားကုန်၏။

သို့စင်ပင်ပန်းဆင်းရဲခြင်းသို့ရောက်သောအကျွန်ုပ်ကိုရဟန်းမြတ်ဖြစ်သောအရှင်ဘုရားသည်မြင်တော်မူ၍ သနားတော်မူသဖြင့် သတိပဋ္ဌာန်တရားကို ဟောပေ၏၊ တရားတော်ဟောပြီးသည်၏ အဆုံး၌ သရဏဂုံကို ပေးတော်မူ၏၊ သီလကိုပေးစဉ်ပင် အကျွန်ုပ်သေလွန်၍ တာဝတိံသာ၌ဖြစ်၏၊ သီလကိုပေးမိပါသော် ယာမာဘုံ၌ဖြစ်ရာ၏၊နတ်ပြည်သို့ ရောက်ငြားသော်လည်း ရှေးအမည် မပျောက် မကွယ်သည် ဖြစ်၍ သိကြားနှင့်တကွသော နတ်တို့သည်အကျွန်ုပ်ကို မဟာဒတ္တနတ်သား-ဟု ဆိုကြကုန်၏-ဟု နားတော်လျှောက်၍—

အရှင်ဘုရား····အကျွန်ုပ်သည်ရှေးအခါအလွန်ကြမ်းကြုတ်သော ဆင်းရဲခြင်းသို့ရောက်သော နွားသတ္တဝါဖြစ်၏၊ အကျွန်ုပ်အား အရှင်ဘုရားသည် သတိပဋ္ဌာန်ကိုဟောတော်မူ၍သရဏဂုံကိုလည်း ပေးတော်မူ၏၊ နားသို့ဝင်သော သတိပဋ္ဌာနသုတ်၏ဤကဲ့သို့သော ကောင်းကျိုးကို ရှုပါလော့၊ ဤတထောင်သော နတ်သမီးတို့သည် အကျွန်ုပ်ကိုခြံရံကုန်၏၊ သတိပဋ္ဌာနသုတ်ကို နာရ၍ ဆင်းရဲလှစွာသော နွားသတ္တဝါဖြစ်သော အကျွန်ုပ်စင်လျက် ဤကဲ့သို့သော အသရေကို ရတုံသေး၏၊ အကြင်သူတို့သည်ကား စည်းစိမ်ဥစ္စာရှင်ဖြစ်ကုန်၍ မြတ်သော ချမ်းသာကို ရကုန်သောသူတို့၏ လျောက်ပတ်သော ကာလ၌ သာသနာတော်ကို ဆည်းကပ်ခြင်းကိုပြုရာ၌ကား ဆိုဘွယ်ရာမရှိပေ-ဟု တရားကို ချီးမွမ်း၍လည်း လျှောက်၏။

ယင်းသို့ လျှောက်ပြီး၍ ဘဝပဋိသန္ဓေ၌ တပ်စွန်းခြင်း ကင်းသော မဟာဒတ္တနတ်သားသည်—

အရှင်ဘုရား····သရဏဂုံ,သီလကို ပေးတော်မူ၍ ထိုသတိပဋ္ဌာနသုတ်ကိုပင် ဟောတော်မူပါ။ အကျွန်ုပ်ကို တရားသဘောလျှော့သို့ တင်၍ ဘဝသမုဒြာမှ နိဗ္ဗာန်ဟူသော ကမ်းတဘက်သို့ ဆောင်တော်မူပါ။ အကျွန်ုပ်သည် သတိပဋ္ဌာနသုတ်၏ တန်ခိုးအားဖြင့်၎င်း, သီလ-သရဏဂုံအားဖြင့်၎င်း အပါယ်ဆင်းရဲ၌ကိုယ်၏ အဖြစ်ကိုဖြတ်၍ နတ်၌ဖြစ်သောကိုယ်အဖြစ်ကိုရလေပြီ-ဟုတရားဟောစိမ့်သောငှါတောင်းပန်၏၊ မထေရ်သည် သရဏဂုံ,သီလကိုပေး၍ သတိပဋ္ဌာန သုတ်ကိုပင် ဟောတော်မူ၏၊နတ်သားနှင့်တကွ တထောင်သော နတ်သမီးတို့သည် သောတာပတ္တိဖိုလ်၌တည်၍ မထေရ်ကိုရှိခိုးပြီးလျှင် ကောင်းကင်ပြင်ဝယ် ဟင်္သာမင်းကဲ့သို့ တာဝတိံသာနတ်ပြည်သို့ ပြန်တက်ကြကုန်၏။

[သီဟဠဝတ္ထုကျမ်းအထွက်။]

ကြက်မဝတ္ထု။

ကကုသန် မြတ်စွာဘုရား လက်ထက်တော်၌ တခုသော ကြက်မသည် ဆွမ်းစားစရပ်အနီး၌ နေ၏၊ ထိုကြက်မသည် တပါးသော ဝိပဿနာ ကမ္မဋ္ဌာန်း

ကို စီးဖြန်းသော ရဟန်း၏ ကမ္မဋ္ဌာန်းသံကို ကြား၍ ဤကား တရားတော်တည်း-ဟု အာရုံကို ယူလျက်နေစဉ် တခုသော စွန်သုတ်ခဲ့ရကား သေလွန်၍—

ဥပရိမည်သော မင်းသမီးဖြစ်လျှင် ပရိဗိုဇ်ရဟန်းမိန်းမတို့ အထံ၌ ရဟန်းပြု၏၊ ထိုရဟန်းမိန်းမသည် ဝစ္စကုဋိသို့ဝင်သည်ရှိသော်ပိုးလောက် အစုကိုမြင်သဖြင့် ပုဠုဝကသညာကို ဖြစ်စေ၍ ပဌမဈာန်ကိုရလျှင် ထိုကိုယ်၏အဖြစ်မှ စုတေသော်—

ဗြဟ္မာ့ပြည်၌ ဖြစ်၏၊ ဗြဟ္မာ့ပြည်မှ စုတေသော်—

သူဌေးမျိုး၌ဖြစ်လျှင် မကြာမြင့်မီပင် စုတေပြန်၍—

ငါတို့ဘုရားဖြစ်တော်မူသောအခါ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်ဝယ် ဝက်မယ် ဖြစ်၏၊ မြတ်စွာဘုရားသည် ဝက်မယ်ကို မြင်၍ ပြုံးတော်မူ၏၊ အရှင်အာနန္ဒာသည် ပြုံးတော်မူကြောင်းကို လျှောက်လတ်သော် အလုံးစုံသော အကြောင်းကို မိန့်တော်မူ၍ "ယထာပိ မူလေ အနုပဒ္ဒဝေ" အစရှိသောဂါထာကိုဟောတော်မူ၏၊ဂါထာ၏အဆုံး၌ များစွာသော တရားနာပရိသတ်တို့သည်သောတာပတ္တိဖိုလ်စသည်တို့ကို ရလေကုန်၏။

ထိုဝက်မယ်သည် ထိုကိုယ်၏အဖြစ်မှ စုတေ၍ သုဝဏ္ဏဘူမိ၌ မင်းသမီးဖြစ်၏။

ထိုမှစုတေ၍ ဝနဝါသီအရပ်၌ဖြစ်၏။

ထိုမှစုတေ၍ ဗာရာဏသီပြည်၌ ဖြစ်၏။

ထိုမှစုတေ၍ သုပ္ပါရကသင်္ဘောဆိပ်၌ မြင်းကုန်သည်သမီးဖြစ်၏။

ထိုမှစုတေ၍ ကာဝီရသင်္ဘောဆိပ်၌ သင်္ဘောသူကြီး၏သမီးဖြစ်၏။

ထိုမှစုတေ၍ အနုရာဓပြည်၌ မင်းသမီးဖြစ်၏။

ထိုမှစုတေ၍ အနုရာဓပြည်၏ တောင်အရပ်၌ ဘောက္ကန္တမည်သော ရွာဝယ် သုမနမည်သော သူကြွယ်၏ သုမနမည်သော သမီးဖြစ်၏။

ထိုအခါ သတို့သမီး၏ အဘသည် ဒီဃဝါပီတိုင်းသို့သွား၍ မဟာသုမနမည်သောရွာ၌ နေ၏၊ ထိုရွာ၌ ဒုဋ္ဌဂါမဏိမင်း၏ လကုဏ္ဍက အတိမ္ဗရမည်သော အမတ်သည် တစုံတခုပြုဘွယ်ကိစ္စကြောင့် ရောက်၍ သုမနသတို့သမီးကိုမြင်လျှင် ကြီးစွာသော မင်္ဂလာကိုပြု၍ ဆောင်ယူ၍ မဟာဂါမသို့သွား၏။

ထိုအခါ ကောဠတောင်ကျောင်းကြီး၌ သီတင်းသုံးနေသော မဟာအနုရုဒ္ဓါထေရ်သည် မဟာဂါမ၌ ဆွမ်းခံကြွသည်ရှိသော် ထိုအမတ်၏ အိမ်တံခါး၌ ရပ်လျက် သုမနကိုမြင်၍ "ငါ့ရှင်တို့…ဝက်မငယ်သည် အတိမ္ဗရအမတ်ကြီး၏ မယားအဖြစ်သို့ရောက်သည်ကား အံ့ဘွယ်ရှိစွ" ဟု ရဟန်းတို့နှင့် ပြောဆိုတော်မူ၏၊ သုမနသည် ထိုစကားကို ကြား၍ အတိတ်ဘဝကို ဘွင့်လှစ်၍ မြင်စွမ်းနိုင်သော ဇာတိဿရဉာဏ်ကို ရ၏၊ထိုခဏ၌ပင်လျှင် သံဝေဂရ၍ လင်ကိုတောင်းပန်၍ရဟန်းမိန်းမတို့အထံ၌ ရဟန်းပြု၍ တိဿအမည်ရှိသော ကျောင်းကြီး၌ မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်ကို နာရ၍ သောတာပတ္တိဖိုလ်၌ တည်လေ၏။

နောက်ကာလ၌ ဒုဋ္ဌဂါမဏိမင်းကြီးသည် ကျည်းတို့ကို နှိပ်နင်းပြီး သည်ဖြစ်၍ ဆွေမျိုးတို့၏နေရာ ဘောက္ကန္တရွာသို့သွား၍ နေလေသော် ကလ္လကမည်သောကျောင်းကြီး၌ အာသီဝိသူပမသုတ်ကိုနာရ၍ ရဟန္တာဖြစ်၏၊ ထိုသုမနမည်သော ရဟန္တာမသည် ပရိနိဗ္ဗာန် ပြုသည့်နေ့၌ ရဟန်းယောကျ်ား, ရဟန်းမိန်းမတို့သည် မေးအပ်သည်ဖြစ်၍ အလုံးစုံသော အကြောင်းကို အခြားမရှိ ပြောဆို၍ စည်းဝေးသောရဟန်းသံဃာ၏ အလယ်၌ မဏ္ဍလာရာမ၌ သီတင်းသုံးနေသော ဓမ္မပဒကိုဆောင်သော မဟာတိဿထေရ်နှင့် နှီးနှော၍-

၁။ ငါသည် ရှေးဘဝ၌ လူ၏အဖြစ်မှစုတေ၍—

၂။ ကြွက်မဖြစ်၏၊ ကြွက်ဘဝ၌ စွန်၏အထံမှာ ဦးခေါင်းပြတ်ခြင်းသို့ ရောက်၍—

၃။ မင်းမျိုး၌ဖြစ်လေသော် ပရိဗိုဇ်ရဟန်းမိန်းမတို့၏အထံ၌ ရဟန်းပြု၍—

၄။ ပဌမဈာန်ကိုရသဖြင့် ဗြဟ္မာ့ပြည်၌ဖြစ်၏။

၅။ ဗြဟ္မာ့အဖြစ်မှ စုတေသော် သူဌေးမျိုး၌ ဖြစ်၍—

၆။ မကြာမြင့်မီစုတေ၍ ဝက်မျိုး၌ဖြစ်၏။

၇။ ထိုမှစုတေ၍ သုဝဏ္ဏဘုမ္မိ၌ဖြစ်၏။

၈။ ထိုမှစုတေ၍ ဝနဝါသီအရပ်၌ဖြစ်၏။

၉။ ထိုမှစုတေ၍ ဗာရာဏသီပြည်၌ဖြစ်၏။

၁၀။ ထိုမှစုတေ့၍ သုပ္ပါရကသင်္ဘောဆိပ်၌ဖြစ်၏။
၁၁။ ထိုမှစုတေ့၍ ကာဝီရသင်္ဘောဆိပ်၌ ဖြစ်၏။
၁၂။ ထိုမှစုတေ့၍ အနုရာဓပြည်၌ဖြစ်၏။
၁၃။ ထိုမှစုတေ့၍ ဘောဂ္ဂန္တရွာ၌ဖြစ်၏။

ဤသို့လျှင် အနိမ့်,အမြင့်, အမြတ်,အယုတ် ဖြစ်ကုန်သော တဆဲ့သုံးဘဝတို့သို့ရောက်၍ ယခုအခါ ငြိုးငွေ့ရကား ရဟန်းပြု၍ အရဟတ္တဖိုလ်ကိုရပြီ၊ ခပ်သိမ်းကုန်သော သူတော်ကောင်းတို့သည် အပ္ပမာဒတရားနှင့် ပြည့်စုံစေကြကုန်လော့-ဟု ဆုံးမ၍ လေးပါးသောပရိသတ်တို့ကို ထိတ်လန့်စေ၍ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုလေ၏။

ဆောင်ပုဒ်လင်္ကာ။ ။လူ-ကြက်-မင်းမှာ၊ ဗြဟ္မာ-သူကြွယ်၊ ဝက်ငယ်ဖြစ်ဘိ၊ ဘုမ္မိ-ဝန၊ ဗာရာဏမှာ၊သုပ္ပါရက၊ ကာဝီရနှင့်၊ ပြည်အနုရာ၊ ရွာဘောဂ္ဂန္တ၊ ဖြစ်လေရသည့်···· ဘဝဆဲ့သုံး ယုတ်မြတ်တည်း။

[ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာထွက်။]

ဤသို့ သတိပဋ္ဌာန သုတ္တန်ဒေသနာတော်သည် နိဗ္ဗာန်တိုင်အောင်ဆောင်တတ်သောကြောင့် နိဗ္ဗာန်တိုင်အောင်သော ကောင်းကျိုးချမ်းသာကို အလိုရှိကုန်သော သူတော်ကောင်းတို့သည် မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ္တန်ဒေသနာတော်မြတ်ကို နာခြင်း, သင်ခြင်း, လေ့ကျက်ရွက်ဆောင်ခြင်းအစရှိသည်ဖြင့် အဘန်တလဲလဲအားထုတ်ကုန်ရာ၏။

မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်ကို နာရခြင်း၏ အကျိုးပြဝတ္ထုပြီး၏။

မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ် ပါဠိတော် နိဿယ

နိဒါန်း

၁။ ဘဒ္ဒန္တေကဿပ၊ အရှင်မဟာကဿပ။ ဧဝံသုတ္တံ၊ ဤမဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်ကို။ မေ-မယာ၊ အကျွန်ုပ် အာနန္ဒာသည်။ဘဂဝတော၊ မြတ်စွာဘုရား၏။ သမ္မုခါ၊ မျက်မှောက်တော်မှ။ ဧဝံ၊ ဤသို့။ သုတံ-ဉပလက္ခိတံ၊ မှတ်လိုက်ရ၏။ ဧကံ၊ တပါးသော။ သမယံ၊ အခါ၌။ ဘဂဝါ၊ မြတ်စွာဘုရားသည်။ ကုရူသု၊ ကုရုတိုင်းတို့၌။ ကမ္မာသဓမ္မံ

နာမ၊ ပြောက်ကျားသော ခြေရှိသောပေါရိသာဒကို ဆုံးမရာဖြစ်၍ ကမ္မာသဓမ္မ အမည်ရှိသော။ ကုရူနံ၊ ကုရုတိုင်းသူတို့၏။ နိဂမော၊ နိဂုံးသည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ တတ္ထ၊ ထိုနိဂုံး၌။ ဝိဟရတိ၊ နေတော်မူ၏။ တတြခေါ၊ ထိုကမ္မာသဓမ္မနိဂုံးဝယ် နေတော်မူသော အခါ၌လျှင်။ ဘဂဝါ၊ မြတ်စွာဘုရားသည်။ ဘိက္ခူ၊ ရဟန်းတို့ကို။ ဘိက္ခဝေါတိ၊ ရဟန်းတို့ဟူ၍။ အာမန္တေသိ၊ ခေါ်တော်မူ၏။ ဘဒ္ဒန္တေတိ၊ အရှင်ဘုရားဟူ၍။ တေဘိက္ခူ၊ ထိုရဟန်းတို့သည်။ ဘဂဝတော၊ မြတ်စွာဘုရားအား။ ပစ္စဿောသုံ၊ ရိုသေစွာစကားတုံ့ပြန်ကြားလျှောက်ကုန်၏။

ဘဂဝါ၊ မြတ်စွာဘုရားသည်။ ဧတံဝစနံ၊ ဤဆိုလတ္တံ့သောစကားတော်ကို။ အဝေါစ၊မိန့်တော်မူ၏။

ဥဒ္ဒေသ

၂။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ သတ္တာနံ၊ သတ္တဝါတို့၏။ ဝိသုဒ္ဓိယာ၊ အထူးထူးသော ကိလေသာတို့မှ အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်ခြင်းငှါ။ သောကပရိဒေဝါနံ၊ စိုးရိမ်ခြင်း, ငိုကြွေး မြည်တမ်းခြင်းတို့ကို။ သမတိက္ကမာယ၊ လွန်ခြင်းငှါ။ ဒုက္ခဒေါမနဿာနံ၊ ကိုယ်၏ဆင်းရဲခြင်း, စိတ်နှလုံးမသာယာခြင်းတို့၏။ အတ္ထင်္ဂမာယ၊ ချုပ်ခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းငှါ။ ဉာယဿ၊ အရိယမဂ်ကို ။အဓိဂမာယ၊ ရခြင်းငှါ။ နိဗ္ဗာနဿ၊ နိဗ္ဗာန်ကို။ သစ္ဆိကိရိယာယ၊ မျက်မှောက်ပြုခြင်းငှါ။ ပဝတ္တော၊ ဖြစ်သော။

ဧကာယနော၊ တကြောင်းတည်းသော ခရီးဖြစ်သော။

ဧကာယနော၊ တယောက်အထီးတည်းသာလျှင် သွားအပ်သော။

ဧကာယနော၊ မြတ်သောဘုရားသဗ္ဗညု၏ခရီးဖြစ်သော။

ဧကာယနော၊ မြတ်သော သာသနာတော်၌သာလျှင် ဖြစ်သော။

ဧကာယနော၊ မြတ်သောနိဗ္ဗာန်သို့သာလျှင်သွားတတ်သော။

အယံ၊ ဤဒိသော၊ ဤသို့သဘောရှိသော။ မဂ္ဂေါ၊ ခရီးသည်။ စတ္တာရော၊ လေးပါးကုန်သော။ ယဒိဒံ-ယေဣမေသတိပဋ္ဌာနာ၊အကြင်သတိပဋ္ဌာန်တို့တည်း။

စတ္တာရော၊ လေးပါးကုန်သော သတိပဋ္ဌာန်တို့သည်။ ကတမေ၊ အဘယ်သည်တို့နည်း။

(က) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဣဓ၊ ဤသာသနာတော်၌။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ အာတာပီ၊ ရူပကာယကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော ကိလေသာကို လွန်စွာ ပူပန်စေတတ်သော သမ္မပ္ပဓာန် လုံ့လရှိသည်ဖြစ်၍။ သမ္ပဇာနော၊ ရူပကာယကို ကောင်းစွာအပြားအားဖြင့် သိတတ်သောပညာ အဆင် အခြင်နှင့် ပြည့်စုံသည် ဖြစ်၍။ သတိမာ၊ ရူပကာယကို အောက်မေ့တတ်သော သတိနှင့်ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍။ လောကေ၊ ရူပုပါဒါနက္ခန္ဓာဟူသော လောက၌။ အဘိဇ္ဈာဒေါမနဿံ၊ ရူပကာယကိုတပ်သောအားဖြင့် ရှေးရှုကြံခြင်းဟူသော လောဘ, ရှေးရှုကြံ တိုင်းမရခြင်းကြောင့် နှလုံးမသာယာခြင်းဟူသော ဒေါမနဿကို။ ဝိနေယျ၊ တဒင်္ဂ, ဝိက္ခမ္ဘန အားဖြင့်ဖျောက်၍။ ကာယေ၊ အင်္ဂါကြီး ငယ်အပေါင်း, ဆံအမွေးစသည် အပေါင်း, ဘူတရုပ်- ဥပါဒါရုပ် အပေါင်း, ပထဝီကာယ စသည်အပေါင်းဖြစ်သော ရူပကာယခန္ဓာ ကိုယ်၌။ ကာယာနုပဿီ၊ အင်္ဂါကြီးငယ်အပေါင်း, ဆံ- အမွေး စသည်အပေါင်း, ဘူတရုပ်-ဥပါဒါရုပ် အပေါင်း,ပထဝီကာယစသော အပေါင်းကို အဘန်တလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ်၍။ ''ကာယာနုပဿီ၊အနိစ္စ, ဒုက္ခ,အနတ္တ,အသုဘ အခြင်းအရာအပေါင်းကို အဘန်တလဲလဲရှုသည် ဖြစ်၍''။''အဘန်တလဲလဲ ရှုသောဝိပဿနာဉာဏ်ရှိသည်ဖြစ်၍''။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။

(ခ) ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ အာတာပီ၊ ဝေဒနာကိုအာရုံပြု၍ ဖြစ်သော ကိလေသာကို လွန်စွာပူပန်စေတတ်သော သမ္မပ္ပဓာန် လုံ့လရှိ သည်ဖြစ်၍။ သမ္ပဇာနော၊ ဝေဒနာကို ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် သိတတ်သော ပညာအဆင်အခြင်နှင့် ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍။ သတိမာ၊ ဝေဒနာကိုအောက်မေ့တတ်သောသတိနှင့်ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍။ လောကေ၊ ဝေဒနုပါဒါနက္ခန္ဓာဟူသော လောက၌။ အဘိဇ္ဈာဒေါမနဿံ၊ ဝေဒနာ ကိုတပ်သောအားဖြင့် ရှေးရှုကြံခြင်းဟူသော လောဘ, ရှေးရှုကြံတိုင်း မရခြင်းကြောင့် နှလုံးမသာယာခြင်းဟူသော ဒေါမနဿကို။ ဝိနေယျ၊ တဒင်္ဂ, ဝိက္ခမ္ဘနအားဖြင့် ဖျောက်၍။ ဝေဒနာသု၊ သုခစသောဝေဒနာ တို့၌။ ဝေဒနာနုပဿီ၊ ဣဋ္ဌာရုံကို အာရုံပြု၍ သုခဝေဒနာဖြစ်၏-စသည် ဖြင့် အဘန်တလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ်၍။ ''ဝေဒနာနုပဿီ၊ သုခဝေဒနာကို

ဒုက္ခအားဖြင့်, ဒုက္ခဝေဒနာကို ပြောင့်တံသင်းနှင့် တူသော အားဖြင့်, ဥပေက္ခာဝေဒနာကို အနိစ္စအားဖြင့် အဘန်တလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝေဒနာနုဿီ၊ သုခဝေဒနာသည် တည်သဖြင့်ချမ်းသာ၏, ဖောက်ပြန်ပျက်စီးသဖြင့် ဆင်းရဲ၏, ဒုက္ခဝေဒနာသည် တည်သဖြင့် ဆင်းရဲ၏, ဖောက်ပြန်ပျက်စီးသဖြင့် ချမ်းသာ၏, ဥပေက္ခာဝေဒနာသည် သိမြင်သဖြင့် ချမ်းသာ၏, မသိမမြင်သဖြင့် ဆင်းရဲ၏-ဟု အဘန်တလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝေဒနာနုပဿီ၊ ဝေဒနာကို အနိစ္စ, ဒုက္ခ, အနတ္တ-ဟု အဘန်တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍''။ဝိဟရတိ၊နေ၏။

(ဂ) ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ အာတာပီ၊ စိတ်ကိုအာရုံပြု၍ဖြစ်သော ကိလေသာကို လွှန်စွာပူပန်စေတတ်သော သမ္မပ္ပဓာန် လုံ့လရှိသည်ဖြစ်၍။ သမ္ပဇာနော၊ စိတ်ကိုကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် သိတတ်သော ပညာအဆင်အခြင်နှင့် ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍။ သတိမာ၊ စိတ်ကို အောက်မေ့တတ်သော သတိနှင့်ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍။ လောကေ၊ဝိညာဏုပါဒါနက္ခန္ဓာဟူသော လောက၌။ အဘိဇ္ဈာဒေါမနဿံ၊ စိတ်ကိုတပ်သောအားဖြင့် ရှေးရှုကြံခြင်းဟူသော လောဘ,ရှေးရှုကြံတိုင်းမရခြင်းကြောင့် နှလုံးမသာယာခြင်းဟူသောဒေါမနဿကို။ ဝိနေယျ၊ တဒင်္ဂ, ဝိက္ခမ္ဘနအားဖြင့် ဖျောက်၍။ စိတ္တေ၊သရာဂစိတ်စသည်၌။ စိတ္တာနုပဿီ၊ သရာဂစိတ် စသည်ကို အဘန်တလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ်၍။ ''စိတ္တာနုပဿီ၊ သရာဂစိတ် စသည်ကို အနိစ္စစသည်ဖြင့် အဘန်တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍''။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။

(ဃ) ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ အာတာပီ၊ နီဝရဏစသောတရားကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သောကိလေသာကို လွှန်စွာပူပန်စေတတ်သော သမ္မပ္ပဓာန် လုံ့လရှိသည်ဖြစ်၍။ သမ္ပဇာနော၊ နီဝရဏစသော တရားကို ကောင်းစွာအပြားအားဖြင့် သိတတ်သော ပညာ အဆင်အခြင်နှင့် ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍။ သတိမာ၊ နီဝရဏစသော တရားကို အောက်မေ့တတ်သော သတိနှင့်ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍။လောကေ၊ နီဝရဏစသောတရား,သညုပါဒါနက္ခန္ဓာ, သင်္ခါရုပါဒါနက္ခန္ဓာ တရား-ဟူသောလောက၌။ အဘိဇ္ဈာဒေါမနဿံ၊ နီဝရဏစသောတရားကိုတပ်သောအားဖြင့် ရှေးရှုကြံခြင်းဟူသော လောဘ, ရှေးရှုကြံတိုင်းမရခြင်းကြောင့် နှလုံးမသာယာ

ခြင်းဟူသော ဒေါမနဿကို။ ဝိနေယျ၊ တဒင်္ဂ,ဝိက္ခမ္ဘနအားဖြင့် ဖျောက်၍။ ဓမ္မေသု၊ နီဝရဏစသော တရားတို့၌။ ဓမ္မာနုပဿီ၊ နီဝရဏစသော တရားကို အဘန်တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍။ "ဓမ္မာနုပဿီ၊ နီဝရဏစသော တရားကို အနိစ္စ စသည်ဖြင့် အဘန်တလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ်၍"။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။

ဥဒ္ဒေသ၊ သတိပဋ္ဌာန် ၄-ပါးကို အကျဉ်းသရုပ်ထုတ်၍ ဟောတော်မူအပ်သော စကားအစဉ်သည်။
နိဋ္ဌိတော၊ ပြီးပြီ။

ကာယာနုပဿနာ အာနာပါနပိုင်း

၃။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ကထဉ္စ၊ အဘယ်သို့လျှင်။ ဘိက္ခု၊ရဟန်းသည်။ ကာယေ၊ ရူပကာယခန္ဓာကိုယ်၌။ ကာယာနုပဿီ၊ရူပကာယကို အဘန်တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊ နေသနည်း။

(က) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဣဓ၊ ဤသာသနာတော်၌။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ အရညဂတော ဝါ၊ တောအရပ်သို့ ကပ်၍ငင်း။ ရုက္ခမူလ ဂတော ဝါ၊ သစ်ပင်ရင်းသို့ကပ်၍ငင်း။ သုညာဂါရဂတော ဝါ၊ ဆိတ်ငြိမ်ရာအရပ်သို့ ကပ်၍ငင်း။ ပလ္လင်္ကံ၊ ထက်ဝယ်ကို။အာဘုဇိတွာ၊ ဘွဲခွေ၍။ ဥဇုံ၊ ဖြောင့်မတ်စွာ။ ကာယံ၊ ကိုယ်ကို။ ပဏိဓာယ၊ ထား၍။ သတိံ၊ သတိကို။ ပရိမုခံ၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းသို့ ရှေးရှု။ ဥပဋ္ဌပေတွာ၊ ဖြစ်စေ၍။ နိသီဒတိ၊နေ၏။

(ခ) သော ဘိက္ခု၊ ထိုရဟန်းသည်။ သတော ဝ၊ သတိနှင့်ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍သာလျှင်။အဿသတိ၊ထွက်သက်ကိုဖြစ်စေ၏။ဝါ-အဿသတိ၊ ထွက်သက်ရှူ၏။ သတော ဝ၊ သတိနှင့် ပြည့်စုံသည် ဖြစ်၍သာလျှင်။ ပဿသတိ၊ ဝင်သက်ကိုဖြစ်စေ၏။ ဝါ-ပဿသတိ၊ ဝင်သက်ရှိုက်၏။ ဒီဃံ ဝါ၊ ရှည်စွာမူလည်း။အဿသန္တော၊ထွက်သက်ရှူလတ်သော်။ ဒီဃံ၊ ရှည်စွာ။အဿသာမီတိ၊ထွက်သက်ရှူ၏ဟူ၍။ ပဇာနာတိ၊သိ၏။ ဒီဃံ ဝါ၊ ရှည်စွာမူလည်း။ပဿသန္တော၊ဝင်သက်ရှိုက်လတ်သော်။ ဒီဃံ၊ရှည်စွာ။ ပဿသာမီတိ၊ ဝင်သက်ရှိုက်၏ဟူ၍။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။ ရဿံ ဝါ၊ တိုစွာမူလည်း။ အဿသန္တော၊ ထွက်သက်ရှူလတ်သော်။ ရဿံ၊ တိုစွာ။

အဿသာမိတိ၊ ထွက်သက်ရှူ၏ဟူ၍။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။ ရဿံဝါ၊ တိုစွာမူလည်း။ ပဿသန္တော၊ ဝင်သက်ရှိုက်လတ်သော်။ ရဿံ၊ တိုစွာ။ ပဿသာမိတိ၊ ဝင်သက်ရှိုက်၏ဟူ၍။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

(ဂ) သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ၊ အလုံးစုံသော ထွက်သက်၏ အစ, အလယ်, အဆုံး သုံးပါးအပေါင်းကို ထင်စေလျက်။ အဿသိဿာမီတိ၊ ထွက်သက်ရှူအံ့ဟူ၍။ "အဿသိဿာမီတိ-အဿ+သံ+ဣဿာမီတိ၊ ထွက်သက်ကိုဖြစ်စေအံ့ဟူ၍"။ သိက္ခတိ၊ အားထုတ်သဖြင့်ကျင့်၏။ သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ၊ အလုံးစုံသော ဝင်သက်၏ အစ,အလယ်,အဆုံး သုံးပါးအပေါင်းကို ထင်စေလျက်။ ပဿသိဿာမီတိ၊ ဝင်သက်ရှိုက်အံ့ဟူ၍။ "ပဿသိဿာမီတိ-ပဿ+သံ+ဣဿာမီတိ၊ ဝင်သက်ကို ဖြစ်စေအံ့ဟူ၍"။ သိက္ခတိ၊ အားထုတ်သဖြင့် ကျင့်၏။ ကာယသင်္ခါရံ၊ အရှူပြင်း၍ ရုန့်ရင်းသော ထွက်သက်ကို။ ပဿမ္ဘယံ-ပဿမ္ဘယန္တော၊ သာယာဖြည်းညှင်း ရှူခြင်းဖြင့် ငြိမ်းစေလျက်။ အဿသိဿာမီတိ၊ ထွက်သက်ရှူအံ့ဟူ၍။ သိက္ခတိ၊ အားထုတ်သဖြင့်ကျင့်၏။ ကာယသင်္ခါရံ၊ အရှိုက်ပြင်း၍ ရုန့်ရင်းသော ဝင်သက်ကို။ ပဿမ္ဘယံ-ပဿမ္ဘယန္တော၊ သာယာဖြည်းညှင်း ရှိုက်ခြင်းဖြင့် ငြိမ်းစေလျက်။ပဿသိဿာမီတိ၊ ဝင်သက်ရှိုက်အံ့ဟူ၍။ သိက္ခတိ၊ အားထုတ်သဖြင့်ကျင့်၏။

(ဃ) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ သေယျထာပိ၊ ရှည်တိုထင်စွာ ငြိမ်းစေရာဝယ် ပမာသမှု အတန္တုကား။ဒက္ခော၊ လိမ္မာသော။ ဘမကာရော ဝါ၊ ပွတ်သမားသည်၎င်း။ ဘမကာရန္တေဝါသီဝါ၊ ပွတ်သမား၏ တပည့်သည်၎င်း။ ဒီဃံဝါ၊ ရှည်စွာမူလည်း။ အဉ္ဆန္တော၊ ပွတ်ကြိုးကိုဆွဲငင်သည်ရှိသော်။ ဒီဃံ၊ ရှည်စွာ။ အဉ္ဆာမီတိ၊ ငင်၏-ဟူ၍။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။ ရဿံဝါ၊ တိုစွာမူလည်း။ အဉ္ဆန္တော၊ ဆွဲငင်သည်ရှိသော်။ ရဿံ၊ တိုစွာ။ အဉ္ဆာမီတိ၊ ငင်၏-ဟူ၍။ ပဇာနာတိ၊သိ၏။

[သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ၊ အလုံးစုံသော ပွတ်ကို ထင်စေလျက်။ အဉ္ဆန္တော၊ ငင်သည်ရှိသော်။ သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ၊ အလုံးစုံသော ပွတ်ကိုထင်စေလျက်။ အဉ္ဆာမီတိ၊ ငင်၏-ဟူ၍။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။ ဖရုသဥ္စ၊ ရုန့်ရင်းသောငင်ခြင်းကို။ ပဿမ္ဘယံ- ပဿမ္ဘယန္တော၊

သာယာဖြည်းညှင်း ငင်ခြင်းဖြင့်ငြိမ်းစေလျက်။ အဉ္ဆန္တော၊ ငင်သည်ရှိသော်။ ဖရုသဉ္ဆံ၊ ရုန့်ရင်းသောငင်ခြင်းကို။ ပဿမ္ဘယံ၊ ပဿမ္ဘယန္တော၊ သာယာဖြည်းညှင်း ငင်ခြင်းဖြင့် ငြိမ်းစေလျက်။ အဉ္ဆာမီတိ၊ ငင်၏-ဟူ၍။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။]

(င) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဧဝမေဝခေါ၊ ရှည်တိုထင်စွာ ငြိမ်းစေကာလျှင် ဆွဲငင်တတ်ငြား ပွတ်သမားအတူပင်လျှင်။ ဘိက္ခု၊ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကိုစီးဖြန်းသောရဟန်းသည်။ ဒီဃံဝါအဿသန္တော၊ ရှည်စွာ ထွက်သက် ရှူသော်လည်း။ ဒီဃံအဿသာမီတိ၊ ရှည်စွာ ထွက်သက်ရှူ၏-ဟူ၍။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။ ဒီဃံဝါ ပဿသန္တော၊ ရှည်စွာ ဝင်သက် ရှိုက်သော်လည်း။ ဒီဃံပဿသာမီတိ၊ ရှည်စွာ ဝင်သက်ရှိုက်၏-ဟူ၍။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။ ရဿံဝါ အဿသန္တော၊ တိုစွာ ထွက်သက်ရှူသော်လည်း။ ရဿံ အဿသာမီတိ၊ တိုစွာ ထွက်သက်ရှူ၏-ဟူ၍။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။ ရဿံဝါ ပဿသန္တော၊ တိုစွာဝင်သက်ရှိုက်သော်လည်း။ ရဿံ ပဿသာမီတိ၊ တိုစွာဝင်သက် ရှိုက်၏ ဟူ၍။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

(စ) သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ၊ အလုံးစုံသော ထွက်သက်၏ အစ, အလယ်, အဆုံး သုံးပါးအပေါင်းကို ထင်စေလျက်။ အဿသိဿာမီတိ၊ ထွက်သက်ရှူအံ့-ဟူ၍။ "အဿသိဿာမီတိ-အဿ+သံ+ဣဿာမီတိ၊ ထွက်သက်ကိုဖြစ်စေအံ့-ဟူ၍"။ သိက္ခတိ၊ အားထုတ်သဖြင့် ကျင့်၏။ သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ၊ အလုံးစုံသောဝင်သက်၏ အစ, အလယ်, အဆုံး သုံးပါးအပေါင်းကိုထင်စေလျက်။ ပဿသိဿာမီတိ၊ ဝင်သက်ရှိုက်အံ့ဟူ၍။ "ပဿသိဿာမီတိ-ပဿ+သံ+ဣဿာမီတိ၊ ဝင်သက်ကိုဖြစ်စေအံ့-ဟူ၍"။ သိက္ခတိ၊ အားထုတ်သဖြင့်ကျင့်၏။ ကာယသင်္ခါရံ၊ အရှူပြင်း၍ ရုန့်ရင်းသောထွက်သက်ကို။ ပဿမ္ဘယံ-ပဿမ္ဘယန္တော၊ သာယာဖြည်းညှင်း ရှူခြင်းဖြင့်ငြိမ်းစေလျက်။ အဿသိဿာမီတိ၊ ထွက်သက်ရှူအံ့ဟူ၍။ သိက္ခတိ၊ အားထုတ်သဖြင့်ကျင့်၏။ ကာယသင်္ခါရံ၊ အရှိုက်ပြင်း၍ ရုန့်ရင်းသောဝင်သက်ကို။ ပဿမ္ဘယံ-ပဿမ္ဘယန္တော၊ သာယာဖြည်းညှင်း ရှိုက်ခြင်းဖြင့်ငြိမ်းစေလျက်။ ပဿသိဿာမီတိ၊ ဝင်သက်ရှိုက်အံ့ဟူ၍။ သိက္ခတိ၊ အားထုတ်သဖြင့် ကျင့်၏။

(ဆ) ဇာတိ-ဝေဝုတ္တပ္ပကာရေန၊ ဤသို့ ဆိုအပ်ပြီးသော အပြား အားဖြင့်။ အဇ္ဈတ္တံဝါ၊ မိမိသန္တာန်၌လည်း။ "အဇ္ဈတ္တံဝါ၊ နိယကဇ္ဈတ္တ လည်း ဖြစ်သော"။ကာယေ၊ ထွက်သက် ဝင်သက် အပေါင်း၌။ကာယာ နုပဿီ၊ ထွက်သက် ဝင်သက်အပေါင်းကို အဘန်တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ ဗဟိဒ္ဓါဝါ၊ အပသန္တာန်၌လည်း။ ကာယေ၊ ထွက် သက် ဝင်သက်အပေါင်း၌။ ကာယာနုပဿီ၊ ထွက်သက်ဝင်သက်အ ပေါင်းကို အဘန်တလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓါဝါ၊ ,ရံခါမိမိသန္တာန်, ရံခါအပသန္တာန်၌လည်း။ကာယေ၊ ထွက် သက် ဝင်သက်အပေါင်း၌။ ကာယာနုပဿီ၊ ထွက်သက် ဝင်သက်အ ပေါင်းကို အဘန်တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။

(ဇ) ကာယသ္မိံ၊ ထွက်သက် ဝင်သက်အပေါင်း၌။ သမုဒယဓမ္မာ နုပဿီဝါ၊ ကိုယ်, နှာခေါင်း, စိတ် ဟူသော ဖြစ်ကြောင်းသဘောကို အဘန်တလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ်၍လည်း။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ ကာယသ္မိံ၊ ထွက်သက်ဝင်သက်အပေါင်း၌။ ဝယဓမ္မာနုပဿီဝါ၊ ကိုယ်, နှာခေါင်း, စိတ်တို့၏ ချုပ်ခြင်းဟူသော ပျက်စီးကြောင်းသဘောကို အဘန် တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍လည်း။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ ကာယသ္မိံ၊ ထွက်သက် ဝင်သက် အပေါင်း၌။ သမုဒယဝယဓမ္မာနုပဿီဝါ၊ ဖြစ်ကြောင်း သဘော, ပျက်စီးကြောင်းသဘောကို အဘန်တလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ်၍ လည်း။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။

(ဈ) ကာယော၊ ထွက်သက်ဝင်သက် အပေါင်းသည် သာလျှင်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ အဿ၊ ထိုရဟန်း၏။ သတိဝါပန၊ အာနာပါန သတိသည်မူလည်း။ ပစ္စုပဋ္ဌိတာ၊ ရှေးရှုထင်သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ သာ၊ ထိုအာနာပါနသတိသည်။ ယာဝဒေဝ၊ အကြင်မျှလောက်။ဉာဏ မတ္တာယ၊ အဆင့်ဆင့်ကာယာနုပဿနာ ဉာဏ်၏ ပွားခြင်း အတိုင်း အရှည် အကျိုးငှါလည်း။ ပဋိဿတိမတ္တာယ၊ အဆင့်ဆင့် အာနာပါန သတိ၏ ပွားခြင်းအတိုင်းအရှည်အကျိုးငှါလည်း။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

(ည) သောဘိက္ခု၊ ထိုရဟန်းသည်။ အနိဿိတောစ၊ ထွက်သက် ဝင်သက်ကို တဏှာဒိဋ္ဌိအားဖြင့်မမှီမူ၍လည်း။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ လော ကေ၊ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာဟူသော လောက၌။ ကိဉ္စိ၊ တစုံတခုသော ရုပ်,

ဝေဒနာ, သညာ, သင်္ခါရ, ဝိညာဏ်ကို။ အတ္တာတိဝါ၊ ငါအစိုးရသော ကိုယ်ဟူ၍ ဒိဋ္ဌိအားဖြင့်၎င်း။ အတ္တနိယန္တိဝါ၊ ငါ၏ဥစ္စာဟူ၍ တဏှာ အားဖြင့်၎င်း။ နစဉပါဒိယတိ၊ မစွဲလမ်း။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့၊ ဧဝမ္ပိ ခေါ၊ ဤသို့လည်း။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ ကာယေ၊ ရူပကာယ၌။ ကာယာနုပဿီ၊ ရူပကာယကို အဘန်တလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟ ရတိ၊ နေ၏။

အာနာပါနပိုင်း၌အထူးမှတ်ဘွယ်

၁။ ထွက်သက်အစကား-ချက်။
၂။ အလယ်ကား-ရင်အချိုင့်နှလုံးသား။
၃။ အဆုံးကား-နှာသီးဖျား,နှုတ်ခမ်းဖျား။
၁။ ဝင်သက် အစကား-နှာသီးဖျား,နှုတ်ခမ်းဖျား။
၂။ အလယ်ကား-ရင်အချိုင့်နှလုံးသား။
၃။ အဆုံးကား-ချက်။

ဤသို့အစ, အလယ်, အဆုံးသို့ ရောက်တိုင်း ရောက်တိုင်းသော ထွက်သက် ဝင်သက်ကို သတိပြု၍ ဉာဏ်၌ထင်အောင်ဆင်ခြင်ရာ၏။

၁။ ထွက်သက်ဝင်သက်၏ မှီရာကိုယ်ကား ရုပ်မည်၏။
၂။ ထွက်သက်ဝင်သက်ကို အာရုံပြုသော စိတ်, စေတသိက်ကား နာမ်မည်၏။
၃။ ထို ရုပ် နာမ်၏အကြောင်းကား အဝိဇ္ဇာစသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် တရားတည်း။

အကြောင်းတရားကိုစွဲ၍ အကျိုးတရားဖြစ်ခြင်းမျှသာ၊ ဤတရားမှ တပါး သတ္တဝါ,ပုဂ္ဂိုလ်မည်သည်မရှိ-ဟု အကြောင်းနှင့်တကွသောရုပ် နာမ်တရားကို "အနိစ္စ, ဒုက္ခ, အနတ္တ" လက္ခဏာရေးသုံးပါးသို့တင် ၍ ဝိပဿနာကို ပွားစေသည်ရှိသော် အစဉ်ပွားစေသဖြင့် အရဟတ္တ ဖိုလ်သို့ရောက်၏။

သစ္စာ ၄-ပါးခွဲပြချက်

၁။ ဤ၌ထွက်သက်ဝင်သက်ကို သိမ်းဆည်းတတ်သော သတိသည် ဒုက္ခသစ္စာမည်၏။

၂။ ထိုဒုက္ခသစ္စာကို ဖြစ်စေတတ်သော ရှေးဘဝ၌ဖြစ်သောတဏှာ သည်သမုဒယသစ္စာမည်၏။

၃။ ဒုက္ခသမုဒယတို့၏ မဖြစ်ရာနိဗ္ဗာန်သည် နိရောဓသစ္စာ မည်၏။

၄။ ဒုက္ခကိုပိုင်းခြား၍သိတတ်သော သမုဒယကို ပယ်တတ်သော နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုတတ်သော မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးသည် မဂ္ဂသစ္စာ မည်၏။

ဤသစ္စာလေးပါးသည် ထွက်သက် ဝင်သက်၏ အစွမ်းဖြင့် နှလုံး သွင်းသောသူ၏ အရဟတ္တဖိုလ်တိုင်အောင် ဝဋ်မှထွက်မြောက်ကြောင်း ဖြစ်၏။

အာနာပါနပဗ္ဗံ၊ ထွက်သက် ဝင်သက်အားဖြင့် နှလုံးသွင်းရာသော အပိုင်းသည်။နိဋ္ဌိတံ၊ပြီးပြီ။

ကာယာနုပဿနာ ဣရိယာပထပိုင်း

၄-(က) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ပုနစ၊ တဘန်လည်း။ အပရံ၊ တပါးတုံ။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ ဂစ္ဆန္တောဝါ၊ သွားလျက်မူလည်း, သွားစဉ်မူလည်း,သွားသည်ဖြစ်၍မူလည်း, သွားသည်ရှိသော်မူလည်း, သွားသောကြောင့်မူလည်း, သွားဆဲ သွားခိုက် သွားတုန်းမူလည်း။ ဂစ္ဆာမီတိ၊ သွား၏-ဟူ၍။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

(ခ) ဌိတောဝါ၊ ရပ်လျက်, ရပ်စဉ်, ရပ်သည်ဖြစ်၍, ရပ်သည်ရှိ သော်, ရပ်သောကြောင့်မူလည်း, ရပ်ဆဲ ရပ်ခိုက် ရပ်တုန်းမူလည်း။ ဌိတော၊ ရပ်သည်။ အမှိ၊ ဖြစ်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

(ဂ) နိသိန္နောဝါ၊ ထိုင်လျက်, ထိုင်စဉ်, ထိုင်သည်ဖြစ်၍, ထိုင်သည် ရှိသော်, ထိုင်သောကြောင့်မူလည်း, ထိုင်ဆဲ ထိုင်ခိုက် ထိုင်တုန်းမူလည်း။ နိသိန္နော၊ ထိုင်သည်။ အမှိ၊ ဖြစ်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

(ဃ) သယာနောဝါ၊ လျောင်းလျက်, လျောင်းစဉ်, လျောင်း သည်ဖြစ်၍, လျောင်းသည်ရှိသော်, လျောင်းသောကြောင့် မူလည်း, လျောင်းဆဲ လျောင်းခိုက် လျောင်းတုန်းမူလည်း။ သယာနော၊ လျောင်းသည်။ အမှိ၊ ဖြစ်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

(င) ဝါပန၊ ဣရိယာပုထ်ကို ပဓာနပြု၍ ဆင်ခြင်သည်မှတပါး ကိုယ်ကိုပဓာနပြု၍ ဆင်ခြင်ခြင်းဖြင့်ကား။ ယထာယထာ၊ အကြင်အကြင်သွားခြင်းစသော အခြင်းအရာအားဖြင့်။ အဿ၊ ထိုဣရိယာပုထ်ကို သိမ်းဆည်းသောရဟန်း၏။ ကာယော၊ ရူပကာယခန္ဓာကိုယ်သည်။ ပဏိဟိတော၊ ထားအပ်သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ တထာတထာ၊ ထိုထိုသွားခြင်းစသော အခြင်းအရာအားဖြင့်။ နံကာယံ၊ ထိုသွားခြင်းစသည်ဖြင့် ဖြစ်သောကိုယ်ကို။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

(စ) ဣတိ၊ ဤသို့။ အဇ္ဈတ္တံဝါ၊ မိမိသန္တာန်၌လည်း။ ကာယေ၊ ရူပကာယ၌။ ကာယာနုပဿီ၊ ရူပကာယကို အဘန်တလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ ဗဟိဒ္ဓါဝါ၊ အပသန္တာန်၌လည်း။ ကာယေ၊ ရူပကာယ၌။ ကာယာနုပဿီ၊ ရူပကာယကို အဘန်တလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊နေ၏။ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါဝါ၊ ရံခါမိမိသန္တာန်, ရံခါ အပသန္တာန်၌လည်း။ ကာယေ၊ ရူပကာယ၌။ ကာယာနုဿီ၊ ရူပကာယကို အဘန်တလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ ကာယသ္မိံ၊ ရူပကာယ၌။ သမုဒယဓမ္မာနုပဿီဝါ၊ ဖြစ်ကြောင်းသဘောကို အဘန်တလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ်၍လည်း။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ ကာယသ္မိံ၊ ရူပကာယ၌။ ဝယဓမ္မာနုပဿီဝါ၊ ပျက်စီးကြောင်းသဘောကို အဘန်တလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ်၍လည်း။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ ကာယသ္မိံ၊ ရူပကာယ၌။ သမုဒယဝယ ဓမ္မာနုပဿီဝါ၊ ဖြစ်ကြောင်းသဘော, ပျက်စီးကြောင်းသဘောကို အဘန်တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍လည်း။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။

(ဆ) ကာယော၊ ရူပကာယသည်သာလျှင်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ အဿ၊ ထိုရဟန်း၏။ သတိဝါပန၊ ကာယဂတာ သတိသည်မူလည်း။ ပစ္စုပဋ္ဌိတာ၊ ရှေးရှုထင်သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ သာ၊ ထို ကာယဂတာသတိသည်။ ယာဝဒေဝ၊ အကြင်မျှလောက်။ ဉာဏမတ္တာယ၊ အဆင့်ဆင့် ကာယာနုပဿနာဉာဏ်၏ ပွားခြင်း အတိုင်းအရှည်အကျိုးငှါငှင်း။ ပဋိဿတိမတ္တာယ၊ အဆင့်ဆင့် ကာယဂတာသတိ၏ ပွားခြင်းအတိုင်းအရှည်အကျိုးငှါငှင်း။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

(ဇ) သောဘိက္ခု၊ထိုရဟန်းသည်။ အနိဿိတော စ၊ ရူပကာယကို တဏှာဒိဋ္ဌိအားဖြင့် မမှီမူ၍လည်း။ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ လောကေ၊ဥပါဒါ

နက္ခန္တာဟူသော လောက၌။ ကိဉ္စိ၊ တစုံတခုသော ရုပ်, ဝေဒနာ, သညာ, သင်္ခါရ, ဝိညာဏ်ကို။ အတ္တာတိဝါ၊ ငါအစိုးရသော ကိုယ်ဟူ၍ ဒိဋ္ဌိအားဖြင့်၎င်း။ အတ္တနိယန္တိဝါ၊ ငါ၏ဥစ္စာဟူ၍ တဏှာအားဖြင့်၎င်း။ နစဥပါဒိယတိ၊ မစွဲလမ်း။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဧဝမ္ပိခေါ၊ ဤသို့လည်း။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ ကာယေ၊ ရူပကာယ၌။ ကာယာနုပဿီ၊ ရူပကာယကို အဘန်တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။

ဣရိယာပထပိုင်း၌ အထူးမှတ်ဘွယ်

ခွေးစသောသတ္တဝါတို့ပင်သော်လည်း သွားလျှင်သွား၏-ဟု သိကုန်၏၊ ယင်းသို့ သိခြင်းသည်-

(က) ငါဟူသောအယူကို မစွန့်။
(ခ) သတိပဋ္ဌာန်ကို ပွားစေခြင်းမဖြစ်။
ထို့ကြောင့် ငါဟူသော အမှတ်သညာကိုစွန့်၍ သတိပဋ္ဌာန်ကို ပွားစေခြင်းဖြစ်သော သိခြင်းအထူးကိုသာ လိုအပ်၏၊ လှည်း၌ နွား ၄-ခု က၍ လှည်းသမား နှင်သည်ရှိသော် လှည်းသွား၏, လှည်းရပ်၏-ဟု ခေါ်ဝေါ်ခြင်းမျှသာ ဖြစ်သကဲ့သို့ လှည်းသမားနှင့်တူသော သွားလို, ရပ်လို, ထိုင်လို, လျောင်းလိုသောစိတ်သည် နွားနှင့်တူသော စိတ္တဇဝါယောဓာတ်ဝိညတ်ကို ဖြစ်စေသည်ရှိသော် ထိုစိတ္တဇဝါယောဓာတ် ပျံ့နှံ့သဖြင့် လှည်းနှင့်တူသောကိုယ်သည် ရှေ့သို့တက်သည်ကို-သွား၏၊ တကိုယ်လုံးထောင်၍နေသည်ကို-ရပ်၏၊ အောက်သို့ တပိုင်းကွေးလျက် အထက်သို့တပိုင်း ထောင်လျက်ရှိသည်ကို-ထိုင်၏၊ တကိုယ်လုံး ဘီလာ စန့်လျက်ရှိသည်ကို-လျောင်း၏-ဟု ဆိုအပ်၏၊ တစုံတယောက် သွားတတ်သော သတ္တဝါမည်သည်မရှိ-ဟု သိခြင်းအထူးကို လိုအပ်၏။

ဣရိယာပထပြ-ဂါထာ

၁။ နာဝါမာလုတဝေဂေန၊ ဇိယာဝေဂေန တေဇနံ။
ယထာ ယာတိ တထာ ကာယော၊ယာတိ ဝါတာဟတောအယံ။

၂။ ယန္တံ့ သုတ္တဝသေနေဝ၊ စိတ္တသုတ္တဝသေနိဒံ။
ပယုတ္တံ ကာယယန္တံပိ၊ ယာတိ ဌာတိ နိသီဒတိ။

၃။ ကောနာမ ဧတ္ထ သော သတ္တော၊ ယော ဝိနာ ဟေတုပစ္စယေ။
အတ္တနော အာနုဘာဝေန၊ တိဋ္ဌေ ဝါ ယဒိ ဝါ ဝဇေ။

ဂါထာအနက်

၁။ နာဝါ၊ လှေသည်။ မာလုတဝေဂေန၊ လေ၏အဟုန်ကြောင့်။ဒေသန္တရံ၊ အရပ်တပါးသို့။ ယာတိယထာ၊ သွားသကဲ့သို့။ တေဇနံ၊ မြားသည်။ ဇိယာဝေဂေန၊ လေးညို့အဟုန်ကြောင့်။ဒေသန္တရံ၊အရပ်တပါးသို့။ ယာတိယထာ၊ သွားသကဲ့သို့။ တထာ၊ ထို့အတူ။အယံကာယော၊ ဤကိုယ်သည်။ ဝါတာဟတော၊ စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ဝါယောဓာတ်ဆောင်အပ်သည်ဖြစ်၍။ ဒေသန္တရံ၊ အရပ်တပါးသို့။ ယာတိ၊ရောက်၏။

၂။ ယန္တံ၊ယန္တရားရုပ်သည်။သုတ္တဝသေနေဝ၊ယန္တရားကြိုး၏အစွမ်းဖြင့်သာလျှင်။ ယာတိ-ဌာတိ-နိသီဒတိယထာ၊သွားလာ,ရပ်, ထိုင်သကဲ့သို့။တထာ၊ထို့အတူ။ပယုတ္တံ၊သွားလိုသောစိတ်စသောအကြောင်းတရားတို့သည် သွားခြင်းကိရိယာစသည်၏ အစွမ်းဖြင့် ယှဉ်အပ်သော။ ဣဒံကာယယန္တံပိ၊ ဤကိုယ်ဟူသော ယန္တရားရုပ်သည်လည်း။ စိတ္တသုတ္တဝသေန၊ စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ဝါယောဓာတ်ဟူသော ယန္တရားကြိုး၏အစွမ်းဖြင့်။ ယာတိ၊ သွား၏။ ဌာတိ၊ ရပ်၏၊ နိသီဒတိ၊ထိုင်၏။

၃။ ဧတ္ထလောကေ၊ ဤလောက၌။ယောသတ္တော၊ အကြင်မိန်းမ, ယောကျ်ားအပြားရှိသော သတ္တဝါသည်။ ဟေတုပစ္စယေ၊ သွားလိုစိတ်ဟူသောအကြောင်း, ထိုစိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ဝါယောဓာတ်စသောအထောက်အပံ့တို့ကို။ ဝိနာ၊ ကြဉ်၍။ အတ္တနော၊ ကိုယ်၏။ အာနုဘာဝေန၊ အစွမ်းဖြင့်။ ယဒိတိဋ္ဌေဝါ၊ အကယ်၍ရပ်မူလည်း ရပ်ရာ၏။ယဒိဝဇေဝါ၊အကယ်၍ သွားမူလည်းသွားရာ၏။ သောသတ္တော၊အကြောင်းကြဉ်ငြား ကိုယ်စွမ်းအားဖြင့် သွား,ရပ်သော ထိုသတ္တဝါသည်။ ကောနာမ၊ အဘယ်သတ္တဝါပေနည်း။ ပစ္စယာဓီနဓမ္မပ္ပဝတ္တိဝေ၊ အကြောင်းနှင့်စပ်သော သဘောတရားဖြစ်ခြင်းမျှသာတည်း။ ကောနာမ၊အဘယ်သတ္တဝါရှိရာအံ့နည်း။ နတ္ထေဝ၊ အကြောင်းကြဉ်ငြား ကိုယ်စွမ်းအားဖြင့် သွား,ရပ်သောသတ္တဝါမည်သည်မရှိ။

သစ္စာ ၄-ပါးခွဲပြချက်

၁။ ဤ၌ ဣရိယာပုထ်ကို သိမ်းဆည်းတတ်သော သတိသည် ဒုက္ခသစ္စာ။

၂။ ထိုဒုက္ခကိုဖြစ်စေတတ်သော ရှေးဘဝ၌ဖြစ်သော တဏှာသည် သမုဒယသစ္စာ။

၃။ ဒုက္ခ, သမုဒယ နှစ်ပါး၏ မဖြစ်ရာနိဗ္ဗာန်သည် နိရောဓသစ္စာ။

၄။ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသော မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးသည် မဂ္ဂသစ္စာမည်၏။

ဣရိယာပထပဗ္ဗံ၊ ဣရိယာပုထ်အားဖြင့် နှလုံးသွင်းရာသော အပိုင်းသည်။ နိဋ္ဌိတံ၊ ပြီးပြီ။

ကာယာနုပဿနာ သမ္ပဇာနပိုင်း

၅-(က) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ပုန စ၊ တဘန်လည်း။ အပရံ၊တပါးတုံ။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ အဘိက္ကန္တေ၊ ရှေ့သို့ တက်သည်ရှိသော်။ ပဋိက္ကန္တေ၊ နောက်သို့ ဆုတ်သည်ရှိသော်။ သမ္ပဇာနကာရီ၊ ပညာဖြင့် ဆင်ခြင်၍ ရှေ့သို့ တက်ခြင်း, နောက်သို့ဆုတ်ခြင်းကို ပြုလေ့ရှိသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

(ခ) အာလောကိတေ၊ တူရူကြည့်သည်ရှိသော်။ ဝိလောကိတေ၊ တစောင်းကြည့်သည်ရှိသော်။ သမ္ပဇာနကာရီ၊ ပညာဖြင့် ဆင်ခြင်၍တူရူကြည့်ခြင်း, တစောင်းကြည့်ခြင်းကိုပြုလေ့ရှိသည်။ ဟောတိ၊ဖြစ်၏။

(ဂ) သမိဉ္ဇိတေ၊ ဆန့်သောလက်ခြေကို ကွေးသည်ရှိသော်။ပသာရိတေ၊ ကွေးသောလက်ခြေကို ဆန့်သည်ရှိသော်။ သမ္ပဇာနကာရီ၊ ပညာဖြင့်ဆင်ခြင်၍ ကွေးခြင်း,ဆန့်ခြင်းကို ပြုလေ့ရှိသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

(ဃ) သင်္ဃာဋိပတ္တစီဝရဓာရဏေ၊ ဒုကုဋ်, သပိတ်, သင်္ကန်းကို ဆောင်သည်ရှိသော်။ သမ္ပဇာနကာရီ၊ ပညာဖြင့် ဆင်ခြင်၍ ဒုကုဋ်, သပိတ်,သင်္ကန်းကို ဆောင်ခြင်းကို ပြုလေ့ရှိသည်။ ဟောတိ၊ဖြစ်၏။

(င) အသိတေ၊ စားသည်ရှိသော်။ ပီတေ၊သောက်သည်ရှိသော်။ ခါယိတေ၊ ခဲသည်ရှိသော်။ သာယိတေ၊ လျက်သည်ရှိသော်။ သမ္ပဇာန

ကာရီ၊ ပညာဖြင့် ဆင်ခြင်၍ စားခြင်းစသည်ကို ပြုလေ့ရှိသည်။ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

(စ) ဥစ္စာရပဿာဝကမ္မေ၊ ကျင်ကြီးကျင်ငယ်ကို ပြုသည်ရှိသော်။ သမ္ပဇာနကာရီ၊ ပညာဖြင့်ဆင်ခြင်၍ ကျင်ကြီးကျင်ငယ်ကို ပြုလေ့ရှိသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

(ဆ) ဂတေ၊ သွားသည်ရှိသော်။ ဌိတေ၊ ရပ်သည်ရှိသော်။ နိသိန္နေ၊ ထိုင်သည်ရှိသော်။ သုတ္တေ၊ အိပ်သည်ရှိသော်။ ဇာဂရိတေ၊ နိုးသည်ရှိသော်။ ဘာသိတေ၊ စကားဆိုသည်ရှိသော်။ တုဏှီဘာဝေ၊ ဆိတ်ဆိတ်နေသည်ရှိသော်။ သမ္ပဇာနကာရီ၊ ပညာဖြင့်ဆင်ခြင်၍သွားခြင်း စသည်ကိုပြုလေ့ရှိသည်။ ဟောတိ၊ဖြစ်၏။

(ဇ) ဣတိ၊ ဤသို့။ အဇ္ဈတ္တံဝါ၊ မိမိသန္တာန်၌လည်း။ ကာယေ၊ ရူပကာယ၌။ ကာယာနုပဿီ၊ ရူပကာယကို အဘန်တလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊နေ၏။ ပ။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ဧဝမ္ပိခေါ၊ဤသို့လည်း။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ ကာယေ၊ ရူပကာယ၌။ ကာယာနုပဿီ၊ ရူပကာယကို အဘန်တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊နေ၏။

သမ္ပဇာနပိုင်း၌ အထူးမှတ်ဘွယ်

တက်အံ့,ဆုတ်အံ့-ဟု စိတ်ဖြစ်သည်ရှိသော် ထိုစိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ဝါယောဓာတ်ပို့သဖြင့် ကိုယ်ဟု သမုတ်အပ်သော အရိုးစုသာ ရှေ့သို့ တက်၏၊ နောက်သို့ဆုတ်၏၊ တက်တတ်,ဆုတ်တတ်သော သတ္တဝါမည်သည်မရှိ။

ရှေ့သို့တက်အံ့-ဟု ခြေချီစဉ်ကာလဖြစ်သော ရုပ်နာမ်သည် ခြေချသည်တိုင်အောင်မတည်၊ ထိုခဏ၌ပင်ချုပ်လေ၏။

တူရူ,တစောင်းကြည့်အံ့-ဟု စိတ်ဖြစ်သည်ရှိသော် ထိုစိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော ဝါယောဓာတ်ပို့သဖြင့် အောက်မျက်လွှာအောက်သို့ကျ၏။ အထက်မျက်လွှာ အထက်သို့တက်၏၊ တစုံတယောက်မျှ ယန္တရားဖြင့် မျက်လွှာကိုဘွင့်လှစ်သည်မရှိ။

ကွေးလို, ဆန့်လိုသောစိတ်ဖြစ်သည်ရှိသော် ထိုစိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော ဝါယောဓာတ်ပျံ့သဖြင့် ကြိုးဖြင့်ဆွဲငင်သော ယန္တရားရုပ်၏ လက်ခြေကွေးခြင်း, ဆန့်ခြင်းကဲ့သို့သာ ကွေးခြင်း, ဆန့်ခြင်းဖြစ်သည်။

ဒုကုဋ်, သင်္ကန်း, အဝတ်ပုဆိုးဝတ်အံ့ဟု စိတ်ဖြစ်သည်ရှိသော် ထိုစိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ဝါယောဓာတ်ပျံ့သဖြင့် ဝတ်ရုံခြင်းဖြစ်သည်၊ အဝတ်ပုဆိုးကလည်း ငါသည်ကိုယ်ကို ဝတ်ရုံဖုံးလွှမ်း၏-ဟုမသိ၊ ကိုယ်ကလည်း ငါ့ကိုအဝတ်ပုဆိုးသည် ဝတ်ရုံဖုံးလွှမ်း၏-ဟုမသိ၊ ညဲမင်းရုပ်ကို ပုဆိုးလွှမ်းသကဲ့သို့ တခုသောဓာတ်အပေါင်းသည် တခုသောဓာတ်အပေါင်းကို ဖုံးလွှမ်းရုံမျှသာတည်း။

စားသောက်လိုသော စိတ်ဖြစ်သည်ရှိသော် ထိုစိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော ဝါယောဓာတ်ပျံ့သဖြင့် ထမင်းခွက်ကိုခံယူခြင်းဖြစ်၏၊ ဝါယောဓာတ်ပျံ့နှံ့သဖြင့်ထမင်းခွက်၌လက်ချခြင်း,ထမင်းလုပ်ကိုပြုခြင်း,ထမင်းလုပ်ကိုချီခြင်း, ခံတွင်းသို့သွင်းခြင်းဖြစ်၏၊ တစုံတယောက်သောသူမျှ သံကောက်ယန္တရားဖြင့် မေးရိုးကိုဘွင့်လှစ်သည်မရှိ၊ ဝါယောဓာတ်ပျံ့နှံ့သဖြင့် ထမင်းလုပ်ကို ခံတွင်း၌ထည့်ခြင်း, အထက်သွားတို့၏ ကျည်ပွေ့ကိစ္စကိုပြီးစေခြင်း, အောက်သွားတို့၏ ဆုံကိစ္စကိုပြီးစေခြင်း,လျှာ၏ လက်ကိစ္စကိုပြီးစေခြင်းဖြစ်၏။

ခံတွင်းသို့ရောက်သော ထမင်းလုပ်ကို လျှာဖျား၌ကျဲသော လျှာရင်း၌ ခွဲသောတံတွေးဖြင့် လိမ်းကျံ၍ အောက်သွားတည်းဟူသောဆုံ၌ လျှာတည်းဟူသောလက်ဖြင့် ပြန်လှန်၍ တံတွေးတည်းဟူသောရေဖြင့်ဆွတ်လျက် အထက်သွားတည်းဟူသော ကျည်ပွေ့ဖြင့် မှုန့်မှုန့်ညက်ညက်ကြိတ်ပြီးသည်ကို တစုံတယောက်မျှ ဟင်းချိုယောက်မဖြင့် ဝမ်းတွင်းသို့မသွင်း၊ ဝါယောဓာတ်ကြောင့်သာ ဝင်လေ၏၊ ဝင်သမျှကိုလည်း တစုံတယောက်မျှ ကောက်ရိုးနီးခင်း၍ခံသူမရှိ၊ ပထဝီဓာတ်၏ အစွမ်းဖြင့်သာတည်၏။

တည်သမျှကိုလည်း တစုံတယောက် ခုံလောက်ဆောက်ပြီးလျှင် မီးညှိ၍ချက်ပြုတ်သူမရှိ၊ တေဇောဓာတ်ဖြင့်သာကျက်၏၊ ကျက်သမျှကို တစုံတယောက်လက်ဖြင့် ထုတ်သူမရှိ၊ ဝါယောဓာတ်ဖြင့်သာထွက်၏။

ဤသို့လျှင်—

(က) ပထဝီဓာတ်သည် တည်ခြင်းကိစ္စ,

(ခ) အာပေါဓာတ်သည် စွတ်စိုစေခြင်းကိစ္စ,

(ဂ) တေဇောဓာတ်သည် ကျက်စေခြင်းကိစ္စ,

(ဃ) ဝါယောဓာတ်သည် ဆောင်ခြင်းကိစ္စ,

(င) အာကာသဓာတ်သည် လမ်းခရီးကိစ္စ,

(စ) ဝိညာဏဓာတ်သည် ထိုထိုပယောဂ၌ နှလုံးသွင်းခြင်းကိစ္စ-ကိုပြုသဖြင့် စားသောက်ခြင်းစသည်ဖြစ်၏။

အိုင်းအမာမှည့်၍ ပေါက်သည်ရှိသော် သွေးပြည်ယိုထွက်သကဲ့သို့ အစာအိမ်,ကျင်ငယ်အိမ်၌စုဝေးသော ကျင်ကြီးကျင်ငယ်သည် ဝါယောဓာတ်အဟုန်ကြောင့် ထွက်လိုလတ်သော် ရေဘူး၌ ဟောင်းမြင်းသော ရေကို စွန့်သကဲ့သို့ ကိုယ်၏အကျိုးဆက်ဖြစ်သော ကျင်ကြီး ကျင်ငယ်ကို စွန့်ပစ်ခြင်းမျှသာဖြစ်၏။

စင်္ကြံသွားခြင်း, အတန်ငယ်ရပ်ခြင်း, ထိုင်ခြင်း, လျောင်းခြင်းကို ပြုလိုသော် ထိုစိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ဝါယောဓာတ်ပျံ့နှံ့သဖြင့် သွားခြင်း စသည်ဖြစ်၏။

[ဧဝံ့ဇုရိယာပထ ပဗ္ဗ၌အရှည်သွားခြင်း စသည်ကိုယူ၊ဤ၌အတန်ငယ် သွားခြင်းစသည်ကိုယူ။]

သွားခြင်း စသည်၌ဖြစ်သော ရုပ်နာမ်သည် ရပ်ခြင်း စသည်သို့ မရောက်၊ ထိုခဏ၌ပင်ချုပ်လေ၏၊ ဝီထိစိတ်အခြားမရှိ ဘဝင်စိတ်ဖြစ်သည်ကို အိပ်၏ဟုဆိုအပ်၏၊ အာရုံထင်၍ ဘဝင်စိတ်ပြတ်သဖြင့် ဝီထိစိတ်ဖြစ်သည်ကို နိုး၏ဟုဆိုအပ်၏။

အိပ်စဉ်ကာလဖြစ်သောရုပ်နာမ်သည် အိပ်စဉ်ကာလပင် ချုပ်လေ၏၊နိုးစဉ်ခဏဖြစ်သော ရုပ်နာမ်သည် နိုးစဉ်ခဏပင် ချုပ်လေ၏၊ လည်, အာ, လျှာ, သွား, နှုတ်ခမ်း, စကားဆိုခြင်း၄ါ လျောက်ပတ်သော ပယောဂကိုစွဲ၍ အသံဖြစ်ခြင်းသည် စကားဆိုသည်မည်၏၊ အသံကိုမပြုခြင်းသည် ဆိတ်ဆိတ်နေသည် မည်၏။

စကားဆိုစဉ်ဖြစ်သော ရုပ်နာမ်သည် ထိုခဏ၌ပင် ချုပ်လေ၏၊ ဆိတ်ဆိတ်နေစဉ် ရုပ်နာမ်သည် ထိုခဏ၌ပင် ချုပ်လေ၏၊ ဤသို့ပညာဖြင့်ဆင်ခြင်ခြင်းသည် သမ္ပဇဉ်မည်၏။

သမ္ပဇဉ် ၄-ပါး

ထိုသမ္ပဇဉ်သည်—

(၁) အကျိုးရှိမရှိကိုသိသော သာတ္ထကသမ္ပဇဉ်,

(၂) လျောက်ပတ်သည် မလျောက်ပတ်သည်ကိုသိသော သပ္ပါယသမ္ပဇဉ်,

(၃) ကမ္မဋ္ဌာန်းကို မစွန့်သောဂေါစရသမ္ပဇဉ်,

(၄) ရုပ်နာမ်တရားမျှသာဟု မတွေမဝေသိသော အသမ္မောဟသမ္ပဇဉ်—

ဟူ၍ လေးပါးအပြားရှိ၏။

ထို့ကြောင့် အကျိုးရှိမရှိကို ဆင်ခြင်၍ အကျိုးရှိမှသာ ရှေ့သို့တက်ခြင်းစသည်ကိုပြုခြင်း, အကျိုးပင် ရှိသော်လည်း လျောက်ပတ်သည် မလျောက်ပတ်သည်ကို ဆင်ခြင်၍ လျောက်ပတ်သည် ဖြစ်မှပြုခြင်း, အကျိုးရှိ၍ လျောက်ပတ်၍ ရှေ့သို့တက်ခြင်းစသည်ကိုပြုရာ၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုမစွန့်ခြင်း, ရှေ့သို့တက်ခြင်း စသည်ကို ပြုတတ်သော သတ္တဝါမရှိ၊ ထိုအခြင်းအရာဖြင့်ဖြစ်သောရုပ်နာမ်မျှသာဟု မတွေမဝေ သိခြင်းကိုပြုရာ၏။

သစ္စာ၄-ပါးခွဲပြချက်

(၁) သမ္ပဇဉ်ကို သိမ်းဆည်းတတ်သော သတိသည် ဒုက္ခသစ္စာ,

(၂) ထိုဒုက္ခ၏ အကြောင်းဖြစ်သော တဏှာသည် သမုဒယသစ္စာ,

(၃) ဒုက္ခ,သမုဒယ နှစ်ပါး၏ မဖြစ်ရာနိဗ္ဗာန်သည် နိရောဓသစ္စာ,

(၄) နိဗ္ဗာန်ကိုအာရုံပြုသော မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးသည် မဂ္ဂသစ္စာမည်၏။

သမ္ပဇာနပဗ္ဗံ၊ ရှေ့သို့တက်ခြင်းစသော
ခုနစ်ပါးသောအရာ၌ လေးပါးသော သမ္ပဇဉ်ဖြင့်ပြုရာသည်ကို
ဆိုသောအပိုင်းသည်။ နိဋ္ဌိတံ၊ ပြီးပြီ။

ကာယာနုပဿနာ ပဋိကူလ မနသိကာရပိုင်း

၆-(က) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ပုန စ၊တဘန်လည်း။ အပရံ၊တပါး ဟုံ။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ ပါဒတလာ၊ ခြေဘပါးအပြင်မှ။ ဥဒ္ဓံ၊ အထက်ဖြစ်သော။ ကေသမတ္ထကာ၊ ဆံဖျားမှ။ အဓော၊ အောက်ဖြစ်သော။ တစပရိယန္တံ၊ အပေါ်ရေလျှင်အဆုံးရှိသော။ နာနပ္ပကာရဿ၊ အထူးထူး အပြားပြားရှိသော။ အသုစိနော၊ မစင်မကြယ် ရွံ့ရှာဘွယ် သောဝတ္ထုဖြင့်။ ပူရံ၊ ပြည့်သော။ ဣမမေဝကာယံ၊ ဤရူပကာယခန္ဓာ ကိုယ်ကိုသာလျှင်။ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ ဆင်ခြင်၏။

ဣမသ္မိံ ကာယေ၊ ဤတလံမျှလောက်သောရူပကာယခန္ဓာကိုယ်၌-

(၁) ကေသာ၊ ဆံ။ လောမာ၊ အမွေး။ နခါ၊ လက်သည်း ခြေသည်း။ ဒန္တာ၊ သွား။ တစော၊ အရေ။

(၂) မံသံ၊ အသား။ နှာရု၊ အကြော။ အဋ္ဌိ၊ အရိုး။ အဋ္ဌိမိဉ္ဇံ၊ ရိုးတွင်းခြင်ဆီ။ ဝက္ကံ၊ အညှို့။

(၃) ဟဒယံ၊ နှလုံး။ ယကနံ၊ အသည်း။ ကိလောမကံ၊ အမြှေး။ ပိဟကံ၊ အဖျဉ်း။ ပပ္ဖါသံ၊ အဆုတ်။

(၄) အန္တံ၊ အူမ။ အန္တဂုဏံ၊ အူသိမ်အူတွဲ။ ဥဒရိယံ၊ အစာသစ်။ ကရီသံ၊ အစာဟောင်း။ မတ္ထလုင်္ဂံ၊ ဦးနှောက်ဦးနှစ်။

(၅) ပိတ္တံ၊ သည်းခြေ။ သေမှံ၊ သလိပ်။ ပုဗ္ဗော၊ ပြည်။ လောဟိတံ၊ သွေး။ သေဒေါ၊ ချွေး။ မေဒေါ၊ အဆီခဲ။

(၆) အဿု၊ မျက်ရည်။ ဝသာ၊ ဆီကြည်။ ခေဠော၊ တံတွေး။ သိင်္ဃာဏိကာ၊ နှပ်။ လသိကာ၊ အစေး။ မုတ္တံ၊ ကျင်ငယ်။

ဣတိ-ဣမေဒွတ္တိံသာကာရာ၊ ဤသုံးဆဲ့နှစ်ပါးသော အခြင်းအရာ အစုတို့သည်။ အတ္ထိ-သန္တိ၊ ရှိကုန်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ ဆင်ခြင်၏။

(ခ) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ သေယျထာပိ၊ ဥပမာမည်သည်ကား။ ဥဘတောမုခါ၊အောက်အထက် နှစ်ဘက်၌မျက်နှာဝရှိသော။ပုတောဠိ၊ အိတ်သည်။ နာနာဝိဟိတဿ၊ အထူးထူး အပြားပြား ထည့်အပ်သော။ ဓညဿ၊ စပါးဖြင့်။ ပူရာ၊ ပြည့်သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ ဣဒံ၊

၍အထူးထူးအပြားပြားထည့်အပ်သော စပါးတို့ဖြင့် ပြည့်၏ဟူသည်။ သေယျထာကတမံ၊ အဘယ်နည်းဟူမူကား။ သာလီနံ၊ သလေးတို့ဖြင့်။ ဝီဟီနံ၊ သလေးမှတပါးသော စပါးတို့ဖြင့်။ မုဂ္ဂါနံ၊ ပဲနောက်တို့ဖြင့်။ မာသာနံ၊ ပဲကြီးတို့ဖြင့်။ တိလာနံ၊ နှမ်းတို့ဖြင့်။ တဏ္ဍုလာနံ၊ ဆန်တို့ဖြင့်။ ပူရာ၊ ပြည့်သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

(ဂ) တမေနံ၊ ထိုအထူးထူးအပြားပြားစပါးစသည်ဖြင့် ပြည့်သော အိတ်ကို။ မုဉ္စိတွာ၊ ဖြေ၍။ စက္ခုမာ၊ မျက်စိအမြင်ရှိသော။ ပုရိသော၊ ယောကျ်ားသည်။ ဣမေ၊ ဤသည်တို့ကား။ သာလီ၊ သလေးတို့တည်း။ ဣမေ၊ ဤသည်တို့ကား။ ဝီဟီ၊ ကောက်တို့တည်း။ ဣမေ၊ ဤသည်တို့ကား။ မုဂ္ဂါ၊ ပဲနောက်တို့တည်း။ ဣမေ၊ ဤသည်တို့ကား။ မာသာ၊ ပဲကြီးတို့တည်း။ ဣမေ၊ ဤသည်တို့ကား။ တိလာ၊ နှမ်းတို့တည်း။ ဣမေ၊ ဤသည်တို့ကား။ တဏ္ဍုလာ၊ ဆန်တို့တည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ပစ္စဝေက္ခေယျ၊ ဆင်ခြင်ရာ၏။

(ဃ) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဝေမေဝခေါ၊ ဤအတူလျှင်။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ပ။ ဣမမေဝကာယံ၊ ဤရူပကာယခန္ဓာကိုယ်ကိုသာလျှင်။ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ ဆင်ခြင်၏။ ဣမသ္မိံကာယေ၊ ဤတလံမျှလောက်သောရူပ ကာယခန္ဓာကိုယ်၌—

(၁) ကေသာ၊ နှစ်ကုဋေ့ငါးသန်းသော ဆံတို့ရှင်း။
(၂) လောမာ၊ ကိုးသိန်းကိုးသောင်းသော အမွေးတို့ရှင်း။
(၃) နခါ၊ ငါးကြင်းကြေးသဘွယ် နှစ်ဆယ်သော လက်သည်း ခြေသည်းတို့ရှင်း။
(၄) ဒန္တာ၊ သုံးဆဲ့နှစ်ချောင်းသော သွားတို့ရှင်း။
(၅) တစော၊ တကိုယ်လုံးကိုခြုံ၍ လုံးသည်ရှိသော် ဆီးစေ့ခန့်မျှ ရှိသော အထူးထူးသော အဆင်းရှိသော ပါးသောအပေါ် ရေ, အဆင်းဖြူသော ထူသောအတွင်းရေရှင်း။
(၆) မံသံ၊ တိုက်နံရံကို လိမ်းကျံသော မြေစိုင်ကဲ့သို့ အရိုးကို လိမ်း ကျံသော ကိုးရာသော အသားရှင်း။

(၇) နှာရု၊ နံရိုကိုဘွဲ့သော ကြိမ်နွယ်ကဲ့သို့ အရိုးကိုဘွဲ့သော ကိုး ရာသောအကြော အရသာကို ဆောင်သော ခုနစ်ထောင် သော အကြောရင်း။

(၈) အဋ္ဌိ၊ သုံးရာသော အရိုးရင်း။

(၉) အဋ္ဌိမိဉ္ဇံ၊ ကျက်စွာပေါင်း၍ ဝါးကျည်၌ ထည့်အပ်သော ကြိမ်ညွန့်နှင့် သဏ္ဌာန်တူသော ဖြူသော အဆင်းရှိသော ရိုးတွင်းခြင်ဆီရင်း။

(၁၀) ဝက္ကံ၊ ရေမျိုမှဆက်သော အကြော၏အဆုံး နှလုံးသားကို ခြံရံ၍ တည်လျက် သရက်သီးပွတ်နှင့် သဏ္ဌာန်တူသော စဉ်းငယ်နီသော အဆင်းရှိသော အသားစိုင်နှစ်ခုဟုဆိုအပ် သော အညှိရင်း။

(၁၁) ဟဒယံ၊သားမြတ်နှစ်ခုအလယ်ကိုယ်အတွင်းရင်အချိုင့်အညှိ နှစ်ခုအကြား၌ တွဲလျားဦးစောက်တည်သော ပညာရှိအား စဉ်းငယ် ပွင့်သော ပညာမဲ့အားငုံသော အပေါ်ဖတ်ကို ခွာ၍ ပစ်အပ်သော ပဒုမာ ကြာငုံတမျှ အပကားပြေပြစ်သန့်ရှင်း အတွင်းကား သပွတ်ခါးအူသဘွယ် အလယ်၌ ပုန်းညက်စေ့ ဆန့်လောက်သောတွင်း၌—

"စရိုက်နှင့်အညီ၊ နီမြန်းရာဂ၊ ဒေါသမည်းငြား၊ သားဆေးရည်မောဟ၊ တဏှာ ပဲပြုတ်ရည်၊ဝါသည်သဒ္ဓါ၊ ပညာပြိုးပြက်၊ ဇောတမျက်သွင်၊ အရောင်ထင်သော"

မနောဓာတ်, မနောဝိညာဏဓာတ်, စိတ်, စေတသိက် တို့၏ မှီရာ ဟဒယ ဝတ္ထုရုပ်တည်သော တလက်ဘက်မျှ လောက်သော နှလုံးသွေးရှိသော နှလုံးသားရင်း။

(၁၂) ယကနံ၊ သားမြတ်နှစ်ခုတို့၏အတွင်း၌လက်ျာနံပါးကိုမှီလျက် ကသစ်ရွက်နှင့် သဏ္ဌာန်တူသော ဖြော့တော့တော့ နီသော အဆင်းရှိသော ပညာရှိအား ငယ်သည်ဖြစ်၍ နှစ်ခုသုံးခု, ပညာမဲ့အား ကြီးသည်ဖြစ်၍ တခုတည်းသော အသည်းရင်း။

(၁၃) ကိလောမကံ၊ ဖြူသောအဆင်းရှိသော အသားတစ်ကို ရစ်သောအဝတ်ကဲ့သို့ အညို့,နှလုံးကို ဖုံး၍တည်သောအမြှေး၊ ကိုယ်အလုံး၌ အရေ၏ အောက်မှတည်သော အမြှေးအားဖြင့် နှစ်ပါးသောအမြှေးငင်း။

(၁၄) ပိဟကံ၊ နှလုံးသား၏ လက်ဝဲနံပါး၌ မိုလျက် လက်ခုနစ်သစ်ခန့်မျှ နွားလျှာဖျားသဏ္ဌာန် ညိုသော အဆင်းရှိသော ဝမ်းလျှာသရက်ရွက်ဟုဆိုအပ်သော အသားဖျဉ်းငင်း။

(၁၅) ပပ္ဖါသံ၊ အညို့,နှလုံးကို ဖုံး၍တည်လျက် မုံ့ရက်ပြတ်သဏ္ဌာန် နီသောအဆင်းရှိသော သုံးဆဲ့နှစ်ခုသော အသားလွှာတည်းဟူသော ကလဒ်ုန်းဆောင်းထပ် ဟု ဆိုအပ်သောအဆုတ်ငင်း။

(၁၆) အန္တံ၊ သွေးပြည့်သောကျင်း၌ အရေကိုဆုတ်၍ ထည့်အပ်သောမြွေခွေကဲ့သို့ လည်ချောင်းမှ ဝစ္စမဂ်တိုင်အောင် ကိုယ်တွင်း၌တည်သော ယောကျ်ားအား သုံးဆဲ့နှစ်တောင်,မိန်းမအား နှစ်ဆဲ့ရှစ်တောင်ရှိသော နှစ်ဆဲ့တပတ် ခွေ၍နေသော ဖြူသောအဆင်းရှိသောအူမငင်း။

(၁၇) အန္တဂုဏံ၊ ခြေသုတ်ကြိုးဝန်းကို ဘွဲ့သောကြိုးသေးကဲ့သို့ နှစ်ဆဲ့တပတ်ခွေရာ၌ အူမကိုဘွဲ့သော မှော်မြစ်အတူ ဖြူသောအူသိမ်ငင်း။

(၁၈) ဥဒရိယံ၊အစွန်းနှစ်ဘက်၌ ကိုင်၍ညှစ်အပ်သော စိုသောပုဆိုး၏ အလယ်အဖုကဲ့သို့ နှစ်ဆဲ့တပတ်ခွေသော အူမ၏ အလယ်အဖုဟုဆိုအပ်သော သုံးဆဲ့နှစ်ပါးသော ပိုးမျိုးတို့၏နေရာ အစာသစ်အိမ်၌ တည်သော ခွေးစားကျင်း၌ ခွေးအန်ဘတ်ကဲ့သို့ မျိုအပ်သောအစာသစ်ငင်း။

(၁၉) ကရီသံ၊ ကျည်တောက်၌ထည့်အပ်သော မြေညက်ကဲ့သို့ အူမ၏အဆုံး အစောက်ရှစ်သစ်ခန့်မျှရှိသော အစာဟောင်းအိမ်၌တည်သော အစာသစ်မှကျက်၍ကျသော အစာဟောင်းတည်းဟူသော ကျင်ကြီးငင်း။

(၂၀) မတ္တလုင်္ဂ၊ ဘူးအိုး၌ထည့်အပ်သော မုံ့ညက်စိုင်သဏ္ဌာန် ခေါင်းခွံတွင်း၌ ချုပ်ကြောင်း လေးခုကိုမှီ၍ တည်သော မုံ့ညက်စိုင်အတူ ဖြူသောဦးနှောက်ရင်း။

(၂၁) ပိတ္တံ၊ ရေပြည့်သော သပွတ်ခါးသီးသဏ္ဌာန် နှလုံးအဆုတ်တို့၏အလယ် အသည်းကို မှီ၍တည်သော နောက်ကျုသော သစ်မည်စည်ဆီနှင့်တူသော အဒိမ်ဖြင့်ဘွဲ့အပ်သောဗဒ္ဓသည်းခြေ၊ ဆံ,အမွေး,ခြေသည်း လက်သည်း, သွားတို့၏ အသားမှလွတ်ရာအရပ် ခြောက်ထပ်ကြမ်းထမ်းသော အရေကိုထားလျက် မုံ့ရက်၌ဆီကဲ့သို့ တကိုယ်လုံး နှံ့၍တည်သော ညိုးနွမ်းသော ပန်းအဆင်းရှိသော အဒိမ်ဖြင့် မဘွဲ့အပ်သော အဗဒ္ဓသည်းခြေအားဖြင့် နှစ်ပါးသော သည်းခြေရင်း။

(၂၂) သေမှံ၊မစင်တွင်းကို ပိတ်သော ပျဉ်ကြီး တန်စီးတွင်းအထက် မြေးယှက်သော အမြှပ်လွှာအသွင် ရေအပြင်ကိုလွှမ်းသော ရေညှိပမာ အစာသစ်ကိုပိတ်လျက် အူမ၌တည်သော ဖြူသော အဆင်းရှိသော တကွမ်းစားမျှလောက်သော သလိပ်ရင်း။

(၂၃) ပုဗ္ဗော၊ အစေးရှိသော သစ်ပင်၏ ဓားခုတ်ရာ စသည်၌ စုဝေးသော အစေးကဲ့သို့ အမာပေါက်ရာ, ခလုတ်ထိရာ,ဆူးငြိရာ, မီးလျှံသင့်ရာစသည်တို့၌ သွေးပုပ်စုဝေး၍ ဖြစ်သော ဖျော့တော့သောအဆင်းရှိသော ပြည်ရင်း။

(၂၄) လောဟိတံ၊ ကြည်လင်သော ချိပ်ရည်အဆင်းကဲ့သို့ ကိုယ်လုံးအနှံ့ အကြောကိုလျှောက်၍ ရွေ့ရှားသော တပြည်သားမျှလောက်သော ရွေ့ရှားသောသွေး၊ ပြစ်ခဲ့သော ချိပ်ရည်အဆင်းကဲ့သို့အသည်းတည်ရာ၏ အောက်အဘို့ကိုပြည့်စေ၍ နှလုံး,အညှို့,အဆုတ်အထက် တစက်စက်ယိုစီးလျက်နှလုံး, အညှို့,အဆုတ်တို့ကို စွတ်စေ၍တည်သော တကွမ်းစားမျှလောက်သော မရွေ့ရှားသော သွေးအားဖြင့် နှစ်ပါးသော သွေးရင်း။

(၂၅) သေဒေါ၊ရေမှုန်တ်အပ်သောကြောရိုးမှ ယိုစီးသောရေကဲ့သို့ ကိုယ်စိတ်ပူပန်သောအခါ အမွေးတွင်းတို့မှ ယိုစီးသော ဆီကြည်အဆင်းရှိသော အာပေါဓာတ် တည်းဟူသော ချွေးဌင်း။

(၂၆) မေဒေါ၊ ဆူသူအား တကိုယ်လုံး, ကြံသူအား မြင်းခေါင်းသားစသည်၌တည်သော နနွင်းဆိုးသော ပုဆိုးကဲ့သို့ ဝါသောအဆင်းရှိသော အဆီခဲဌင်း။

(၂၇) အဿု၊ငိုကြွေးမြည်တမ်းရယ်ပန်းကြီးသောအခါ၊မလျော်ကပတ်သောဥတု အာဟာရမျိုး, မီးခိုး, မြေမှုန့် ထိပါးသော အခါစသည်တို့၌ မျက်စိမှယိုစီးသောဆီကြည်အဆင်းရှိသော အာပေါဓာတ် တည်းဟူသော မျက်ရည်ဌင်း။

(၂၈) ဝသာ၊ ထမင်းချိုး၌ သွန်းလောင်းသော ဆီကဲ့သို့ မီးပူသော အခါ စသည်တို့၌ များသောအားဖြင့် လက်ဘမိုး, လက်ဘဝါး, ခြေဘမိုး,ခြေဘဝါး, နှာသီးဖျား, နဖူးပြင်,ပခုံးစွန်း၌ တည်သော အုန်းဆီအဆင်းနှင့် တူသောဆီကြည်ဌင်း။

(၂၉) ခေဠော၊ ချဉ်သီးစသည်ကိုမြင်သောအခါ လက်ယက်တွင်းမှ ထွက်သောလက်ယက်ရေကဲ့သို့ ပါးစောင်နှစ်ဘက်မှသက်၍ လျှာ၌ တည်သော လျှာဖျား၌ ကျဲသော လျှာရင်း၌ခွဲသော အမြှုပ်နှင့်ရောသော အာပေါဓာတ်တည်းဟူသော တံတွေးဌင်း။

(၃၀) သိင်္ဃာဏိကာ၊ ငိုကြွေးမြည်တမ်းခြင်း, မလျော်ကပတ်သော ဥတုအာဟာရ၏ အစွမ်းဖြင့် ဓာတ်ချောက်ချားခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော နသော ထန်းသီးဆန်နှင့်ဟူသော ဦးနှောက်မှယိုစီးသော အာပေါဓာတ်တည်းဟူသော နှပ်ဌင်း။

(၃၁) လသိကာ၊ ဝင်ရိုးကို နယ်ဆီသုတ်သကဲ့သို့ တရှဲ့ရှစ်ဆယ်သော အရိုးဆက်တို့၏အကြားဝယ် နယ်ဆီကိစ္စကိုပြီးစေ၍ တည်သော မဟာလေကားစေးနှင့်တူသော ပြစ်ခွဲသော အစေးဌင်း။

(၃၂) မုတ္တံ၊ တန်စီးတွင်း၌ မှောက်ခုံပစ်အပ်သော အဝကျဉ်းသော အိုးတွင်း၌ ဝင်သောတန်စီးရေကဲ့သို့ စည်ပေါင်းတွင်း၌ တည်သော ပဲကြီးပြာရည်အဆင်းရှိသောကျင်ငယ်ရေ။

ဣတိ၊ ဤသို့။ ဗုမေဒ္ဓတ္တိံသာကာရာ၊ ဤသုံးဆဲ့နှစ်ပါးသောအခြင်း အရာအစုတို့သည်—

(က) ဝဏ္ဏတောပိ၊အဆင်းအားဖြင့်ရင်း။

(ခ) သဏ္ဌာနတောပိ၊ လုံးလုံးလျောင်းလျောင်း ပေါင်း၍ တည်ဟန် သဏ္ဌာန်အားဖြင့်ရင်း။

(ဂ) ဂန္ဓတောပိ၊ ညှီနံ့ညှော်လှောင်း မကောင်းသောရနံ့အား ဖြင့်ရင်း။

(ဃ) အာသယတောပိ၊ဖြစ်ရာအကြောင်းအားဖြင့်ရင်း။

(င) ဩကာသတောပိ၊တည်ရာအရပ်အားဖြင့်ရင်း။

(စ) အသုစိဘာဝေန၊မစင်ကြယ်သည်၏အဖြစ်ဖြင့်။

(ဆ) ဇေဂုစ္ဆဘာဝေန၊ဆက်ဆုပ်ဘွယ်၏အဖြစ်ဖြင့်။

(ဇ) ပဋိကူလဘာဝေန၊ ရွံရှာဘွယ်၏အဖြစ်ဖြင့်။

(ဈ) ဒုဂ္ဂန္ဓဘာဝေန၊ ညှီနံ့ညှော်လှောင်း မကောင်းသော ရနံ့၏ အဖြစ်ဖြင့်။

(ည) အသုဘဘာဝေန၊ မတင့်တယ်သည်၏အဖြစ်ဖြင့်။ ပညာယမာနာ၊ ထင်ကုန်လျက်။ အတ္ထိ၊ ရှိကုန်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ဆင်ခြင်၏။

(င) ဣတိ၊ ဤသို့။ အဇ္ဈတ္တံဝါ၊ မိမိသန္တာန်၌လည်း။ ကာယေ၊ ဆံ, အမွေးစသော အပေါင်းအစု၌။ ကာယာနုပဿီ၊ ဆံ, အမွေး စသော အပေါင်းအစုကို အဘန်တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍။ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ ။ပ။ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဝေမွိခေါ၊ ဤသို့လည်း။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ ကာယေ၊ ရူပကာယ၌။ ကာယာနုပဿီ၊ ရူပကာယကို အဘန်တလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ်၍။ဝိဟရတိ၊နေ၏။

ပဋိကူလ မနသိကာရ ပိုင်း၌အထူးမှတ်ဘွယ်

ဤဆံ,အမွေးစသည်ကို အဆင်း, သဏ္ဌာန်,ဖြစ်ကြောင်း,တည်ရာ, အနံ့-ဟူသော ငါးပါးသော အခြင်းအရာဖြင့်၎င်း, ဤကောဋ္ဌာသသည် ဤအရပ်၌ တည်၏ဟူ၍၎င်း, ဤကောဋ္ဌာသကို ရှေ့နောက် အောက်အထက် လက်ဝဲလက်ျာမှ ဤကောဋ္ဌာသဖြင့် ပိုင်းခြား၏-ဟူ၍၎င်း ဆင်ခြင်ရာ၏။

[ဥဒရိယ, ကရီသ, ပုဗ္ဗ, မုတ္တ၊ ဤလေးပါးကား ဥတုကြောင့်ဖြစ်၏။
သေဒ, အဿု, ခေဠ, သိင်္ဃာဏိက၊ ဤလေးပါးကား စိတ်ဥတုကြောင့်ဖြစ်၏။
အကြွင်းနှစ်ဆဲ့လေးပါးကား ကံ, စိတ်, ဥတု, အာဟာရ ဟူသော အကြောင်းတရားလေးပါးကြောင့်ဖြစ်၏။]

သုံးရာသောအရိုးပြဂါထာ

(၁) ဟတ္ထပါဒမံသဿိတာ၊စတုသဋ္ဌိ ဒွိပဏ္ဏိကာ။
စတုဂေါပ္ဖကဇင်္ဃဋ္ဌိ၊ ဒွေဇာဏူရူ ကဋိဋ္ဌိစ။

(၂) အဋ္ဌာရသပိဋ္ဌိဋ္ဌီနိ၊ စတုဝီသတိ ဖာသုကာ။
စုဒ္ဒသုရာ ဟာဒယေကံ၊ ဒွေက္ခကကောဋ္ဌဗာဟုကံ။

(၃) စတုရော အဂ္ဂဗာဟုဋ္ဌိ၊ သတ္တဂီဝါ ဒွိဟနုကံ။
နာသိကေကံ ဒွေက္ခိကဏ္ဏာ၊ နဋ္ဌာဠမုဒ္ဒမေကကံ။
နဝသီသကပါလဋ္ဌိ၊ ဧဝံ တိသတအဋ္ဌိကာ။

ဂါထာအနက်

(၁) စတုသဋ္ဌိဟတ္ထပါဒမံသဿိတာ၊လက်ရိုးခြောက်ဆဲ့လေး, ခြေရိုးခြောက်ဆဲ့လေး, အသားကိုမှီသော အရိုးနုခြောက်ဆဲ့လေး။ ဒွိပဏ္ဏိကာ၊ ဘနှောင့်ရိုးနှစ်ခု။ စတုဂေါပ္ဖကဇင်္ဃဋ္ဌိ၊ ခြေတဘက်လျှင် နှစ်ခုစီဖြစ်၍ ဘမျက်ရိုးလေးခု, မြင်းခေါင်းရိုးလေးခု။ ဒွေဇာဏူရူကဋိဋ္ဌိစ၊ ပုဆစ်ရိုးနှစ်ခု, ပေါင်ရိုးနှစ်ခု,ခါးရိုးနှစ်ခု။

(၂) အဋ္ဌာရသပိဋ္ဌိဋ္ဌီနိ၊ ကျောက်ဆူးရိုး တဆဲ့ရှစ်ခု။ စတုဝီသတိ ဖာသုကာ၊ နံရိုးနှစ်ဆဲ့လေးခု။ စုဒ္ဒသုရာ၊ ရင်ရိုးတဆဲ့လေးခု။ ဟာဒ

ယေကံ၊ နှလုံးရိုးတခု။ ဒွေကွန္တကကောဋ္ဌဗာဟုကံ၊ ညှပ်ရိုးနှစ်ခု, လက်ပြင်ရိုးနှစ်ခု,မောင်းရိုးနှစ်ခု။

(၃) စတုရောအင်္ဂဗာဟုဋ္ဌိ၊ မောင်းဖျား လက်ဖျံရိုးလေးခု။ သတ္တဂီဝါ၊ လည်ကုပ်ရိုးခုနစ်ခု။ ဒွိဟနုကံ၊ မေးရိုးနှစ်ခု။ နာသိကေကံ၊ နှာခေါင်းရိုးတခု။ ဒွေကွိကဏ္ဏာ၊ မျက်ကွင်းရိုးနှစ်ခု, နားရိုးနှစ်ခု။ နဋ္ဌာဋ္ဌမုဒ္ဒမေကကံ၊ နဖူးရိုးတခု, ထိပ်ရိုးတခု။ နဝသီသကပါလဋ္ဌိ၊ ခေါင်းခွံရိုးကိုးခု။ ဧဝံ၊ ဤသို့။ တိသတအဋ္ဌိကာ၊ သုံးရာသော အရိုးတို့သည်။ ဟောန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။

ဆောင်ပုဒ်လင်္ကာ။ ။လက်-ခြေ-ရိုးနု၊ စတုသဋ္ဌိ၊ ဒွေပဏ္ဍိ ထက်၊ဘမျက်-မြင်းခေါင်း၊ လေးချောင်းစိဖြစ်၊ ပုဆစ်-ပေါင်-ခါး၊ နှစ်ပါးစီသာ၊ ကျောက်မှာသဲ့ရှစ်ခု၊ စတုဝီသ၊နံရိုး ကျလိမ့်၊ စုဒ္ဒသရင်ဖုံး၊ နှလုံးတမျိုး၊ ညှပ်ရိုး-လက်ပြင်၊ မောင်းတွင် နှစ်ပါး၊ မောင်းဖျားလေးသာ၊ လည်မှာ ခုနစ်ခု၊ နှစ်ခုမေးရိုး၊ တမျိုးနှာတွင်း၊ မျက်ကွင်းနှစ်ပါး၊ နားတွင်းနှစ်ခါ၊နဋ္ဌာဋ္ဌေကာ၊ မုဒ္ဒကော်၊ ခေါင်းခွံကားကိုး၊ မော်ကွန်းထိုးသည်····အရိုးသုံးရာပြည့်သတည်း။

နှလုံးသားနှင့်မှတ်ဘွယ်

နှလုံးသားကား အပ၌ ပြေပြစ်ချောမော၏၊ အတွင်း၌ကား သပွတ်ခါးအူနှင့်တူ၏၊ ထိုနှလုံးသား၏ အတွင်း၌ ပုန်းညက်စေ့ခန့်မျှလောက်သောတွင်း၌ တလက်ဘက်မျှလောက်သော နှလုံးသွေးရှိ၏၊ထိုနှလုံးသွေး၌ ဟဒယဝတ္ထုရုပ်တည်၏၊ ထိုဟဒယဝတ္ထုရုပ်၌ မနောဓာတ်, မနောဝိညာဏဓာတ်, စိတ်,စေတသိက်မှီ၍ဖြစ်၏၊ ထိုစိတ်,စေတသိက်ကြောင့်ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ်နှင့် ထိုနှလုံးသွေးရောနှောသောကြောင့်—

(၁) ရာဂပြောသသူအား နီ၏။
(၂) ဒေါသပြောသသူအား မည်းနက်၏။
(၃) မောဟပြောသသူအား သားဆေးရည်နှင့် တူ၏။
(၄) ဝိတက်ပြောသသူအား ကုလားပဲပြုတ်ရည်နှင့်တူ၏။
(၅) သဒ္ဓါပြောသသူအား မဟာလှေကားပွင့်ကဲ့သို့ဝါ၏။
(၆) ပညာ ပြောသသူအား ပတ္တမြားကဲ့သို့ ပြိုးပြိုးပြက် အရောင်ထင်၏။

ဆောင်ပုဒ်လင်္ကာ။ ။(က) နီမြန်းရာဂ၊ ဒေါသမည်းပြာ၊ သားဆေး မောဟ၊ တဏှာ ပဲရည်၊ ဝါသည်သဒ္ဓါ၊ ပညာ ပြိုးပြက်၊ ဇောတမျက်သို့… ထိန်လက်ရောင် လျှံထင်သတည်း။

(ခ) သောမနဿ၊ နီမြန်းလှ၏၊ ဒေါသမည်းစွာ၊ ဥပေက္ခာမူ၊ နှမ်းဆီတူဟု… မှတ်ယူတနည်း ကျမ်းလာတည်း။

အသည်းနှင့်မှတ်ဘွယ်

အသည်းကား ပညာရှိအား နှစ်ခု, သုံးခုဟူရကား-ဒွိဟိတ်မှာနှစ်ခု, တိဟိတ်မှာသုံးခုဖြစ်ဘွယ်ရှိ၏၊ အစွန်းနှစ်ဘက်၌ ကိုင်၍ ညှစ်အပ်သော စိုသောပုဆိုး၏ အလယ်အဖုကဲ့သို့ အူမ၏အလယ်အဖုသည် အစာသစ်အိမ်မည်၏၊ ထိုအဖုမှတဘက်တချက် ကြက်တွန့်တက်သကဲ့သို့ အစာသစ်အိမ်မှ အောက်အထက် အူမခွေ၍နေ၏၊ ထိုအစာသစ်အိမ်၌ တည်သောအစာကို ငါးစုပြု၍—

(၁) တစုကိုပိုးစား၏။

(၂) တစုကိုဝမ်းမီးတေဇောလောင်၏။

(၃) တစုကားကျင်ကြီး,

(၄) တစုကားကျင်ငယ်,

(၅) တစုကားအသွေးအသားဖြစ်၏။

ဆောင်ပုဒ်လင်္ကာ။ ။ပိုးစား-လောင်မီး၊ ကျင်ကြီး-ကျင်ငယ်၊တသွယ်သွေး သား၊ ဖြစ်လေငြားသည်…ငါးပါးအစာ ခွဲဝေတည်း။

သည်းခြေနှင့်မှတ်ဘွယ်

ဘာဝရုပ်, ကာယပသာဒ, ရွှေရှားသောသွေး, ဇီဝိတိန္ဒြေ,အဗဒ္ဓ သည်းခြေ,သုက်၊ဤခြောက်ပါးကား အသားမှလွတ်သော ဆံ,အမွေး, ခြေသည်းလက်သည်း, သွား,ခြောက်သွေ့ ကြမ်းထမ်းသော အရေမှ တပါး တကိုယ်လုံးနှံ့၍တည်၏၊ ပုဗ္ဗ,သေဒ, မေဒ,ဝသာတို့လည်းယခင် နည်းတည်ကောင်းသည်ပင်။

ဆောင်ပုဒ်လင်္ကာ။ ။ဘော-ပသာဒ၊ လောဟိတာ၊ဇီဝ-သည်းခြေ-သုက်။
ကိုယ်လုံးနှံ့ဖြာ၊ တည်နေရာ၊ ကျမ်းလာမှန်သမုတ်။

[အဗဒ္ဓသည်းခြေ ပျက်သော် မျက်စိဝါ၏၊ မျက်လုံးလှည့်လည်၏၊ ကိုယ်လုံးတုန်လှုပ်၏၊ ကိုယ်ယားယံ၏၊ ဆေးကုရှေသော်ကားချမ်းသာသေး၏၊ ဗဒ္ဓသည်းခြေပျက်သော် ရူးသွပ်၏၊ ဆေးမရှိပြီ။]

သလိပ်၌မှတ်ဘွယ်

သလိပ်ကား မစင်တွင်းကိုပိတ်သော ပျဉ်ကဲ့သို့, ရေအပြင်ကိုလွှမ်းသော မှော်ရေညှိကဲ့သို့ အစာသစ်ကို ပိတ်ဖုံး၍တည်၏၊ မှော်ရေညှိအထက် အုတ်ကျောက်လုံကန်ကျလတ်သော် မှော်ရေညှိကိုခွဲ၍ ရေထဲသို့ အုတ်ကျောက်ဝင်လျှင် မှော်ရေညှိတဘန်လွှမ်းပြန်သကဲ့သို့ ခဲဘွယ်ဘောဇဉ်ကိုမျိုလတ်သော် သလိပ်ကိုခွဲ၍ အစာသစ်အိမ်သို့ ခဲဘွယ်ဘောဇဉ်ဝင်လျှင် လွှမ်းမြဲလွှမ်း၏၊ ထိုသလိပ်အားနည်းသောအခါ ခံတွင်းမှ ရနံ့မကောင်းဖြစ်၏။

[မရွေ့သောသွေးကား-အသည်း၏ အောက်အဘို့ကို ပြည့်စေလျက် နှလုံး,အညှို့,အဆုတ်အထက် တစက်စက်ယိုစီးလျက် အညှို့စသည်ကို စွတ်စေ၍တည်၏၊ ထိုသွေး, ထိုအညှို့စသည်ကို မစွတ်သော် သတ္တဝါတို့ ရေသိပ်ကုန်၏။]

အစေး၌မှတ်ဘွယ်

အစေးနည်းသသူအား ထခြင်း, ထိုင်ခြင်း, သွားခြင်း, လာခြင်း, ကွေးခြင်း, ဆန့်ခြင်းတို့၌ အရိုးဆက် ဖျစ်ဖျစ်မည်ကုန်၏၊ တယူဇနာ, နှစ်ယူဇနာသွားသော် လေပျက်၏၊ ကိုယ်ဆင်းရဲ၏၊ အစေးများသသူအား ထိုအပြစ်မရှိ။

သစ္စာ ၄-ပါးခွဲပြချက်

(၁) ဆံစသည်ကို ရှုရှာဘွယ်ဟု သိမ်းဆည်းတတ်သော သတိသည် ဒုက္ခသစ္စာ,

(၂) ထိုဒုက္ခ၏အကြောင်းဖြစ်သော တဏှာသည် သမုဒယသစ္စာ,

(၃) ထိုဒုက္ခ, သမုဒယ နှစ်ပါး၏ မဖြစ်ရာနိဗ္ဗာန်သည် နိရောဓသစ္စာ,

(၄) ထိုနိဗ္ဗာန်ကိုအာရုံပြုသော မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးသည် မဂ္ဂသစ္စာမည်၏။

ပဋိကူလမနသိကာရပဗ္ဗ၊ စက်ဆုပ်ရွံရှာဘွယ်ဟု နှလုံးသွင်းရာသောအပိုင်းသည်။ နိဋ္ဌိတံ၊ ပြီးပြီ။

ကာယာနုပဿနာ ဓာတုမနသိကာရပိုင်း

၇-(က) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ပုနစ၊ တဘန်လည်း။ အပရံ၊ တပါးတုံ။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ ယထာဌိတံ၊ တည်မြဲတိုင်းသော။ ယထာပဏိဟိတံ၊ ထားမြဲတိုင်းသော။ ဣမမေဝကာယံ၊ ဤရူပကာယခန္ဓာကိုယ်ကိုသာလျှင်။ ဓာတုသော၊ ဓာတ်အားဖြင့်။ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ ဆင်ခြင်၏။

ဣမသ္မိံကာယေ၊ ဤရူပကာယ ခန္ဓာကိုယ်၌–

(၁) ပထဝီဓာတု၊ ကြမ်းထမ်းခက်မာခြင်းလက္ခဏာရှိသော ပထဝီဓာတ်သည်။

(၂) အာပေါဓာတု၊ ပျောင်းပြေ့ခြင်း, ဖွဲ့ခြင်းလက္ခဏာရှိသော အာပေါဓာတ်သည်။

(၃) တေဇောဓာတု၊ ရင့်စေကျက်စေခြင်း, ပူခြင်းလက္ခဏာရှိသောတေဇောဓာတ်သည်။

(၄) ဝါယောဓာတု၊ ရွေ့ခြင်း,ပြည့်စေပွံ့စေခြင်းလက္ခဏာရှိသော ဝါယောဓာတ်သည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ အသီးအသီးဆင်ခြင်၏။

(ခ) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ သေယျထာပိ၊ ဥပမာ မည်သည်ကား။ ဒက္ခော၊ လိမ္မာသော။ ဂေါဃာတကောဝါ၊ နွားသတ်ယောက်ျားသည်ငှင်း။ ဂေါဃာတကန္တေဝါသီဝါ၊ နွားသတ်ယောက်ျား၏ တပည့်သည်ငှင်း။ ဂါဝိံ၊ နွားကို။ ဝဓိတွာ၊ သတ်၍။ စတုမဟာပထေ၊ လမ်းမလေးဖြာ ပေါင်းဆုံရာ၌။ ဗိလသော၊ အဘို့အစုအားဖြင့်။ ဝိဘဇိတွာ၊ အရိုး, အသား သီးခြားဝေဘန်၍။ နိသိန္နော၊ နေသည်။ အဿ၊ ဖြစ်ရာ၏။

(၈) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဝေမေဝခေါ၊ ဤအတူသာလျှင်။ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ ယထာဌိတံ၊ ရပ်သော ဣရိယာပုထ်အားဖြင့် တည်တိုင်းသော။ ယထာပဏိဟိတံ၊ တပါးသောဣရိယာပုထ်အားဖြင့် ထားတိုင်းသော။ "ယထာဌိတံ၊ထိုထိုခဏ၌ မိမိကိစ္စ၏အစွမ်းဖြင့် တည်တိုင်းသော။ ယထာပဏိဟိတံ။ ထိုထို အကြောင်းတရားတို့သည် အပြားအားဖြင့် ဆောင်အပ်သော"။ ဣမမေဝကာယံ၊ ဤရူပကာယ ခန္ဓာကိုယ်ကိုသာလျှင်။ ဓာတုသော၊ ဓာတ်အားဖြင့်။ပစ္စဝေက္ခတိ၊ အသီးအသီးဆင်ခြင်၏။

(ပ) ဣတိ၊ ဤသို့။ အဇ္ဈတ္တံဝါ၊ မိမိသန္တာန်၌လည်း။ ကာယေ၊ ဓာတ်လေးပါးအပေါင်း၌။ ကာယာနုပဿီ၊ ဓာတ်လေးပါးအပေါင်းကို အဘန်တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ ပ။ ဘိက္ခဝေ၊ရဟန်းတို့။ ဝေမ္ပိခေါ၊ ဤသို့လည်း။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ ကာယေ၊ ရူပကာယ၌။ ကာယာနုပဿီ၊ ရူပကာယကို အဘန်တလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။

ကောဋ္ဌာသကို ဓာတ် ၄-ပါးဖြင့်
ခွဲဝေပြဂါထာ

(၁) ကေသာဒိ မတ္ထလုင်္ဂန္တာ၊ ပထဝီသာတိ ဝီသတိ။
ပိတ္တာဒိ မုတ္တကန္တာ တေ၊ ဇလံသာ ဒွါဒသီရိတာ။

(၂) ယေန သန္တာပနံ ယေန၊ ဇီရဏံ ဒဟနံ တထာ။
ယေနာသိတာဒိပါကောတိ၊ စတုရံသာနလာဓိကာ။

(၃) ဥဒ္ဓါဓောဂမကုစ္ဆိဋ္ဌာ၊ ကောဋ္ဌာသယင်္ဂသာရိစ။
အဿာသောတိစ ဝိညေယျာ၊ ဆဠံသာ ဝါယုနိဿိတာ။

ဂါထာအနက်

(၁) ကေသာဒိမတ္ထလုင်္ဂန္တာ၊ ကေသာအစ, မတ္ထလုင်° အဆုံးရှိကုန်သော။ ဝီသတိ၊ နှစ်ဆယ်ကုန်သော။ တေကောဋ္ဌာသာ၊ ထိုအစုတို့ကို။ ပထဝံသာတိ၊ ပထဝီဓာတု ကောဋ္ဌာသတို့ဟူ၍။ ဤရိတာ၊ ဆိုအပ်ကုန်၏။ ပိတ္တာဒိမုတ္တကန္တာ၊ ပိတ္တံအစ, မုတ္တံအဆုံးရှိကုန်သော။ ဒွါဒသ၊ တဆဲ့နှစ်ပါးကုန်သော။ တေကောဋ္ဌာသာ၊ ထိုအစုတို့ကို။ ဇလံသာတိ၊ အာပေါဓာတုကောဋ္ဌာသတို့ဟူ၍။ ဤရိတာ၊ ဆိုအပ်ကုန်၏။

(၂) ယေန၊ အကြင် သန္တာပနတေဇောဓာတ်ကြောင့်။ သန္တာပနံ၊ တရက်ချန်ဖျားခြင်းစသည်ဖြင့် ပြင်းစွာပူပန်ခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ ယေန၊ အကြင်ဇီရဏတေဇောဓာတ်ကြောင့်။ ဇီရဏံ၊ ဆံဖြူခြင်း, သွားကျိုးခြင်း စသည်ဖြင့် အရွယ်မှယုတ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ ယေန၊ အကြင်ဒါဟတေဇောဓာတ်ကြောင့်။ ဒဟနံ၊ လွန်စွာ ပူလောင်ခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ တထာ၊ ထိုမှတပါး။ ယေန၊ အကြင်ပါစကတေဇောဓာတ်ကြောင့်။ အသိတာဒိပါကော၊ စားသောက်ခဲလျက်အပ်သော အစာ၏ကျက်ခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ ဣတိ-ဣမေ စတုရံသာ၊ ဤလေးပါးသော အစုတို့သည်။ အနလာဓိကာ၊ တေဇောဓာတ်လွန်သော အစုတို့တည်း။

(၃) ဥဒ္ဓါဓောဂမကုစ္ဆိဋ္ဌာ၊ အထက်သို့ဆန်တက်သော ဥဒ္ဓင်္ဂမလေ, အောက်သို့စုန်သွားသော အဓောဂမလေ, အူ၏အပ ဝမ်း၌တည်သော ကုစ္ဆိဋ္ဌလေတို့ရင်း။ ကောဋ္ဌာသယာ၊ အူတွင်း၌ တည်သော ကောဋ္ဌာသယလေရင်း။ အင်္ဂသာရီစ၊ အင်္ဂါကြီးငယ်သို့လျှောက်၍ ကွေးခြင်း, ဆန့်ခြင်းစသည်ဖြင့်ဖြစ်သောအင်္ဂမင်္ဂါနုသာရီလေရင်း။ အဿာသော စ၊ ထွက်သက် ဝင်သက်လေရင်း။ ဣတိ-ဣမေ ဆဠံသာ၊ ဤခြောက်ပါးသော အစုတို့ကို။ ဝါယုနိဿိတာ၊ ဝါယောဓာတ်ကို မှီသောအစုတို့ ဟူ၍။ ဝိညေယျာ၊ သိအပ်ကုန်၏။

ဓာတုမနသိကာရပိုင်း၌ အထူးမှတ်ဘွယ်

နွားသတ်ယောက်ျားသည် နွားကိုအစာပေး၍ မွေးသော်ရင်း, သတ်ရာအရပ်သို့ ဆောင်သော်ရင်း, သတ်ရာအရပ်၌ချည်၍ထားသော်ရင်း, သတ်သော်ရင်း, သတ်၍သေသည်ကိုမြင်သော်ရင်း ထိုခဏ၌ နွားဟူသော အမှတ်သညာမကွယ်မပျောက်သေး။

အတုံးအပိုင်းခုတ်ဖြတ်လှီးဖျက်၍အဘို့အစုပြုပြီးသော်မူကား နွားဟူသော အမှတ်သညာကွယ်ပျောက်၍ အမဲဟူသော အမှတ်သညာသာ ဖြစ်၏။

ယင်းသို့ အမဲဖြစ်ပြီးသောအခါ ငါအမဲရောင်း၏၊ ဤသူတို့ကားအမဲ ဝယ်ကြ၏-ဟူသော အမှတ်သညာသာဖြစ်သကဲ့သို့ ဓာတ်လေးပါးအားဖြင့် ပိုင်းခြားဝေဘန်၍ မဆင်ခြင်မအောက်မေ့သောအခါ သတ္တဝါဟူ

သော အမှတ်, ငါဟူသော အမှတ်သညာဖြစ်၏၊ ခတ်လေးပါးအား ဖြင့် ပိုင်းခြားဝေဘန်၍ ဆင်ခြင်အောက်မေ့သော အခါ သတ္တဝါဟူ သောအမှတ်, ငါဟူသောအမှတ်သညာ ကွယ်ပျောက်၍ ဓာတ်လေး ပါးမျှသာဟူသော အမှတ်သညာဖြစ်၏။

သစ္စာ ၄-ပါးနှဲပြချက်

(၁) ဓာတ်လေးပါးကို သိမ်းဆည်းတတ်သော သတိသည် ဒုက္ခ သစ္စာ,
(၂) ထိုဒုက္ခ၏အကြောင်းဖြစ်သော တဏှာသည် သမုဒယသစ္စာ,
(၃) ထိုဒုက္ခ,သမုဒယနှစ်ပါး၏မဖြစ်ရာနိဗ္ဗာန်သည် နိရောဓသစ္စာ,
(၄) ထိုနိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသောမဂ္ဂင်ရှစ်ပါးသည် မဂ္ဂသစ္စာမည် ၏။

ဓာတုမနသိကာရပဗ္ဗံ၊ ဓာတ်အားဖြင့်နှလုံးသွင်းရာသော
အပိုင်းသည်။နိဋ္ဌိတံ၊ပြီးပြီ။

ကာယာနုပဿနာ နဝသိဝထိကပိုင်း

၁-(က) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ပုနစ၊ တဘန်လည်း။ အပရံ၊ တပါးတုံ။ ဘိက္ခု၊ရဟန်းသည်။ သိဝထိကာယ၊ သုသာန်၌။ ဆဍ္ဍိတံ၊ စွန့်ပစ်အပ်သော။ ဧကာဟမတံဝါ၊ သေ၍ တရက်ရှိပြီးသည်လည်း ဖြစ်သော။ ဒွိဟမတံဝါ၊ သေ၍ နှစ်ရက်ရှိပြီးသည်လည်းဖြစ်သော။တီဟ မတံဝါ၊ သေ၍သုံးရက်ရှိပြီးသည်လည်းဖြစ်သော။ ဥဒ္ဓုမာတကံ၊ ဖူးဖူး ရောင်သော။ ဝိနီလကံ၊ အဖြူအနီရောသည်ဖြစ်၍ များသောအား ဖြင့် ညိုသောအဆင်းရှိသော။ ဝိပုဗ္ဗကဇာတံ၊ ယိုစီးသောပြည်ရှိသော။ သရီရံ၊ အကောင်ကို။ ပဿေယျ၊ မြင်ရာ၏။

သောဘိက္ခု၊ ထိုရဟန်းသည်။ သေယျထာပိ၊ မြင်သောအကောင် ကိုကဲ့သို့။ အယမ္ပိခေါကာယော၊ ဤငါ၏ ခန္ဓာကိုယ်သည်လည်း။ ဧဝံ ဓမ္မော၊ ဤသို့ဖူးဖူးရောင်ခြင်းစသော သဘောရှိ၏။ ဧဝံဘာဝီ၊ ဤသို့ ဖူးဖူးရောင်ခြင်းစသည်ဖြစ်လတ္တံ့။ ဧဝံအနတီတော၊ ဤသို့ဖူးဖူးရောင် ခြင်းသဘောကို မလွန်နိုင်။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဣမမေဝကာယံ၊ ဤမိမိခန္ဓာ ကိုယ်ကိုသာလျှင်။ ဥပသံဟရတိ၊ ထပ်တူဆောင်၏။

ဣတိ၊ ဤသို့။ အဇ္ဈတ္တံဝါ၊ မိမိသန္တာန်၌လည်း။ ကာယေ၊ ရူပကာယ၌။ ကာယာနုပဿီ၊ ရူပကာယကို အဘန်တလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ပ။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဝေမ္ဘိခေါ၊ ဤသို့လည်း။ ဘိက္ခု၊ရဟန်းသည်။ ကာယေ၊ ရူပကာယ၌။ ကာယာနုပဿီ၊ရူပကာယကို အဘန်တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။

[သိဝထိကပဥ္စမပိုင်း။]

(၁) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ပုနစ၊ တဘန်လည်း။ အပရံ၊ တပါး တုံ။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ သိဝထိကာယ၊ သုသာန်၌။ ဆဍ္ဍိတံ၊ စွန့်ပစ်အပ်သော။ ကာကေဟိဝါ၊ ကျီးတို့သည်မူလည်း။ ခဇ္ဇမာနံ၊ ခဲအပ်သော။ ကုလလေဟိဝါ၊ စွန်ရဲတို့သည်မူလည်း။ ခဇ္ဇမာနံ၊ခဲအပ်သော။ ဂိဇ္ဈေဟိဝါ၊ လင်းတတို့သည်မူလည်း။ ခဇ္ဇမာနံ၊ခဲအပ်သော။ ကင်္ကေဟိဝါ၊ ဘုံးပတီးငှက်တို့သည်မူလည်း။ ခဇ္ဇမာနံ၊ ခဲအပ်သော။ သုနခေဟိဝါ၊ အိမ်ခွေးတို့သည်မူလည်း။ ခဇ္ဇမာနံ၊ ခဲအပ်သော။ ဗျဂ္ဃေဟိဝါ၊ ကျားတို့သည်မူလည်း။ ခဇ္ဇမာနံ၊ ခဲအပ်သော။ ဒီပီဟိဝါ၊ သစ်တို့သည်မူလည်း။ ခဇ္ဇမာနံ၊ ခဲအပ်သော။ သိင်္ဂါလေဟိဝါ၊ မြေခွေးတောခွေးတို့သည်မူလည်း။ခဇ္ဇမာနံ၊ခဲအပ်သော။ ဝိဝိဓေဟိ၊အထူးထူးအပြားပြားများစွာကုန်သော။ ပါဏကဇာတေဟိဝါ၊ပိုးလောက်တို့သည်မူလည်း။ ခဇ္ဇမာနံ၊ ခဲအပ်သော။သရီရံ၊ အကောင်ကို။ပဿေယျ၊ မြင်ရာ၏။

သောဘိက္ခု၊ ထိုရဟန်းသည်။ သေယျထာပိ၊ မြင်သောအကောင်ကိုကဲ့သို့။ အယမ္ပိခေါကာယော၊ ဤငါ၏ခန္ဓာကိုယ်သည်လည်း။ ဧဝံဓမ္မော၊ ဤသို့ကျီး, စွန်, လင်းတစသည် ခဲအပ်သောသဘောရှိ၏။ ဧဝံဘာဝီ၊ ဤသို့ကျီး,စွန်,လင်းတစသည် ခဲအပ်သည်ဖြစ်လတ္တံ့။ဧဝံအနတီတော၊ဤသို့ ကျီး,စွန်,လင်းတ စသည်ခဲအပ်သောသဘောကိုမလွန်နိုင်။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဣမမေဝကာယံ၊ ဤမိမိခန္ဓာကိုယ်ကိုသာလျှင်။ ဥပသံဟရတိ၊ ထပ်တူဆောင်၏။

ဣတိ၊ ဤသို့။ အဇ္ဈတ္တံဝါ၊ မိမိသန္တာန်၌လည်း။ ကာယေ၊ ရူပကာယ၌။ ကာယာနုပဿီ၊ ရူပကာယကို အဘန်တလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ပ။ ဘိက္ခဝေ၊ရဟန်းတို့။ ဝေမ္ဘိခေါ၊ ဤသို့လည်း။

ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ ကာယေ၊ ရူပကာယ၌။ ကာယာနုပဿီ၊ ရူပကာယကို အဘန်တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊နေ၏။

[သိဝထိကဒုတိယပိုင်း။]

(ဂ) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ပုန စ၊ တဘန်လည်း။ အပရံ၊ တပါးတုံ။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ သိဝထိကာယ၊ သုသာန်၌။ ဆဍ္ဍိတံ၊ စွန့်ပစ်အပ်သော။ အဋ္ဌိကသင်္ခလိကံ၊ အရိုးဆက်ရှိသော။ သမံသလောဟိတံ၊ အသားအသွေးနှင့် တကွသော။ နှာရုသမ္ဗန္ဓံ၊ အကြောဖြင့်ဖွဲ့အပ်သော။ သရီရံ၊ အကောင်ကို။ ပဿေယျ၊ မြင်ရာ၏။ပ။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဝေမ္ပိခေါ၊ ဤသို့လည်း။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ ကာယေ၊ ရူပကာယ၌။ ကာယာနုပဿီ၊ ရူပကာယကို အဘန်တလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊နေ၏။

[သိဝထိကတတိယပိုင်း။]

(ဃ) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ပုန စ၊ တဘန်လည်း။ အပရံ၊ တပါးတုံ။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ သိဝထိကာယ၊ သုသာန်၌။ ဆဍ္ဍိတံ၊ စွန့်ပစ်အပ်သော။ အဋ္ဌိကသင်္ခလိကံ၊ အရိုးဆက်ရှိသော။ နိမံသလောဟိတမက္ခိတံ၊ အသားမရှိ သွေးဖြင့်လိမ်းကျံအပ်သော။ နှာရုသမ္ဗန္ဓံ၊ အကြောဖြင့် ဖွဲ့အပ်သော။ သရီရံ၊ အကောင်ကို။ ပဿေယျ၊ မြင်ရာ၏။ ။ပ။ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဝေမ္ပိခေါ၊ ဤသို့လည်း။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ ကာယေ၊ ရူပကာယ၌။ ကာယာနုပဿီ၊ ရူပကာယကိုအဘန်တလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။

[သိဝထိကစတုတ္ထပိုင်း။]

(င) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ပုန စ၊ တဘန်လည်း။ အပရံ၊ တပါးတုံ။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ သိဝထိကာယ၊ သုသာန်၌။ ဆဍ္ဍိတံ၊ စွန့်ပစ်အပ်သော။ အဋ္ဌိကသင်္ခလိကံ၊ အရိုးဆက်ရှိသော။ အပဂတမံသလောဟိတံ၊ အသားအသွေးကင်းသော။ နှာရုသမ္ဗန္ဓံ၊ အကြောဖြင့် ဖွဲ့အပ်သော။ သရီရံ၊ အကောင်ကို။ ပဿေယျ၊ မြင်ရာ၏။ပ။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဝေမ္ပိခေါ၊ ဤသို့လည်း။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ ကာယေ၊ ရူပကာယ၌။ ကာယာနုပဿီ၊ ရူပကာယကို အဘန်တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ [သိဝထိက ပဉ္စမပိုင်း။]

(စ) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ပုနစ၊ တဘန်လည်း။ အပရံ၊ တပါး တုံ။ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ သိဝထိကာယ၊ သုသာန်၌။ ဆဍ္ဍိတံ-ဆဍ္ဍိတာ နိ၊ စွန့်ပစ်အပ်ကုန်သော။ ဒိသာဝိဒိသာ။ တူရူဖြစ်သော အရပ်မျက် နှာ,အထောင့်ဖြစ်သော အရပ်မျက်နှာတို့၌။ ဝိက္ခိတ္တာနိ၊ ပစ်အပ်ကုန် သော။ အပဂတသမ္ဗန္ဓာနိ၊အကြောပြတ်၍ အစပ်ကင်းကုန်သော။ အဋ္ဌိ ကာနိ၊ အရိုးဖြစ်ကုန်သော။သရီရံ-သရီရာနိ၊အကောင်တို့ကို။ပဿေယျ၊ မြင်ရာ၏။

ကီဒိသံ၊ အဘယ်သို့သော အကောင်ကို။ ပဿေယျ၊ မြင်ရာသနည်း။

အညေန၊ တပါးသော အရပ်မျက်နှာအဘို့ဖြင့်။ဟတ္ထဋ္ဌိကံ၊ လက်ရိုး ကို။ အညေန၊ တပါးသော အရပ်မျက်နှာအဘို့ဖြင့်။ ပါဒဋ္ဌိကံ၊ ခြေ ရိုးကို။ အညေန၊ တပါးသော အရပ်မျက်နှာအဘို့ဖြင့်။ ဂေါပ္ဖကဋ္ဌိကံ၊ ဘမျက်ရိုးကို။ ဇင်္ဃဋ္ဌိကံ၊ မြင်းခေါင်းရိုးကို။ ဦရုဋ္ဌိကံ၊ ပေါင်ရိုးကို။ ကဋိဋ္ဌိကံ၊ ခါးရိုးကို။ ဖာသုကဋ္ဌိကံ၊ နံရိုးကို။ ပိဋ္ဌိဋ္ဌိကံ၊ ကျောက်ဆူးရိုး ကို။ ခန္ဓဋ္ဌိကံ၊ ပခုံးရိုးကို။ ဂီဝဋ္ဌိကံ၊ လည်ကုပ်ရိုးကို။ ဟနုကဋ္ဌိကံ၊ မေး ရိုးကို။ ဒန္တဋ္ဌိကံ၊ သွားရိုးကို။ အညေန၊ တပါးသော အရပ်မျက်နှာ အဘို့ဖြင့်။ သီသကဋာဟံ၊ ခေါင်းခွံကို။ ဣတိ၊ ဤသို့သော အကောင်ကို။ ပဿေယျ၊မြင်ရာ၏။ပ။ ဘိက္ခဝေ၊ရဟန်းတို့။ဧဝမ္ပိခေါ၊ဤသို့လည်း။ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ ကာယေ၊ ရူပကာယ၌။ ကာယာနုပဿီ၊ ရူပကာယကို အဘန်တလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။

[သိဝထိက-ဆဋ္ဌမပိုင်း။]

(ဆ) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ပုနစ၊ တဘန်လည်း။ အပရံ၊တပါးတုံ။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ သိဝထိကာယ၊ သုသာန်၌။ ဆဍ္ဍိတံ-ဆဍ္ဍိတာနိ၊ စွန့်ပစ်အပ်ကုန်သော။ သေတာနိ၊ ဖြူကုန်သော။ သင်္ခဝဏ္ဏပဋိဘာ ဂါနိ၊ ရေသင်းအဆင်းနှင့် တူကုန်သော။ အဋ္ဌိကာနိ၊ အရိုးဖြစ်ကုန် သော။ သရီရံ-သရီရာနိ၊ အကောင်တို့ကို။ ပဿေယျ၊ မြင်ရာ၏။ ပ။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဧဝမ္ပိခေါ၊ ဤသို့လည်း။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ ကာယေ၊ ရူပကာယ၌။ ကာယာနုပဿီ၊ ရူပကာယကို အဘန်တလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။

[သိဝထိက-သတ္တမပိုင်း။]

(၉) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ပုန စ၊ တဘန်လည်း။ အပရံ၊ တပါးတုံ။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ သိဝထိကာယ၊ သုသာန်၌။ ဆဍ္ဍိတံ-ဆဍ္ဍိတာနိ၊ စွန့်ပစ်အပ်ကုန်သော။ ပုဠုကိတာနိ-ရာသိဝိက္ကိရဏာနိ၊ အစုဖရိုဖရဲ ကြဲကုန်သော။ တေရောဝဿိကာနိ၊ ခါကျူးနှစ်လည် မိုဃ်းရည်စွတ် ကာ ကြာမြင့်စွာဖြစ်ကုန်သော။ "တေရောဝဿိကာနိ-တိဝြဝဿိကာ နိ၊ သုံးနှစ်မိုဃ်းစွတ်ကုန်ပြီးသော"။ အဋ္ဌိကာနိ၊ အရိုးဖြစ်ကုန်သော။ သရီရံ-သရီရာနိ၊ အကောင်တို့ကို။ ပဿေယျ။ မြင်ရာ၏။ပ။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဧဝမ္ပိခေါ၊ ဤသို့လည်း။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ ကာယေ၊ ရူပ ကာယ၌။ ကာယာနုပဿီ၊ ရူပကာယကို အဘန်တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။

[သိဝထိက-အဋ္ဌမပိုင်း။]

(၁၀) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ပုန စ၊ တဘန်လည်း။ အပရံ၊ တပါးတုံ။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ သိဝထိကာယ၊ သုသာန်၌။ ဆဍ္ဍိတံ-ဆဍ္ဍိတာနိ၊ စွန့် ပစ်အပ်ကုန်သော။ ပူတီနိ၊ ဆွေးမြည့်ကုန်ပြီးသော။ စုဏ္ဏကဇာတာနိ၊ မှုန့်မှုန့် ညက်ညက်ဖြစ်၍ ဖရိုဖရဲကြဲကုန်သော။ အဋ္ဌိကာနိ၊အရိုးဖြစ် ကုန်သော။ သရီရံ-သရီရာနိ၊ အကောင်တို့ကို။ ပဿေယျ၊ မြင်ရာ၏။

သောဘိက္ခု၊ ထိုရဟန်းသည်။ သေယျထာပိ၊ မြင်သောအကောင် ကိုကဲ့သို့။ အယမ္ပိခေါကာယော၊ ဤငါ၏ခန္ဓာကိုယ်သည်လည်း။ ဧဝံ ဓမ္မော၊ ဤသို့ မှုန့်မှုန့်ညက်ညက် ကြေပျက်သော အရိုးစုသဘောရှိ၏။ ဧဝံ ဘာဝီ၊ ဤသို့ မှုန့်မှုန့်ညက်ညက် ကြေပျက်ခြင်းဖြစ်လတ္တံ့။ ဧဝံအန တီတော၊ ဤသို့ မှုန့်မှုန့်ညက်ညက် ကြေပျက်ခြင်းသဘောကို မလွန်နိုင်။ ဣတိ၊ဤသို့။ ဣမမေဝကာယံ၊ဤမိမိခန္ဓာကိုယ်ကိုသာလျှင်။ ဥပသံဟရတိ၊ ထပ်တူဆောင်၏။

ဣတိ၊ ဤသို့။ အဇ္ဈတ္တံဝါ၊ မိမိသန္တာန်၌လည်း။ ကာယေ၊ ရူပကာ ယ၌။ ကာယာနုပဿီ၊ ရူပကာယကို တဘန်တလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ ပ။ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဧဝမ္ပိခေါ၊ ဤသို့လည်း။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ ကာယေ၊ ရူပကာယ၌။ ကာယာနုပဿီ၊ရူပကာ ယကို အဘန်တလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။

[သိဝထိက-နဝမပိုင်း။]

သစ္စာ ၄-ပါးခွဲပြချက်

(၁) သိဝထိကကို သိမ်းဆည်းတတ်သော သတိသည် ဒုက္ခသစ္စာ,

(၂) ထိုဒုက္ခ၏အကြောင်းဖြစ်သော တဏှာသည် သမုဒယသစ္စာ,

(၃) ထိုဒုက္ခ, သမုဒယ နှစ်ပါးတို့၏ မဖြစ်ရာနိဗ္ဗာန်သည် နိရောဓ သစ္စာ,

(၄) ထိုနိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသော မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးသည် မဂ္ဂသစ္စာမည်၏။

နဝသိဝထိကပဗ္ဗံ၊သိဝထိကကိုးပိုင်းသည်။
နိဋ္ဌိတံ၊ ပြီးပြီ။

စုဒ္ဒသကာယာနုပဿနာ၊ တဆဲ့လေးပါးသော ကာယာ
နုပဿနာတို့သည်။ နိဋ္ဌိတာ၊ ပြီးကုန်ပြီ။

ဝေဒနာနုပဿနာ

(၉) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ကထဉ္စ၊ အသို့လျှင်။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ ဝေဒနာသု၊ ဝေဒနာတို့၌။ ဝေဒနာနုပဿီ၊ ဝေဒနာကို အဘန်တလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊ နေသနည်း။

(က) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဣဓ၊ ဤသာသနာတော်၌။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ သုခံဝါဝေဒနံ၊ ဣဋ္ဌာရုံကိုခံစားခြင်းလက္ခဏာရှိသော သုခသောမနဿဝေဒနာကိုမူလည်း။ ဝေဒယမာနော၊ခံစားလျက်,ခံစားစဉ်, ခံစားသည်ဖြစ်၍,ခံစားသည်ရှိသော်,ခံစားခြင်းကြောင့်,ခံစားဆဲ ခံစားခိုက် ခံစားတုန်း။ သုခံဝေဒနံ၊ သုခဝေဒနာကို။ ဝေဒယာမိတိ၊ ခံစား၏ဟူ၍။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

(ခ) ဒုက္ခံဝါဝေဒနံ၊ အနိဋ္ဌာရုံကို ခံစားခြင်း လက္ခဏာရှိသော ဒုက္ခဒေါမနဿ ဝေဒနာကိုမူလည်း။ ဝေဒယမာနော၊ ခံစားသည်ရှိသော်။ ဒုက္ခံဝေဒနံ၊ ဒုက္ခဝေဒနာကို။ ဝေဒယာမိတိ၊ ခံစား၏ဟူ၍။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

(ဂ) အဒုက္ခမသုခံဝါ ဝေဒနံ၊ ဇ္ဈာနမဇ္ဈတ္တာရုံကို ခံစားခြင်းလက္ခဏာရှိသော သုခမှလည်းတပါး, ဒုက္ခမှလည်း တပါးသော ဥပေက္ခာဝေဒနာကိုမူလည်း။ ဝေဒယမာနော၊ ခံစားသည်ရှိသော်။ အဒုက္ခမသုခံဝေဒနံ၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာကို။ ဝေဒယာမိတိ၊ ခံစား၏ဟူ၍။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

(ဃ) သာမိသံဝါ သုခံဝေဒနံ၊ ကာမဂုဏ်၌ မှီသော သုခဝေဒနာကိုမူလည်း။ ဝေဒယမာနော၊ ခံစားသည်ရှိသော်။ သာမိသံသုခံဝေဒနံ၊ ကာမဂုဏ်၌မှီသော သုခဝေဒနာကို။ ဝေဒယာမိတိ၊ ခံစား၏ ဟူ၍။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

(င) နိရာမိသံဝါ သုခံဝေဒနံ၊ ကာမဂုဏ်၌မမှီသော သုခဝေဒနာကိုမူလည်း။ ဝေဒယမာနော၊ ခံစားသည် ရှိသော်။ နိရာမိသံသုခံဝေဒနံ၊ ကာမဂုဏ်၌မမှီသော သုခဝေဒနာကို။ ဝေဒယာမိတိ၊ ခံစား၏ဟူ၍။ ပဇာနာတိ၊သိ၏။

(စ) သာမိသံဝါ ဒုက္ခံဝေဒနံ၊ ကာမဂုဏ်၌မှီသော ဒုက္ခဝေဒနာကိုမူလည်း။ ဝေဒယမာနော၊ ခံစားသည်ရှိသော်။ သာမိသံဒုက္ခံဝေဒနံ၊ ကာမဂုဏ်၌မှီသော ဒုက္ခဝေဒနာကို။ ဝေဒယာမိတိ၊ ခံစား၏ဟူ၍။ ပဇာနာတိ၊သိ၏။

(ဆ) နိရာမိသံဝါဒုက္ခံဝေဒနံ၊ ကာမဂုဏ်၌မမှီသောဒုက္ခဝေဒနာကိုမူလည်း။ ဝေဒယမာနော၊ ခံစားသည်ရှိသော်။ နိရာမိသံဒုက္ခံဝေဒနံ၊ ကာမဂုဏ်၌မမှီသော ဒုက္ခဝေဒနာကို။ ဝေဒယာမိတိ၊ ခံစား၏ဟူ၍။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

(ဇ) သာမိသံဝါအဒုက္ခမသုခံဝေဒနံ၊ ကာမဂုဏ်၌ မှီသော ဥပေက္ခာ ဝေဒနာကိုမူလည်း။ ဝေဒယမာနော၊ ခံစားသည်ရှိသော်။ သာမိသံအဒုက္ခမသုခံဝေဒနံ၊ ကာမဂုဏ်၌မှီသော ဥပေက္ခာဝေဒနာကို။ ဝေဒယာမိတိ၊ ခံစား၏ဟူ၍။ ပဇာနာတိ၊သိ၏။

(ဈ) နိရာမိသံဝါ အဒုက္ခမသုခံဝေဒနံ၊ ကာမဂုဏ်၌ မမှီသော ဥပေက္ခာ ဝေဒနာကိုမူလည်း။ ဝေဒယမာနော၊ ခံစားသည်ရှိသော်။ နိရာမိသံအဒုက္ခမသုခံဝေဒနံ၊ ကာမဂုဏ်၌ မမှီသော ဥပေက္ခာဝေဒနာကို။ ဝေဒယာမိတိ၊ ခံစား၏ဟူ၍။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

(၃) ဣတိ၊ ဤသို့။ အဇ္ဈတ္တံဝါ၊ မိမိသန္တာန်၌လည်း။ ဝေဒနာသု၊ ဝေဒနာတို့၌။ ဝေဒနာနုပဿီ၊ ဝေဒနာကို အဘန်တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ ဗဟိဒ္ဓါဝါ၊ အပသန္တာန်၌လည်း။ ဝေဒနာသု၊ ဝေဒနာတို့၌။ ဝေဒနာနုပဿီ၊ ဝေဒနာကို အဘန်တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါဝါ၊ ရံခါမိမိသန္တာန်, ရံခါအပသန္တာန်၌လည်း။ ဝေဒနာသု၊ ဝေဒနာတို့၌။ ဝေဒနာနုပဿီ၊ ဝေဒနာကိုအဘန်တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။

(၄) ဝေဒနာသု၊ ဝေဒနာတို့၌။ သမုဒယဓမ္မာနုပဿီဝါ၊ အဝိဇ္ဇာ-တဏှာ-သမ္ဖဿဟူသော ဖြစ်ကြောင်းသဘောကို အဘန်တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍လည်း။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ ဝေဒနာသု၊ ဝေဒနာတို့၌။ဝယဓမ္မာနုပဿီဝါ၊ အဝိဇ္ဇာ-တဏှာ- သမ္ဖဿတို့၏ ချုပ်ခြင်းဟူသော ပျက်စီးကြောင်းသဘောကို အဘန်တလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ်၍လည်း။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ ဝေဒနာသု၊ ဝေဒနာတို့၌။ သမုဒယဝယဓမ္မာနုပဿီဝါ၊ ဖြစ်ကြောင်းသဘော, ပျက်စီးကြောင်းသဘောကို အဘန်တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍လည်း။ ဝိဟရတိ၊နေ၏။

(၅) ဝေဒနာဝါ၊ အာရုံကိုခံစားခြင်းသဘောတရားသည်သာလျှင်။ အတ္ထိ၊ရှိ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။အဿ၊ထိုရဟန်း၏။ သတိဝါပန၊ သတိသည်မူလည်း။ ပစ္စုပဋ္ဌိတာ၊ ရှေးရှုထင်သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။သာ၊ထိုဝေဒနာကိုအောက်မေ့ခြင်းသတိသည်။ ယာဝဒေဝ၊ အကြင်မျှလောက်။ဉာဏမတ္တာယ၊ အဆင့်ဆင့် ဝေဒနာနုပဿနာဉာဏ်၏ ပွားခြင်းအတိုင်းအရှည် အကျိုးငှါငှင်း။ ပဋိဿတိမတ္တာယ၊ အဆင့်ဆင့် ဝေဒနာကို အောက်မေ့ခြင်းသတိ၏ပွားခြင်းအတိုင်းအရှည်အကျိုးငှါငှင်း။ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

(၃) သောဘိက္ခု၊ ထိုရဟန်းသည်။ အနိဿိတောစ၊ ဝေဒနာကို တဏှာ,ဒိဋ္ဌိအားဖြင့် မမှီမူ၍လည်း။ဝိဟရတိ၊နေ၏။ လောကေ၊ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာဟူသော လောက၌။ ကိဉ္စိ၊ တစုံတခုသောတရားကို။ အတ္တာတိဝါ၊ ငါအစိုးရသော ကိုယ်ဟူ၍ ဒိဋ္ဌိအားဖြင့်ငှင်း။ အတ္တနိယန္တိဝါ၊ ငါ၏ဥစ္စာဟူ၍တဏှာအားဖြင့်ငှင်း။ နစ ဥပါဒိယတိ၊ မစွဲလမ်း။ဘိက္ခဝေ၊

ရဟန်းတို့။ ဝေမှိခေါ်၊ ဤသို့လည်း။ဘိက္ခု၊ရဟန်းသည်။ဝေဒနာသု၊အာ ရုံကိုခံစားခြင်း သဘောတရားတို့၌။ ဝေဒနာနုပဿီ၊အာရုံကိုခံစားခြင်း သဘောတရားကို အဘန်တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊နေ၏။

ဝေဒနာနုပဿနာ၌ အထူးမှတ်ဘွယ်

အလိုရှိအပ်သော ရူပါရုံစသည်ကိုသာလျှင် ငါရပေသည်ဟူ၍၎င်း, ရှေး၌ ရဘူးပြီးသည်ကိုလည်း ငါရလေပြီဟူ၍၎င်း အောက်မေ့သော သူအားဖြစ်သော သုခဝေဒနာသည် ကာမဂုဏ်ငါးပါးဟူသော အာမိသနှင့် စပ်သောကြောင့် သာမိသသုခဝေဒနာမည်၏။

ရူပါရုံစသည်တို့၏ အနိစ္စစသောသဘော ကိုမြင်၍ ဖြစ်ဆဲ,ဖြစ်ပြီး သော ရူပါရုံစသည်တို့သည် အနိစ္စ,ဒုက္ခသဘောရှိကုန်၏ဟု- ရှုသော သူအား ဖြစ်သော သုခဝေဒနာသည်ကား ကာမဂုဏ်ငါးပါးဟူသော အာမိသနှင့် မစပ်သောကြောင့် နိရာမိသသုခဝေဒနာမည်၏။

အလိုရှိအပ်သော ရူပါရုံစသည်ကိုမရလျှင် ငါမရပါလေဟူ၍၎င်း, ရပြီး၍ ပျောက်ပျက်သည်ကိုလည်း ပျောက်ပျက်ခဲ့ပြီဟူ၍၎င်း အောက် မေ့သောသူအား ဖြစ်သောဒုက္ခဝေဒနာသည် ကာမဂုဏ်ငါးပါး ဟူ သော အာမိသနှင့် စပ်သောကြောင့် သာမိသဒုက္ခဝေဒနာမည်၏။

ရူပါရုံစသည်တို့၏ အနိစ္စစသော သဘောကိုမြင်၍ အရိယဖိုလ် ကို တောင့်တ၍ ရအောင်အနိစ္စစသည်ဖြင့် စီးဖြန်းလျက် မရသော ကြောင့် နှလုံးမသာသောသူအားဖြစ်သော ဒုက္ခဝေဒနာသည် ကာမ ဂုဏ်ငါးပါးဟူသော အာမိသနှင့်မစပ်သောကြောင့် နိရာမိသ ဒုက္ခဝေ ဒနာမည်၏။

အလိုရှိအပ်သော ရူပါရုံစသည်ကို အာရုံပြု၍ ပုထုဇဉ်မိုက်အား ဖြစ်သော ဥပေက္ခာဝေဒနာသည် ကာမဂုဏ်ငါးပါးဟူသော အာမိ သနှင့် စပ်သောကြောင့် သာမိသဥပေက္ခာဝေဒနာမည်၏။

ရူပါရုံစသည်တို့၏ အနိစ္စစသော သဘောကိုမြင်၍ ဖြစ်ဆဲ,ဖြစ်ပြီး သော ရူပါရုံစသည်တို့သည် အနိစ္စ,ဒုက္ခ သဘောရှိကုန်၏ဟု- ရှုသော သူအားဖြစ်သော ဥပေက္ခာဝေဒနာသည် ကာမဂုဏ်ငါးပါး ဟူသော အာမိသနှင့် မစပ်သောကြောင့် နိရာမိသဥပေက္ခာဝေဒနာမည်၏။

ပက်လက်အိပ်တတ်ကာမျှသော သူငယ်သည်ပင် အမိနို့ကို စို့သော အခါငါသုခဝေဒနာကို ခံစား၏ဟု သိ၏၊ထိုသို့သိခြင်းကို သတ္တဝါဟူသော အမှတ်သညာမကင်းသောကြောင့်မလိုအပ်။

(က) ဣဋ္ဌာရုံကို အာရုံပြု၍ သုခဝေဒနာဖြစ်ခြင်းမျှသာ။
(ခ) အနိဋ္ဌာရုံကို အာရုံပြု၍ဒုက္ခဝေဒနာဖြစ်ခြင်းမျှသာ။
(ဃ) ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တာရုံကိုအာရုံပြု၍ ဥပေက္ခာဝေဒနာဖြစ်ခြင်းမျှသာ။

ဝေဒနာကို ခံစားတတ်သော သတ္တဝါမရှိ-ဟု သိခြင်းကို သတ္တဝါ ဟူသော အမှတ်သညာ ကင်းသောကြောင့်လိုအပ်၏။

တနည်းလည်း—
(က) သုခဖြစ်သောအခါ ဒုက္ခ,ဥပေက္ခာမဖြစ်။
(ခ) ဒုက္ခဖြစ်သောအခါ သုခ,ဥပေက္ခာမဖြစ်။
(ဂ) ဥပေက္ခာဖြစ်သောအခါ သုခ,ဒုက္ခမဖြစ်။

ဝေဒနာတို့သည် ကုန်ခြင်း, ဘောက်ပြန်ပျက်စီးခြင်း သဘောရှိကုန် ၏-ဟု ဆင်ခြင်အောက်မေ့ကြံစည်ခြင်းကိုသာ သုခဝေဒနာကို ခံစား သောအခါ ငါသုခဝေဒနာကိုခံစား၏-ဟူ၍လိုအပ်၏။

သစ္စာ ၄-ပါး ခွဲပြချက်

(၁) ဝေဒနာကို သိမ်းဆည်းတတ်သောသတိသည် ဒုက္ခသစ္စာ,
(၂) ထိုဒုက္ခ၏ အကြောင်းဖြစ်သော တဏှာသည် သမုဒယသစ္စာ,
(၃) ထိုသစ္စာနှစ်ပါး၏ ချုပ်ရာနိဗ္ဗာန်သည်နိရောဓသစ္စာ,
(၄) ထိုနိဗ္ဗာန်ကိုအာရုံပြုသော မဂ္ဂင် ရှစ်ပါးသည် မဂ္ဂသစ္စာ မည်၏။

ဝေဒနာနုပဿနာ၊ဝေဒနာကိုရှုရာသော
အပိုင်းသည်၊နိဋ္ဌိတာ၊ပြီးပြီ။

စိတ္တာနုပဿနာ

၁၀။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ကထဉ္စ၊ အသို့လျှင်။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်း သည်။ စိတ္တေ၊ စိတ်၌။စိတ္တာနုပဿီ၊ စိတ်ကိုအဘန်တလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ် ၍။ ဝိဟရတိ၊ နေသနည်း။

(က) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဣဓ၊ ဤသာသနာတော်၌။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ သရာဂံ ဝါ၊ တပ်ခြင်းရာဂနှင့် တကွမူလည်းဖြစ်သော။ စိတ္တံ၊ လောဘမူစိတ်ကို။ သရာဂံ စိတ္တန္တိ၊ တပ်ခြင်းရာဂနှင့်တကွဖြစ်သော စိတ်ဟူ၍။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

(ခ) ဝီတရာဂံ ဝါ၊ ရာဂကင်းသည်မူလည်းဖြစ်သော။ စိတ္တံ၊ လောကီကုသိုလ် အဗျာကတစိတ်ကို။ ဝီတရာဂံ စိတ္တန္တိ၊ ရာဂ ကင်းသော စိတ်ဟူ၍။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

(ဂ) သဒေါသံ ဝါ၊ ဒေါသနှင့်တကွမူလည်းဖြစ်သော။ စိတ္တံ၊ ဒေါသမူစိတ်ကို။ သဒေါသံ စိတ္တန္တိ၊ ဒေါသနှင့် တကွဖြစ်သော စိတ်ဟူ၍။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

(ဃ) ဝီတဒေါသံ ဝါ၊ ဒေါသကင်းသည်မူလည်းဖြစ်သော။ စိတ္တံ၊ ၎လောကီကုသိုလ် အဗျာကတစိတ်ကို။ ဝီတဒေါသံ စိတ္တန္တိ၊ ဒေါသကင်းသောစိတ်ဟူ၍။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

(င) သမောဟံ ဝါ၊ မောဟနှင့်တကွမူလည်းဖြစ်သော။ စိတ္တံ၊ အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ခုကို။ သမောဟံ စိတ္တန္တိ၊ မောဟနှင့် တကွဖြစ်သော စိတ်ဟူ၍။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

(စ) ဝီတမောဟံ ဝါ၊ မောဟကင်းသည်မူလည်းဖြစ်သော။ စိတ္တံ၊ လောကီကုသိုလ် အဗျာကတစိတ်ကို။ ဝီတမောဟံ စိတ္တန္တိ၊ မောဟ ကင်းသောစိတ်ဟူ၍။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

(ဆ) သံခိတ္တံ ဝါ၊ အိပ်ခြင်း,ငိုက်မျဉ်းခြင်းဖြင့် တွန့်သည်မူလည်းဖြစ်သော။ စိတ္တံ၊ လောဘမူ, ဒေါသမူ သသင်္ခါရိကစိတ်ငါးခုကို။ သံခိတ္တံ စိတ္တန္တိ၊ တွန့်သောစိတ်ဟူ၍။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

(ဇ) ဝိက္ခိတ္တံ ဝါ၊ မတည်မတံ့ ပျံ့လွင့်သည်မူလည်း ဖြစ်သော။ စိတ္တံ၊ ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ် အကုသိုလ်စိတ်ကို။ ဝိက္ခိတ္တံ စိတ္တန္တိ၊ မတည်မတံ့ ပျံ့လွင့်သောစိတ်ဟူ၍။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

(ဈ) မဟဂ္ဂတံ ဝါ၊ မြတ်သောအဖြစ်သို့ ရောက်သည်မူလည်း ဖြစ်သော။ စိတ္တံ၊ ရူပါဝစရ,အရူပါဝစရစိတ်ကို။ မဟဂ္ဂတံ စိတ္တန္တိ၊ မဟဂ္ဂုတ်စိတ်ဟူ၍။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

(၃) အမဟဂ္ဂတံဝါ၊ မြတ်သောအဖြစ်သို့ မရောက်သည်မူလည်း ဖြစ်သော။ စိတ္တံ၊ ကာမာဝစရစိတ်ကို။ အမဟဂ္ဂတံစိတ္တန္တိ၊ ကာမာဝစရစိတ်ဟူ၍။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

(၄) သဥတ္တရံဝါ၊ မိမိထက်လွန်မြတ်သော တရားရှိသည်မူလည်း ဖြစ်သော။ စိတ္တံ၊ ကာမာဝစရစိတ်ကို။ သဥတ္တရံစိတ္တန္တိ၊ မိမိထက်လွန်မြတ်သော တရားရှိသောစိတ်ဟူ၍။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

(၅) အနုတ္တရံဝါ၊ မိမိထက်လွန်မြတ်သော လောကီတရားမရှိသည်မူလည်းဖြစ်သော။ စိတ္တံ၊ ရူပါဝစရ, အရူပါဝစရ စိတ်ကို။ အနုတ္တရံစိတ္တန္တိ၊ မိမိထက်လွန်မြတ်သော လောကီတရားမရှိသောစိတ်ဟူ၍။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

(၆) သမာဟိတံဝါ၊ ဥပစာရသမာဓိ, အပ္ပနာသမာဓိအားဖြင့် တည်ကြည်သည်မူလည်းဖြစ်သော။ စိတ္တံ၊ ကသိုဏ်း ပညတ်စသော ပဋိဘာဂ နိမိတ်လျှင် အာရုံရှိသော မဟာကုသိုလ် မဟာကိရိယာ စိတ်, မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ် မဟဂ္ဂုတ်ကိရိယာစိတ်ကို။ သမာဟိတံစိတ္တန္တိ၊ တခုတည်းသော အာရုံကိုသာယူသည်ဖြစ်၍ တည်ကြည်သောစိတ်ဟူ၍။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

(၇) အသမာဟိတံဝါ၊ ဥပစာရသမာဓိ, အပ္ပနာသမာဓိ အားဖြင့် မတည်ကြည်သည်မူလည်း ဖြစ်သော။ စိတ္တံ၊ မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ် မဟဂ္ဂုတ်ကိရိယာမှ တပါးသော လောကီစိတ်ကို။ အသမာဟိတံ စိတ္တန္တိ၊ ဥပစာရသမာဓိ, အပ္ပနာသမာဓိဖြင့် မတည်ကြည်သော စိတ်ဟူ၍။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

(၈) ဝိမုတ္တံဝါ၊ တဒင်္ဂပဟာန်, ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန်၏ အစွမ်းဖြင့် ကိလေသာမှ လွတ်သည်မူလည်းဖြစ်သော။ စိတ္တံ၊ လောကီ ကုသိုလ် စိတ်ကို။ ဝိမုတ္တံစိတ္တန္တိ၊ တဒင်္ဂ,ဝိက္ခမ္ဘန၏ အစွမ်းဖြင့် ကိလေသာမှလွတ်သောစိတ်ဟူ၍။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

(၉) အဝိမုတ္တံဝါ၊ တဒင်္ဂပဟာန်, ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန်၏ အစွမ်းဖြင့် ကိလေသာမှ မလွတ်သည်မူလည်းဖြစ်သော။ စိတ္တံ၊ လောကီ ကုသိုလ် ကိရိယာမှတပါးသော အကုသိုလ်, လောကီဝိပါက်အဗျာကတ

စိတ်ကို။ အဝိမုတ္တံစိတ္တန္တိ၊ တဒင်, ဝိက္ခမ္ဘနနှ၏ အစွမ်းဖြင့် ကိလေသာမှ မလွတ်သောစိတ်ဟူ၍။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

(ထ) ဣတိ၊ ဤသို့။ အဇ္ဈတ္တံဝါ၊ မိမိသန္တာန်၌လည်း။ စိတ္တေ၊ စိတ်၌။ စိတ္တာနုပဿီ၊ သရာဂစိတ် စသည်ကို အဘန်တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ ဗဟိဒ္ဓါဝါ၊ အပသန္တာန်၌လည်း။ စိတ္တေ၊စိတ်၌။စိတ္တာနုပဿီ၊ သရာဂစိတ်စသည်ကို အဘန်တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါဝါ၊ ရံခါမိမိသန္တာန်, ရံခါအပသန္တာန်၌လည်း။ စိတ္တေ၊ စိတ်၌။ စိတ္တာနုပဿီ၊ သရာဂစိတ်စသည်ကို အဘန်တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊နေ၏။

(ဒ) စိတ္တသ္မိံ၊ စိတ်၌။ သမုဒယဓမ္မာနုပဿီဝါ၊ အဝိဇ္ဇာ-တဏှာ-ကံ-နာမ် ရုပ်ဟူသောဖြစ်ကြောင်းသဘောကို အဘန်တလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ်၍လည်း။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ စိတ္တသ္မိံ၊ စိတ်၌။ ဝယဓမ္မာနုပဿီဝါ၊အဝိဇ္ဇာ-တဏှာ-ကံ-နာမ် ရုပ်တို့၏ ချုပ်ခြင်းဟူသော ပျက်စီးကြောင်းသဘောကို အဘန်တလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ်၍လည်း။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ စိတ္တသ္မိံ၊ စိတ်၌။ သမုဒယဝယဓမ္မာနုပဿီဝါ၊ ဖြစ်ကြောင်းသဘော, ပျက်စီးကြောင်းသဘောကို အဘန်တလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ်၍လည်း။ ဝိဟရတိ၊နေ၏။

(ဓ) စိတ္တံ၊ အာရုံကို သိခြင်းသဘောတရားသည်သာလျှင်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ဣတိ၊ဤသို့။ အဿ၊ထိုရဟန်း၏။ သတိဝါပန၊သတိသည်မူလည်း။ ပစ္စုပဋ္ဌိတာ၊ရှေးရှုထင်သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။သာ၊ထိုစိတ်ကို အောက်မေ့ခြင်းသတိသည်။ ယာဝဒေဝ၊ အကြင်မျှလောက်။ ဉာဏမတ္တာယ၊ အဆင့်ဆင့် စိတ္တာနုပဿနာဉာဏ်၏ ပွားခြင်းအတိုင်းအရှည် အကျိုးငှါငှါ။ပဋိဿတိမတ္တာယ၊ အဆင့်ဆင့်စိတ်ကို အောက်မေ့ခြင်းသတိ၏ ပွားခြင်းအတိုင်းအရှည် အကျိုးငှါငှါ။ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

(န) သောဘိက္ခု၊ထိုရဟန်းသည်။အနိဿိတောစ၊စိတ်ကိုတဏှာ, ဒိဋ္ဌိအားဖြင့်မမှီမူ၍လည်း။ ဝိဟရတိ၊နေ၏။လောကေ၊ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာဟူသော လောက၌။ ကိဉ္စိ၊ တစုံတခုသော တရားကို။ အတ္တာတိဝါ၊ ငါအစိုးရသောကိုယ်ဟူ၍ ဒိဋ္ဌိအားဖြင့်၎င်း။ အတ္တနိယန္တိဝါ၊ ငါ၏ဥစ္စာ

ဟူ၍တဏှာအားဖြင့်ငင်း။ နစ္စဥပါဒိယတိ၊ မစွဲလမ်း။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်း တို့။ဝေမွိခေါ၊ ဤသို့လည်း။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ စိတ္တေ၊ အာရုံကိုသိ ခြင်း လက္ခဏာရှိသောစိတ်၌။ စိတ္တာနုပဿီ၊ အာရုံကိုသိခြင်းသဘော တရားကို အဘန်တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊နေ၏။

သစ္စာ ၄-ပါးခွဲပြချက်

(၁) စိတ်ကို သိမ်းဆည်းတတ်သော သတိသည် ဒုက္ခသစ္စာ,
(၂) ထိုဒုက္ခ၏ အကြောင်းဖြစ်သော တဏှာသည် သမုဒယ သစ္စာ,
(၃) ထိုသစ္စာနှစ်ပါး၏ ချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်သည် နိရောဓသစ္စာ,
(၄) ထိုနိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသောမဂ္ဂင်ရှစ်ပါးသည်မဂ္ဂသစ္စာမည် ၏။

စိတ္တာနုပဿနာ၊ စိတ်ကိုရှုရာသောအပိုင်းသည်။
နိဋ္ဌိတာ၊ပြီးပြီ။

ဓမ္မာနုပဿနာ နီဝရဏပိုင်း

၁၁-(က) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ကထဉ္စ၊ အသို့လျှင်။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်း သည်။ ဓမ္မေသု၊ ရုပ်နာမ်တရားတို့၌။ ဓမ္မာနုပဿီ၊ ရုပ်နာမ်တရားကို အဘန်တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊ နေသနည်း။

ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဣဓ၊ ဤသာသနာတော်၌။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်း သည်။ ပဉ္စသု၊ ငါးပါးကုန်သော။ နီဝရဏေသု၊ ပိတ်ပင်ဖုံးလွှမ်းတတ် သောကြောင့် နီဝရဏမည်ကုန်သော။ ဓမ္မေသု၊ သဒ္ဒါရက္ခန္ဓာ တရား တို့၌။ ဓမ္မာနုပဿီ၊ နီဝရဏတည်းဟူသော သဒ္ဒါရက္ခန္ဓာ တရားကို အဘန်တလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊နေ၏။

(ခ) ဘိက္ခဝေ၊ရဟန်းတို့။ ကထဉ္စ၊အသို့လျှင်။ ဘိက္ခု၊ရဟန်းသည်။ ပဉ္စသု၊ ငါးပါးကုန်သော။ နီဝရဏေသု၊ ပိတ်ပင်ဖုံးလွှမ်း တတ်သော ကြောင့် နီဝရဏမည်ကုန်သော။ ဓမ္မေသု၊ သဒ္ဒါရက္ခန္ဓာ တရားတို့၌။ ဓမ္မာနုပဿီ၊ နီဝရဏတည်းဟူသော သဒ္ဒါရက္ခန္ဓာတရားကို အဘန် တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊ နေသနည်း။

(၁) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဣဓ၊ ဤသာသနာတော်၌။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ အဇ္ဈတ္တံ၊ မိမိသန္တာန်၌။ သန္တံဝါ၊ မပြတ်ဖြစ်သဖြင့် ထင်ရှားရှိသည်မူလည်းဖြစ်သော။ ကာမစ္ဆန္ဒံ၊ ကာမဂုဏ်၌ တပ်တတ်သောလောဘကို။မေ၊ ငါ၏။အဇ္ဈတ္တံ၊ အတွင်းသန္တာန်၌။ကာမစ္ဆန္ဒော၊ ကာမစ္ဆန္ဒသည်။ အတ္ထိ၊ရှိ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ပဇာနာတိ၊သိ၏။

အဇ္ဈတ္တံ၊ မိမိသန္တာန်၌။ အသန္တံဝါ၊ မပြတ်မဖြစ်ခြင်း, ပယ်ခြင်းကြောင့် ထင်ရှားမရှိသည်မူလည်းဖြစ်သော။ ကာမစ္ဆန္ဒံ၊ ကာမစ္ဆန္ဒကို။ မေ၊ ငါ၏။ အဇ္ဈတ္တံ၊ အတွင်းသန္တာန်၌။ ကာမစ္ဆန္ဒော၊ ကာမစ္ဆန္ဒသည်။ နတ္ထိ၊ မရှိ။ ဣတိ၊ ဤသို့။ပဇာနာတိ၊၏။

ယထာစ၊ အကြင်ရှေးရှေးသော ကာမစ္ဆန္ဒသုဘအာရုံ၌ မသင့်သော နှလုံးသွင်းခြင်းကြောင့်လည်း။ အနုပ္ပန္နဿ၊ ဥပါဒ်သို့မရောက်သော။ ကာမစ္ဆန္ဒဿ၊ ကာမစ္ဆန္ဒ၏။ ဥပ္ပါဒေါ၊ ဥပါဒ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ဖြစ်၏။ တဉ္စ၊ ထိုရှေးရှေးသော ကာမစ္ဆန္ဒ သုဘအာရုံ၌ မသင့်သော နှလုံးသွင်းခြင်းဟူသော အကြောင်းကိုလည်း။ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

ယထာစ၊အကြင်အသုဘစသည်ကိုအသုဘစသည်ဖြင့် သင့်တင့်သော နှလုံးသွင်းခြင်းကြောင့်လည်း။ ဥပ္ပန္နဿ၊ ဖြစ်သော။ ကာမစ္ဆန္ဒဿ၊ ကာမစ္ဆန္ဒကို။ ပဟာနံ၊ တဒင်္ဂ,ဝိက္ခမ္ဘနအားဖြင့် ပယ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။တဉ္စ၊ထိုအသုဘအာရုံ၌ အသင့်နှလုံးသွင်းခြင်း ဟူသော အကြောင်းကိုလည်း။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

ယထာစ၊ အကြင်တဒင်္ဂ, ဝိက္ခမ္ဘနအားဖြင့်လည်း။ ပဟီနဿ၊ ပယ်အပ်ပြီးသော။ ကာမစ္ဆန္ဒဿ၊ ကာမစ္ဆန္ဒ၏။ အာယတိံ၊ နောင်အခါ၌။ အနုပ္ပါဒေါ၊ အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် မဖြစ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ တဉ္စ၊ ထိုတဘန်အသစ်မဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

(၂) အဇ္ဈတ္တံ၊ မိမိသန္တာန်၌။သန္တံဝါ၊ မပြတ်ဖြစ်သဖြင့် ထင်ရှားရှိသည်မူလည်းဖြစ်သော။ ဗျာပါဒံ၊ ဒေါသကို။ မေ၊ ငါ၏။ အဇ္ဈတ္တံ၊ အတွင်းသန္တာန်၌။ ဗျာပါဒေါ၊ ဒေါသသည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

အဇ္ဈတ္တံ၊ မိမိသန္တာန်၌။ အသန္တံ ဝါ၊ မပြတ်မဖြစ်ခြင်း, ပယ်ခြင်းကြောင့် ထင်ရှားမရှိသည်မူလည်းဖြစ်သော။ ဗျာပါဒံ၊ ဒေါသကို။ မေ၊ ငါ၏။ အဇ္ဈတ္တံ၊ အတွင်းသန္တာန်၌။ ဗျာပါဒေါ၊ ဒေါသသည်။ နတ္ထိ၊ မရှိ။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

ယထာစ၊ အကြင် ရှေးရှေးသော ဒေါသပဋိဃအာရုံ၌ မသင့်သောနှလုံးသွင်းခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်လည်း။ အနုပ္ပန္နဿ၊ ဥပါဒ်သို့မရောက်သော။ ဗျာပါဒဿ၊ ဒေါသ၏။ ဥပ္ပါဒေါ၊ ဥပါဒ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ တဉ္စ၊ ထိုရှေးရှေးသော ဒေါသပဋိဃ အာရုံ၌ မသင့်သောနှလုံးသွင်းခြင်း တည်းဟူသော အကြောင်းကိုလည်း။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

ယထာစ၊ အကြင်မေတ္တာ,စေတောဝိမုတ္တိ,အသင့် နှလုံးသွင်းခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်လည်း။ ဥပ္ပန္နဿ၊ ဖြစ်သော။ ဗျာပါဒဿ၊ ဒေါသကို။ ပဟာနံ၊ တဒင်္ဂ,ဝိက္ခမ္ဘနအားဖြင့် ပယ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ တဉ္စ၊ ထိုမေတ္တာ,စေတောဝိမုတ္တိ,အသင့်နှလုံးသွင်းခြင်းဟူသော အကြောင်းကိုလည်း။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

ယထာစ၊ အကြင်တဒင်္ဂ,ဝိက္ခမ္ဘနအားဖြင့်လည်း။ ပဟီနဿ၊ ပယ်အပ်ပြီးသော။ ဗျာပါဒဿ၊ ဒေါသ၏။ အာယတိံ၊ နောင်အခါ၌။ အနုပ္ပါဒေါ၊ အနာဂါမိမဂ်ဖြင့် မဖြစ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ တဉ္စ၊ ထိုတဘန်အသစ် မဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

(၃) အဇ္ဈတ္တံ၊ မိမိသန္တာန်၌။ သန္တံ ဝါ၊ မပြတ်ဖြစ်သဖြင့် ထင်ရှားရှိသည်မူလည်းဖြစ်သော။ ထိနမိဒ္ဓံ၊ အိပ်ခြင်း,ငိုက်မျဉ်းခြင်းကို။ မေ၊ ငါ၏။ အဇ္ဈတ္တံ၊ အတွင်းသန္တာန်၌။ ထိနမိဒ္ဓံ၊ ထိနမိဒ္ဓသည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

အဇ္ဈတ္တံ၊ မိမိသန္တာန်၌။ အသန္တံ ဝါ၊ မပြတ်မဖြစ်ခြင်း, ပယ်ခြင်းကြောင့် ထင်ရှားမရှိသည်မူလည်းဖြစ်သော။ ထိနမိဒ္ဓံ၊ ထိနမိဒ္ဓကို။ မေ၊ ငါ၏။ အဇ္ဈတ္တံ၊ အတွင်းသန္တာန်၌။ ထိနမိဒ္ဓံ၊ ထိနမိဒ္ဓသည်။ နတ္ထိ၊ မရှိ။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

ယထာစ၊ အကြင်မမွေ့လျော်ခြင်း, ပျင်းရိခြင်း, ကိုယ်တစန့်စန့်လူး လွန့်ခြင်း, ထမင်းဆီယစ်ခြင်း, စိတ်စက်မခံ့တွန့်ခြင်း, မသင့်သောနှလုံး သွင်းခြင်း ဟူသော အကြောင်းကြောင့်လည်း။ အနုပ္ပန္နဿ၊ ဥပါဒ်သို့ မရောက်သော။ ထိနမိဒ္ဓဿ၊ ထိနမိဒ္ဓ၏။ ဥပ္ပါဒေါ၊ ဥပါဒ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ တဉ္စ၊ ထိုမမွေ့လျော်ခြင်း စသောအကြောင်းကိုလည်း။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

ယထာစ၊ အကြင် ရှေးဦးအစ အားထုတ်ခြင်းအာရမ္ဘဓာတ်,ပျင်းရိ ခြင်းမှထွက်မြောက်ခြင်း နိက္ကမဓာတ်, အဆင့်ဆင့် အားထုတ်ခြင်း ပရက္ကမဓာတ်၌ အသင့်နှလုံးသွင်းခြင်း ဟူသော အကြောင်းကြောင့် လည်း။ ဥပ္ပန္နဿ၊ ဖြစ်သော။ ထိနမိဒ္ဓဿ၊ ထိနမိဒ္ဓကို။ပဟာနံ၊ တဒင်, ဝိက္ခမ္ဘနအားဖြင့် ပယ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ တဉ္စ၊ ထိုအာရမ္ဘ ဓာတ်စသောအကြောင်းကိုလည်း။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

ယထာစ၊ အကြင်တဒင်,ဝိက္ခမ္ဘနအားဖြင့်လည်း။ ပဟီနဿ၊ ပယ် အပ်ပြီးသော။ ထိနမိဒ္ဓဿ၊ ထိနမိဒ္ဓ၏။ အာယတိံ၊ နောင်အခါ၌။ အနုပ္ပါဒေါ၊ အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် မဖြစ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ တဉ္စ၊ ထိုတဘန်အသစ် မဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

(၄) အဇ္ဈတ္တံ၊ မိမိသန္တာန်၌။သန္တံဝါ၊ မပြတ်ဖြစ်သဖြင့် ထင်ရှားရှိ သည်မူလည်းဖြစ်သော။ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စံ။ စိတ်၏မငြိမ်သက်ခြင်းလက္ခဏာ ရှိသော ဥဒ္ဓစ္စ၊ ပြုအပ်ပြီးသော ဒုစရိုက်, မပြုခဲ့မိသော သုစရိုက်တို့၌ အဘန်တလဲလဲ စိုးရိမ်ခြင်းလက္ခဏာရှိသော ကုက္ကုစ္စကို။ မေ၊ ငါ၏။ အဇ္ဈတ္တံ၊ အတွင်းသန္တာန်၌၊ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စံ၊ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စသည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ပဇာနာတိ၊သိ၏။

အဇ္ဈတ္တံ၊ မိမိသန္တာန်၌။ အသန္တံဝါ၊ မပြတ်မဖြစ်ခြင်း, ပယ်ခြင်း ကြောင့် ထင်ရှားမရှိသည်မူလည်းဖြစ်သော။ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စံ၊ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စ ကို။ မေ၊ငါ၏။အဇ္ဈတ္တံ၊ အတွင်းသန္တာန်၌။ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စံ၊ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စ သည်။ နတ္ထိ၊ မရှိ။ ဣတိ၊ဤသို့။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

ယထာစ၊ အကြင်စိတ်၏ မငြိမ်သက်သောအခြင်းအရာ, မသင့်သော နှလုံးသွင်းခြင်းကြောင့်လည်း။ အနုပ္ပန္နဿ၊ ဥပါဒ်သို့ မရောက်သော။

ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စဿ၊ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စ၏။ ဥပ္ပါဒေါ၊ ဥပါဒ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ တဉ္စ၊ ထိုစိတ်၏ မငြိမ်သက်သော အခြင်းအရာဟူသော အကြောင်းကိုလည်း။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

ယထာစ၊ အကြင်စိတ်၏ ငြိမ်သက်ခြင်း, အသင့်နှလုံးသွင်းခြင်း ဟူသောအကြောင်းကြောင့်လည်း။ ဥပ္ပန္နဿ၊ ဖြစ်သော။ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စဿ၊ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စကို။ ပဟာနံ၊ တဒင်္ဂ, ဝိက္ခမ္ဘနအားဖြင့်ပယ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ဖြစ်၏။ တဉ္စ၊ ထိုစိတ်၏ငြိမ်သက်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကိုလည်း။ ပဇာနာတိ၊သိ၏။

ယထာစ၊အကြင်တဒင်္ဂ, ဝိက္ခမ္ဘနအားဖြင့်လည်း။ပဟီနဿ၊ပယ်အပ်ပြီးသော။ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စဿ၊ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စ၏။အာယတိံ၊နောင်အခါ၌။ အနုပ္ပါဒေါ၊ ဥဒ္ဓစ္စ၏အနာဂါမိမဂ်ဖြင့် မဖြစ်ခြင်း, ကုက္ကုစ္စ၏အရဟတ္တမဂ်ဖြင့်မဖြစ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ တဉ္စ၊ ထိုတဘန်အသစ် မဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း။ ပဇာနာတိ၊သိ၏။

(၅) အဇ္ဈတ္တံ၊ မိမိသန္တာန်၌။ သန္တံဝါ၊မပြတ်ဖြစ်သဖြင့်ထင်ရှားရှိသည်မူလည်း ဖြစ်သော။ဝိစိကိစ္ဆံ၊ သို့လောသို့လော တွေးတောရွံ့ရှာ သင်္ကာမကင်း ယုံမှားခြင်းလက္ခဏာရှိသော ဝိစိကိစ္ဆာကို။ မေ၊ငါ၏။ အဇ္ဈတ္တံ၊ အတွင်းသန္တာန်၌။ ဝိစိကိစ္ဆာ၊ အာရုံကို မဆုံးဖြတ်နိုင်ခြင်း ဝိစိကိစ္ဆာသည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

အဇ္ဈတ္တံ၊ မိမိသန္တာန်၌။ အသန္တံဝါ၊ မပြတ်မဖြစ်ခြင်း, ပယ်ခြင်း ကြောင့် ထင်ရှားမရှိသည်မူလည်းဖြစ်သော။ဝိစိကိစ္ဆံ၊ဝိစိကိစ္ဆာကို။မေ၊ငါ၏။ အဇ္ဈတ္တံ၊ အတွင်းသန္တာန်၌။ ဝိစိကိစ္ဆာ၊ ဝိစိကိစ္ဆာသည်။နတ္ထိ၊ မရှိ။ ဣတိ၊ဤသို့။ပဇာနာတိ၊သိ၏။

ယထာစ၊ အကြင်ရှေးရှေးဖြစ်သော ဝိစိကိစ္ဆာ, မသင့်သော နှလုံးသွင်းခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်လည်း။ အနုပ္ပန္နာယ၊ ဥပါဒ်သို့ မရောက်သော။ ဝိစိကိစ္ဆာယ၊ ဝိစိကိစ္ဆာ၏။ ဥပ္ပါဒေါ၊ ဥပါဒ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ တဉ္စ၊ ထိုရှေးရှေးဖြစ်သော ဝိစိကိစ္ဆာဟူသော အကြောင်းကိုလည်း။ ပဇာနာတိ၊သိ၏။

ယထာစ၊ အကြင်ကုသိုလ်, အကုသိုလ်တရားစသည်၌ အသင့်နှလုံး သွင်းခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်လည်း။ ဥပ္ပန္နာယ၊ ဖြစ်သော။ ဝိစိကိစ္ဆာယ၊ ဝိစိကိစ္ဆာကို။ပဟာနံ၊ တဒင်္ဂ,ဝိက္ခမ္ဘနအားဖြင့် ပယ် ခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။တဉ္စ၊ ထိုကုသိုလ်,အကုသိုလ်တရားစသည် ၌အသင့်နှလုံးသွင်းခြင်းဟူသော အကြောင်းကိုလည်း။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

ယထာစ၊ အကြင် တဒင်္ဂ,ဝိက္ခမ္ဘနအားဖြင့်လည်း။ ပဟီနာယ၊ ပယ်အပ်ပြီးသော။ ဝိစိကိစ္ဆာယ၊ ဝိစိကိစ္ဆာ၏။ အာယတိံ၊ နောင် အခါ၌။ အနုပ္ပါဒေါ၊ သောတာပတ္တိမဂ်ဖြင့် မဖြစ်ခြင်းသည်။ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ တဉ္စ၊ ထိုတဘန်အသစ် မဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

(ဂ) ဣတိ၊ ဤသို့။ အဇ္ဈတ္တံဝါ၊ မိမိသန္တာန်၌လည်း။ ဓမ္မေသု၊ နီဝရဏတရားတို့၌။ ဓမ္မာနုပဿီ၊ နီဝရဏတရားကို အဘန်တလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ ဗဟိဒ္ဓါဝါ၊ အပသန္တာန်၌လည်း။ ဓမ္မေသု၊ နီဝရဏတရားတို့၌။ ဓမ္မာနုပဿီ၊ နီဝရဏတရားကို အဘန် တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါဝါ၊ ရံခါမိမိ သန္တာန်, ရံခါအပသန္တာန်၌လည်း။ ဓမ္မေသု၊ နီဝရဏတရားတို့၌။ ဓမ္မာနုပဿီ၊ နီဝရဏတရားကိုအဘန်တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။

(ဃ) ဓမ္မေသု၊ နီဝရဏတရားတို့၌။ သမုဒယဓမ္မာနုပဿီဝါ၊ သုဘအာရုံစသည်၌ မသင့်သော နှလုံးသွင်းခြင်းစသော ဖြစ်ကြောင်း သဘောကိုအဘန်တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍လည်း။ဝိဟရတိ၊နေ၏။ဓမ္မေသု၊ နီဝရဏတရားတို့၌။ ဝယဓမ္မာနုပဿီဝါ၊ အသုဘအာရုံစသည်၌ သင့် သောနှလုံးသွင်းခြင်းစသော ပျက်စီးကြောင်းသဘောကို အဘန်တလဲ လဲ ရှုသည်ဖြစ်၍လည်း။ ဝိဟရတိ၊နေ၏။ ဓမ္မေသု၊ နီဝရဏတရားတို့၌။ သမုဒယဝယဓမ္မာနုပဿီဝါ၊ ဖြစ်ကြောင်းသဘော, ပျက်စီးကြောင်း သဘောကို အဘန်တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍လည်း။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။

(င) ဓမ္မာ၊ နီဝရဏတရားတို့သည်သာလျှင်။ အတ္ထိ-သန္တိ၊ ရှိကုန် ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ အဿ၊ ထိုရဟန်း၏။ သတိဝါပန၊ သတိသည်မူ

လည်း။ ပစ္စုပဋ္ဌိတာ၊ ရှေးရှုထင်သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ သာ၊ ထို နီဝရဏ တရားကို အောက်မေ့ခြင်းသတိသည်။ယာဝဒေဝ၊ အကြင်မျှ လောက်။ ဉာဏမတ္တာယ၊ အဆင့်ဆင့် ဓမ္မာနုပဿနာဉာဏ်၏ ပွား ခြင်း အတိုင်းအရှည်အကျိုးငှါငှင်း။ ပဋိဿတိမတ္တာယ၊ အဆင့်ဆင့် နီဝရဏတရားကို အောက်မေ့ခြင်းသတိ၏ ပွားခြင်း အတိုင်းအရှည် အကျိုးငှါငှင်း။ဟောတိ၊ဖြစ်၏။

(စ) သောဘိက္ခု၊ထိုရဟန်းသည်။အနိဿိတောစ၊နီဝရဏတရား ကို တဏှာ,ဒိဋ္ဌိအားဖြင့် မမှီမူ၍လည်း။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ လောကေ၊ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာဟူသော လောက၌။ ကိဉ္စိ၊ တစုံတခုသော တရားကို။ အတ္တာတိဝါ၊ ငါအစိုးရသော ကိုယ်ဟူ၍ ဒိဋ္ဌိအားဖြင့်ငှင်း။ အတ္တနိ ယန္တိဝါ၊ ငါ၏ဥစ္စာဟူ၍ တဏှာအားဖြင့်ငှင်း။ နစဥပါဒိယတိ၊ မစွဲ လမ်း။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဝေမွိခေါ၊ ဤသို့လည်း။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်း သည်။ ပဉ္စသု၊ ငါးပါးကုန်သော။နီဝရဏေသု၊ နီဝရဏဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မေသု၊ တရားတို့၌။ ဓမ္မာနုပဿီ၊ နီဝရဏတရားကို အဘန်တလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ်၍။ဝိဟရတိ၊နေ၏။

ဆ-ဓမ္မဖြင့်ကာမစ္ဆန္ဒပယ်ရန်

ဥဂ္ဂဟော ဘာဝနာ ဂုတ္တံ၊မတ္တညုတာ သုမိတ္တတာ။
သပ္ပါယကထာ ဆဓမ္မာ၊ကာမစ္ဆန္ဒပ္ပဟာယိနော။

(၁) ဥဂ္ဂဟော၊ ဆယ်ပါးသောအသုဘနိမိတ်ကိုယူခြင်းငှင်း။

(၂) ဘာဝနာ၊အသုဘသညာကိုပွားစေခြင်းငှင်း။

(၃) ဂုတ္တံ၊ ဣန္ဒြေခြောက်ပါးတို့၌လုံခြုံသော ဒွါရရှိသည်၏အဖြစ် ငှင်း။

(၄) မတ္တညုတာ၊ ဘောဇဉ်၌ အတိုင်းအရှည်ကို သိသည်၏အဖြစ် ငှင်း။

(၅) သုမိတ္တတာ၊ အသုဘကိုပွားစေခြင်း၌ မွေ့လျော်သောအဆွေ ခင်ပွန်းကောင်းရှိသည်၏အဖြစ်ငှင်း။

(၆) သပ္ပါယကထာ၊ ရပ်ခြင်း, ထိုင်ခြင်းစသည်တို့၌ အသုဘ၌မှီသော လျောက်ပတ်သော စကားကိုဆိုခြင်းငှင်း။

ဣတိ၊ ဤသို့။ ဆဝမ္မာ၊ ခြောက်ပါးကုန်သော တရားတို့သည်။ ကာမစ္ဆန္ဒပ္ပဟာယိနော၊ကာမစ္ဆန္ဒကိုပယ်တတ်ကုန်၏။

ဆ-ဓမ္မဖြင့်ဗျာပါဒပယ်ရန်

ဥဂ္ဂဟော ဘာဝနာ ဝေကွာ၊ပဋိသံခါ သုမိတ္တတာ။
သပ္ပါယကထာ ဆဓမ္မာ၊ဗျာပါဒဿ ပဟာယကာ။

(၁) ဥဂ္ဂဟော၊ ဩဝိဒသကမေတ္တာစသည်ကိုယူခြင်း။
(၂) ဘာဝနာ၊ မေတ္တာကိုပွားစေခြင်း။
(၃) အဝေက္ခာ၊ ကံသာလျှင် ဥစ္စာရှိ၏ဟုဆင်ခြင်ခြင်း။
(၄) ပဋိသံခါ၊ ထိုသို့ဆင်ခြင်ခြင်း၌တည်ခြင်း။
(၅) သုမိတ္တတာ၊မေတ္တာကိုပွားစေခြင်း၌ မွေ့လျော်သော အဆွေခင်ပွန်းကောင်းရှိသည်၏အဖြစ်။
(၆) သပ္ပါယကထာ၊ ရပ်ခြင်း,ထိုင်ခြင်းစသည်တို့၌ မေတ္တာ၌မှီသော လျောက်ပတ်သောစကားကိုဆိုခြင်း။

ဣတိ၊ ဤသို့။ဆဓမ္မာ၊ခြောက်ပါးကုန်သော တရားတို့သည်။ ဗျာပါဒဿ၊ ဒေါသကို။ပဟာယကာ၊ပယ်တတ်ကုန်၏။

ဆ-ဓမ္မဖြင့်ထိနမိဒ္ဓပယ်ရန်

မိတာဟာရိရိယာလောကော၊ အဗ္ဘောကာသော သုမိတ္တတာ။
သပ္ပါယကထာ ဆဓမ္မာ၊ထိနမိဒ္ဓပ္ပဟာယိနော။

(၁) မိတာဟာရော၊အာဟာရ၌အတိုင်းအရှည်ကိုယူခြင်း။
(၂) ဣရိယာ၊ ထိနမိဒ္ဓဖြစ်သော ဣရိယာပုထ်မှတပါးသော ဣရိယာပုထ်သို့ပြောင်းခြင်း။
(၃) အာလောကော၊ အရောင်အလင်းကိုနှလုံးသွင်းခြင်း။
(၄) အဗ္ဘောကာသော၊ ဟင်းလင်းအပြင်လွင်အရပ်၌နေခြင်း။
(၅) သုမိတ္တတာ၊ ပယ်အပ်ပြီးသောထိနမိဒ္ဓရှိသောအဆွေခင်ပွန်းကောင်းရှိသည်၏အဖြစ်။

(၆) သပ္ပါယကထာ၊ ရပ်ခြင်း, ထိုင်ခြင်းစသည်၌ ဓုတင်၌မှီသော လျော်ကပ်သောစကားကိုဆိုခြင်း။

ဣတိ၊ ဤသို့။ ဆဓမ္မာ၊ ခြောက်ပါးကုန်သောတရားတို့သည်။ ထိနမိဒ္ဓပ္ပဟာယိနော၊ ထိနမိဒ္ဓကိုပယ်တတ်ကုန်၏။

ဆ-ဓမ္မဖြင့်ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စပယ်ရန်

သုတံ ပုစ္ဆာ ဝိနယညူ၊ ဝုဍ္ဎသေဝီ သုမိတ္တတာ။
သပ္ပါယကထာ ဆဓမ္မာ၊ ဥဒ္ဓစ္စာဒိပ္ပဟာယကာ။

(၁) သုတံ၊ အကြားအမြင်များခြင်း။

(၂) ပုစ္ဆာ၊ အပ်မအပ်ကိုမေးမြန်းခြင်း၏များခြင်း။

(၃) ဝိနယညူ၊ ဝိနည်း၌လိမ္မာခြင်း။

(၄) ဝုဍ္ဎသေဝီ၊ သီတင်းကြီးကိုမှီဝဲခြင်း။

(၅) သုမိတ္တတာ၊ ဝိနည်းတတ်သော အဆွေခင်ပွန်းကောင်းရှိသည်၏အဖြစ်။

(၆) သပ္ပါယကထာ၊ ရပ်ခြင်း,ထိုင်ခြင်း စသည်၌ အပ်မအပ်ကိုမှီသော လျော်ကပ်သော စကားကိုဆိုခြင်း။

ဣတိ၊ ဤသို့။ ဆဓမ္မာ၊ ခြောက်ပါးကုန်သောတရားတို့သည်။ ဥဒ္ဓစ္စာဒိပ္ပဟာယကာ၊ ဥဒ္ဓစ္စ,ကုက္ကုစ္စကို ပယ်တတ်ကုန်၏။

ဆ-ဓမ္မဖြင့် ဝိစိကိစ္ဆာပယ်ရန်

သုတံ ပုစ္ဆာ ဝိနယညူ၊ အဓိမောက္ခာ သုမိတ္တတာ။
သပ္ပါယကထာ ဆဓမ္မာ၊ ဝိစိကိစ္ဆာပဟာယကာ။

(၁) သုတံ၊ အကြားအမြင်များခြင်း။

(၂) ပုစ္ဆာ၊ ရတနာသုံးပါးကို အကြောင်းပြု၍ မေးမြန်းခြင်း၏များခြင်း။

(၃) ဝိနယညူ၊ ဝိနည်း၌လိမ္မာခြင်း။

(၄) အဓိမောက္ခာ၊ ရတနာသုံးပါး၌ သက်ဝင်၍ ကြည်ညိုခြင်း။

(၅) သုမိတ္တတာ၊ သဒ္ဓါတရားရှိသော အဆွေ ခင်ပွန်းကောင်းရှိသည်၏အဖြစ်။

(၆) သမ္ပါပါယကထာ၊ ရပ်ခြင်း, ထိုင်ခြင်းစသည်၌ ရတနာသုံးပါး ဂုဏ်နှင့်မှီသော လျှောက်ပတ်သော စကားကိုဆိုခြင်း။

ဣတိ၊ ဤသို့။ ဆဓမ္မာ၊ ခြောက်ပါးကုန်သော တရားတို့သည်။ ဝိစိကိစ္ဆာပဟာယကာ၊ ယုံမှားခြင်းကို ပယ်တတ်ကုန်၏။

သစ္စာ ၄-ပါးခွဲပြချက်

(၁) နိဝရဏကို သိမ်းဆည်းတတ်သော သတိသည် ဒုက္ခသစ္စာ,

(၂) ထိုဒုက္ခ၏အကြောင်းဖြစ်သော တဏှာသည် သမုဒယသစ္စာ,

(၃) ထိုသစ္စာနှစ်ပါး၏မဖြစ်ရာ နိဗ္ဗာန်သည် နိရောဓသစ္စာ,

(၄) ထိုနိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသောမဂ္ဂင်ရှစ်ပါးသည် မဂ္ဂသစ္စာမည်၏။

နိဝရဏပဗ္ဗံ၊နိဝရဏအားဖြင့် နှလုံးသွင်းရာသောအပိုင်းသည်။
နိဋ္ဌိတံ၊ပြီးပြီ။

ဓမ္မာနုပဿနာ ခန္ဓာပိုင်း

၁၂။ ဘိက္ခဝေ၊ရဟန်းတို့။ ပုန စ၊ တဘန်လည်း။အပရံ၊ တပါးကုံ။ ဘိက္ခု၊ရဟန်းသည်။ ပဉ္စသု၊ ငါးပါးကုန်သော။ ဥပါဒါနက္ခန္ဓေသု၊ ဥပါဒါန်၏အာရုံဖြစ်သော ခန္ဓာဟုဆိုအပ်ကုန်သော။ ဓမ္မေသု၊ တရားတို့၌။ ဓမ္မာနုပဿီ၊ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတရားကို အဘန်တလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ကထဉ္စ၊ အသို့လျှင်။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ ပဉ္စသု၊ ငါးပါးကုန်သော။ ဥပါဒါနက္ခန္ဓေသု၊ ဥပါဒါန်၏ အာရုံဖြစ်သော ခန္ဓာဟုဆိုအပ်ကုန်သော။ ဓမ္မေသု၊ တရားတို့၌။ ဓမ္မာနုပဿီ၊ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတရားကိုအဘန်တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍။ဝိဟရတိ၊ နေသနည်း။

(က) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဣဓ၊ ဤသာသနာတော်၌။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ ရူပံ၊ ရူပက္ခန္ဓာကား။ ဣတိဝေ့ကံ- ဣတိဝေဝဇာတိကံ၊ ဤမျှနှစ်ဆဲ့ရှစ်ပါး- ဤသို့ ဘောက်ပြန်ခြင်းသဘော ရှိ၏။ ရူပဿ၊ ရူပက္ခန္ဓာ၏၊ သမုဒယော၊ ဖြစ်ကြောင်းကား။ ဣတိ-ဝေ့ကော၊ဤမျှ

အဝိဇ္ဇာ- တဏှာ- ကံ- အာဟာရ- ဖြစ်ခြင်းလက္ခဏာအားဖြင့် ငါးပါး အတိုင်းအရှည်ရှိ၏။ ရူပဿ၊ ရူပက္ခန္ဓာ၏။ အတ္ထင်္ဂမော၊ ချုပ်ကြောင်း ကား။ ဣတိ-ဤသို့။ ကော၊ ဤမျှအဝိဇ္ဇာ- တဏှာ-ကံ- အာဟာရ၏ချုပ် ခြင်း, ပျက်ခြင်းလက္ခဏာအားဖြင့် ငါးပါးအတိုင်းအရှည်ရှိ၏။

(ခ) ဝေဒနာ၊ဝေဒနာက္ခန္ဓာကား။ဣတိဣတ္ထကာ-ဣတိဝေဇာတိကာ၊ ဤမျှသုံးပါး-ဤသို့ခံစားခြင်းသဘောရှိ၏။ ဝေဒနာယ၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ ၏။ သမုဒယော၊ ဖြစ်ကြောင်းကား။ ဣတိ-ဤသို့။ ကော၊ ဤမျှ အဝိဇ္ဇာ- တဏှာ-ကံ-ဖဿ-ဖြစ်ခြင်းလက္ခဏာအားဖြင့် ငါးပါးအတိုင်းအရှည်ရှိ ၏။ဝေဒနာယ၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၏။အတ္ထင်္ဂမော၊ချုပ်ကြောင်းကား။ဣတိ- ဤသို့။ကော၊ ဤမျှ အဝိဇ္ဇာ- တဏှာ- ကံ- ဖဿ၏ချုပ်ခြင်း, ပျက်ခြင်း လက္ခဏာအားဖြင့် ငါးပါးအတိုင်းအရှည်ရှိ၏။

(ဂ) သညာ၊ သညာက္ခန္ဓာကား။ ဣတိဣတ္ထကာ- ဣတိဝေဇာတိ ကာ၊ ဤမျှရူပသညာစသောအားဖြင့် ခြောက်ပါး- ဤသို့ရူပါရုံစသည် ကို မှတ်ခြင်းသဘောရှိ၏။ သညာယ၊ သညာက္ခန္ဓာ၏။ သမုဒယော၊ ဖြစ်ကြောင်းကား။ဣတိ-ဤသို့။ကော၊ ဤမျှအဝိဇ္ဇာ-တဏှာ-ကံ-ဖဿ- ဖြစ်ခြင်းလက္ခဏာအားဖြင့် ငါးပါးအတိုင်းအရှည်ရှိ၏။ သညာယ၊ သညာက္ခန္ဓာ၏။ အတ္ထင်္ဂမော၊ ချုပ်ကြောင်းကား။ ဣတိ-ဤသို့။ကော၊ ဤမျှ အဝိဇ္ဇာ-တဏှာ-ကံ- ဖဿ၏ချုပ်ခြင်း, ပျက်ခြင်းလက္ခဏာအား ဖြင့် ငါးပါးအတိုင်းအရှည်ရှိ၏။

(ဃ) သင်္ခါရာ၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓာတို့ကား။ ဣတိဣတ္ထကာ-ဣတိဝေ ဇာတိကာ၊ ဤမျှငါးဆယ်-ဤသို့ပြုပြင်ခြင်း သဘောရှိကုန်၏။ သင်္ခါရာ နံ၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓာတို့၏။ သမုဒယော၊ ဖြစ်ကြောင်းကား။ ဣတိ-ဤသို့။ ကော၊ ဤမျှအဝိဇ္ဇာ-တဏှာ-ကံ ဖဿ-ဖြစ်ခြင်း လက္ခဏာအားဖြင့် ငါးပါးအတိုင်းအရှည်ရှိ၏။ သင်္ခါရာနံ၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓာတို့၏။ အတ္ထင်္ဂ မော၊ ချုပ်ကြောင်းကား။ ဣတိ-ဤသို့။ကော၊ ဤမျှ အဝိဇ္ဇာ- တဏှာ- ကံ-ဖဿ၏ချုပ်ခြင်း, ပျက်ခြင်း လက္ခဏာအားဖြင့် ငါးပါးအတိုင်း အရှည်ရှိ၏။

(င) ဝိညာဏံ၊ဝိညာဏက္ခန္ဓာကား။ဣတိတွေကံ-ဣတိဝေဝဇာတိကံ၊ ဤမျှလောကီစိတ် ရှစ်ဆဲ့တခု- ဤသို့အာရုံကို သိခြင်းသဘောရှိ၏။ ဝိညာဏဿ၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၏။သမုဒယော၊ ဖြစ်ကြောင်းကား။ ဣတိ-တွေကော၊ ဤမျှအဝိဇ္ဇာ-တဏှာ-ကံ-နာမ်ရုပ်-ဖြစ်ခြင်းလက္ခဏာအား ဖြင့် ငါးပါးအတိုင်းအရှည်ရှိ၏။ ဝိညာဏဿ၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၏။ အတ္ထင်္ဂမော၊ ချုပ်ကြောင်းကား။ ဣတိ-တွေကော၊ ဤမျှ အဝိဇ္ဇာ-တဏှာ-ကံ-နာမ် ရုပ်၏ ချုပ်ခြင်း,ပျက်ခြင်း လက္ခဏာအားဖြင့် ငါးပါး အတိုင်းအရှည်ရှိ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ပဇာနာတိ၊သိ၏။

(စ) ဣတိ၊ ဤသို့။ အဇ္ဈတ္တံဝါ၊ မိမိသန္တာန်၌လည်း။ ဓမ္မေသု၊ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတရားတို့၌။ ဓမ္မာနုပဿီ၊ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတရားကို အဘန်တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ ဗဟိဒ္ဓါဝါ၊အပသန္တာန်၌လည်း။ဓမ္မေသု၊ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတရားတို့၌။ဓမ္မာနုပဿီ၊ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတရားကို အဘန်တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါဝါ၊ ရံခါမိမိသန္တာန်, ရံခါအပသန္တာန်၌လည်း။ ဓမ္မေသု၊ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတရားတို့၌။ ဓမ္မာနုပဿီ၊ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတရားကို အဘန်တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊နေ၏။

(ဆ) ဓမ္မေသု၊ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတရားတို့၌။ သမုဒယဓမ္မာနုပဿီဝါ၊ အဝိဇ္ဇာစသော ဖြစ်ကြောင်းသဘောကို အဘန်တလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ်၍လည်း။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ ဓမ္မေသု၊ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ တရားတို့၌။ ဝယဓမ္မာနုပဿီဝါ၊အဝိဇ္ဇာ၏ချုပ်ခြင်းစသောပျက်စီးကြောင်းသဘောကို အဘန်တလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ်၍လည်း။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ ဓမ္မေသု၊ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတရားတို့၌။ သမုဒယဝယဓမ္မာနုပဿီဝါ၊ ဖြစ်ကြောင်းသဘော, ပျက်စီးကြောင်းသဘောကို အဘန်တလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ်၍လည်း။ဝိဟရတိ၊နေ၏။

(ဇ) ဓမ္မာ၊ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတရားတို့သည်သာလျှင်။ အတ္ထိ-သန္တိ၊ ရှိကုန်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ အဿ၊ ထိုရဟန်း၏။ သတိဝါပန၊သတိသည်မူလည်း။ ပစ္စုပဋ္ဌိတာ၊ ရှေးရှုထင်သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ သာ၊ ထို ဥပါဒါနက္ခန္ဓာကို အောက်မေ့ခြင်းသတိသည်။ ယာဝဒေဝ၊ အကြင်မျှ

လောက်။ ဉာဏမတ္တာယ၊ အဆင့်ဆင့် ဓမ္မာနုပဿနာဉာဏ်၏ ပွား ခြင်း အတိုင်းအရှည်အကျိုးငှါငှါငှာငှါငှာ။ ပဋိဿတိမတ္တာယ၊ အဆင့်ဆင့် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာကို အောက်မေ့ခြင်း သတိ၏ပွားခြင်း အတိုင်းအရှည် အကျိုးငှါငှါငှာ။ဟောတိ၊ဖြစ်၏။

(ဈ) သောဘိက္ခု၊ထိုရဟန်းသည်။အနိဿိတောစ၊ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ကို တဏှာ, ဒိဋ္ဌိအားဖြင့် မမှီမူ၍လည်း။ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ လောကေ၊ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာဟူသော လောက၌။ ကိဉ္စိ၊ တစုံတခုသောတရားကို။ အတ္တာတိဝါ၊ ငါအစိုးရသော ကိုယ်ဟူ၍ ဒိဋ္ဌိအားဖြင့်၎င်း။ အတ္တနိယန္တိဝါ၊ ငါ၏ဥစ္စာဟူ၍ တဏှာအားဖြင့်၎င်း။ နစဥပါဒိယတိ၊ မစွဲ လမ်း။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဧဝမ္ပိခေါ၊ ဤသို့လည်း။ ဘိက္ခု၊ရဟန်း သည်။ ပဉ္စသု၊ ငါးပါးကုန်သော။ ဥပါဒါနက္ခန္ဓေသု၊ ဥပါဒါန်၏ အာရုံဖြစ်သော ခန္ဓာဟုဆိုအပ်ကုန်သော။ ဓမ္မေသု၊ တရားတို့၌။ ဓမ္မာ နုပဿီ၊ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတရားကို အဘန်တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟ ရတိ၊နေ၏။

ခန္ဓာပိုင်း၌အထူးမှတ်ဘွယ်

ရူပက္ခန္ဓာ၏ဖြစ်ကြောင်းကား အဝိဇ္ဇာ, တဏှာ, ကံ, အာဟာရ- ဟူ၍လေးပါး၊ မိမိ၏ဖြစ်ခြင်းလက္ခဏာအားဖြင့် ငါးပါးတည်း၊ ချုပ် ခြင်း၌လည်း အဝိဇ္ဇာ၏ ချုပ်ခြင်း စသည်ဖြင့် လေးပါး၊ မိမိ၏ပျက်ခြင်း လက္ခဏာအားဖြင့် ငါးပါးတည်း၊ ဝေဒနာ, သညာ, သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၏ ဖြစ်ကြောင်းကား အဝိဇ္ဇာ,တဏှာ,ကံ,ဖဿ-ဟူ၍ လေးပါး၊မိမိ၏ ဖြစ် ခြင်းလက္ခဏာ အားဖြင့် ငါးပါးတည်း၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၏ဖြစ်ကြောင်း ကား အဝိဇ္ဇာ, တဏှာ, ကံ,နာမ်ရုပ်-ဟူ၍ လေးပါး၊ မိမိ၏ဖြစ်ခြင်း လက္ခဏာအားဖြင့်ငါးပါးတည်း၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာစသည်၏ ချုပ်ကြောင်း ၌လည်း နည်းတူပင်။

ခန္ဓာ-ဖြစ်ကြောင်းပြဂါထာ

(၁) အဝိဇ္ဇာ တဏှုပါဒါနံ၊ ကမ္မံ ဟေတု စတုဗ္ဗိဓော။
တေသ ရူပကာယဿ၊ အာဟာရော ပစ္စယော ဘဝေ။

(၂) ဇနကော ဟေတု အက္ခာတော၊ပစ္စယော အနုပါလကော။
ဟေတက္ကံရသ ဗီဇန္တု၊ ပစ္စယာ ပထဝါဒယော။

(၃) ဣတိမေ ပဉ္စဓမ္မာ ဟိ၊ ဟေတုပစ္စယတံ ဂတာ။
အဝိဇ္ဇာဒယော တယော တတ္ထ၊ မာတာဝ ဥပနိဿယာ။

(၄) ဇနကံ ပန ကမ္မန္တု၊ ပုတ္တဿ ဟိ ပိတာ ဝိယ။
ဓာတိ ဝိယ ကုမာရဿ၊ အာဟာရော ပစ္စယော ဘဝေ။

ဂါထာအနက်

(၁) အဝိဇ္ဇာ၊ အဝိဇ္ဇာဥဏ်း။ တဏှာ၊ တဏှာဥဏ်း။ ဥပါဒါနံ၊ ဥပါဒါန်ဥဏ်း။ ကမ္မံ၊ကံဥဏ်း။ ဣတိ၊ ဤသို့။ တေဿရူပကာယဿ၊ ထိုရူပကာယ၏။ ဟေတု၊ ဖြစ်စေတတ်သော အကြောင်းသည်။ စတုဗ္ဗိဓော၊ လေးပါးအပြားရှိ၏။ အာဟာရော၊ခံတွယ်ဘောဇဉ်ဟုတည်သော အာဟာရ ဩဇာဓာတ်သည်။ ပစ္စယော၊ ထောက်ပံ့ တတ်သော အကြောင်းသည်။ဘဝေ၊ဖြစ်၏။

(၂) ဇနကော၊ ဖြစ်စေတတ်သော အကြောင်းကို။ဟေတု၊ ဟေတု အကြောင်းဟူ၍။ အက္ခာတော၊ ဆိုအပ်၏။ အနုပါလကော၊ စောင့် တတ်သောအကြောင်းကို။ ပစ္စယော၊ ပစ္စယအကြောင်းဟူ၍။ အက္ခာ တော၊ ဆိုအပ်၏။တု၊ ဥပမာမည်သည်ကား။ ဗီဇံ၊မျိုးစေ့သည်။ အင်္ကု ရဿ၊အညွန့်၏။ဟေတု၊ ဟေတုအကြောင်းဖြစ်သကဲ့သို့။ ပထဝါဒယော၊ ပထဝီရသစသည်တို့သည်။ ပစ္စယာ၊ ပစ္စယအကြောင်းဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့ တည်း။

(၃) ဣတိ၊ဤသို့။ အဝိဇ္ဇာဒယော၊အဝိဇ္ဇာအစရှိကုန်သော။ဣမေ ပဉ္စဓမ္မာဟိ၊ ဤငါးပါးသောတရားတို့သည်သာလျှင်။ ဟေတုပစ္စယတံ၊ ဟေတု အကြောင်း, ပစ္စယအကြောင်း၏အဖြစ်သို့။ ဂတာ၊ ရောက်ကုန် ၏။ တတ္ထ၊ထိုအကြောင်းတရား ငါးပါးတို့တွင်။အဝိဇ္ဇာဒယော၊အဝိဇ္ဇာ အစရှိကုန်သော။ တယော၊ သုံးပါးကုန်သောတရားတို့သည်။မာတာဝ၊ အမိကဲ့သို့။ ဥပနိဿယာ၊ မှီရာဖြစ်၍ ကျေးဇူးပြုတတ်သော ပစ္စယ အကြောင်းမည်ကုန်၏။

(၄) ဟိ၊ ထိုမှတပါး။ ဇနကံပနကမ္မန္တု၊ ဖြစ်စေတတ်သောကံသည်ကား။ ပုတ္တဿ၊ သားကို။ ဇနကော၊ ဖြစ်စေတတ်သော။ ပိတာဝိယ၊ အဘကဲ့သို့။ ဇနကော၊ ဖြစ်စေတတ်သော။ ဟေတု၊အကြောင်းသည်။ ဘဝေ၊ ဖြစ်၏။ ကုမာရဿ၊ သူငယ်ကို။ အနုပါလိကာ၊ စောင့်ရှောက်တတ်သော။ ဓာတိဝိယ၊ အထိန်းကဲ့သို့။ အာဟာရော၊ အစာအာဟာရသည်။ပစ္စယော၊ စောင့်ရှောက်ထောက်ပင့်တတ်သော ပစ္စယအကြောင်းသည်။ ဘဝေ၊ဖြစ်၏။

သစ္စာ ၄-ပါးခွဲပြချက်

(၁) ခန္ဓာငါးပါးကို သိမ်းဆည်းတတ်သောသတိသည် ဒုက္ခသစ္စာ,
(၂) ထိုဒုက္ခကို ဖြစ်စေတတ်သော တဏှာသည် သမုဒယသစ္စာ,
(၃) ထိုသစ္စာနှစ်ပါး၏ မဖြစ်ရာနိဗ္ဗာန်သည် နိရောဓသစ္စာ,
(၄) ထိုနိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသော မဂ္ဂင် ရှစ်ပါးသည် မဂ္ဂသစ္စာမည်၏။

ခန္ဓပဗ္ဗံ၊ခန္ဓာအားဖြင့်နှလုံးသွင်းရာသော
အပိုင်းသည်။နိဋ္ဌိတံ၊ ပြီးပြီ။

ဓမ္မာနုပဿနာ အာယတနပိုင်း

(၁၃) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ပုနစ၊ တဘန်လည်း။ အပရံ၊ တပါးတုံ။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ ဆသု၊ ခြောက်ပါးကုန်သော။ အဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရေသု၊ အတွင်းသန္တာန်, အပသန္တာန်၌ဖြစ်ကုန်သော။ အာယတနေသု၊ အာယတနဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မေသု၊ တရားတို့၌။ ဓမ္မာနုပဿီ၊ အာယတနတရားကို တဘန်တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ကထဉ္စ၊အဘယ်သို့လျှင်။ ဘိက္ခု၊ရဟန်းသည်။ ဆသု၊ ခြောက်ပါးကုန်သော။ အဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရေသု၊ အတွင်းသန္တာန်, အပသန္တာန်၌ဖြစ်ကုန်သော။အာယတနေသု၊ အာယတနဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မေသု၊ တရားတို့၌။ ဓမ္မာနုပဿီ၊ အာယတနတရားကို တဘန်တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍။ဝိဟရတိ၊ နေသနည်း။

(က) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဣဓ၊ ဤသာသနာတော်၌။ ဘိက္ခု၊
ရဟန်းသည်။ စက္ခုဉ္စ၊ စက္ခုပသာဒကိုလည်း။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။ ရူပေစ၊
ရူပါရုံတို့ကိုလည်း။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။ တဒုဘယံ၊ ထိုစက္ခုပသာဒ, ရူပါ
ရုံနှစ်ပါးကို။ ပဋိစ္စ၊ စွဲ၍။ ယဉ္စသံယောဇနံ၊ အကြင်ကာမရာဂစသော
သံယောဇဉ်ဆယ်ပါးသည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ တဉ္စ၊ ထိုသံယောဇဉ်
ဆယ်ပါးကိုလည်း။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

ယထာစ၊ အကြင် မသင့်သောနှလုံးသွင်းခြင်း ကြောင့်လည်း။
အနုပ္ပန္နဿ၊ မဖြစ်သေးသော။ သံယောဇနဿ၊ သံယောဇဉ်၏။ ဥပ္ပါ
ဒေါ၊ ဖြစ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ တဉ္စ၊ ထိုသံယောဇဉ်ဖြစ်ကြောင်း
ကိုလည်း။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

ယထာစ၊ အကြင်သင့်သော နှလုံးသွင်းခြင်းကြောင့်လည်း။ ဥပ္ပန္နဿ၊
ဖြစ်သော။ သံယောဇနဿ၊ သံယောဇဉ်ကို။ ပဟာနံ၊ တဒင်္ဂ,ဝိက္ခမ္ဘန
အားဖြင့်ပယ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ တဉ္စ၊ ထိုသံယောဇဉ်ကို ပယ်
ကြောင်းကိုလည်း။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

ယထာစ၊ အကြင်တဒင်္ဂ,ဝိက္ခမ္ဘနအားဖြင့်လည်း။ ပဟီနဿ၊ ပယ်
အပ်ပြီးသော။ သံယောဇနဿ၊ သံယောဇဉ်၏။ အာယတိံ၊ နောင်
အခါ၌။ အနုပ္ပါဒေါ၊ မဂ်ဖြင့်မဖြစ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ တဉ္စ၊
ထိုနောင်တဖန်မဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သောမဂ်ကိုလည်း။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

(ခ) သောတဉ္စ၊ သောတပသာဒကိုလည်း။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။
သဒ္ဒေစ၊ သဒ္ဒါရုံတို့ကိုလည်း။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။ တဒုဘယံ၊ ထိုသောတ
ပသာဒ,သဒ္ဒါရုံနှစ်ပါးကို။ ပဋိစ္စ၊ စွဲ၍။ ယဉ္စသံယောဇနံ၊ အကြင်ကာမရာဂ
စသော သံယောဇဉ်ဆယ်ပါးသည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ တဉ္စ၊ ထိုသံယော
ဇဉ်ဆယ်ပါးကိုလည်း။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။ ပ။ တဉ္စ၊ ထိုနောင်တဖန်
မဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်သောမဂ်ကိုလည်း။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

(ဂ) ဃာနဉ္စ၊ ဃာနပသာဒကိုလည်း။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။ ဂန္ဓေစ၊
ဂန္ဓာရုံတို့ကိုလည်း။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။ တဒုဘယံ၊ ထိုဃာနပသာဒ,
ဂန္ဓာရုံနှစ်ပါးကို။ ပဋိစ္စ၊ စွဲ၍။ ယဉ္စ သံယောဇနံ၊ အကြင်ကာမရာဂ
စသော သံယောဇဉ်ဆယ်ပါးသည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ တဉ္စ၊ ထိုသံယော

ဇဉ်ဆယ်ပါးကိုလည်း။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။ ပ။ တဉ္စ၊ ထိုနှောင်တဘန် မဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်သောမဂ်ကိုလည်း။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

(ဃ) ဇိဝှဉ္စ၊ ဇိဝှါပသာဒကိုလည်း။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။ ရသေစ၊ ရသာရုံတို့ကိုလည်း။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။ တဒုဘယံ၊ ထိုဇိဝှါပသာဒ, ရသာရုံနှစ်ပါးကို။ ပဋိစ္စ၊ စွဲ၍။ ယဥ္စသံယောဇနံ၊ အကြင်ကာမရာဂ စသော သံယောဇဉ်ဆယ်ပါးသည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ တဉ္စ၊ ထိုသံယော ဇဉ်ဆယ်ပါးကိုလည်း။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။ ပ။ တဉ္စ၊ ထိုနှောင်တဘန် မဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သော မဂ်ကိုလည်း။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

(င) ကာယဉ္စ၊ ကာယပသာဒကိုလည်း။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။ ဖော ဋ္ဌဗ္ဗေစ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့ကိုလည်း။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။ တဒုဘယံ၊ ထိုကာယ ပသာဒ, ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံနှစ်ပါးကို။ ပဋိစ္စ၊ စွဲ၍။ ယဥ္စသံယောဇနံ၊ အကြင် ကာမရာဂစသော သံယောဇဉ်ဆယ်ပါးသည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ တဉ္စ၊ ထိုသံယောဇဉ်ဆယ်ပါးကိုလည်း။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။ ပ။ တဉ္စ၊ ထိုနှောင်တ ဘန်မဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သော မဂ်ကိုလည်း။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

(စ) မနဉ္စ၊ မနာယတနကိုလည်း။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။ ဓမ္မေစ၊ ဓမ္မာရုံတို့ကိုလည်း။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။ တဒုဘယံ၊ ထိုမနာယတန, ဓမ္မာ ရုံနှစ်ပါးကို။ ပဋိစ္စ၊ စွဲ၍။ ယဥ္စသံယောဇနံ၊ အကြင်ကာမရာဂစသော သံယောဇဉ်ဆယ်ပါးသည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ တဉ္စ၊ ထိုသံယောဇဉ်ဆယ်ပါး ကိုလည်း။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

ယထာစ၊ အကြင် မသင့်သော နှလုံးသွင်းခြင်း ကြောင့်လည်း။ အနုပ္ပန္နဿ၊ မဖြစ်သေးသော။ သံယောဇနဿ၊ သံယောဇဉ်၏။ ဥပ္ပါ ဒေါ၊ ဖြစ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ တဉ္စ၊ ထိုသံယောဇဉ်ဖြစ် ကြောင်းကိုလည်း။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

ယထာစ၊ အကြင်သင့်သောနှလုံးသွင်းခြင်းကြောင့်လည်း။ ဥပ္ပန္နဿ၊ ဖြစ်သော။ သံယောဇနဿ၊ သံယောဇဉ်ကို။ ပဟာနံ၊ တဒင်, ဝိက္ခမ္ဘန အားဖြင့်ပယ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ တဉ္စ၊ ထိုသံယောဇဉ်ကို ပယ်ကြောင်းကိုလည်း။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

ယထာ၊ အကြင်တဒင်္ဂ,ဝိက္ခမ္ဘနအားဖြင့်လည်း။ ပဟီနသ၊ ပယ်အပ်ပြီးသော။ သံယောဇနဿ၊ သံယောဇဉ်၏။ အာယတိံ၊ နောင်အခါ၌။ အနုပ္ပါဒေါ၊ မဂ်ဖြင့်မဖြစ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ တဉ္စ၊ ထိုနောင်တဘန် မဖြစ်ကြောင်းမဂ်ကိုလည်း။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

(ဆ) ဣတိ၊ ဤသို့။ အဇ္ဈတ္တံဝါ၊ မိမိသန္တာန်၌လည်း။ ဓမ္မေသု၊ အာယတနတရားတို့၌။ ဓမ္မာနုပဿီ၊ အာယတန တရားကို အဘန်တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ ပ။ ဓမ္မေသု၊ အာယတနတရားတို့၌။ သမုဒယဓမ္မာနုပဿီဝါ၊ စက္ခာယတန စသည်၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာစသောတရားကိုအဘန်တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍လည်း။ ဝိဟရတိ၊နေ၏။ပ။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ဝေမွိခေါ၊ ဤသို့လည်း။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ ဆသု၊ ခြောက်ပါးကုန်သော။ အဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရေသု၊ အတွင်းသန္တာန်,အပသန္တာန်၌ဖြစ်ကုန်သော။ အာယတနေသု၊ အာယတနဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မေသု၊ တရားတို့၌။ ဓမ္မာနုပဿီ၊ အာယတန တရားကို အဘန်တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍။ဝိဟရတိ၊နေ၏။

အာယတနပိုင်း၌အထူးမှတ်ဘွယ်

စက္ခုသည် သသမ္ဘာရစက္ခု, ပသာဒစက္ခုဟူ၍ နှစ်ပါးပြား၏၊ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင် မျက်ကွင်းရိုးဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်သော အသားစိုင်သည် သသမ္ဘာရစက္ခုမည်၏၊ ထိုသသမ္ဘာရ စက္ခု၏အလယ်၌ ဝါဂွမ်းစိုင်ဝယ်ဆီပေါက်ကဲ့သို့ မျက်လွှာခုနစ်ထပ်ကို နှံ့၍တည်သော ပရမာဏုမြူမျှလောက်သော ပသာဒရုပ်သည် ပသာဒစက္ခုမည်၏။

သောတ စသည်တို့သည်လည်း သသမ္ဘာရ, ပသာဒဟူ၍ နှစ်ပါးစီချည်းပြားကုန်၏၊ ထိုအပြားတို့တွင် နားပေါက်အတွင်း လက်စွပ်ကွင်းသဏ္ဌာန် အသားစိုင်၌ နီသောအဆင်းရှိသော အမွေးကိုမှီ၍ သောတပသာဒတည်၏၊ နှာခေါင်းအတွင်း ဆိတ်ခွာသဏ္ဌာန်ရှိသော အရပ်၌ ဃာနပသာဒတည်၏။

လျှာ၏အလယ် ကြာရွက်ဖျားမျှလောက်သောအရပ်၌ဇိဝှါပသာဒတည်၏။

ဝါဠွမ်းစိုင်၌ဆီကဲ့သို့ တကိုယ်လုံး၌ ကာယပသာဒတည်၏။
ဟဒယဝတ္ထုရုပ်အတွင်း နှလုံးသွေး၌ မနာယတနတည်၏။

ဤစက္ခုစသော အဇ္ဈတ္တိကာယတနခြောက်ပါး၌ ရူပါရုံစသော ဗာဟိရာယတနခြောက်ပါး ထင်သည်ကို စွဲ၍ဖြစ်သော သံယောဇဉ်ကား ကာမရာဂသံယောဇဉ်, ပဋိဃ, မာန, ဒိဋ္ဌိ, ဝိစိကိစ္ဆာ, ဘဝရာဂ, သီလဗ္ဗတပရာမာသ, ဣဿာ, မစ္ဆရိယ, အဝိဇ္ဇာသံယောဇဉ်ဟူ၍ ဆယ်ပါးတည်း။

ထိုသံယောဇဉ်သည် အဘယ်သို့ဖြစ်သနည်းဟူမူကား—

(၁) စက္ခုဒွါရ၌ဣဋ္ဌဖြစ်သောရူပါရုံ,
(၂) သောတဒွါရ၌ဣဋ္ဌဖြစ်သောသဒ္ဒါရုံ,
(၃) ဃာနဒွါရ၌ဣဋ္ဌဖြစ်သောဂန္ဓာရုံ,
(၄) ဇိဝှါဒွါရ၌ဣဋ္ဌဖြစ်သောရသာရုံ,
(၅) ကာယဒွါရ၌ဣဋ္ဌဖြစ်သောဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ,
(၆) မနောဒွါရ၌ဣဋ္ဌဖြစ်သော ဓမ္မာရုံထင်သည်ရှိသော်—

(၁) ထိုအာရုံကို သာယာနှစ်သက် မက်မောသသူအား ကာမရာဂသံယောဇဉ်ဖြစ်၏။
(၂) အနိဋ္ဌာရုံ ထင်သည်ရှိသော် အမျက်ထွက်သသူအား ပဋိဃသံယောဇဉ်,
(၃) ဤကဲ့သို့သော ဣဋ္ဌာရုံကိုရသသူအား ငါပြင်မရှိ-စသည်ဖြင့် ထောင်လွှားမှတ်ထင် အောက်မေ့သသူအား မာနသံယောဇဉ်,
(၄) ဤရူပါရုံစသည်သည် မြဲ၏-စသည်ဖြင့် ယူသသူအား ဒိဋ္ဌိသံယောဇဉ်,
(၅) ဤအာရုံကား သတ္တဝါ ဖြစ်လေသလော-ဟု တွေးတောယုံမှားသသူအား ဝိစိကိစ္ဆာသံယောဇဉ်,
(၆) သမ္ပတ္တိဘဝ၌ ဤသို့သောအာရုံကို ရလွယ်၏-ဟု ဘဝကို တောင့်တသသူအား ဘဝရာဂသံယောဇဉ်,

(၇) ဤသို့သော အလေ့အကျင့်ကို ဆောက်တည်၍ နောင်အခါ လည်း ဤသို့သောဇာဋ္ဌာရုံကို ရခြင်းငှါတတ်ကောင်း၏-ဟု နွား,ခွေး စသည်တို့ အလေ့အကျင့်ကို ဆောက်တည်သသူ အား သီလဗ္ဗတပရာမာသ သံယောဇဉ်,

(၈) ဇာဋ္ဌာရုံကို ငါမှတပါး အခြားသူမရပါစေလင့်-ဟု ငြူစူသ သူအား ဣဿာသံယောဇဉ်,

(၉) မိမိရသော စည်းစိမ်ချမ်းသာအာရုံကို သူတပါးနှင့် မစပ် စေလို ဝန်တိုသသူအား မစ္ဆရိယသံယောဇဉ်ဖြစ်၏။

(၁၀) ကာမရာဂ စသော သံယောဇဉ်နှင့် အတူတကွ ဖြစ်သော မောဟ၏အစွမ်းဖြင့် အဝိဇ္ဇာသံယောဇဉ်ဖြစ်၏။

ထိုသံယောဇဉ်တို့တွင်—

(၁) ဒိဋ္ဌိ, ဝိစိကိစ္ဆာ, သီလဗ္ဗတပရာမာသ, ဣဿာ, မစ္ဆရိယ, ဤသံယောဇဉ် ငါးပါးသည် သောတာပတ္တိမဂ်ဖြင့် နောင် တဘန်မဖြစ်ပြီ။

(၂) ရုန့်ရင်းသော ကာမရာဂ, ပဋိဃ သံယောဇဉ်နှစ်ပါးသည် သကဒါဂါမိမဂ်ဖြင့် နောင်အခါမဖြစ်။

(၃) သိမ်မွေ့သော ကာမရာဂ, ပဋိဃသံယောဇဉ် နှစ်ပါးသည် အနာဂါမိမဂ်ဖြင့် နောင်အသစ်မဖြစ်။

(၄) မာန, ဘဝရာဂ, အဝိဇ္ဇာ သံယောဇဉ်သုံးပါးသည် အရ ဟတ္တမဂ်ဖြင့် နောင်အသစ်မဖြစ်ပြီ။

သစ္စာ ၄-ပါး ခွဲပြချက်

(၁) အာယတနကို သိမ်းဆည်းတတ်သောသတိသည် ဒုက္ခသစ္စာ,
(၂) ထိုဒုက္ခကို ဖြစ်စေတတ်သောတဏှာသည် သမုဒယသစ္စာ,
(၃) ထိုသစ္စာနှစ်ပါး၏ မဖြစ်ရာ နိဗ္ဗာန်သည် နိရောဓသစ္စာ,
(၄) ထိုနိဗ္ဗာန်ကိုအာရုံပြုသောမဂ္ဂင်ရှစ်ပါးသည်မဂ္ဂသစ္စာမည်၏။

အာယတနပဗ္ဗံ၊အာယတနအားဖြင့်နှလုံးသွင်းရာသော အပိုင်းသည်။ နိဋ္ဌိတံ၊ ပြီးပြီ။

ဓမ္မာနုပဿနာ ဗောဇ္ဈင်ပိုင်း

၁၄။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ပုန စ၊ တဘာန်လည်း။ အပရံ၊တပါးတို့။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ သတ္တသု၊ ခုနစ်ပါးကုန်သော။ ဗောဇ္ဈင်္ဂေသု၊ ဗောဇ္ဈင်ဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မေသု၊ တရားတို့၌။ ဓမ္မာနုပဿီ၊ ဗောဇ္ဈင်တရားကို အဘန်တလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ကထဉ္စ၊ အသို့လျှင်။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ သတ္တသု၊ ခုနစ်ပါးကုန်သော။ဗောဇ္ဈင်္ဂေသု၊ ဗောဇ္ဈင်ဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မေသု၊ တရားတို့၌။ ဓမ္မာနုပဿီ၊ ဗောဇ္ဈင်တရားကို အဘန်တလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊ နေသနည်း။

(က) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဣဓ၊ ဤသာသနာတော်၌။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ အဇ္ဈတ္တံ၊ မိမိသန္တာန်၌။ သန္တံဝါ၊ ရသည်ဖြစ်၍ ထင်ရှားရှိသည်မူလည်းဖြစ်သော။ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂံ၊ကုသိုလ်တရားကို အောက်မေ့တတ်သော သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်ကို။ မေ၊ ငါ၏။ အဇ္ဈတ္တံ၊ အတွင်းသန္တာန်၌။ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ၊ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်သည်။ အတ္ထိ၊ရှိ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ပဇာနာတိ၊သိ၏။ အဇ္ဈတ္တံ၊ မိမိသန္တာန်၌။ အသန္တံပါ၊ မရသည်ဖြစ်၍ ထင်ရှားမရှိသည်မူလည်းဖြစ်သော။ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂံ၊ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်ကို။ မေ၊ ငါ၏။ အဇ္ဈတ္တံ၊ အတွင်းသန္တာန်၌။ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ၊ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်သည်။ နတ္ထိ၊မရှိ။ ဣတိ၊ဤသို့။ပဇာနာတိ၊သိ၏။

ယထာစ၊ အကြင်အသင့်နှလုံးသွင်းခြင်းကြောင့်။ အနုပ္ပန္နဿ၊မဖြစ်သေးသော။ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ၊ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်၏။ ဥပ္ပါဒေါ၊ ဖြစ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ တဉ္စ၊ ထိုသတိသမ္ဗောဇ္ဈင် ဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း။ပဇာနာတိ၊သိ၏။

ယထာစ၊ အကြင်အရဟတ္တမဂ်ကြောင့်လည်း။ ဥပ္ပန္နဿ၊ ဖြစ်သော။ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ၊ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်၏။ ဘာဝနာယ၊ ပွားခြင်းဖြင့်, ပွားခြင်း၄ါ, ပွားခြင်း၏။ ပါရိပူရီ၊ ပြည့်စုံခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ တဉ္စ၊ ထိုအရဟတ္တမဂ်ကိုလည်း။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

(ခ) သန္တံဝါ၊ ရသည်ဖြစ်၍ ထင်ရှားရှိသည်မူလည်းဖြစ်သော။ ဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂံ၊ သဘောတရားကို စုံစမ်းဆင်ခြင်တတ်သော ပညာ

တည်းဟူသော ဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင်ကို။ မေ၊ ငါ၏။ အဇ္ဈတ္တံ၊ အတွင်း သန္တာန်၌။ ဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ၊ ဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင်သည်။အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ပဇာနာတိ၊ သိ၏။ပ။တဥ္စ၊ ထိုအရဟတ္တမဂ်ကိုလည်း။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

(ဂ) သန္တံဝါ၊ ရသည်ဖြစ်၍ ထင်ရှားရှိသည်မူလည်း ဖြစ်သော။ ဝီရိယ သမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂံ၊ ကုသိုလ်တရားကို အားထုတ်ခြင်း တည်းဟူသော ဝီရိယသမ္ဗောဇ္ဈင်ကို။ပ။တဥ္စ၊ထိုအရဟတ္တမဂ်ကိုလည်း။ပဇာနာတိ၊သိ၏။

(ဃ) သန္တံဝါ၊ ရသည်ဖြစ်၍ ထင်ရှားရှိသည်မူလည်းဖြစ်သော။ ပီတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂံ၊ ရတနာသုံးပါးဂုဏ် စသည်ကို နှစ်သက်ခြင်း တည်းဟူသော ပီတိသမ္ဗောဇ္ဈင်ကို။ပ။ တဥ္စ၊ ထိုအရဟတ္တမဂ်ကိုလည်း။ ပဇာနာတိ၊သိ၏။

(င) သန္တံဝါ၊ ရသည်ဖြစ်၍ ထင်ရှားရှိသည်မူလည်းဖြစ်သော။ ပဿဒ္ဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂံ၊ ကိုယ် စိတ်၏ ငြိမ်းခြင်းတည်းဟူသော ပဿဒ္ဓိ သမ္ဗောဇ္ဈင်ကို။ပ။ တဥ္စ၊ထိုအရဟတ္တမဂ်ကိုလည်း။ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

(စ) သန္တံဝါ၊ရသည်ဖြစ်၍ ထင်ရှားရှိသည်မူလည်းဖြစ်သော။သမာဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂံ၊ တည်ကြည်ခြင်း,မပျံ့လွင့်ခြင်း တည်းဟူသော သမာဓိ သမ္ဗောဇ္ဈင်ကို။ပ။ တဥ္စ၊ ထိုအရဟတ္တမဂ်ကိုလည်း။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

(ဆ) သန္တံဝါ၊ ရသည်ဖြစ်၍ ထင်ရှားရှိသည်မူလည်း ဖြစ်သော။ ဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂံ၊ လျစ်လျူရှုခြင်းတည်းဟူသော ဥပေက္ခာ သမ္ဗောဇ္ဈင်ကို။ မေ၊ ငါ၏။ အဇ္ဈတ္တံ၊ အတွင်းသန္တာန်၌။ ဥပေက္ခာ သမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ၊ ဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်သည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ပဇာနာတိ၊ သိ၏။ အသန္တံဝါ၊ မရသည်ဖြစ်၍ ထင်ရှားမရှိသည်မူ လည်း ဖြစ်သော။ ဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂံ၊ ဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်ကို။ မေ၊ ငါ၏။ အဇ္ဈတ္တံ၊အတွင်းသန္တာန်၌။ ဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ၊ ဥပေက္ခာ သမ္ဗောဇ္ဈင်သည်။ နတ္ထိ၊ မရှိ။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

ယထာစ၊ အကြင်အသင့်နှလုံးသွင်းခြင်းကြောင့်လည်း။ အနုပ္ပန္နဿ၊ မဖြစ်သေးသော။ ဥပေက္ခာ သမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ၊ ဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်၏။ ဥပ္ပါဒေါ၊ဖြစ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ဖြစ်၏။ တဥ္စ၊ ထိုဥပေက္ခာ သမ္ဗောဇ္ဈင် ဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း။ ပဇာနာတိ၊သိ၏။

ယထာစ၊ အကြင်အရဟတ္တမဂ်ကြောင့်လည်း။ ဥပ္ပန္နဿ၊ ဖြစ်သော။ ဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ၊ ဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်၏။ ဘာဝနာယ၊ ပွားခြင်းဖြင့်, ပွားခြင်းငှါ, ပွားခြင်း၏။ ပါရိပူရီ၊ ပြည့်စုံခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ တဉ္စ၊ ထိုအရဟတ္တမဂ်ကိုလည်း။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

(ဇ) ဣတိ၊ ဤသို့။ အဇ္ဈတ္တံဝါ၊ မိမိသန္တာန်၌လည်း။ ဓမ္မေသု၊ ဗောဇ္ဈင်တရားတို့၌။ ဓမ္မာနုပဿီ၊ ဗောဇ္ဈင်တရားကို အဘန်တလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ ပ။ ဓမ္မေသု၊ ဗောဇ္ဈင်တရားတို့၌။ သမုဒယဓမ္မာနုပဿီဝါ၊ ဖြစ်ကြောင်းသဘောကိုအဘန်တလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ်၍လည်း။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ ပ။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဧဝမ္ပိခေါ၊ ဤသို့လည်း။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ သတ္တသု၊ ခုနစ်ပါးကုန်သော။ ဗောဇ္ဈင်္ဂေသု၊ ဗောဇ္ဈင်ဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မေသု၊ တရားတို့၌။ ဓမ္မာနုပဿီ၊ ဗောဇ္ဈင်တရားကို အဘန်တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။

ဗောဇ္ဈင်ပိုင်း၌အထူးမှတ်ဘွယ်

သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်ဖြစ်ကြောင်းကား—

(၁) အဘိက္ကန္တစသော ခုနစ်ပါးသောအရာတို့၌ သတိသမ္ပဇဉ်နှင့်ယှဉ်ခြင်း,

(၂) လွတ်သောသတိရှိသောသူကို ကြဉ်ခြင်း,

(၃) ထင်သောသတိရှိသောသူကိုမှီဝဲခြင်း,

(၄) ရပ်ခြင်းစသည်၌ သတိဖြစ်စေခြင်းငှါ ညွှတ်ကိုင်း ရှိုင်း ၄မ်းသောစိတ်ရှိခြင်း-ဟူ၍ ၄-ပါးတည်း။

ဆောင်ပုဒ်လင်္ကာ။ ။သတိသမ္ပဇဉ်၊ အမြဲယှဉ်၍၊ ကြဉ်လေမုဋ္ဌ၊ မှီရသတိမာ၊ ဓိမုတ္တာဟု…လေးဖြာသတိပွားကြောင်းတည်း။

ဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင်ဖြစ်ကြောင်းကား—

(၁) ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ်စသည်ကိုမေးမြန်းဘန်များခြင်း,

(၂) ကိုယ်တွင်းကိုယ်ပ၌ဖြစ်သော ဝတ္ထုသန့်ရှင်းစင်ကြယ်ခြင်း,

(၃) သဒ္ဓါလွန်လျှင် ကွန့်သည်၊ ပညာလွန်လျှင်ဆွံ့သည်၊ ဝီရိယလွန်လျှင်ပျံ့သည်၊ သမာဓိလွန်လျှင် တွန့်သည်၊ သတိမူကား လွန်သည်မရှိ၊ လိုသည်သာ ရှိသည်ဟူရကား- သဒ္ဓါနှင့် ပညာ, ဝီရိယနှင့် သမာဓိကိုမျှစေခြင်း,

(၄) ပညာမဲ့ကိုကြဉ်ခြင်း,

(၅) ပညာရှိကိုယှဉ်ခြင်း,

(၆) နက်နဲသော ခန္ဓာစသည်၌ဖြစ်သော နက်နဲသော ပညာအပြားကိုဆင်ခြင်ခြင်း,

(၇) ရပ်ခြင်း, စသည်၌ဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင် ဖြစ်စေခြင်း၌ ညွတ်ကိုင်းရှိုင်း၍မ်းသောစိတ်ရှိခြင်း-ဟူ၍ ၇- ပါးတည်း။

ဆောင်ပုဒ်လင်္ကာ။ ။ဘန်ဘန်မေးမှု၊ ဝတ္ထုစင်စေ၊ ဣန္ဒြေမျှ၊ ဗာလကိုကြဉ်၊ ဉာဏ်ရှိယှဉ်မှု၊ဆင်ခြင်နက်လှ၊ ဓိမုတ္တဟု…ဉာဏ်ပွားကြောင်းခုနစ်တည်း။

ဝီရိယသမ္ဗောဇ္ဈင်ဖြစ်ကြောင်းကား--

(၁) အပါယ်ဘေးကိုဆင်ခြင်ခြင်း,

(၂) ဝီရိယ၏အကျိုးကိုရှုမြင်ခြင်း,

(၃) ဘုရားစသော သူတော်ကောင်းတို့ သွားရာလမ်းခရီးသို့လိုက်သင့်၏-ဟုဆင်ခြင်ခြင်း,

(၄) တရားကိုအားထုတ်ခြင်းဖြင့် ဆွမ်းကိုပူဇော်ခြင်း,

(၅) သူတော်ကောင်းဥစ္စာဟူသော အမွေခံမြတ်သည်ကို ဆင်ခြင်ခြင်း,

(၆) ဘုရား၏မြတ်သည်၏အဖြစ်ကိုဆင်ခြင်ခြင်း,

(၇) ဘုရားသားတော်အဖြစ်တည်းဟူသော အမျိုးမြတ်သည်ကို ဆင်ခြင်ခြင်း,

(၈) သီတင်းသုံးဘော်မြတ်သည်ကိုဆင်ခြင်ခြင်း,

(၉) ပျင်းရိသောသူကိုကြဉ်ခြင်း,

(၁၀) အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယရှိသူကိုယှဉ်ခြင်း,
(၁၁) ရပ်ခြင်းစသည်၌ ဝီရိယကိုဖြစ်စေခြင်းငှါ ညွတ်ကိုင်းရှိုင်းဖွမ်းသောစိတ်ရှိခြင်း-ဟူ၍ ၁၁-ပါးတည်း။

ဆောင်ပုဒ်လင်္ကာ။ ။ပါယ်ဘေးဆင်ခြင်၊ မြင်သည့်အကျိုး၊ လမ်းရိုးလိုက်ရာ၊ ပိဏ္ဍာပစာယ၊ ဒါယဇ္ဇဟု၊ သတ္ထုမြတ်ဘိ၊ ဇာတိမဟတ္တ၊ သဗြဟ္မစာရီ၊ မဒိလူပျင်း၊ မှီတင်းအာရဒ္ဓ၊ မိမုတ္တဟု…လုံ့လပွားကြောင်း ဆဲ့တစ်တည်း။

ပီတိသမ္ဗောဇ္ဈင် ဖြစ်ကြောင်းကား—
(၁) ဗုဒ္ဓါနုဿတိ,
(၂) ဓမ္မာနုဿတိ,
(၃) သံဃာနုဿတိ,
(၄) သီလာနုဿတိ,
(၅) စာဂါနုဿတိ,
(၆) ဒေဝတာနုဿတိ,
(၇) ဥပသမာနုဿတိ-ဟူ၍ အနုဿတိ ခုနစ်ပါး-ဘုရားစသည်၌ ကြည်ညိုခြင်း,
(၈) သဒ္ဓါအစေးကင်း၍ခြောက်သွေ့သောသူကိုကြဉ်ခြင်း,
(၉) သဒ္ဓါတရားများသောသူကိုမှီဝဲခြင်း,
(၁၀) ကြည်ညိုဘွယ်သောသုတ္တန်ကိုဆင်ခြင်ခြင်း,
(၁၁) ရပ်ခြင်းစသည်၌ ပီတိဖြစ်စေခြင်းငှါ ညွတ်ကိုင်းရှိုင်းဖွမ်းသောစိတ်ရှိခြင်း-ဟူ၍ ၁၁-ပါးတည်း။

ဆောင်ပုဒ်လင်္ကာ။ ။သတ္တာနုဿတိ၊ ကြဉ်ဘိလူခ၊ သိနိဒ္ဓရှာ၊ ပသာဒသုတ်၊ အဓိမုတ်ဟု…မယုတ်ပီတိဆဲ့တစ်တည်း။

ပဿဒ္ဓိသမ္ဗောဇ္ဈင် ဖြစ်ကြောင်းကား—
(၁) မွန်မြတ်သောဘောဇဉ်ကို မှီဝဲခြင်း,
(၂) လျော်ကပ်သော ဥတုကိုမှီဝဲခြင်း,
(၃) ချမ်းသာသောဣရိယာပုထ်ကိုမှီဝဲခြင်း,

(၄) မိမိ၏၎င်း, သူတပါး၏၎င်း ကံသာလျှင် ဥစ္စာရှိသည်ကို ဆင်ခြင်ခြင်း,

(၅) သူတပါးအား ညှဉ်းဆဲသဖြင့် ပူပန်သော ကိုယ်ရှိသသူကို ကြဉ်ခြင်း,

(၆) ငြိမ်းချမ်းသော ကိုယ်စိတ်ရှိသသူကို မှီဝဲခြင်း,

(၇) ရပ်ခြင်းစသည်၌ ပဿဒ္ဓိဖြစ်စေခြင်းငှါ ညွတ်ကိုင်းရှိုင်းဖွမ်းသောစိတ်ရှိခြင်း-အားဖြင့် ၇-ပါးတည်း။

ဆောင်ပုဒ်လင်္ကာ။ ။ဘောဇဉ် မှန်မြတ်၊ လျှောက်ပတ်ဥတု၊ သုခဣရိယာ၊ မဇ္ဈုပယောဂ၊ သာရဒ္ဓကြဉ်၊ ယှဉ်အသာရဒ်၊ မိမှတ်မှတ်သည်…ပဿဒ်ပွားကြောင်းခုနစ်တည်း။

သမာဓိသမ္ဗောဇ္ဈင် ဖြစ်ကြောင်းကား-

(၁) အတွင်း အပဝတ္ထု စင်ကြယ်ခြင်း,

(၂) သဒ္ဓါ နှင့် ပညာ, ဝီရိယ နှင့် သမာဓိကို မျှစေခြင်း,

(၃) သမာဓိ၏ အာရုံဖြစ်သော ကသိုဏ်းနိမိတ်ကို ယူခြင်း၌ လိမ္မာခြင်း,

(၄) ဝီရိယလျော့ခြင်းစသည်ဖြင့် တွန့်သောစိတ်ရှိသောအခါ ဓမ္မဝိစယ, ဝီရိယ, ပီတိဖြင့် စိတ်ကိုချီးပင့်ခြင်း,

(၅) ဝီရိယ လွန်ခြင်းစသည်ဖြင့် ပျံ့လွင့်သောစိတ် ရှိသောအခါ ပဿဒ္ဓိ, သမာဓိ, ဥပေက္ခာဖြင့် စိတ်ကိုနှိပ်ခြင်း,

(၆) ပညာပယောဂနုံ့ခြင်းကြောင့်၎င်း,ငြိမ်သက်သော ချမ်းသာကို မရခြင်းကြောင့်၎င်း စိတ်မသက်သာသောအခါ သံဝေဂဝတ္ထုကိုဆင်ခြင်၍၎င်း,ရတနာသုံးပါးဂုဏ်ကို အောက်မေ့၍၎င်း စိတ်ကိုရွှင်စေခြင်း,

(၇) တွန့်ခြင်း,ပျံ့လွင့်ခြင်း ကင်း၍ အာရုံ၌ အမျှဖြစ်သောအခါ မြှောက်ခြင်း, နှိပ်ခြင်း, ရွှင်စေခြင်းတို့၌ ကြောင့်ကြမပြုမူ၍ လျစ်လျူရှုခြင်း,

(၈) ပျံ့လွင့်သသူကို ကြဉ်ခြင်း,

(၉) တည်ကြည်သသူကို ယှဉ်ခြင်း,

(၁၀) ဈာန်ဝိမောက္ခကို ဆင်ခြင်ခြင်း,
(၁၁) ရပ်ခြင်းစသည်၌ သမာဓိကို ဖြစ်စေခြင်းငှါ ညွတ်ကိုင်းရှိုင်း ဝှမ်းသော စိတ်ရှိခြင်း-ဟူ၍ ၁၁-ပါးတည်း။

ဆောင်ပုဒ်လင်္ကာ။ ။ဝတ္ထုစင်စေ၊ ဣန္ဒြေမျှစွာ၊ လိမ်မာနိမိတ္တ၊ ပဂ္ဂဟ-နိဂ္ဂဟံ၊ သမ္ပဟံသ၊ ဥပေက္ခနှင့်၊ ပို့လွှင့်သူကြဉ်၊ တည်ကြည်ယှဉ်မှ၊ ဈာနဝိမောက်၊ မိမုတ် လျောက်သည်… ပွင့်မြောက် မိတိ ဆဲ့တစ်တည်း။

ဥပေက္ခာ သမ္ဗောဇ္ဈင်ဖြစ်ကြောင်းကား-
(၁) မိမိ၏ဥစ္စာ,သူတပါး၏ဥစ္စာ ကံသာလျှင်ဥစ္စာရှိ၏ဟု ဆင်ခြင်၍ငှင်း၊ ပရမတ္ထအားဖြင့် သတ္တဝါ မည်သည်မရှိ၊ သင်သည် အဘယ်သူကို ချစ်ခင်သနည်းဟု နိဿတ္တအဖြစ်ကိုဆင်ခြင်၍ငှင်း သတ္တဝါကိုလျစ်လျူရှုခြင်း,

(၂) သင်္ကန်း စသောသင်္ခါရသည် အစဉ်သဖြင့် အဆင်းဘောက်ပြန်၍ ဆိုးရွားဟောင်းမြင်း စုတ်ပြတ်ခြင်းသို့ ရောက်လတ္တံ့၊ ဤသင်္ကန်းစသည်ကို အစိုးရဘိမူကား ဤကဲ့သို့ မဖြစ်ရာဟု အသာမိကအဖြစ်ကို ဆင်ခြင်၍ငှင်း, ဤသင်္ကန်းစသည် လည်း အရှည်မခံ အခိုက်အတန့်သာဟု တာဝကာလိက အဖြစ်ကို ဆင်ခြင်၍ငှင်း သင်္ခါရကို လျစ်လျူရှုခြင်း,

(၃) သားသမီးစသော သတ္တဝါ,ဥစ္စာခမ်းနားစသော သင်္ခါရကို ချစ်ခင်မြတ်နိုးတတ်သသူကို ကြဉ်ခြင်း,

(၄) သတ္တဝါသင်္ခါရကို လျစ်လျူရှုတတ်သသူကို ယှဉ်ခြင်း,

(၅) ရပ်ခြင်းစသည်၌ ဥပေက္ခာဖြစ်စေခြင်းငှါ ညွတ်ကိုင်းရှိုင်းဝှမ်းသော စိတ်ရှိခြင်း-ဟူ၍ ၅-ပါးတည်း။

ဆောင်ပုဒ်လင်္ကာ။ ။ကမ္မဿက၊ နိဿတ္တဖြင့်၊ သတ္တမဇ္ဈာ၊ အသာမိက၊ အနဒ္ဓဖြင့်၊ သင်္ခါရမဇ္ဈာ၊ သင်္ခါရ-သတ်၊ ချစ်တတ်သူကြဉ်၊ လျစ်လျူယှဉ်မှ၊ မိမုတ္တဟု…မဇ္ဈုပ္ပွားကြောင်း ငါးပါးတည်း။

ဖြစ်ကြောင်းအင်္ဂါ၏သင်္ချာပြ ဆောင်ပုဒ်လင်္ကာ

သတိ-ဓမ္မ၊ဝိစယနှင့်၊ဝီရိယ-ပီတိ၊ပဿဒ္ဓိဟု၊ သမာဓုပေက္ခာ၊ ခုနစ်ဖြာတွင်၊ ကြောင်းခြာမှန်ဘိ၊ သတိစတု၊ ပဋ္ဌုပေက္ခါ၊ဝိစယ-ပဿဒ်၊ ပွားမှတ်-သတ္တ၊ ဝီရိယ-ပီတိ၊ သမာဓိကား…ပွားဘိ ဆဲ့တစ်စီပင်တည်း။

သစ္စာ ၄-ပါးခွဲပြချက်

(၁) ဗောဇ္ဈင်ကို သိမ်းဆည်းတတ်သော သတိသည် ဒုက္ခသစ္စာ,
(၂) ထိုဒုက္ခကို ဖြစ်စေတတ်သော တဏှာသည် သမုဒယသစ္စာ,
(၃) ထိုသစ္စာနှစ်ပါး၏ မဖြစ်ရာနိဗ္ဗာန်သည် နိရောဓသစ္စာ,
(၄) ထိုနိဗ္ဗာန်ကိုအာရုံပြုသောမဂ္ဂင်ရှစ်ပါးသည်မဂ္ဂသစ္စာမည်၏။

ဗောဇ္ဈင်္ဂပဗ္ဗံ၊ဗောဇ္ဈင်အားဖြင့် နှလုံးသွင်းရာသော
အပိုင်းသည်။ နိဋ္ဌိတံ၊ ပြီးပြီ။

ဓမ္မာနုပဿနာ သစ္စာပိုင်း

၁၅။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ပုန စ၊ တဘန်လည်း။ အပရံ၊တပါး တို့။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ စတူသု၊ လေးပါးကုန်သော။ အရိယသစ္စေသု၊ အရိယသစ္စာဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မေသု၊ တရားတို့၌။ ဓမ္မာနုပဿီ၊ သစ္စာတရားကိုအဘန်တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ကထဉ္စ၊ အသို့လျှင်။ ဘိက္ခု၊ရဟန်းသည်။ စတူသု၊ လေးပါးကုန်သော။ အရိယသစ္စေသု၊ အရိယသစ္စာဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မေသု၊ တရားတို့၌။ ဓမ္မာနုပဿီ၊ သစ္စာတရားကို အဘန်တလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊ နေသနည်း။

ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဣဓ၊ ဤသာသနာတော်၌။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်--

(က) ဣဒံ၊ ဤတဏှာကြဉ်သော တေဘူမက တရားသည်။ ဒုက္ခံ၊ ဒုက္ခသစ္စာတည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ယထာဘူတံ၊ မဘောက်မပြန် ဟုတ်မှန်တိုင်း။ပဇာနာတိ၊သိ၏။

(ခ) အယံ၊ ဤတဏှာသည်။ဒုက္ခသမုဒယော၊ ဒုက္ခ၏အကြောင်းတည်း။ဣတိ၊ ဤသို့။ ယထာဘူတံ၊ မဘောက်မပြန် ဟုတ်မှန်တိုင်း။ပဇာနာတိ၊သိ၏။

(ဂ) အယံ၊ဤနိဗ္ဗာန်သည်။ဒုက္ခနိရောဓော၊ ဒုက္ခ၏ချုပ်ရာတည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ယထာဘူတံ၊ မဖောက်မပြန် ဟုတ်မှန်တိုင်း။ ပဇာနာတိ၊သိ၏။

(ဃ) အယံ၊ ဤမဂ္ဂင်ရှစ်ပါးသည်။ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနီပဋိပဒါ၊ ဒုက္ခ၏ချုပ်ရာနိဗ္ဗာန်သို့ရောက်စေတတ်သောအကျင့်တည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ယထာဘူတံ၊ မဖောက်မပြန် ဟုတ်မှန်တိုင်း။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

ပဌမဘာဏဝါရော၊ ပဌမဘာဏဝါရသည်။
နိဋ္ဌိတော၊ပြီးပြီ။

ဒုက္ခသစ္စနိဒ္ဒေသ

၁၆။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဒုက္ခံ၊ ဒုက္ခဖြစ်သော။ အရိယသစ္စံ၊ အရိယသစ္စာသည်။ ကတမံ၊အဘယ်နည်း။

(က) ဇာတိပိ၊ ပဋိသန္ဓေနေခြင်းသည်လည်း။ ဒုက္ခာ၊ဆင်းရဲ၏။

(ခ) ဇရာပိ၊ ဆိုးရွားဟောင်းမြင်း, အိုမင်းမှည့်ပျော်, ရင့်ရော်ခြင်းသည်လည်း။ ဒုက္ခာ၊ဆင်းရဲ၏။

(ဂ) မရဏံပိ၊ စုတိပြတ်ကြွေ, သေလွန်ခြင်းသည်လည်း။ ဒုက္ခံ၊ ဆင်းရဲ၏။

(ဃ) သောက ပရိဒေဝ ဒုက္ခ ဒေါမနဿု ပါယာသာပိ၊ စိုးရိမ်ခြင်း, ငိုကြွေးမြည်တမ်းခြင်း, ကိုယ်၏ဆင်းရဲခြင်း, နှလုံးမသာယာခြင်း, စိတ်၏ လွန်စွာပင်ပန်းခြင်းတို့သည်လည်း။ ဒုက္ခာ၊ဆင်းရဲကုန်၏။

(င) အပ္ပိယေဟိ၊ မချစ်အပ်ကုန်သော အာရုံ,သင်္ခါရ, သတ္တဝါတို့နှင့်။ သမ္ပယောဂေါ၊ တကွတွေ့ကြုံပေါင်းဆုံခြင်းသည်။ ဒုက္ခော၊ဆင်းရဲ၏။

(စ) ပိယေဟိ၊ ချစ်အပ်ကုန်သော အာရုံ,သင်္ခါရ,သတ္တဝါတို့နှင့်။ ဝိပ္ပယောဂေါ၊ကွေကွင်း ကင်းကွာခြင်းသည်။ ဒုက္ခော၊ဆင်းရဲ၏။

(ဆ) ယမ္ပိ-ယေနပိဓမ္မေန၊ အကြင်မဂ်ကို ပွားစေခြင်းမှ တပါးသော တောင့်တခြင်း ဟူသော အကြောင်းဖြင့်လည်း။ အလဗ္ဘနေယျဝတ္ထုံ၊ ပဋိသန္ဓေနေခြင်းသဘော၏ မရှိခြင်းစသော မရအပ်သော ဝတ္ထုကို။ ဣစ္ဆံ-ဣစ္ဆန္တော၊ တောင့်တသောသူသည်။ နလဘတိ၊ မရ။ တမ္ပိ-ဣစ္ဆနံ၊ ထိုမဂ်ကို ပွားစေခြင်းမှ တပါးသော အကြောင်းဖြင့် မရအပ်သော ဝတ္ထုကို တောင့်တခြင်းသည်လည်း။ ဒုက္ခံ၊ဆင်းရဲ၏။

(ဇ) သံခိတ္တေန၊ အကျဉ်းအားဖြင့်။ ပဉ္စ၊ ငါးပါးကုန်သော။ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ၊ ဥပါဒါန်၏ အာရုံဖြစ်ကုန်သော ခန္ဓာတို့သည်။ဒုက္ခာ၊ဆင်းရဲကုန်၏။

(၁) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ကတမာစ၊ အဘယ်တရားသည်ကား။ ဇာတိ၊ဇာတိမည်သနည်း။ ဘိက္ခဝေ၊ရဟန်းတို့။ တေသံတေသံ သတ္တာနံ၊ ထိုထိုသတ္တဝါတို့၏။တမှိတမှိသတ္တနိကာယေ၊ထိုထိုသတ္တဝါတို့၏နေရာ၌။ ''ထိုထိုသတ္တဝါအပေါင်း၌''။ ယာဇာတိ၊ အကြင်ခန္ဓာတို့၏ ရှေးဦးစွာဖြစ်ခြင်းသည်။ ယာသဉ္ဇာတိ၊ အကြင် ပြည့်စုံစွာ ဖြစ်ခြင်းသည်။ ယာဩက္ကန္တိ၊ အကြင်အဏ္ဍဇတို့၏ ဥခွံတွင်း၌, ဇလာဗုဇတို့၏ ဝမ်းတွင်းသို့ သက်ဝင်သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်းသည်။ ယာအဘိနိဗ္ဗတ္တိ၊ အကြင်သံသေဒဇ, ဥပပါတ်တို့၏ ဘဝသစ်၌ ကိုယ်ထင်ဖြစ်ခြင်းသည်။ ခန္ဓာနံ၊ တပါး, လေးပါး, ငါးပါးကုန်သော ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာက ရုပ္ပါရုပ်တို့၏။ ယော ပါတုဘာဝေါ၊ အကြင်ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းသည်။ အာယတနာနံ၊ စက္ခုစသော အာယတနတို့ကို။ ယောပဋိလာဘော၊ အကြင်ရခြင်းသည်။ အတ္ထိ၊ရှိ၏။ဘိက္ခဝေ၊ရဟန်းတို့။ အယံ၊ ဤတရားကို။ ဇာတိ၊ ပဋိသန္ဓေနေခြင်းဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်၏။

(၂) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ကတမာစ၊ အဘယ်တရားသည်ကား။ ဇရာ၊ ဇရာမည်သနည်း။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ တေသံတေသံသတ္တာနံ၊ ထိုထိုသတ္တဝါတို့၏။ တမှိတမှိသတ္တနိကာယေ၊ထိုထိုသတ္တဝါအပေါင်း၌။ ယာဇရာ၊ အကြင်အိုခြင်းသည်။ ယာဇီရဏတာ၊ အကြင် အိုသော

အခြင်းအရာသည်။ ယံခလ္လိတ္တံ၊ အကြင်သွားကျိုးသည်၏ အဖြစ်သည်။ ယံပါလိတ္တံ၊အကြင်ဆံဖြူသည်၏ အဖြစ်သည်။ယာ ဝလိတ္တစတာ၊ အကြင် အရေတွန့်သည်၏ အဖြစ်သည်။ အာယုနော၊ ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ, နာမ်ဇီဝိ တိန္ဒြေ၏။ ယာသံဟာနိ၊အကြင်ယုတ်ခြင်းသည်။ ဣန္ဒြိယာနံ၊စက္ခုစသော ဣန္ဒြေတို့၏။ ယောပရိပါကော၊ အကြင်ရင့်ခြင်းသည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ အယံ၊ ဤတရားကို။ ဇရာ၊ အိုခြင်းဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်၏။

(၃) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ကတမဉ္စ၊ အဘယ်တရားသည်ကား။ မံရဏံ၊ မရဏမည်သနည်း။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ တေသံတေသံ သတ္တာနံ၊ထိုထိုသတ္တဝါတို့၏။တမှာတမှာသတ္တနိကာယာ၊ ထိုထိုသတ္တဝါ တို့၏နေရာမှ။ ယာစုတိ၊ အကြင်ရွေ့လျောခြင်းသည်။ ယာစဝနတာ၊ အကြင်ရွေ့လျောသော အခြင်းအရာသည်။ ယောဘေဒေါ၊ အကြင် ခန္ဓာပျက်ခြင်းသည်။ ယံအန္တရဓာနံ၊ အကြင် ခန္ဓာကွယ်ခြင်းသည်။ ယောမစ္စု၊ အကြင်သေခြင်းသည်။ ယံမရဏံ၊ အကြင်အသက်ကိုစွန့် ခြင်းသည်။ယာ ကာလံကိရိယာ၊ အကြင်သေခြင်းကိုပြုခြင်းသည်။ခန္ဓာနံ၊ ခန္ဓာတို့၏။ ယောဘေဒေါ၊ အကြင်ပျက်ခြင်းသည်။ ကဠေဝရဿ၊ အကောင်ကို။ ယောနိက္ခေပေါ၊အကြင်ပစ်ချခြင်းသည်။ဇီဝိတိန္ဒြိယဿ၊ ဇီဝိတိန္ဒြေ၏။ ယောဥပစ္ဆေဒေါ၊ အကြင် ချုပ်ပြတ်ခြင်းသည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဣဒံ၊ ဤတရားကို။ မရဏံ၊ သေခြင်းဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်၏။

(၄) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ကတမော စ၊ အဘယ်တရားသည်ကား။ သောကော၊ သောကမည်သနည်း။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ အညတရည တရေန၊ အမှတ်မဲ့တပါးပါးသော။ ဗျသနေန၊ ဆွေမျိုးပျက်စီးခြင်း စသည်ဖြင့်။ သမန္နာဂတဿ-အဘိဘူတဿ၊ နှိပ်စက်အပ်သော။ အည တရညတရေန၊ အမှတ်မဲ့တပါးပါးသော။ ဒုက္ခဓမ္မေန၊ ဆင်းရဲခြင်း၏ အကြောင်းသည်။ "ဆင်းရဲခြင်းသဘောဖြင့်"။ဖုဋ္ဌဿ၊ တွေ့အပ်သော။ သတ္တဿ၊ သတ္တဝါ၏။ ယောသောကော၊ အကြင်စိုးရိမ်ခြင်းသည်။ ယာသောစနာ၊ အကြင်စိုးရိမ်သော အခြင်းအရာသည်။ ယံသော စိတတ္တံ၊ အကြင်စိုးရိမ်သည်၏အဖြစ်သည်။ ယောအန္တောသောကော၊

အကြင်အတွင်း၌ စိုးရိမ်ခြင်းသည်။ ယော အန္တောပရိသောကော၊ အကြင်အတွင်း၌ ပြင်းစွာစိုးရိမ်ခြင်းသည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ အယံ၊ ဤတရားကို။ သောကော၊ သောကဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်၏။

(၅) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ကတမော စ၊ အဘယ်တရားသည်ကား။ ပရိဒေဝေါ၊ ပရိဒေဝမည်သနည်း။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ အညတရည တရေန၊ အမှတ်မဲ့တပါးပါးသော။ ဗျသနေန၊ ဆွေမျိုးပျက်စီးခြင်း စသည်ဖြင့်။ သမန္နာဂတဿ-အဘိဘူတဿ၊ နှိပ်စက်အပ်သော။ အည တရညတရေန၊ အမှတ်မဲ့ တပါးပါးသော။ ဒုက္ခဓမ္မေန၊ ဆင်းရဲခြင်း၏ အကြောင်းသည်။ ဖုဋ္ဌဿ၊ တွေ့အပ်သော။ သတ္တဿ၊ သတ္တဝါ၏။ ယော ဓါအာဒေဝေါ၊ အကြင် သားသမီးစသည်ကို ရည်ညွှန်း၍ ငိုမြည်တမ်း ခြင်းသည်။ ယောပရိဒေဝေါ၊ အကြင် ဂုဏ်ကျေးဇူးကိုဆို၍ ငိုမြည် တမ်းခြင်းသည်။ ယာအာဒေဝနာ၊ အကြင်ရည်ညွှန်း၍ ငိုမြည်တမ်း သောအခြင်းအရာသည်။ ယာပရိဒေဝနာ၊ အကြင်ဂုဏ်ကျေးဇူးကိုဆို၍ ငိုမြည်တမ်းသော အခြင်းအရာသည်။ ယံအာဒေဝိတတ္တံ၊ အကြင်ရည် ညွှန်း၍ ငိုမြည်တမ်းသည်၏အဖြစ်သည်။ ယံပရိဒေဝိတတ္တံ၊ အကြင်ဂုဏ် ကျေးဇူးကိုဆို၍ ငိုမြည်တမ်းသည်၏အဖြစ်သည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ အယံ၊ ဤတရားကို။ ပရိဒေဝေါ၊ ပရိဒေဝဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်၏။

(၆) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဒုက္ခံ၊ ကိုယ်၏ဆင်းရဲခြင်းသည်။ ကတ မဉ္စ၊ အဘယ်နည်းဟူမူကား။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ကာယိကံ၊ ကာယ ပသာဒ၌မှီသော၊ ယံခေါဒုက္ခံ၊ အကြင်ဆင်းရဲခြင်းသည်။ ကာယိကံ၊ ကာယပသာဒ၌မှီသော။ ယံအသာတံ၊ အကြင် မသာယာခြင်းသည်။ ကာယသမ္ဖဿဇံ၊ ကာယပသာဒ၌မှီသော ဖဿကြောင့် ဖြစ်သော။ ဒုက္ခံ၊ ဆင်းရဲသော။ အသာတံ၊ မသာယာအပ်သော။ ယံဝေဒယိတံ၊ အကြင်ဝေဒနာသည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဣဒံ၊ ဤတရား ကို။ ဒုက္ခံ၊ ကိုယ်၏ဆင်းရဲခြင်းဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်၏။

(၇) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဒေါမနဿံ၊ နှလုံးမသာယာခြင်းသည်။ ကတမဉ္စ၊ အဘယ်နည်းဟူမူကား။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ စေတသိကံ၊

စိတ်၌မှီသော။ ယံခေါဒုက္ခံ၊ အကြင်ဆင်းရဲခြင်းသည်။ စေတသိကံ၊ စိတ်၌မှီသော။ ယံအသာတံ၊အကြင်မသာယာခြင်းသည်။ မနောသမ္ဖဿဇံ၊ စိတ်၌မှီသော ဖဿကြောင့်ဖြစ်သော။ ဒုက္ခံ၊ ဆင်းရဲသော။ အသာတံ၊ မသာယာအပ်သော။ ယံဝေဒယိတံ၊ အကြင်ဝေဒနာသည်။ အတ္ထိ၊ရှိ၏။ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဣဒံ၊ ဤတရားကို။ ဒေါမနဿံ၊ ဒေါမနဿဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ဆိုအပ်၏။

(၈) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဥပါယာသော၊ စိတ်၏ ပင်ပန်းခြင်းသည်။ ကတမော စ၊ အဘယ်နည်းဟူမူကား။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ အညတရညတရေန၊ အမှတ်မဲ့တပါးပါးသော။ ဗျသနေန၊ ဆွေမျိုး၏ပျက်စီးခြင်းစသည်ဖြင့်။ သမန္နာဂတဿ-အဘိဘူတဿ၊နှိပ်စက်အပ်သော။ အညတရညတရေန၊ အမှတ်မဲ့တပါးပါးသော။ ဒုက္ခဓမ္မေန၊ ဆင်းရဲခြင်းသဘောဖြင့်။ ဖုဋ္ဌဿ၊ တွေ့အပ်သော။ သတ္တဿ၊ သတ္တဝါ၏။ ယောခေါအာယာသော၊ အကြင်စိတ်၏ ပင်ပန်းခြင်းသည်။ ယော ဥပါယာသော၊ အကြင်စိတ်၏ လွန်စွာပင်ပန်းခြင်းသည်။ ယံအာယာသိတတ္တံ၊ အကြင်စိတ်၏ ပင်ပန်းသည်၏ အဖြစ်သည်။ ယံ ဥပါယာသိတတ္တံ၊ အကြင်စိတ်၏ လွန်စွာပင်ပန်းသည်၏ အဖြစ်သည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ အယံ၊ ဤတရားကို။ ဥပါယာသော၊ ဥပါယာသဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်၏။

(၉) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ အပ္ပိယေဟိ၊ မချစ်အပ်ကုန်သောအာရုံ, သင်္ခါရ,သတ္တဝါတို့နှင့်။ သမ္ပယောဂေါ၊ ပေါင်းဘော်ရခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော။ဒုက္ခော၊ ဆင်းရဲခြင်းသည်။ကတမော စ၊ အဘယ်နည်းဟူမူကား။ဣဓ၊ဤလောက၌။ယေရူပါ၊အကြင်မြင်အပ်သောရူပါရုံတို့သည်။ ယေသဒ္ဒါ၊ အကြင်ကြားနာအပ်သော သဒ္ဒါရုံတို့သည်။ ယေဂန္ဓာ၊အကြင်နမ်းအပ်သော ဂန္ဓာရုံတို့သည်။ယေရသာ၊အကြင်လျက်အပ်သော ရသာရုံတို့သည်။ ယေဖောဋ္ဌဗ္ဗာ၊ အကြင်တွေ့အပ်သော ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့သည်။ ယေဓမ္မာ၊ အကြင်သိအပ်သော ဓမ္မာရုံတို့သည်။သန္တိ၊ ရှိကုန်၏။ တေ၊ ထိုအာရုံခြောက်ပါးတို့သည်။ အဿ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏။ အနိဋ္ဌာ၊ အလိုမရှိအပ်သော အာရုံတို့သည်။ အကန္တာ၊ မနှစ်သက်အပ်သော

အာရုံတို့သည်။အမနာပါ၊ နှလုံးကိုမပွားစေတတ်သော အာရုံတို့သည်။ ဟောန္တိ၊ဖြစ်ကုန်၏။

ယေဝါပန၊ အကြင်သတ္တဝါတို့သည်မူလည်း။ သန္တိ၊ရှိကုန်၏။ တေ၊ ထိုသတ္တဝါသည်။ အဿ၊ ထိုသူ၏။ အနတ္ထကာမာ၊ အကျိုးမဲ့ကိုအလို ရှိကုန်သည်။ အဟိတကာမာ၊ အစီးအပွားမဲ့ကို အလိုရှိကုန်သည်။ အဖာသုကကာမာ၊ မချမ်းသာခြင်းကို အလိုရှိကုန်သည်။ အယော ဂက္ခေမကာမာ၊ ဘေးမကင်းခြင်းကို အလိုရှိကုန်သည်။ ဟောန္တိ၊ ဖြစ် ကုန်၏။ တေဟိ၊ ထိုမချစ်အပ်ကုန်သော အာရုံသတ္တဝါတို့နှင့်။ သဒ္ဓိံ၊ တက္ကူ။ ယာသင်္ဂတိ၊ အကြင်တပေါင်းတည်းဖြစ်ခြင်းသည်။ ယောသမာ ဂမော၊အကြင်အတူစည်းဝေးခြင်းသည်။ ယံသမောဓာနံ၊ အကြင်ပေါင်း ဘော်ခြင်းသည်။ယောမိဿီဘာဝေါ၊အကြင်ရောနှောခြင်းသည်။အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ အယံ၊ ဤတရားကို။ အပ္ပိယေဟိ၊ မချစ်အပ် သောအာရုံ, သင်္ခါရ,သတ္တဝါတို့နှင့်။ သမ္ပယောဂေါ၊ ပေါင်းဘော် ရခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော။ ဒုက္ခော၊ ဆင်းရဲဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်၏။

(၁၀) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ပိယေဟိ၊ချစ်အပ်ကုန်သော အာရုံ, သင်္ခါရ,သတ္တဝါတို့နှင့်။ဝိပ္ပယောဂေါ၊ကွေကွင်းကင်းကွာခြင်းကြောင့်ဖြစ် သော။ဒုက္ခော၊ဒုက္ခသည်။ကတမော စ၊ အဘယ်နည်းဟူမူကား။ဣဓ၊ ဤ လောက၌။ယေရူပါ၊အကြင်ရူပါရုံတို့သည်။ယေသဒ္ဒါ၊ အကြင်သဒ္ဒါရုံတို့ သည်။ ယေဂန္ဓာ၊အကြင်ဂန္ဓာရုံတို့သည်။ ယေရသာ၊ အကြင်ရသာရုံတို့ သည်။ယေဖောဋ္ဌဗ္ဗာ၊ အကြင်ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့သည်။ ယေဓမ္မာ၊ အကြင် ဓမ္မာရုံတို့သည်။ သန္တိ၊ ရှိကုန်၏။ တေ၊ ထိုအာရုံခြောက်ပါးတို့သည်။ အဿ၊ထိုသူ၏။ဣဋ္ဌာ၊အလိုရှိအပ်သော အာရုံတို့သည်။ကန္တာ၊နှစ်သက် အပ်သော အာရုံတို့သည်။ မနာပါ၊ နှလုံးကိုပွားစေတတ်သော အာ ရုံတို့သည်။ဟောန္တိ၊ဖြစ်ကုန်၏။

မာတာဝါ၊အမိမူလည်းဖြစ်သော။ ပိတာဝါ၊အဘမူလည်းဖြစ်သော။ ဘာတာဝါ၊ညီ,အစ်ကို,မောင်မူလည်းဖြစ်သော။ဘဂိနီဝါ၊ညီမ,အစ်မ, နှမမူလည်းဖြစ်သော။ မိတ္တာဝါ၊ အဆွေခင်ပွန်းမူလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ အမစ္စာဝါ၊တက္ကူဖြစ်ဘက်မူလည်းဖြစ်ကုန်သော။ ဉာတိ သာလောဟိတာ ဝါ၊ မိထွေး,မိကြီးစသော အမိမျိုး၊ ဘထွေး,ဘကြီးစသော အဘမျိုးမူ

လည်းဖြစ်ကုန်သော။ ယေဝါပနသတ္တာ၊ အကြင်သတ္တဝါ တို့သည်မူလည်း။ သန္တိ၊ ရှိကုန်၏။ တေ၊ ထိုမိဘစသောသတ္တဝါတို့သည်။ အဿ၊ ထိုသူ၏။ အတ္ထကာမာ၊ အကျိုးကိုအလိုရှိကုန်သည်။ ဟိတကာမာ၊ အစီးအပွားကို အလိုရှိကုန်သည်။ ဖာသုကကာမာ၊ ချမ်းသာကို အလိုရှိကုန်သည်။ ယောဂက္ခေမကာမာ၊ ဘေးကင်းခြင်းကို အလိုရှိကုန်သည်။ ဟောန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။

တေသံ၊ ထိုချစ်အပ်ကုန်သော အာရုံ,သင်္ခါရ,သတ္တဝါတို့နှင့်။ ယာ အသင်္ဂတိ၊အကြင်တပေါင်းတည်း မဖြစ်ခြင်းသည်။ယောအသမာဂမော၊ အကြင် အတူ မစည်းဝေးရခြင်းသည်။ ယံအသမောဓာနံ၊ အကြင်မပေါင်းဘော်ရခြင်းသည်။ ယောအမိဿီဘာဝေါ၊ အကြင်မရောနှောသည်၏ အဖြစ်သည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ အယံ၊ ဤတရားကို။ ပိယေဟိ၊ ချစ်အပ်ကုန်သော အာရုံ,သင်္ခါရ,သတ္တဝါတို့နှင့်။ ဝိပ္ပယောဂေါ၊ ကွေကွင်းကင်းကွာခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော။ ဒုက္ခော၊ ဒုက္ခဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်၏။

၁၁။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ယမ္ပိ-ယေနပိဓမ္မေန၊ အကြင်မဂ်ကိုပွားစေခြင်းမှ တပါးသောတောင့်တခြင်းဟူသော အကြောင်းဖြင့်လည်း။ အလဗ္ဘနေယျဝတ္ထုံ၊ မရအပ်သော ဝတ္ထုကို။ ဣစ္ဆံ-ဣစ္ဆန္တော၊ အလိုရှိသောသူသည်။ နလဘတိ၊ မရ။ တမ္ပိ-ဣစ္ဆန္တံ၊ ထိုမဂ်ကို ပွားစေခြင်းမှ တပါးသော တောင့်တခြင်းဟူသော အကြောင်းဖြင့် မရအပ်သောဝတ္ထုကို အလိုရှိသည်လည်းဖြစ်သော။ ဒုက္ခံ၊ ဒုက္ခသည်။ ကတမဉ္စ၊အဘယ်နည်းဟူမူကား—

ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဇာတိဓမ္မာနံ၊ ပဋိသန္ဓေနေခြင်း သဘောရှိကုန်သော။ သတ္တာနံ၊ သတ္တဝါတို့အား။ မယံ၊ ငါတို့သည်။ ဇာတိဓမ္မာ၊ ပဋိသန္ဓေနေခြင်းသဘောရှိကုန်သည်။နအဿာမ၊မဖြစ်ပါကုန်ငြားအံ့။ အဟောဝတ၊ ဩ-ကောင်းလေစွ။ နော၊ငါတို့သို့။ဇာတိ၊ပဋိသန္ဓေနေခြင်းသည်။ နစဝတအာဂစ္ဆေယျ၊ စင်စစ်မလာသည်မူလည်းဖြစ်ငြားအံ့။ အဟောဝတ၊ ဩ-ကောင်းလေစွ။ ဣတိ-ဧဝံဣစ္ဆာ၊ ဤသို့သောအလိုသည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ ဣစ္ဆာယ၊ လိုချင်တောင့်တခြင်းဖြင့်။ တေံ၊ ထိုပဋိသန္ဓေနေခြင်းသဘော၏ မရှိခြင်းစသော မရအပ်သော ဝတ္ထုကို။

နခေါပနပတ္တဗ္ဗံ၊ မရအပ်သည်သာတည်း။ ဣဒမ္ပိ၊ ဤမရအပ်သည်ကို တောင့်တခြင်းသည်လည်း။ ယမ္ပိစ္ဆံနလဘတိ တမ္ပိဒုက္ခံ၊ မရအပ်သည်ကို တောင့်တခြင်းဒုက္ခမည်၏။

ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဇရာဓမ္မာနံ၊ အိုခြင်းသဘောရှိကုန်သော။ သတ္တာနံ၊ သတ္တဝါတို့အား။ မယံ၊ ငါတို့သည်။ ဇရာဓမ္မာ၊အိုခြင်းသဘောရှိကုန်သည်။ နအဿာမ၊ မဖြစ်ပါကုန်ငြားအံ့။ အဟောဝတ၊ ဩ-ကောင်းလေစွ။နော၊ ငါတို့သို့။ ဇရာ၊ အိုခြင်းသည်။ နစဝတအာဂစ္ဆေယျ၊ စင်စစ်မလာသည်မူလည်း ဖြစ်ငြားအံ့။ အဟောဝတ၊ ဩ-ကောင်းလေစွ။ ဣတိ-ဧဝံဣစ္ဆာ၊ ဤသို့သောအလိုသည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ ဣစ္ဆာယ၊ လိုချင်တောင့်တခြင်းဖြင့်။ ဧတံ၊ ထိုအိုခြင်းသဘော၏ မရှိခြင်းစသော မရအပ်သော ဝတ္ထုကို။ နခေါပနပတ္တဗ္ဗံ၊ မရအပ်သည်သာတည်း။ဣဒမ္ပိ၊ဤတရားသည်လည်း။ယမ္ပိစ္ဆံနလဘတိ တမ္ပိဒုက္ခံ၊ မရအပ်သည်ကို တောင့်တခြင်းဒုက္ခမည်၏။

ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဗျာဓိဓမ္မာနံ၊ ဖျားနာခြင်း သဘောရှိကုန်သော။ သတ္တာနံ၊ သတ္တဝါတို့အား။ မယံ၊ ငါတို့သည်။ ဗျာဓိဓမ္မာ၊ ဖျားနာခြင်း သဘောရှိကုန်သည်။ နအဿာမ၊ မဖြစ်ပါကုန်ငြားအံ့။ အဟောဝတ၊ ဩ-ကောင်းလေစွ။ နော၊ငါတို့သို့။ ဗျာဓိ၊ ဖျားနာခြင်းသည်။ နစဝတအာဂစ္ဆေယျ၊ စင်စစ် မလာသည်မူလည်း ဖြစ်ငြားအံ့။ အဟောဝတ၊ ဩ-ကောင်းလေစွ။ ဣတိ-ဧဝံဣစ္ဆာ၊ ဤသို့သောအလိုသည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ ဣစ္ဆာယ၊ လိုချင်တောင့်တခြင်းဖြင့်။ ဧတံ၊ ထိုဖျားနာခြင်းသဘော၏ မရှိခြင်းစသော မရအပ်သော ဝတ္ထုကို။ နခေါပနပတ္တဗ္ဗံ၊ မရအပ်သည်သာတည်း။ ဣဒမ္ပိ၊ ဤတရားသည်လည်း။ ယမ္ပိစ္ဆံနလဘတိ တမ္ပိဒုက္ခံ၊ မရအပ်သည်ကို တောင့်တခြင်းဒုက္ခမည်၏။

ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ မရဏဓမ္မာနံ၊ သေခြင်းသဘောရှိကုန်သော။ သတ္တာနံ၊ သတ္တဝါတို့အား။ မယံ၊ ငါတို့သည်။ မရဏဓမ္မာ၊ သေခြင်းသဘောရှိကုန်သည်။ နအဿာမ၊ မဖြစ်ပါကုန် ငြားအံ့။ အဟောဝတ၊ ဩ-ကောင်းလေစွ။ နော၊ ငါတို့သို့။ မရဏံ၊ သေခြင်းသည်။ နစဝတ

အာဂစ္ဆေယျ၊ စင်စစ်မလာသည်မူလည်း ဖြစ်ငြားအံ့။ အဟောဝတ၊ ဩ-ကောင်းလေစွ။ ဣတိ-ဧဝံဣစ္ဆာ၊ ဤသို့သောအလိုသည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ ဣစ္ဆာယ၊ လိုချင်တောင့်တခြင်းဖြင့်။ ဧတံ၊ ထိုသေခြင်းသဘော ၏ မရှိခြင်းစသော မရအပ်သော ဝတ္ထုကို။ နခေါပနပတ္တဗ္ဗံ၊ မရအပ်သည်သာတည်း။ ဣဒမ္ပိ၊ ဤတရားသည်လည်း။ ယမ္ပိစ္ဆံ န လဘတိ တမ္ပိဒုက္ခံ၊ မရအပ်သည်ကိုတောင့်တခြင်း ဒုက္ခမည်၏။

ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။သောကပရိဒေဝ ဒုက္ခဒေါမနဿုပါယာသဓမ္မာနံ၊စိုးရိမ်ခြင်း,ငိုကြွေးမြည်တမ်းခြင်း, ကိုယ်၏ဆင်းရဲခြင်း, နှလုံးမသာယာခြင်း, စိတ်၏လွန်စွာပင်ပန်းခြင် သဘောရှိကုန်သော။ သတ္တာနံ၊ သတ္တဝါတို့အား။ မယံ၊ ငါတို့သည်။ သောကပရိဒေဝ ဒုက္ခဒေါမနဿုပါယာသဓမ္မာ၊ စိုးရိမ်ခြင်း,ငိုကြွေးမြည်တမ်းခြင်း, ကိုယ်၏ဆင်းရဲခြင်း, နှလုံးမသာယာခြင်း, စိတ်၏ လွန်စွာပင်ပန်းခြင်းသဘော ရှိကုန်သည်။ နအဿာမ၊ မဖြစ်ပါကုန်ငြားအံ့။ အဟောဝတ၊ ဩ-ကောင်းလေစွ။ နော၊ ငါတို့သို့။ သောက ပရိဒေဝ ဒုက္ခ ဒေါမနဿုပါယာသဓမ္မာ၊ စိုးရိမ်ခြင်း, ငိုကြွေးမြည်တမ်းခြင်း, ကိုယ်၏ဆင်းရဲခြင်း, နှလုံးမသာယာခြင်း,စိတ်၏လွန်စွာပင်ပန်းခြင်း သဘောတို့သည်။နစဝတအာဂစ္ဆေယျုံ၊ စင်စစ်မလာသည်မူလည်း ဖြစ်ကုန်ငြားအံ့။ အဟောဝတ၊ ဩ-ကောင်းလေစွ။ ဣတိ-ဧဝံဣစ္ဆာ၊ ဤသို့သောအလိုသည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ ဣစ္ဆာယ၊ လိုချင်တောင့်တခြင်းဖြင့်။ ဧတံ၊ ထိုသောကစသည်၏ မရှိခြင်းစသော မရအပ်သောဝတ္ထုကို။ နခေါပနပတ္တဗ္ဗံ၊ မရအပ်သည်သာတည်း။ ဣဒမ္ပိ၊ ဤတရားသည်လည်း။ ယမ္ပိစ္ဆံ နလဘတိ တမ္ပိ ဒုက္ခံ၊ မရအပ်သည်ကို တောင့်တခြင်းဒုက္ခမည်၏။

(၁၂) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့၊ သံခိတ္တေန၊ အကျဉ်းအားဖြင့်။ ပဉ္စ၊ ငါးပါးကုန်သော။ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ၊ ဥပါဒါန်၏ အာရုံဖြစ်သော ခန္ဓာဟုဆိုအပ်ကုန်သော။ ဒုက္ခာ၊ ဒုက္ခတို့သည်။ ကတမေစ၊ အဘယ်သည်တို့နည်း။ ဣဒံ-ဣမေပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓာ၊ ဤငါးပါးကုန်သော ဥပါဒါန်၏ အာရုံဖြစ်ကုန်သော ခန္ဓာတို့သည်။သေယျထာ-ကတမေ၊ အဘယ်သည်တို့နည်း။

ရူပုပါဒါနက္ခန္ဓော၊ ရုပ်ဟူသော ဥပါဒါန်၏ အာရုံဖြစ်သောခန္ဓာ ၎င်း။ ဝေဒနုပါဒါနက္ခန္ဓော၊ ဝေဒနာဟူသော ဥပါဒါန်၏ အာရုံဖြစ်သောခန္ဓာ၎င်း။သညုပါဒါနက္ခန္ဓော၊ သညာဟူသော ဥပါဒါန်၏အာရုံဖြစ်သောခန္ဓာ၎င်း။ သင်္ခါရုပါဒါနက္ခန္ဓော၊ သင်္ခါရဟူသော ဥပါဒါန်၏အာရုံဖြစ်သော ခန္ဓာ၎င်း။ ဝိညာဏုပါဒါနက္ခန္ဓော၊ဝိညာဏ်ဟူသော ဥပါဒါန်၏အာရုံဖြစ်သော ခန္ဓာ၎င်း။ ဣတိ-ဣမေ၊ ဤသည်တို့တည်း။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဣမေ၊ ဤငါးပါးကုန်သော ဥပါဒါန်၏အာရုံဖြစ်ကုန်သောခန္ဓာတို့ကို။ သံခိတ္တေန၊ အကျဉ်းအားဖြင့်။ ပဉ္စ၊ ငါးပါးကုန်သော။ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ၊ ဥပါဒါန်၏ အာရုံဖြစ်ကုန်သော။ ဒုက္ခာ၊ ဒုက္ခတို့ဟူ၍။ ဝုစ္စန္တိ၊ ဆိုအပ်ကုန်၏။

ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဣဒံ၊ ဤဆိုအပ်ပြီးသော တရားအပေါင်းကို။ ဒုက္ခံ၊ ဒုက္ခဖြစ်သော။ အရိယသစ္စံ၊ အရိယသစ္စာဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်၏။

ဒုက္ခသစ္စာ၌ အထူးမှတ်ဘွယ်

ဤဒုက္ခသစ္စာအရာဝယ် ဤသုတ်၌၎င်း,ဤသတိပဋ္ဌာနဝိဘင်း၌၎င်း- ဗျာဓိပိဒုက္ခော-ဟု ဟောတော်မမူ၊ ဓမ္မစကြာ၌ ဥဒ္ဒေသမျှကိုသာ ဟောတော်မူ၍ နိဒ္ဒေသကိုမဟောရကား-ဂိရိမာနန္ဒသုတ်,မဟာနိဒ္ဒေသ မှဆောင်၍ ဤအရာဝယ် ဗျာဓိဒုက္ခကိုမှတ်ရာ၏။

ဗဟုဒုက္ခော အယံ ကာယော ဗဟု အာဒီနဝေါ။ ဣတိ ဣမသ္မိံ ကာယေ ဝိဝိဓာ အာဗာဓာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ သေယျထိဒံ၊ စက္ခုရောဂေါ သောတရောဂေါ ဃာနရောဂေါ ဇိဝှါရောဂေါ ကာယရောဂေါ သီသရောဂေါ ကဏ္ဏရောဂေါ မုခရောဂေါ ဒန္တရောဂေါ ဩဋ္ဌရောဂေါ ကာသော သာသော ပိနာသော ဍာဟော ဇရော ကုစ္ဆိရောဂေါ မုစ္ဆာ ပက္ခန္ဒိကာ သူလာ ဝိသူစိကာ ကုဋ္ဌံ ဂဏ္ဍော ကိလာသော သောသော အပမာရော ဒဒ္ဒု ကဏ္ဍု ကစ္ဆု နခသာ ဝိတစ္ဆိကာ လောဟိတံ ပိတ္တံ မဓုမေဟော အံသာ ပိဠကာ ဘဂန္ဒလာ ပိတ္တသမုဋ္ဌာနာ အာဗာဓာ သေမှသမုဋ္ဌာနာ အာဗာဓာ ဝါတသမုဋ္ဌာနာ

အာဗာဓာ သန္ဓိပါတိကာအာဗာဓာ ဥတုပရိဏာမဇာ အာဗာဓာ ဝိသမပရိဟာရဇာအာဗာဓာ ဩပက္ကမိကာ အာဗာဓာ ကမ္မဝိပါကဇာအာဗာဓာ သီတံ ဥဏှံ ဇိဃစ္ဆာ ပိပါသာ ဥစ္စာရော ပဿာဝေါ တိ။

ပါဠိတော်အနက်

အယံကာယော၊ ဤခန္ဓာကိုယ်သည်။ ဗဟုဒုက္ခော၊ များစွာသော ဆင်းရဲခြင်းရှိ၏။ ဗဟုအာဒီနဝေါ၊ များစွာသော အပြစ်ရှိ၏။ ဣတိ ဣမသ္မိံ ကာယေ၊ ဤခန္ဓာကိုယ်၌။ ဝိဝိဓာအာဗာဓာ၊ အထူးထူး အပြား ပြား များစွာသောအနာတို့သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။

သေယျထိဒံ၊ ထိုအထူးထူး အပြားပြား များစွာသောအနာဟူသည် အဘယ်နည်း။

၁။ စက္ခုရောဂေါ၊ မျက်စိနာ။
၂။ သောတရောဂေါ၊နားနာ။
၃။ ဃာနရောဂေါ၊နှာခေါင်းနာ။
၄။ ဇိဝှါရောဂေါ၊လျှာနာ။
၅။ ကာယရောဂေါ၊ကိုယ်နာ။
၆။ သီသရောဂေါ၊ဦးခေါင်းနာ။
၇။ ကဏ္ဏရောဂေါ၊နားနာ။
၈။ မုခရောဂေါ၊ခံတွင်းနာ။
၉။ ဒန္တရောဂေါ၊သွားနာ။
၁၀။ ဩဋ္ဌရောဂေါ၊နှုတ်ခမ်းနာ။
၁၁။ ကာသော၊ချောင်းဆိုးနာ။
၁၂။ သာသော၊ကုတ်ဟီးနာ,ရှူနာ,ပန်းနာ။
၁၃။ ပိနာသော၊ နှာခေါင်းနာ,ဆောင်းမေးခါးနာ။
၁၄။ ဍာဟော၊ပူလောင်သောအနာ။
၁၅။ ဇရော၊ဖျားသောအနာ။
၁၆။ ကုစ္ဆိရောဂေါ၊ဝမ်းအနာ။
၁၇။ မုစ္ဆာ၊မူးဝေမိန်းမောသောအနာ။

၁၈။ ပက္ကန္ဒိကာ၊ ဝမ်းသွေးကျသောအနာ။
၁၉။ သူလာ၊ ထိုးကျင်ကိုက်ခဲသောအနာ။
၂၀။ ဝိသူစိကာ၊ သည်းစွာဝမ်းလားသောအနာ။
၂၁။ ကုဋ္ဌံ၊ နူနာ။
၂၂။ ဂဏ္ဍော၊ အိုင်းနာ။
၂၃။ ကိလာသော၊ ခရုသင်းသမင်ယက်နာ။
၂၄။ သောသော၊ သွေးသားခန်းခြောက်သောခယရုပ်နာ။
၂၅။ အပမာရော၊ ဝက်ရူးနာ။
၂၆။ ဒဒ္ဒု၊ ဆိတ်လည်နူနာ။
၂၇။ ကဏ္ဍု၊ ယားနာ။
၂၈။ ကစ္ဆု၊ ဝဲနာ။
၂၉။ နခသာ၊ လက်သည်းခြစ်မိရာ၌ဖြစ်သောအနာ။
၃၀။ ဝိတစ္ဆိကာ၊ ပွေးနာ။
၃၁။ လောဟိတံ၊ သွေးအနာ။
၃၂။ ပိတ္တံ၊ သည်းခြေနာ။
၃၃။ မဓုမေဟော၊ ပြောသောဒူလာမြင်းသရိုက်နာ။
၃၄။ အံသာ၊ အရိယိုသောအနာ။
၃၅။ ပိဠကာ၊ ကိုယ်ရောင်သောအနာ, ဝက်ခြင်နာ။
၃၆။ ဘဂန္ဒလာ၊ အသားတိုးနာ, ဘဂန္ဒြုလ်နာ။
၃၇။ ပိတ္တသမုဋ္ဌာနာအာဗာဓာ၊ သည်းခြေကြောင့်ဖြစ်သောအနာ။
၃၈။ သေမှသမုဋ္ဌာနာအာဗာဓာ၊ သလိပ်ကြောင့်ဖြစ်သောအနာ။
၃၉။ ဝါတသမုဋ္ဌာနာအာဗာဓာ၊ လေကြောင့်ဖြစ်သောအနာ။
၄၀။ သန္နိပါတိကာအာဗာဓာ၊ သလိပ်, သည်းခြေ, လေစုဝေး၍ဖြစ်သောငန်းသန္နိပါတ်နာ။
၄၁။ ဥတုပရိဏာမဇာအာဗာဓာ၊ သဘောမတူသော ဥတုကြောင့်ဖြစ်သောအနာ။
၄၂။ ဝိသမပရိဟာရဇာအာဗာဓာ၊ မညီညွတ်သော ဣရိယာပုထ်ကြောင့်ဖြစ်သောအနာ။

၄၃။ ဩပက္ကမိကာဗာဓာ၊ မိမိပယောဂ, သူတပါး ပယောဂ ကြောင့်ဖြစ်သောအနာ။

၄၄။ ကမ္မဝိပါကဇာဗာဓာ၊ အပဖြစ်သော အကြောင်းမဘက် သက်သက်ကံကြောင့်သာဖြစ်သောအနာ။

၄၅။ သီတံ၊ ချမ်းအေးသောအနာ။

၄၆။ ဥဏှံ၊ပူပန်သောအနာ။

၄၇။ ဇိဃစ္ဆာ၊အစာတော်မွတ်သောအနာ။

၄၈။ ပိပါသာ၊ရေသိပ်သောအနာ။

၄၉။ ဥစ္စာရော၊ကျင်ကြီးစွန့်ချင်သောအနာ။

၅၀။ ပဿာဝေါ၊ကျင်ငယ်စွန့်ချင်သောအနာ။

ဣတိ-ဝေမာဒယော၊ဤသို့အစရှိကုန်သော။ ဝိဝိဓာဗာဓာ၊ ထွေလည်ထူးပြား များစွာသော အနာတို့သည်။ ဣမသ္မိံ ကာယေ၊ဤခန္ဓာကိုယ်၌။ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ကပ်ရောက်နှိပ်စက်သဖြင့်ဖြစ်ကုန်၏။

သမုဒယသစ္စနိဒ္ဒေသ

၁၇-(က) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဒုက္ခသမုဒယံ၊ ဒုက္ခ၏အကြောင်း ဖြစ်သော။ အရိယသစ္စံ၊ အရိယသစ္စာသည်။ ကတမဉ္စ၊အဘယ်နည်း ဟူမူကား။ ယာယံတဏှာ၊ အကြင်တဏှာသည်။ ပေါနောဗ္ဘဝိကာ၊ တဘန်ဘဝသစ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော အလေ့ရှိ၏။ နန္ဒီရာဂသဟဂတာ၊ ပြင်းစွာတပ်စွန်းသောအားဖြင့် ဖြစ်၏။ တတြတတြ၊ ထိုထိုအတ္တဘော အာရုံ၌။ အဘိနန္ဒိနီ၊လွန်စွာမရက်မစက် နှစ်သက်တတ်၏။ ဣဒံ-သော တဏှာ၊ ဤတဏှာသည်။သေယျထာ-ကတမာ၊အဘယ်နည်းဟူမူကား။ ကာမတဏှာ၊ ကာမဘုံ၌ တပ်တတ်သောတဏှာဍင်း။ ဘဝတဏှာ၊ ရူပဘဝ,အရူပဘဝ၌ တပ်တတ်သောတဏှာဍင်း။ဝိဘဝတဏှာ၊ဥစ္ဆေဒ ဒိဋ္ဌိနှင့်တကွဖြစ်သော တဏှာဍင်း။ဣတိ-သော၊ ဤတရားတည်း။

(ခ) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ သာခေါပနေသာတဏှာ၊ ထိုတဏှာ သည်။ ကတ္ထ၊ အဘယ်အာရုံ၌။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ၊ ရှေးဦးစွာဖြစ်သည်ဖြစ်၍။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်သနည်း။ ကတ္ထ၊ အဘယ်အာရုံ၌။ နိဝိသမာနာ၊ အဘန် တလဲလဲဖြစ်သောအားဖြင့် တည်သည်ဖြစ်၍။ နိဝိသတိ၊ တည်သနည်း။

လောကေ၊ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာဟူသော လောက၌။ ယံပိယရူပံ၊ အကြင်
ချစ်အပ်သော သဘောရှိသော အာရုံသည်။ ယံသာတရူပံ၊ အကြင်
သာယာအပ်သော သဘောရှိသော အာရုံသည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ဧတ္ထ၊
ဤချစ်အပ်,သာယာအပ်သောသဘောရှိသော အာရုံ၌။သောတဏှာ၊
ဤတဏှာသည်။ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ၊ ရှေးဦးစွာဖြစ်သည်ဖြစ်၍။ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ဖြစ်၏။
ဧတ္ထ၊ ဤချစ်အပ်, သာယာအပ်သော သဘောရှိသော အာရုံ၌။
နိဝိသမာနာ၊ အဘန်တလဲလဲဖြစ်သော အားဖြင့် တည်သည်ဖြစ်၍။
နိဝိသတိ၊ တည်၏။

(ဂ) လောကေ၊ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာဟူသော လောက၌။ ပိယရူပံ၊
ချစ်အပ်သောသဘောရှိသော အာရုံသည်။ သာတရူပံ၊ သာယာအပ်
သော သဘောရှိသော အာရုံသည်။ ကိဉ္စ၊ အဘယ်နည်း။ လောကေ၊
ဥပါဒါနက္ခန္ဓာဟူသောလောက၌။ စက္ခု၊ စက္ခုပသာဒသည်။ပိယရူပံ၊
ချစ်အပ်သော သဘောရှိသော အာရုံတည်း။သာတရူပံ၊ သာယာအပ်
သောသဘောရှိသော အာရုံတည်း။ ဧတ္ထ၊ ဤချစ်အပ်, သာယာအပ်
သော သဘောရှိသော စက္ခုပသာဒ၌။ သောတဏှာ၊ ဤတဏှာသည်။
ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ၊ ရှေးဦးစွာဖြစ်သည်ဖြစ်၍။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ ဧတ္ထ၊ဤချစ်
အပ်,သာယာအပ်သော သဘောရှိသော စက္ခုပသာဒ၌။နိဝိသမာနာ၊
အဘန်တလဲလဲဖြစ်သောအားဖြင့် တည်သည်ဖြစ်၍။ နိဝိသတိ၊ တည်၏။

(ဃ) လောကေ၊ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာဟူသော လောက၌။ သောတံ၊
သောတပသာဒသည်။ ပိယရူပံ၊ ချစ်အပ်သော သဘောရှိသောအာရုံ
တည်း။ပ။လောကေ၊ လောက၌။ ဃာနံ၊ ဃာနပသာဒသည်။ ပိယရူပံ၊
ချစ်အပ်သောသဘောရှိသော အာရုံတည်း။ပ။လောကေ၊ လောက၌။
ဇိဝှါ၊ ဇိဝှါပသာဒသည်။ ပိယရူပံ၊ ချစ်အပ်သောသဘောရှိသောအာရုံ
တည်း။ပ။ လောကေ၊လောက၌။ ကာယော၊ ကာယပသာဒသည်။ပိယ
ရူပံ၊ချစ်အပ်သော သဘောရှိသောအာရုံတည်း။ပ။ လောကေ၊လောက
၌။ မနော၊ စိတ်သည်။ ပိယရူပံ၊ ချစ်အပ်သော သဘောရှိသော အာ
ရုံတည်း။ သာတရူပံ၊ သာယာအပ်သော သဘောရှိသော အာရုံ
တည်း။ ဧတ္ထ၊ ဤချစ်အပ်,သာယာအပ်သော သဘောရှိသော စိတ်

အာရုံ၌။ သောတဇာ၊ ၌တဇာသည်။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ၊ ရှေးဦးစွာဖြစ်သည် ဖြစ်၍။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ ဧတ္ထ၊ ဤချစ်အပ်,သာယာအပ်သော သဘော ရှိသောစိတ်အာရုံ၌။ နိဝိသမာနာ၊ အဘန်တလဲလဲဖြစ်သော အားဖြင့် တည်သည်ဖြစ်၍။ နိဝိသတိ၊ တည်၏။

(င) လောကေ၊ လောက၌။ ရူပါ၊ ရူပါရုံတို့သည်။ ပ။ သဒ္ဒါ၊ သဒ္ဒါရုံတို့သည်။ ပ။ ဂန္ဓာ၊ ဂန္ဓာရုံတို့သည်။ ပ။ ရသာ၊ ရသာရုံတို့သည်။ ပ။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့သည်။ ပ။ ဓမ္မာ၊ ဓမ္မာရုံတို့သည်။ ပိယရူပံ၊ ချစ်အပ်သောသဘောရှိသော အာရုံတည်း။ သာတရူပံ၊ သာယာအပ် သော သဘောရှိသော အာရုံတည်း။ ဧတ္ထ၊ ဤချစ်အပ်,သာယာအပ် သော သဘောရှိသော ဓမ္မာရုံ၌။ သောတဇာ၊ ၌တဇာသည်။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ၊ ရှေးဦးစွာဖြစ်သည်ဖြစ်၍။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ ဧတ္ထ၊ ဤအာ ရုံ၌။ နိဝိသမာနာ၊ အဘန်တလဲလဲဖြစ်သော အားဖြင့် တည်သည်ဖြစ် ၍။ နိဝိသတိ၊ တည်၏။

(စ) လောကေ၊ လောက၌။ စက္ခုဝိညာဏံ၊ စက္ခုဝိညာဏ်သည်။ ပ။ သောတဝိညာဏံ၊ သောတဝိညာဏ်သည်။ ပ။ ဃာနဝိညာဏံ၊ ဃာန ဝိညာဏ်သည်။ ပ။ ဇိဝှါဝိညာဏံ၊ ဇိဝှါဝိညာဏ်သည်။ ပ။ ကာယဝိညာဏံ၊ ကာယဝိညာဏ်သည်။ ပ။ မနောဝိညာဏံ၊ မနောဝိညာဏ်သည်။ ပိယရူပံ၊ ချစ်အပ်သော သဘောရှိသော အာရုံတည်း။ သာတရူပံ၊ သာယာ အပ်သော သဘောရှိသော အာရုံတည်း။ ဧတ္ထ၊ ဤချစ်အပ်,သာယာ အပ်သော သဘောရှိသော ဝိညာဏ်အာရုံ၌။ သောတဇာ၊ ၌တဇာ သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ၊ ရှေးဦးစွာဖြစ်သည်ဖြစ်၍။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ ဧတ္ထ၊ ဤဝိညာဏ်အာရုံ၌။ နိဝိသမာနာ၊ အဘန်တလဲလဲ ဖြစ်သောအားဖြင့် တည်သည်ဖြစ်၍။ နိဝိသတိ၊ တည်၏။

(ဆ) လောကေ၊ လောက၌။ စက္ခုသမ္ဖဿော၊ စက္ခုပသာဒ၌ မှီသော ဖဿသည်။ ပ။ သောတသမ္ဖဿော၊ သောတပသာဒ၌ မှီသော ဖဿသည်။ ပ။ ဃာနသမ္ဖဿော၊ ဃာနပသာဒ၌မှီသော ဖဿသည်။ ပ။ ဇိဝှါသမ္ဖဿော၊ ဇိဝှါပသာဒ၌မှီသောဖဿသည်။ ပ။ ကာယသမ္ဖဿော၊ ကာယပသာဒ၌ မှီသော ဖဿသည်။ ပ။ မနောသမ္ဖဿော၊ မနော

ဝိညာဏ်နှင့်တကွဖြစ်သော ဖဿသည်။ ပိယရူပံ၊ ချစ်အပ်သော သဘော ရှိသောအာရုံတည်း။ သာတရူပံ၊ သာယာအပ်သော သဘောရှိသော အာရုံတည်း။ ဧတ္ထ၊ ဤချစ်အပ်, သာယာအပ်သော သဘောရှိသော ဖဿအာရုံ၌။ သောတဏှာ၊ ဤတဏှာသည်။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ၊ ရှေးဦးစွာ ဖြစ်သည်ဖြစ်၍။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ ဧတ္ထ၊ ဤဖဿအာရုံ၌။ နိဝိသမာနာ၊ အဘန်တလဲလဲ ဖြစ်သောအားဖြင့် တည်သည်ဖြစ်၍။ နိဝိသတိ၊ တည်၏။

(၈) လောကေ၊ လောက၌။ စက္ခုသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ၊ စက္ခု ပသာဒ၌မှီသော ဖဿကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာသည်။ပ။ သောတ သမ္ဖဿဇာဝေဒနာ၊ သောတပသာဒ၌ မှီသောဖဿကြောင့် ဖြစ်သော ဝေဒနာသည်။ပ။ ဃာနသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ၊ ဃာနပသာဒ၌ မှီသော ဖဿကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာသည်။ပ။ဇိဝှါသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ၊ ဇိဝှါ ပသာဒ၌မှီသော ဖဿကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာသည်။ပ။ ကာယ သမ္ဖဿဇာဝေဒနာ၊ ကာယပသာဒ၌မှီသော ဖဿကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာသည်။ပ။ မနောသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ၊ မနောဝိညာဏ်နှင့်တကွ ဖြစ်သော ဖဿကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာသည်။ ပိယရူပံ၊ ချစ်အပ် သော သဘောရှိသော အာရုံတည်း။ သာတရူပံ၊ သာယာအပ်သော သဘောရှိသောအာရုံတည်း။ ဧတ္ထ၊ ဤချစ်အပ်, သာယာအပ်သော သဘောရှိသော ဝေဒနာအာရုံ၌။ သောတဏှာ၊ ဤတဏှာသည်။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ၊ ရှေးဦးစွာဖြစ်သည်ဖြစ်၍။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ ဧတ္ထ၊ ဤဝေ ဒနာအာရုံ၌။နိဝိသမာနာ၊အဘန်တလဲလဲဖြစ်သောအားဖြင့် တည်သည် ဖြစ်၍။ နိဝိသတိ၊ တည်၏။

(၉) လောကေ၊ လောက၌။ ရူပသညာ၊ ရူပါရုံလျှင်အာရုံရှိသော သညာသည်။ပ။သဒ္ဒသညာ၊ သဒ္ဒါရုံလျှင် အာရုံရှိသောသညာသည်။ပ။ ဂန္ဓသညာ၊ ဂန္ဓာရုံလျှင် အာရုံရှိသော သညာသည်။ပ။ ရသသညာ၊ ရသာရုံလျှင်အာရုံရှိသောသညာသည်။ပ။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗသညာ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ လျှင်အာရုံရှိသော သညာသည်။ပ။ဓမ္မသညာ၊ဓမ္မာရုံလျှင်အာရုံရှိသော သညာသည်။ပိယရူပံ၊ ချစ်အပ်သော သဘောရှိသော အာရုံတည်း။ သာတရူပံ၊ သာယာအပ်သော သဘောရှိသောအာရုံတည်း။ ဧတ္ထ၊ ဤချစ်အပ်,သာယာအပ်သော သဘောရှိသော သညာအာရုံ၌။ သော

တဏှာ၊ ဤတဏှာသည်။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ၊ ဖြေးဦးစွာဖြစ်သည်ဖြစ်၍။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ဖြစ်၏။ တွေ၊ ဤသညာအာရုံ၌။ နိဝိသမာနာ၊ အဘန်တလဲလဲ ဖြစ်သောအားဖြင့် တည်သည်ဖြစ်၍။ နိဝိသတိ၊တည်၏။

(၃) လောကေ၊ လောက၌။ ရူပသဉ္စေတနာ၊ ရူပါရုံလျှင် အာရုံရှိသော စေတနာသည်။ပ။ သဒ္ဒသဉ္စေတနာ၊ သဒ္ဒါရုံလျှင် အာရုံရှိသော စေတနာသည်။ပ။ ဂန္ဓသဉ္စေတနာ၊ ဂန္ဓာရုံလျှင် အာရုံရှိသော စေတနာသည်။ပ။ ရသသဉ္စေတနာ၊ ရသာရုံလျှင် အာရုံရှိသောစေတနာသည်။ ပ။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗသဉ္စေတနာ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံလျှင်အာရုံရှိသော စေတနာသည်။ ပ။ ဓမ္မသဉ္စေတနာ၊ ဓမ္မာရုံလျှင် အာရုံရှိသော စေတနာသည်။ ပိယရူပံ၊ ချစ်အပ်သောသဘော ရှိသောအာရုံတည်း။ သာတရူပံ၊ သာယာအပ်သော သဘောရှိသော အာရုံတည်း။ တွေ၊ ဤချစ်အပ်, သာယာအပ်သော သဘောရှိသော စေတနာအာရုံ၌။ သောတဏှာ၊ ဤတဏှာသည်။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ၊ ဖြေးဦးစွာဖြစ်သည်ဖြစ်၍။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ တွေ၊ ဤစေတနာအာရုံ၌။ နိဝိသမာနာ၊ အဘန်တလဲလဲ ဖြစ်သောအားဖြင့် တည်သည်ဖြစ်၍။ နိဝိသတိ၊ တည်၏။

(၄) လောကေ၊ လောက၌။ ရူပတဏှာ၊ ရူပါရုံ၌တပ်သော တဏှာသည်။ ပ။ သဒ္ဒတဏှာ၊ သဒ္ဒါရုံ၌တပ်သော တဏှာသည်။ ပ။ ဂန္ဓတဏှာ၊ ဂန္ဓာရုံ၌တပ်သောတဏှာသည်။ ပ။ ရသတဏှာ၊ ရသာရုံ၌ တပ်သောတဏှာသည်။ ပ။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗတဏှာ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၌ တပ်သော တဏှာသည်။ပ။ ဓမ္မတဏှာ၊ ဓမ္မာရုံ၌တပ်သော တဏှာသည်။ ပိယရူပံ၊ ချစ်အပ်သောသဘောရှိသော အာရုံတည်း။ သာတရူပံ၊ သာယာအပ်သော သဘောရှိသော အာရုံတည်း။ တွေ၊ ဤချစ်အပ်, သာယာအပ်သော သဘောရှိသော တဏှာအာရုံ၌။ သောတဏှာ၊ ဤဘဏှာသည်။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ၊ ဖြေးဦးစွာဖြစ်သည်ဖြစ်၍။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ တွေ၊ ဤတဏှာအာရုံ၌။ နိဝိသမာနာ၊ အဘန်တလဲလဲ ဖြစ်သောအားဖြင့် တည်သည်ဖြစ်၍။ နိဝိသတိ၊ တည်၏။

(၅) လောကေ၊ လောက၌။ ရူပဝိတက္ကော၊ ရူပါရုံကို ကြံခြင်းသည်။ ပ။ သဒ္ဒဝိတက္ကော၊ သဒ္ဒါရုံကိုကြံခြင်းသည်။ ပ။ ဂန္ဓဝိတက္ကော၊

ဂန္ဓာရုံကိုကြံခြင်းသည်။ ပ။ ရသဝိတက္ကော၊ ရသာရုံကိုကြံခြင်းသည်။ ပ။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗဝိတက္ကော၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကိုကြံခြင်းသည်။ ပ။ ဓမ္မဝိတက္ကော၊ ဓမ္မာရုံကိုကြံခြင်းသည်။ ပိယရူပံ၊ ချစ်အပ်သော သဘောရှိသော အာရုံ တည်း။ သာတရူပံ၊ သာယာအပ်သော သဘောရှိသော အာရုံတည်း။ ဧတ္ထ၊ ဤချစ်အပ်, သာယာအပ်သော သဘောရှိသော ဝိတက်အာရုံ၌။ ဧသာတဏှာ၊ ဤတဏှာသည်။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ၊ ရှေးဦးစွာ ဖြစ်သည် ဖြစ်၍။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ ဧတ္ထ၊ ဤဝိတက်အာရုံ၌။ နိဝိသမာနာ၊အဘန် တလဲလဲဖြစ်သောအားဖြင့် တည်သည်ဖြစ်၍။ နိဝိသတိ၊ တည်၏။

(၃) လောကေ၊ လောက၌။ ရူပဝိစာရော၊ ရူပါရုံကို သုံးသပ် ခြင်းသည်။ ပ။ သဒ္ဒဝိစာရော၊ သဒ္ဒါရုံကိုသုံးသပ်ခြင်းသည်။ ပ။ ဂန္ဓဝိစာ ရော၊ ဂန္ဓာရုံကိုသုံးသပ်ခြင်းသည်။ ပ။ ရသဝိစာရော၊ ရသာရုံကိုသုံးသပ် ခြင်းသည်။ ပ။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗဝိစာရော၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို သုံးသပ်ခြင်းသည်။ပ။ ဓမ္မဝိစာရော၊ ဓမ္မာရုံကိုသုံးသပ်ခြင်းသည်။ ပိယရူပံ၊ ချစ်အပ်သော သဘောရှိသော အာရုံတည်း။ သာတရူပံ၊သာယာအပ်သောသဘော ရှိသော အာရုံတည်း။ ဧတ္ထ၊ ဤချစ်အပ်, သာယာအပ်သော သဘော ရှိသော ဝိစာရအာရုံ၌။ ဧသာတဏှာ၊ ဤတဏှာသည်။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ၊ ရှေးဦးစွာဖြစ်သည် ဖြစ်၍။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ ဧတ္ထ၊ ဤဝိစာရအာရုံ၌။ နိဝိသမာနာ၊ အဘန်တလဲလဲ ဖြစ်သောအားဖြင့် တည်သည်ဖြစ်၍။ နိဝိသတိ၊ တည်၏။

ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဣဒံ၊ ဤဆိုအပ်ပြီးသော အာရုံ၌ ဖြစ်သော တဏှာကို၊ ဒုက္ခသမုဒယံ၊ ဒုက္ခ၏ အကြောင်းဖြစ်သော။ အရိယသစ္စံ၊ အရိယသစ္စာဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်၏။

နိရောဓသစ္စ နိဒ္ဒေသ

၁၀-(က) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဒုက္ခနိရောဓံ၊ ဒုက္ခ၏ချုပ်ရာ ဖြစ်သော။ အရိယသစ္စံ၊ အရိယသစ္စာသည်။ ကတမဉ္စ၊ အဘယ်နည်း ဟူမူကား။ တဿာယေဝတဏှာယ၊ ထိုတဏှာ၏သာလျှင်။ ယောအ သေသဝိရာဂနိရောဓော၊အကြင်အကြွင်းမဲ့ တပ်ခြင်းကင်းသောအားဖြင့်

ချုပ်ရာနိဗ္ဗာန်သည်။ ယောစာဂေါ၊ အကြြင်စွန့်ရာ နိဗ္ဗာန်သည်။ ယော ပဋိနိဿဂ္ဂေါ၊ အကြင် ဝေးစွာစွန့်ရာနိဗ္ဗာန်သည်။ ယာမုတ္တိ၊ အကြင် လွှတ်ရာနိဗ္ဗာန်သည်။ ယောအနာလယော၊ အကြင် မကပ်မငြိရာ နိဗ္ဗာန်သည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ သာခေါပနေသာ တဏှာ၊ ထိုတဏှာသည်။ ကတ္ထ၊ အဘယ်အာရုံ၌။ ပဟီယမာနာ၊ ပယ် အပ်သည်ဖြစ်၍။ ပဟီယတိ၊ ပျောက်သနည်း။ ကတ္ထ၊ အဘယ်အာရုံ၌။ နိရုဇ္ဈမာနာ၊ ချုပ်သည်ဖြစ်၍။ နိရုဇ္ဈတိ၊ ချုပ်သနည်း။ လောကေ၊ လောက၌။ ယံပိယရူပံ၊ အကြြင်ချစ်အပ်သော သဘောရှိသော အာရုံ သည်။ ယံသာတရူပံ၊ အကြြင်သာယာအပ်သော သဘောရှိသောအာရုံ သည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ဧတ္ထ၊ ဤချစ်အပ်, သာယာအပ်သော သဘောရှိ သောအာရုံ၌။ သောတဏှာ၊ ဤတဏှာသည်။ ပဟီယမာနာ၊ ပယ် အပ်သည်ဖြစ်၍။ ပဟီယတိ၊ ပျောက်၏။ ဧတ္ထ၊ ဤချစ်အပ်, သာယာ အပ်သော သဘောရှိသောအာရုံ၌။ နိရုဇ္ဈမာနာ၊ ချုပ်သည်ဖြစ်၍။ နိရုဇ္ဈတိ၊ချုပ်၏။

(ခ) လောကေ၊ လောက၌။ ပိယရူပံ၊ ချစ်အပ်သော သဘောရှိ သော အာရုံသည်။ သာတရူပံ၊ သာယာအပ်သော သဘောရှိသော အာရုံသည်။ ကိဉ္စိ၊ အဘယ်နည်း။ လောကေ၊ လောက၌။ စက္ခုံ၊ စက္ခုပသာဒသည်။ ပိယရူပံ၊ ချစ်အပ်သော သဘောရှိသော အာရုံ တည်း။ သာတရူပံ၊ သာယာအပ်သော သဘောရှိသောအာရုံတည်း။ ဧတ္ထ၊ ဤချစ်အပ်, သာယာအပ်သော စက္ခုပသာဒအာရုံ၌။ သော တဏှာ၊ ဤတဏှာသည်။ ပဟီယမာနာ၊ ပယ်အပ်သည်ဖြစ်၍။ ပဟီ ယတိ၊ ပျောက်၏။ ဧတ္ထ၊ ဤစက္ခုပသာဒအာရုံ၌။ နိရုဇ္ဈမာနာ၊ ချုပ် သည်ဖြစ်၍။ နိရုဇ္ဈတိ၊ချုပ်၏။

(ဂ) လောကေ၊ လောက၌။ သောတံ၊ သောတပသာဒသည်။ ပ။ ဃာနံ၊ ဃာနပသာဒသည်။ပ။ ဇိဝှါ၊ ဇိဝှါပသာဒသည်။ပ။ ကာ ယော၊ ကာယပသာဒသည်။ပ။ မနော၊ စိတ်သည်။ ပိယရူပံ၊ ချစ်အပ် သော သဘောရှိသောအာရုံတည်း။ သာတရူပံ၊ သာယာအပ်သော သဘောရှိသော အာရုံတည်း။ ဧတ္ထ၊ ဤချစ်အပ်, သာယာအပ်သော သဘောရှိသော အဇ္ဈတ္တိကာယတန အာရုံ၌။ သောတဏှာ၊ ဤတဏှာ

သည်။ ပဟီယမာနာ၊ ပယ်အပ်သည်ဖြစ်၍။ ပဟီယတိ၊ ပျောက်၏။ ဧတ္ထ၊ ဤအာရုံ၌။ နိရုဇ္ဈမာနာ၊ ချုပ်သည်ဖြစ်၍။ နိရုဇ္ဈတိ၊ ချုပ်၏။

(ဃ) လောကေ၊ လောက၌။ ရူပါ၊ ရူပါရုံတို့သည်။ပ။ သဒ္ဒါ၊ သဒ္ဒါရုံတို့သည်။ပ။ ဂန္ဓာ၊ ဂန္ဓာရုံတို့သည်။ပ။ ရသာ၊ ရသာရုံတို့သည်။ ပ။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့သည်။ပ။ ဓမ္မာ၊ ဓမ္မာရုံတို့သည်။ ပိယရူပံ၊ချစ်အပ်သောသဘောရှိသောအာရုံတည်း။ သာတရူပံ၊သာယာအပ်သော သဘောရှိသောအာရုံတည်း။ ဧတ္ထ၊ ဤချစ်အပ်, သာယာအပ်သော သဘောရှိသော ရူပါရုံစသော ဗာဟိရာယတနအာရုံ၌။ သောတဏှာ၊ ဤတဏှာသည်။ ပဟီယမာနာ၊ ပယ်အပ်သည်ဖြစ်၍။ ပဟီယတိ၊ ပျောက်၏။ ဧတ္ထ၊ ဤရူပါရုံစသော အာရုံ၌။ နိရုဇ္ဈမာနာ၊ ချုပ်သည်ဖြစ်၍။ နိရုဇ္ဈတိ၊ချုပ်၏။

(င) လောကေ၊ လောက၌။ စက္ခုဝိညာဏံ၊ စက္ခုဝိညာဏ်သည်။ ။ပ။ မနောဝိညာဏံ၊ မနောဝိညာဏ်သည်။ ပိယရူပံ၊ ချစ်အပ်သော သဘောရှိသော အာရုံတည်း။ သာတရူပံ၊ သာယာအပ်သောသဘော ရှိသော အာရုံတည်း။ ဧတ္ထ၊ ဤချစ်အပ်, သာယာအပ်သော သဘော ရှိသော ဝိညာဏ်အာရုံ၌။ သောတဏှာ၊ ဤတဏှာသည်။ ပဟီယမာနာ၊ ပယ်အပ်သည်ဖြစ်၍။ ပဟီယတိ၊ ပျောက်၏။ ဧတ္ထ၊ ဤဝိညာဏ် အာရုံ၌။ နိရုဇ္ဈမာနာ၊ ချုပ်သည်ဖြစ်၍။ နိရုဇ္ဈတိ၊ချုပ်၏။

(စ) လောကေ၊ လောက၌။ စက္ခုသမ္ဖဿော၊ စက္ခုပသာဒ၌မှီသော ဖဿသည်။ပ။ မနောသမ္ဖဿော၊ မနောဝိညာဏ်နှင့်တကွ ဖြစ်သောဖဿသည်။ ပိယရူပံ၊ ချစ်အပ်သော သဘောရှိသောအာရုံတည်း။ သာတရူပံ၊ သာယာအပ်သော သဘောရှိသောအာရုံတည်း။ ဧတ္ထ၊ ဤချစ်အပ်, သာယာအပ်သော သဘောရှိသော ဖဿအာရုံ၌။ သောတဏှာ၊ ဤတဏှာသည်။ ပဟီယမာနာ၊ ပယ်အပ်သည်ဖြစ်၍။ ပဟီယတိ၊ ပျောက်၏။ ဧတ္ထ၊ ဤဖဿအာရုံ၌။ နိရုဇ္ဈမာနာ။ချုပ်သည် ဖြစ်၍။ နိရုဇ္ဈတိ၊ ချုပ်၏။

(ဆ) လောကေ၊ လောက၌။ စက္ခုသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ၊ စက္ခု ပသာဒ၌မှီသော ဖဿကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာသည် ။ပ။ မနော

သမ္ဖဿဇာဝေဒနာ၊ မနောဝိညာဏ်နှင့်တကွဖြစ်သော ဖဿကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာသည်။ ပိယရူပံ၊ ချစ်အပ်သော သဘောရှိသော အာရုံတည်း။ သာတရူပံ၊ သာယာအပ်သော သဘောရှိသောအာရုံတည်း။ ဧတ္ထ၊ ဤချစ်အပ်,သာယာအပ်သော သဘောရှိသော ဝေဒနာအာရုံ၌။ သောတဏှာ၊ ဤတဏှာသည်။ ပဟီယမာနာ၊ ပယ်အပ်သည်ဖြစ်၍။ ပဟီယတိ၊ ပျောက်၏။ ဧတ္ထ၊ ဤဝေဒနာအာရုံ၌။ နိရုဇ္ဈမာနာ၊ ချုပ်သည်ဖြစ်၍။ နိရုဇ္ဈတိ၊ ချုပ်၏။

(၆) လောကေ၊ လောက၌။ ရူပသညာ၊ ရူပါရုံလျှင် အာရုံရှိသော သညာသည်။ ပ။ ဓမ္မသညာ၊ ဓမ္မာရုံလျှင် အာရုံရှိသောသညာသည်။ ပိယရူပံ၊ ချစ်အပ်သော သဘောရှိသော အာရုံတည်း။ သာတရူပံ၊ သာယာအပ်သော သဘောရှိသော အာရုံတည်း။ ဧတ္ထ၊ ဤချစ်အပ်, သာယာအပ်သော သဘောရှိသောသညာအာရုံ၌။ သောတဏှာ၊ ဤတဏှာသည်။ ပဟီယမာနာ၊ ပယ်အပ်သည်ဖြစ်၍။ ပဟီယတိ၊ ပျောက်၏။ ဧတ္ထ၊ ဤသညာအာရုံ၌။ နိရုဇ္ဈမာနာ၊ ချုပ်သည်ဖြစ်၍။ နိရုဇ္ဈတိ၊ ချုပ်၏။

(၇) လောကေ၊ လောက၌။ ရူပသဉ္စေတနာ၊ ရူပါရုံလျှင် အာရုံရှိသော စေတနာသည်။ ပ။ ဓမ္မသဉ္စေတနာ၊ ဓမ္မာရုံလျှင် အာရုံရှိသော စေတနာသည်။ ပိယရူပံ၊ ချစ်အပ်သော သဘောရှိသောအာရုံတည်း။ သာတရူပံ၊ သာယာအပ်သော သဘောရှိသောအာရုံတည်း။ ဧတ္ထ၊ ဤချစ်အပ်, သာယာအပ်သော သဘောရှိသော စေတနာအာရုံ၌။ သောတဏှာ၊ ဤတဏှာသည်။ ပဟီယမာနာ၊ ပယ်အပ်သည်ဖြစ်၍။ ပဟီယတိ၊ ပျောက်၏။ ဧတ္ထ၊ ဤစေတနာအာရုံ၌။ နိရုဇ္ဈမာနာ၊ ချုပ်သည်ဖြစ်၍။ နိရုဇ္ဈတိ၊ ချုပ်၏။

(၈) လောကေ၊ လောက၌။ ရူပတဏှာ၊ ရူပါရုံ၌ တပ်သော တဏှာသည်။ ပ။ ဓမ္မတဏှာ၊ ဓမ္မာရုံ၌ တပ်သောတဏှာသည်။ ပိယရူပံ၊ ချစ်အပ်သော သဘောရှိသောအာရုံတည်း။ သာတရူပံ၊ သာယာအပ်သော သဘောရှိသော အာရုံတည်း။ ဧတ္ထ၊ ဤချစ်အပ်, သာယာအပ်သော သဘောရှိသော တဏှာအာရုံ၌။ သောတဏှာ၊ ဤတဏှာ

သည်။ ပဟီယမာနာ၊ ပယ်အပ်သည်ဖြစ်၍။ ပဟီယတိ၊ ပျောက်၏။ ဧတ္ထ၊ ဤတဏှာအာရုံ၌။ နိရုဇ္ဈမာနာ၊ ချုပ်သည်ဖြစ်၍။ နိရုဇ္ဈတိ၊ ချုပ်၏။

(၄) လောကေ၊ လောက၌။ ရူပဝိတက္ကော၊ ရူပါရုံကို ကြံခြင်းသည်။ပ။ ဓမ္မဝိတက္ကော၊ ဓမ္မာရုံကိုကြံခြင်းသည်။ ပိယရူပံ၊ ချစ်အပ်သောသဘောရှိသော အာရုံတည်း။ သာတရူပံ၊ သာယာအပ်သောသဘောရှိသော အာရုံတည်း။ ဧတ္ထ၊ ချစ်အပ်, သာယာအပ်သော သဘောရှိသော ဝိတက်အာရုံ၌။ သောတဏှာ၊ ဤတဏှာသည်။ ပဟီယမာနာ၊ ပယ်အပ်သည်ဖြစ်၍။ ပဟီယတိ၊ ပျောက်၏။ ဧတ္ထ၊ ဤဝိတက်အာရုံ၌။ နိရုဇ္ဈမာနာ၊ ချုပ်သည်ဖြစ်၍။ နိရုဇ္ဈတိ၊ ချုပ်၏။

(၅) လောကေ၊ လောက၌။ ရူပဝိစာရော၊ ရူပါရုံကို သုံးသပ်ခြင်းသည်။ ပ။ ဓမ္မဝိစာရော၊ ဓမ္မာရုံကိုသုံးသပ်ခြင်းသည်။ ပိယရူပံ၊ ချစ်အပ်သော သဘောရှိသောအာရုံတည်း။ သာတရူပံ၊ သာယာအပ်သောသဘောရှိသော အာရုံတည်း။ ဧတ္ထ၊ ဤချစ်အပ်, သာယာအပ်သောသဘောရှိသော ဝိစာရအာရုံ၌။ သောတဏှာ၊ ဤတဏှာသည်။ ပဟီယမာနာ၊ ပယ်အပ်သည်ဖြစ်၍။ ပဟီယတိ၊ ပျောက်၏။ ဧတ္ထ၊ ဤဝိစာရအာရုံ၌။ နိရုဇ္ဈမာနာ၊ ချုပ်သည်ဖြစ်၍။ နိရုဇ္ဈတိ၊ ချုပ်၏။

ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဣဒံ၊ ဤဆိုအပ်ပြီးသော တဏှာ၏ချုပ်ရာနိဗ္ဗာန်ကို။ ဒုက္ခနိရောဓံ၊ ဒုက္ခ၏ချုပ်ရာဖြစ်သော။ အရိယသစ္စံ၊ အရိယသစ္စာဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်၏။

နိရောဓသစ္စာ၌အထူးမှတ်ဘွယ်

ဤနိရောဓသစ္စာအရာဝယ် ဥဒ္ဒေသ၌ ဒုက္ခ၏ချုပ်ရာဟူ၍ဆိုပြီးလျက် နိဒ္ဒေသ၌ တဏှာ၏ ချုပ်ရာကို ဟောခြင်းဖြင့် အကြောင်းဖြစ်သော သမုဒယ၏ ချုပ်သဖြင့် အကျိုးဖြစ်သော ဒုက္ခ၏ချုပ်ခြင်းကို ပြတော်မူ၏၊ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြု၍ မဂ်ဖြင့်ဖြတ်အပ်သော တဏှာသည် အကြင်စက္ခုစသော ဝတ္ထု၌ ထိုတဏှာ၏ ဖြစ်ခြင်းကို ပြအပ်၏၊ ထိုစက္ခုစသောဝတ္ထု၌ပင် ထိုတဏှာ၏ မဖြစ်ခြင်းကို ပြတော်မူလို၍ စက္ခုစသည်၌ ချုပ်ခြင်းကိုဟောတော်မူသည်။

ဥပမာကား–တောအုပ်မှ ခိုးသူကိုဘမ်းယူ၍ မြို့တောင်တံခါး၌ ကွပ်သည်ရှိသော်တောအုပ်၌ခိုးသူသေလေပြီဆိုသကဲ့သို့တည်း၊စက္ခုစသည်နှင့် တောအုပ်တူ၏၊ စက္ခုစသည်၌ဖြစ်သော တဏှာနှင့်တောအုပ်၌ ခိုးသူသည်တူ၏၊ မြို့နှင့်နိဗ္ဗာန်တူ၏၊ မြို့တောင်၌ ခိုးသူသေခြင်းနှင့် နိဗ္ဗာန်ကိုအာရုံပြု၍ တဏှာချုပ်ခြင်းသည်တူ၏၊ ယင်းသို့ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြု၍ချုပ်သောတဏှာသည် တောအုပ်၌ခိုးသူမထင်သကဲ့သို့၊ အကြင်စက္ခုစသည်၌ဖြစ်၏၊ ထိုစက္ခုစသည်၌ ထိုတဏှာ၏ ချုပ်ခြင်းကို စက္ခုလောကေ-စသည်ဖြင့် ပြတော်မူ၏။

မဂ္ဂသစ္စ နိဒ္ဒေသ

၁၉။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနီပဋိပဒါအရိယသစ္စံ၊ ဒုက္ခ၏ ချုပ်ရာနိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်း အကျင့်ဖြစ်သော အရိယသစ္စာသည်။ ကတမံ၊ အဘယ်နည်း ဟူမူကား–

အရိယော၊ ကိလေသာတို့မှ ဝေးသော။"အရိယော၊ အရိယာ၏အဖြစ်ကိုပြုတတ်သော"။ အဋ္ဌင်္ဂိကော၊အင်္ဂါရှစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံသော။ အယမေဝမဂ္ဂေါ၊ ဤမဂ်ပင်လျှင်တည်း။ ဣဒံ-ဣမေမဂ္ဂေါ၊ ဤမဂ်တို့သည်။ သေယျထာ-ကတမေ၊ အဘယ်သည်တို့နည်း။

သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ ကောင်းစွာ သစ္စာတရားကိုမြင်ခြင်း။ သမ္မာသင်္ကပ္ပေါ၊ ကောင်းစွာကြံခြင်း။သမ္မာဝါစာ၊ ကောင်းစွာဆိုခြင်း။သမ္မာကမ္မန္တော၊ ကောင်းစွာပြုခြင်း။ သမ္မာအာဇီဝေါ၊ ကောင်းစွာ အသက်မွေးခြင်း။ သမ္မာဝါယာမော၊ ကောင်းစွာ အားထုတ်ခြင်း။ သမ္မာသတိ၊ ကောင်းစွာ အောက်မေ့ခြင်း။ သမ္မာသမာဓိ၊ ကောင်းစွာ တည်ကြည်ခြင်း။ ဣမေ၊ ဤသည်တို့တည်း။

(က) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိသည်။ ကတမာစ၊ အဘယ်နည်း ဟူမူကား။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့၊ ဒုက္ခေ၊ ဒုက္ခသစ္စာ၌။ ယံခေါဉာဏံ၊ အကြင်သိတတ်သော ဉာဏ်သည်။ ဒုက္ခသမုဒယေ၊ ဒုက္ခ၏အကြောင်းဖြစ်သော သမုဒယသစ္စာ၌။ ယံဉာဏံ၊ အကြင်သိတတ်သောဉာဏ်သည်။ဒုက္ခနိရောဓေ၊ ဒုက္ခ၏ချုပ်ရာဖြစ်သော နိရောဓသစ္စာ

၌။ ယံဉာဏံ၊ အကြင်သိတတ်သောဉာဏ်သည်။ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနီ ပဋိပဒါယ၊ဒုက္ခ၏ချုပ်ရာနိဗ္ဗာန်သို့ရောက်စေတတ်သောအကျင့်၌။ ယံဉာဏံ၊ အကြင် သိတတ်သောဉာဏ်သည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့ အယံ၊ ဤတရားကို။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်၏။

(ခ) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ သမ္မာသင်္ကပ္ပေါ၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပသည် ကတမော စ၊ အဘယ်နည်း ဟူမူကား။ နေက္ခမ္မသင်္ကပ္ပေါ၊ ကာမမှ ထွက်မြောက်သော ဝိတက်သည်။ အဗျာပါဒသင်္ကပ္ပေါ၊ဒေါသမှကင်းသော ဝိတက်သည်။ အဝိဟိံသာ သင်္ကပ္ပေါ၊ ညှဉ်းဆဲခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော ဝိတက်သည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ အယံ၊ ဤတရားကို။ သမ္မာသင်္ကပ္ပေါ၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်၏။

(ဂ) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ သမ္မာဝါစာ၊ သမ္မာဝါစာသည်။ကတမာ စ၊ အဘယ်နည်းဟူမူကား။ မုသာဝါဒါ၊ မဟုတ်မမှန်သောစကားကိုဆိုခြင်းမှ။ ဝေရမဏီ၊ ကြဉ်ခြင်းသည်။ ပိသုဏာဝါစာ၊ ချောပစ်ကုန်းတိုက်သောစကားမှ။ ဝေရမဏီ၊ ကြဉ်ခြင်းသည်။ ဖရုသဝါစာ၊ကြမ်းကြုတ်သောစကားမှ။ ဝေရမဏီ၊ ကြဉ်ခြင်းသည်။ သမ္ဖပ္ပလာပါ၊အကျိုးမရှိ အပြိန်အဖျင်းပြောဆိုခြင်းမှ။ ဝေရမဏီ၊ ကြဉ်ခြင်းသည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ အယံ၊ ဤတရားကို။ သမ္မာဝါစာ၊ သမ္မာဝါစာဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်၏။

(ဃ) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ သမ္မာကမ္မန္တော၊ သမ္မာကမ္မန္တသည်။ ကတမော စ၊ အဘယ်နည်းဟူမူကား။ ပါဏာတိပါတာ၊ သူ၏အသက်ကိုသတ်ခြင်းမှ။ ဝေရမဏီ၊ ကြဉ်ခြင်းသည်။ အဒိန္နာဒါနာ၊အရှင်မပေးသော သူ၏ဥစ္စာကို ခိုးယူခြင်းမှ။ ဝေရမဏီ၊ ကြဉ်ခြင်းသည်။ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရာ၊ ကာမတို့၌ မှားယွင်းသောအကျင့်မှ။ ဝေရမဏီ၊ ကြဉ်ခြင်းသည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ အယံ၊ ဤတရားကို။ သမ္မာကမ္မန္တော၊ သမ္မာကမ္မန္တဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်၏။

(င) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ သမ္မာအာဇီဝေါ၊ သမ္မာအာဇီဝသည်။ ကတမော စ၊ အဘယ်နည်းဟူမူကား။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဣဓ၊ ဤ

သာသနာတော်၌။ အရိယသာဝကော၊ အရိယာဖြစ်သော ငါဘုရား၏ တပည့်သည်။ မိစ္ဆာအာဇီဝံ၊ မှားသောအသက်မွေးခြင်းကို။ ပဟာယ၊ ပယ်၍။ သမ္မာအာဇီဝေန၊ ကောင်းသောအသက်မွေးခြင်းဖြင့်။ ဇီဝိတံ၊ အသက်ကို။ ကပ္ပေတိ၊ မွေး၏။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။အယံ၊ ဤတရားကို။ သမ္မာအာဇီဝေါ၊ သမ္မာအာဇီဝဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်၏။

(၈) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။သမ္မာဝါယာမော၊ သမ္မာဝါယာမသည်။ ကတမော စ၊အဘယ်နည်းဟူမူကား—

ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဣဓ၊ ဤသာသနာတော်၌။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ အနုပ္ပန္နာနံ၊ မဖြစ်ကုန်သေးသော။ ပါပကာနံ၊ ယုတ်မာကုန်သော။ အကုသလာနံ၊ အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော။ဓမ္မာနံ၊တရားတို့ကို။ အနုပ္ပါဒါယ၊မဖြစ်စေခြင်းငှါ။ဆန္ဒံ၊ဆန္ဒကို။ ဇနေတိ၊ ဖြစ်စေ၏။ ဝါယမတိ၊ လုံ့လပြု၏။ ဝီရိယံ၊ ဝီရိယကို။ အာရဘတိ-ပဝတ္တေတိ၊ဖြစ်စေ၏။ စိတ္တံ၊ စိတ်ကို။ ပဂ္ဂဏှာတိ၊ ချီးမြှောက်၏။ ပဒဟတိ၊ စတုရင်္ဂဝီရိယကိုဆောက်တည်၏။

ဥပ္ပန္နာနံ၊ လေ့ကျက်သဖြင့် ဖြစ်ကုန်သော။ ပါပကာနံ၊ ယုတ်မာကုန်သော။ အကုသလာနံ၊ အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မာနံ၊တရားတို့ကို။ ပဟာနာယ၊ပယ်ခြင်းငှါ၊ ဆန္ဒံ၊ဆန္ဒကို။ ဇနေတိ၊ ဖြစ်စေ၏။ ဝါယမတိ၊ လုံ့လပြု၏။ ဝီရိယံ၊ ဝီရိယကို။ အာရဘတိ-ပဝတ္တေတိ၊ ဖြစ်စေ၏။ စိတ္တံ၊စိတ်ကို။ ပဂ္ဂဏှာတိ၊ချီးမြှောက်၏။ ပဒဟတိ၊စတုရင်္ဂဝီရိယကိုဆောက်တည်၏။

အနုပ္ပန္နာနံ၊ မဖြစ်ကုန်သေးသော။ ကုသလာနံ၊ ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မာနံ၊တရားတို့ကို။ ဥပ္ပါဒါယ၊ ဖြစ်စေခြင်းငှါ။ ဆန္ဒံ၊ဆန္ဒကို။ ဇနေတိ၊ ဖြစ်စေ၏။ ဝါယမတိ၊ လုံ့လပြု၏။ ဝီရိယံ၊ ဝီရိယကို။ အာရဘတိ-ပဝတ္တေတိ၊ ဖြစ်စေ၏။စိတ္တံ၊ စိတ်ကို။ ပဂ္ဂဏှာတိ၊ချီးမြှောက်၏။ ပဒဟတိ၊ စတုရင်္ဂဝီရိယကိုဆောက်တည်၏။

ဥပ္ပန္နာနံ၊ ဖြစ်ကုန်ပြီးသော။ ကုသလာနံ၊ ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မာနံ၊ တရားတို့ကို။ ဌိတိယာ၊ အစဉ်မပြတ် တည်စေခြင်းငှါ။ အသမ္မောသာယ၊မပျက်စီးစေခြင်းငှါ။ဘိယျောဘာဝါယ၊ လွန်စွာအဆင့်

ဆင့်ပွားများစေခြင်းငှါ။ ဝေပုလ္လာယ၊ပြန့်ပြောစေခြင်းငှါ။ ဘာဝနာယ၊ ပွားခြင်း၏။ ပါရိပူရိယာ၊ ပြည့်စုံစေခြင်းငှါ။ ဆန္ဒံ၊ ဆန္ဒကို။ ဇနေတိ၊ ဖြစ်စေ၏။ ဝါယမတိ၊ လုံ့လပြု၏။ ဝီရိယံ၊ ဝီရိယကို။ အာရဘတိ၊ ပဝတ္တေတိ၊ဖြစ်စေ၏။ စိတ္တံ၊ စိတ်ကို။ပဂ္ဂဏှာတိ၊ ချီးမြှောက်၏။ပဒဟတိ၊ စတုရင်္ဂဝီရိယကိုဆောက်တည်၏။

ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ အယံ၊ ဤတရားကို။ သမ္မာဝါယာမော၊သမ္မာဝါယာမဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်၏။

(ဆ) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ သမ္မာသတိ၊ သမ္မာသတိသည်။ကတမာစ၊ အဘယ်နည်းဟူမူကား။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဣဓ၊ ဤသာသနာတော်၌။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ အာတာပီ၊ ကိလေသာကို လွန်စွာပူပန်စေတတ်သော သမ္မပ္ပဓာန် လုံ့လရှိသည်ဖြစ်၍။ သမ္ပဇာနော၊ ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် သိတတ်သော ပညာအဆင်အခြင်နှင့် ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍။ သတိမာ၊ သတိနှင့်ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍။ လောကေ၊ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာဟူသောလောက၌။ အဘိဇ္ဈာဒေါမနဿံ၊ လောဘ,ဒေါသကို။ ဝိနေယျ၊ ဖျောက်၍။ကာယေ၊ ရူပကာယခန္ဓာကိုယ်၌။ ကာယာနုပဿီ၊ ရူပကာယကို အဘန်တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊နေ၏။ ဝေဒနာသု၊ ဝေဒနာတို့၌။ ဝေဒနာနုပဿီ၊ ဝေဒနာကိုအဘန်တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ စိတ္တေ၊ စိတ်၌။ စိတ္တာနုပဿီ၊ စိတ်ကိုအဘန်တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍။ဝိဟရတိ၊နေ၏။ ဓမ္မေသု၊ နီဝရဏစသောတရားတို့၌။ ဓမ္မာနုပဿီ၊ နီဝရဏစသောတရားကို အဘန်တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊နေ၏။ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ အယံ၊ ဤတရားကို။ သမ္မာသတိ၊ သမ္မာသတိဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်၏။

(ဇ) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ သမ္မာသမာဓိ၊ သမ္မာသမာဓိသည်။ ကတမောစ၊ အဘယ်နည်းဟူမူကား—

ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဣဓ၊ဤသာသနာတော်၌။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ ကာမေဟိ၊ဝတ္ထုကာမ, ကိလေသကာမတို့မှ။ ဝိဝိစ္စေဝ၊ ဆိတ်၍သာလျှင်။ အကုသလေဟိ၊ အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မေဟိ၊တရားတို့မှ။ ဝိဝိစ္စ ဝေ၊ ဆိတ်၍သာလျှင်။သဝိတက္ကံ၊ ဝိတက်နှင့်တကွ ဖြစ်သော။

သဝိစာရံ၊ ဝိစာရနှင့်တကွဖြစ်သော။ ဝိဝေကဇံ၊ နီဝရဏတို့မှ ဆိတ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော။"နီဝရဏမှ ဆိတ်သော သမ္ပယုတ်တရားအပေါင်း၌ ဖြစ်သော"။ ပီတိ သုခံ၊ ပီတိ,သုခရှိသော။ ပဌမံဈာနံ၊ ပဌမဈာန်ကို။ ဥပသမ္ပဇ္ဇ၊ ပြည်စုံစေ၍။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။

ဝိတက္ကဝိစာရာနံ၊ ဝိတက်ဝိစာရတို့၏။ ဝူပသမာ၊ ငြိမ်းခြင်းကြောင့်။ အဇ္ဈတ္တံ၊ မိမိသန္တာန်၌ဖြစ်သော။ စေတသော။ စိတ်ကို။ သမ္ပသာဒနံ၊ ကြည်စေတတ်သော။ တနည်းကား။ သမ္ပသာဒနံ၊ သဒ္ဓါတရားနှင့်ယှဉ်သော။ စေတသော၊ စိတ်၏။ဧကောဒိဘာဝံ၊ မြတ်သော သမာဓိကိုပွားစေတတ်သော။ အဝိတက္ကံ၊ ဝိတက်မရှိသော။ အဝိစာရံ၊ ဝိစာရမရှိသော။ သမာဓိဇံ၊ ပဌမဈာန်သမာဓိ, သမ္ပယုတ်သမာဓိကြောင့်ဖြစ်သော။ ပီတိသုခံ၊ပီတိ,သုခရှိသော။ဒုတိယံဈာနံ၊ဒုတိယဈာန်ကို။ ဥပသမ္ပဇ္ဇ၊ ပြည့်စုံစေ၍။ ဝိဟရတိ၊နေ၏။

ပီတိယာ၊ ပီတိ၏။ ဝိရာဂါစ၊ ကင်းခြင်းကြောင့်လည်း။ "ပီတိယာ၊ ပီတိကို။ ဝိရာဂါစ၊စက်ဆုပ်ခြင်းကြောင့်လည်း"။ ဥပေက္ခကောစ၊လျစ်လျူရှုသည်ဖြစ်၍လည်း။ ဝိဟရတိ၊နေ၏။ သတောစ၊သတိနှင့် ပြည်စုံသည်ဖြစ်၍လည်း။သမ္ပဇာနောစ၊ပညာအဆင်အခြင်နှင့်ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍လည်း။ သုခဉ္စ၊ သုခဝေဒနာကိုလည်း။ ကာယေန၊ နာမကာယဖြင့်။ ပဋိသံဝေဒေတိ၊ ခံစား၏။ ယံတတိယဇ္ဈာနဟေတု၊အကြင်တတိယဈာန်ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ တံတတိယဇ္ဈာနသမင်္ဂိပုဂ္ဂလံ၊ ထိုတတိယဈာန်နှင့်ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်ကို။ အရိယာ၊ ဘုရားအစရှိသော သူတော်ကောင်းတို့သည်။ ဥပေက္ခကော၊ လျစ်လျူရှုတတ်သောသူ။ သတိမာ၊ သတိရှိသောသူ။ သုခဝိဟာရီ၊ ချမ်းသာစွာ နေလေ့ရှိသောသူ။ ဣတိ၊ဤသို့။အာစိက္ခန္တိ၊ ချီးမွမ်းကုန်၏။ တံ တတိယံဈာနံ၊ ထိုတတိယဈာန်ကို။ ဥပသမ္ပဇ္ဇ၊ ပြည့်စုံစေ၍။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။

သုခဿစ၊ သုခိန္ဒြေကိုလည်း။ ပဟာနာ၊ ပယ်ခြင်းကြောင့်။ ဒုက္ခဿစ၊ ဒုက္ခိန္ဒြေကိုလည်း။ ပဟာနာ၊ ပယ်ခြင်းကြောင့်။ ပုဗ္ဗေဝ၊ ရှေးဥပစာရခဏ၌ပင်လျှင်။ သောမနဿ ဒေါမနဿာနံ၊ သောမနဿိန္ဒြေ,ဒေါမနဿိန္ဒြေတို့၏။ အတ္ထင်္ဂမာ၊ ချုပ်ခြင်းကြောင့်။ အဒုက္ခမ

သုခံ၊ ဒုက္ခမှလည်းတပါး သုခမှလည်းတပါးသော ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော။ ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိံ၊ တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာသည်ဖြစ်စေအပ်သောသတိ၏ စင်ခြင်းရှိသော။ စတုတ္ထံဈာနံ၊ စတုတ္ထဈာန်ကို။ ဥပသမ္ပဇ္ဇ၊ ပြည့်စုံစေ၍။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ ဘိက္ခဝေ၊ရဟန်းတို့။ အယံ၊ ဤတရားကို။ သမ္မာသမာဓိ၊ သမ္မာသမာဓိဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်၏။

ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဣဒံ၊ ဤဆိုအပ်ပြီးသော တရားအပေါင်းကို။ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနီ ပဋိပဒါ အရိယသစ္စံ၊ဒုက္ခ၏ချုပ်ရာနိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းအကျင့်ဖြစ်သော အရိယသစ္စာဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်၏။

(ဈ) ဣတိ၊ ဤသို့။ အဇ္ဈတ္တံဝါ၊ မိမိသန္တာန်၌လည်း။ ဓမ္မေသု၊ သစ္စာတရားတို့၌။ ဓမ္မာနုပဿီ၊ သစ္စာတရားကို အဘန်တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ ဗဟိဒ္ဓါဝါ၊ အပသန္တာန်၌လည်း။ ဓမ္မေသု၊ သစ္စာတရားတို့၌။ ဓမ္မာနုပဿီ၊ သစ္စာတရားကို အဘန်တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါဝါ၊ ရံခါမိမိသန္တာန်, ရံခါသူတပါးသန္တာန်၌လည်း။ဓမ္မေသု၊သစ္စာတရားတို့၌။ ဓမ္မာနုပဿီ၊သစ္စာတရားကို အဘန်တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။

(ည) ဓမ္မေသု၊ သစ္စာတရားတို့၌။ သမုဒယဓမ္မာနုပဿီဝါ၊ ဖြစ်ကြောင်းသဘောကို အဘန်တလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ်၍လည်း။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ ဓမ္မေသု၊ သစ္စာတရားတို့၌။ ဝယဓမ္မာနုပဿီဝါ၊ ပျက်စီးကြောင်းသဘောကို အဘန်တလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ်၍လည်း။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ ဓမ္မေသု၊ သစ္စာတရားတို့၌။ သမုဒယဝယဓမ္မာနုပဿီဝါ၊ ဖြစ်ကြောင်းသဘော,ပျက်စီးကြောင်းသဘောကိုအဘန်တလဲလဲရှုသည်ဖြစ်၍လည်း။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။

(ဋ) ဓမ္မာ၊ သစ္စာတရားတို့သည်သာလျှင်။ အတ္ထိ-သန္တိ၊ ရှိကုန်၏။ ဣတိ၊ဤသို့။အဿ၊ထိုရဟန်း၏။သတိဝါပန၊သတိသည်မူလည်း။ပစ္စုပဋ္ဌိတာ၊ ရှေးရှုထင်သည်။ဟောတိ၊ဖြစ်၏။ သာ၊ ထိုသတိသည်။ ယာဝဒေဝ၊ အကြင်မျှလောက်။ ဉာဏမတ္တာယ၊ အဆင့်ဆင့် သစ္စာနုပဿနာဉာဏ်၏ပွားခြင်း အတိုင်းအရှည်အကျိုးငှါငှါ။ ပဋိဿတိမတ္တာယ၊ အဆင့်ဆင့်သတိ၏ပွားခြင်းအတိုင်းအရှည်အကျိုးငှါ၊ ဟောတိ၊ဖြစ်၏။

(၄) သောဘိက္ခု၊ ထိုရဟန်းသည်။ အနိဿိတော စ၊ တဏှာ,ဒိဋ္ဌိ အားဖြင့် မမှီမူ၍လည်း။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ လောကေ၊ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ဟူသောလောက၌။ ကိဉ္စိ၊ တစုံတခုသောတရားကို။ အတ္တာတိဝါ၊ ငါ အစိုးရသော ကိုယ်ဟူ၍ ဒိဋ္ဌိအားဖြင့်၎င်း။ အတ္တနိယန္တိဝါ၊ ငါ၏ဥစ္စာ ဟူ၍ တဏှာအားဖြင့်၎င်း။ နစဥပါဒိယတိ၊ မစွဲလမ်း။

ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဧဝမ္ပိခေါ၊ ဤသို့လည်း။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ စတူသု၊ လေးပါးကုန်သော။ အရိယသစ္စေသု၊ အရိယသစ္စာဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မေသု၊ တရားတို့၌။ ဓမ္မာနုပဿီ၊ သစ္စာတရားကိုအဘန်တလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။

သစ္စာ ၄-ပါး ခွဲပြချက်

၁။ သစ္စာလေးပါးကို သိမ်းဆည်းတတ်သော သတိသည် ဒုက္ခသစ္စာ,
၂။ ထိုဒုက္ခ၏အကြောင်းဖြစ်သော တဏှာသည် သမုဒယသစ္စာ,
၃။ ထိုသစ္စာနှစ်ပါး၏ မဖြစ်ရာနိဗ္ဗာန်သည် နိရောဓသစ္စာ,
၄။ ထိုနိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသောမဂ္ဂင်ရှစ်ပါးသည် မဂ္ဂသစ္စာမည်၏။

သစ္စပဗ္ဗံ၊ သစ္စာအားဖြင့် နှလုံးသွင်းရာသော အပိုင်းသည်။
နိဋ္ဌိတံ၊ ပြီးပြီ။

ဓမ္မာနုပဿနာ၊
ရုပ်နာမ်တရားတို့ကို ရှုရာသောအပိုင်းသည်။ နိဋ္ဌိတာ၊ ပြီးပြီ။

အာနိသင်ပြမိန့်ခွန်းတော်

၂၀-(က) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ယောဟိကောစိ၊ အကြင်အမှတ် မရှိသော ရဟန်းယောက်ျား, ရဟန်းမိန်းမ, သီတင်းသည်ယောက်ျား, သီတင်းသည်မိန်းမဖြစ်သောသူသည်။ သတ္တဝဿာနိ၊ ခုနစ်နှစ်တို့ပတ်လုံး။ ဣမေစတ္တာရောသတိပဋ္ဌာနေ၊ ဤသတိပဋ္ဌာန်လေးပါးတို့ကို။ ဧဝံ၊ ဤသို့ ဟောတော်မူတိုင်း။ ဘာဝေယျ၊ ပွားစေငြားအံ့။ တဿ၊ ထို ရဟန်းယောက်ျား, ရဟန်းမိန်းမ, သီတင်းသည်ယောက်ျား, သီတင်းသည်မိန်းမဖြစ်သောသူအား။ ဒိဋ္ဌေဝဓမ္မေ၊ မျက်မှောက်သော ကိုယ်၏

အဖြစ်၌လျှင်။ အညာ၀ါ၊ အရဟတ္တဖိုလ်သည်မူလည်း။ ဘ၀ိဿတိ၊ ဖြစ်လတ္တံ့။ ဥပါဒိသေသေ၊ ဥပါဒါန်တရားအကြွင်းသည်။ သတိ၊ ရှိသော်။ အနာဂါမိတာ၀ါ၊ အနာဂါမ်၏ အဖြစ်သည်မူလည်း။ ဘ၀ိဿတိ၊ ဖြစ်လတ္တံ့။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဒွိန္နံ၊ နှစ်ပါးကုန်သော။ ဖလာနံ၊ ဖိုလ်တို့တွင်။ အညတရံ၊ တပါးပါးသော။ ဖလံ၊ ဖိုလ်ကို။ ပါဋိကင်္ခံ၊ အလိုရှိအပ်၏။

(၁) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ သတ္တ၀ဿာနိ၊ ခုနစ်နှစ်တို့သည်။ တိဋ္ဌန္တု၊ ရှိစေကုန်ဦး။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ယောဟိကောစိ၊ အကြင်အမှတ်မရှိသောသူသည်။ ဆ၀ဿာနိ၊ ခြောက်နှစ်တို့ ပတ်လုံး။ပ။ပဉ္စ၀ဿာနိ၊ ငါးနှစ်တို့ပတ်လုံး။ စတ္တာရိ၀ဿာနိ၊ လေးနှစ်တို့ပတ်လုံး။ တီဏိ၀ဿာနိ၊ သုံးနှစ်တို့ပတ်လုံး။ ဒွေ၀ဿာနိ၊ နှစ်နှစ်တို့ပတ်လုံး။ ဧကံ၀ဿံ၊ တနှစ်ပတ်လုံး။ ဣမေ စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနေ၊ ဤသတိပဋ္ဌာန် လေးပါးတို့ကို။ ဧ၀ံ၊ ဤသို့ဟောတော်မူတိုင်း။ ဘာဝေယျ၊ ပွားစေငြားအံ့။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဧကံ၀ဿံ၊ တနှစ်သည်။ တိဋ္ဌတု၊ ရှိစေဦး။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ယောဟိကောစိ၊ အကြင်အမှတ်မရှိသောသူသည်။ သတ္တမာသာနိ၊ ခုနစ်လတို့ပတ်လုံး။ ဣမေစတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနေ၊ ဤသတိပဋ္ဌာန်လေးပါးတို့ကို။ ဧ၀ံ၊ ဤသို့ဟောတော်မူတိုင်း။ ဘာဝေယျ၊ ပွားစေငြားအံ့။ တဿ၊ ထိုသူအား။ ဒိဋ္ဌေ၀ဓမ္မေ၊ မျက်မှောက်သောကိုယ်၏ အဖြစ်၌လျှင်။ အညာ၀ါ၊ အရဟတ္တဖိုလ်သည်မူလည်း။ ဘ၀ိဿတိ၊ ဖြစ်လတ္တံ့။ ဥပါဒိသေသေ၊ ဥပါဒါန်တရားအကြွင်းသည်။ သတိ၊ ရှိသော်။ အနာဂါမိတာ၀ါ၊အနာဂါမ်၏အဖြစ်သည်မူလည်း။ ဘ၀ိဿတိ၊ ဖြစ်လတ္တံ့။ ဣတိ ဤသို့။ ဒွိန္နံ၊ နှစ်ပါးကုန်သော။ ဖလာနံ၊ ဖိုလ်တို့တွင်။ အညတရံ၊ တပါးပါးသော။ ဖလံ၊ ဖိုလ်ကို။ ပါဋိကင်္ခံ၊ အလိုရှိအပ်၏။

(၈) ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ သတ္တမာသာနိ၊ ခုနစ်လတို့သည်။ တိဋ္ဌန္တု၊ ရှိစေကုန်ဦး။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ယောဟိကောစိ၊အကြင်အမှတ်မရှိသောသူသည်။ ဆမာသာနိ၊ ခြောက်လတို့ပတ်လုံး။ပ။ ပဉ္စမာသာနိ၊ ငါးလတို့ပတ်လုံး။ စတ္တာရိမာသာနိ၊လေးလတို့ပတ်လုံး။ တီဏိမာသာနိ၊ သုံးလတို့ပတ်လုံး။ ဒွေမာသာနိ၊ နှစ်လတို့ပတ်လုံး။ ဧကံမာသံ၊ တလပတ်လုံး။ အဍ္ဎမာသံ၊ လခွဲပတ်လုံး။ ဣမေစတ္တာရော

သတိပဋ္ဌာနေ၊ ဤသတိပဋ္ဌာန်လေးပါးတို့ကို။ ဝေံ၊ ဤသို့ဟောတော်မူ
တိုင်း။ဘာဝေယျ၊ပွားစေငြားအံ့။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ အမုမာသံ၊ လခွဲ
သည်။ တိဋ္ဌတု၊ ရှိစေဦး။ ဘိက္ခဝေ၊ရဟန်းတို့။ ယောဟိကောစိ၊ အကြင်
အမှတ်မရှိသောသူသည်။ သတ္တာဟံ၊ခုနစ်ရက်တို့ပတ်လုံး။ ဣမေစတ္တာ-
ရော သတိပဋ္ဌာနေ၊ဤသတိပဋ္ဌာန်လေးပါးတို့ကို။ဝေံ၊ ဤသို့ဟောတော်
မူတိုင်း။ ဘာဝေယျ၊ ပွားစေငြားအံ့။တဿ၊ ထိုသူအား။ ဒိဋ္ဌေဝဓမ္မေ၊
မျက်မှောက်သောကိုယ်၏ အဖြစ်၌လျှင်။အညာဝ၊အရဟတ္တဖိုလ်သည်
မူလည်း။ ဘဝိဿတိ၊ ဖြစ်လတ္တံ့။ ဥပါဒိသေသေ၊ ဥပါဒါန်တရားအ
ကြွင်းသည်။ သတိ၊ ရှိသော်။ အနာဂါမိတာဝါ၊ အနာဂါမ်၏ အဖြစ်
သည်မူလည်း။ ဘဝိဿတိ၊ ဖြစ်လတ္တံ့။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဒွိန္နံ၊ နှစ်ပါးကုန်
သော။ ဖလာနံ၊ ဖိုလ်တို့တွင်။ အညတရံ၊ တပါးပါးသော။ ဖလံ၊
ဖိုလ်ကို။ ပါဋိကင်္ခံ၊ အလိုရှိအပ်၏။ ဣတိ၊ ဤတွင် အကျိုးအာနိသင်ကို
ပြဆိုရာစကားရပ် အပြီးသတ်တည်း။

နိဂုံးချုပ်မိန့်ခွန်းတော်

၂၁။ ဘိက္ခဝေ၊ရဟန်းတို့။သတ္တာနံ၊သတ္တဝါတို့၏။ဝိသုဒ္ဓိယာ၊ကိလေ
သာမှ စင်ခြင်းငှါ။ သောကပရိဒေဝါနံ၊ စိုးရိမ်ခြင်း, ငိုကြွေးမြည်
တမ်းခြင်းတို့ကို။ သမတိက္ကမာယ၊ လွန်ခြင်းငှါ။ ဒုက္ခဒေါမနဿာနံ၊
ကိုယ်၏ဆင်းရဲခြင်း, နှလုံးမသာယာခြင်းတို့၏။ အတ္ထင်္ဂမာယ၊ချုပ်ခြင်း
သို့ ရောက်ခြင်းငှါ။ ဉာယဿ၊ အရိယမဂ်ကို။ အဓိဂမာယ၊ ရခြင်းငှါ။
နိဗ္ဗာနဿ၊ နိဗ္ဗာန်ကို။ သစ္ဆိကိရိယာယ၊ မျက်မှောက်ပြုခြင်းငှါ။
ပဝတ္တော၊ ဖြစ်သော။ ကောယနော၊ တကြောင်းတည်းသော ခရီးဖြစ်
သော။ အယံမဂ္ဂေါ၊ ဤခရီးသည်။ စတ္တာရော၊ လေးပါးကုန်သော။
ယဒိဒံ-ယေဣမေသတိပဋ္ဌာနာတိ၊ အကြင်သတိပဋ္ဌာန်တို့တည်းဟူ၍။
ဣတိ၊ဤသို့။ ယံတံဝစနံ၊ အကြင်သတိပဋ္ဌာန်၏အကျိုးကိုပြသော စကား
ကို။ မယာ၊ ငါသည်။ ဝုတ္တံ၊ဟောအပ်ပြီ။ တံဝစနံ၊ ထိုသတိပဋ္ဌာန်၏
အကျိုးကိုပြသော စကားကို။ ဣဒံအတ္တဝသံ၊ ဤမျက်မှောက်သောကိုယ်
၏ အဖြစ်၌ မချွတ်ဖြစ်လတ္တံ့သော ဖိုလ်နှစ်ပါးဟူသော အကျိုးထူးကို။
ပဋိစ္စ၊ စွဲ၍။ ဝုတ္တံ၊ ဟောအပ်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဣဒံဝစနံ၊ ဤသို့သော
စကားကို။ ဘဂဝါ၊ မြတ်စွာဘုရားသည်။ အဝေါစ၊ မိန့်တော်မူ၏။

တေဘိက္ခူ၊ ထိုရဟန်းတို့သည်။ အတ္တမနာ၊ နှစ်သက်အားရ ဝမ်းမြောက်သောစိတ်ရှိကုန်သည်ဖြစ်၍။ ဘဂဝတော၊ မြတ်စွာဘုရား၏။ ဘာသိတံ၊ သတိပဋ္ဌာန်တရားတော်ကို။ အဘိနန္ဒုံ၊ ရှိသေစွာ သာဓု, သာဓုဟု အနုမောဒနာပြုကုန်၏။ ဣတိ၊ ဤတွင် မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်တော်ကြီးအပြီးသတ်တည်း။

ဣမသ္မိံဥပန ဝေယျာကရဏသ္မိံ၊ ဤဂါထာမဘက် သက်သက်အမေးအဖြေဖြစ်သော ဗျာကရိဏ်းကို။ ဘညမာနေ၊ ဟောတော်မူသည်ရှိသော်။ တိံသမတ္တာနံ ဘိက္ခုသဟဿာနံ၊ သုံးသောင်းမျှလောက်ကုန်သော ရဟန်းတို့အား။ အနုပါဒါယ၊ တစုံတခုသော တရားကိုတဏှာအားဖြင့် ငါ၏ဥစ္စာ, မာနအားဖြင့် ငါတကား, ဒိဋ္ဌိအားဖြင့် ငါ့ကိုယ်ဟု မစွဲလမ်းမူ၍။ အာသဝေဟိ၊ အာသဝေါတရား လေးပါးတို့မှ။ စိတ္တာနိ၊ စိတ်တို့သည်။ ဝိမုစ္စိံသု၊ လွတ်ကုန်၏။ ''အာသဝေဟိ၊ အာသဝေါတရား လေးပါးတို့သည်။ စိတ္တာနိ၊ စိတ်တို့ကို။ ဝိမုစ္စိံသု၊ စွန့်လွှတ်အပ်ကုန်၏''။

မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ္တံ၊ မဟာသတိပဋ္ဌာန
သုတ်သည်။နိဋ္ဌိတံ၊ပြီးပြီ။

ဥဒ္ဒါန်း

တဿ၊ ထိုမဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်၏။ ဥဒ္ဒါနံ၊ ဥဒ္ဒါန်းကို။ ဧဝံ၊ ဤသို့။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊သိအပ်၏။

ဥဒ္ဒေသ ဥဒ္ဒါန်း

(က) ကာယေ၊ ရူပကာယ၌။ ကာယာနုပဿနာ၊ ရူပကာယကို အဘန်တလဲလဲ ရှုခြင်းငှာ။ ဝေဒနာယ၊ သုခစသော ဝေဒနာ၌။ အနုပဿနာ၊ သုခစသော ဝေဒနာကို အဘန်တလဲလဲ ရှုခြင်းငှာ။ စိတ္တေ၊ စိတ်၌။ စိတ္တာနုပဿနာ၊ စိတ်ကို အဘန်တလဲလဲ ရှုခြင်းငှာ။ ဓမ္မေ၊ နီဝရဏစသောတရား၌။ ဓမ္မာနုပဿနာ၊ နီဝရဏစသော တရားကိုအဘန်တလဲလဲရှုခြင်းငှာ။

(ခ) ဉာတိ၊ ဤသို့။ စတ္တာရောသတိပဋ္ဌာနာ၊ လေးပါးကုန်သော သတိပဋ္ဌာန်တို့ကို။ သမ္ဗုဒ္ဓေန၊ မြတ်စွာဘုရားသည်။ သုဒေသိတာ၊ ကောင်းစွာ ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏။ တေ၊ ထိုလေးပါးကုန်သော သတိပဋ္ဌာန်တို့ကို။ ဘာဝယန္တော၊ ပွားစေသော။ ဘိက္ခု၊ သံသရာ ဘေးကို ရှုလေ့ရှိသောသူသည်။ ဝိသုဒ္ဓိံ၊ နိဗ္ဗာန်သို့။ အဓိဂစ္ဆတိ၊ ရောက်၏။

ကာယာနုပဿနာ ဥဒ္ဒါန်း

(ဂ) အာနာပါနံ၊ အာနာပါနပဗ္ဗငင်း။ ဣရိယာပထံ၊ ဣရိယာပထပဗ္ဗငင်း။ သမ္ပဇာနံ၊ သမ္ပဇာနပဗ္ဗငင်း။ ပဋိကူလံ[၁]၊ ပဋိကူလမနသိကာရပဗ္ဗငင်း။ ဓာတု၊ ဓာတုမနသိကာရပဗ္ဗငင်း။ နဝ၊ ကိုးပါးကုန်သော။ သိဝထိကာ၊ သိဝထိကပဗ္ဗတို့ငင်း။ ဣတိ၊ ဤသို့။ စုဒ္ဒသကာယာနုပဿနာ၊ တဆဲ့လေးပါးကုန်သော ကာယာနုပဿနာတို့သည်။ ဟောန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။

နဝသိဝထိက ဥဒ္ဒါန်း

(ဃ) မတံ၊ သေ၍တရက်,နှစ်ရက်ရှိပြီးသောအကောင်ငင်း။ ခဇ္ဇိ၊ ကျီးစသည်တို့သည် ခဲအပ်သောအကောင်ငင်း။ သမံသဋ္ဌ၊ အသားအသွေးနှင့်တကွ အကြောတို့ဖြင့် ဘွဲ့အပ်သောအရိုးဆက်ရှိသောအကောင်ငင်း။ နိမံသဋ္ဌ၊ အသားမရှိ သွေးဖြင့်လိမ်းကျံသော အကြောတို့ဖြင့် ဘွဲ့အပ်သော အရိုးဆက်ရှိသော အကောင်ငင်း။ အပဂတံ၊ အသားအသွေးကင်းသော အကြောတို့ဖြင့် ဘွဲ့အပ်သော 'အရိုးဆက်ရှိသော အကောင်ငင်း။ တထာ၊ ထိုမှတပါး။ ဝိက္ခိတ္တာနိစ၊ ထိုထိုအရပ်၌ ပစ်အပ်သော အစပ်ကင်းသော အရိုးဖြစ်သောအကောင်တို့ငင်း။ သေတာနိ၊ ခရုသင်းအဆင်းကဲ့သို့ ဖွေးဖွေးဖြူသောအရိုးဖြစ်သောအကောင်တို့ငင်း။ ပုဉ္ဇကိတာနိ၊ အစုစု ဖရိုဖရဲကြဲကုန်သော ကြာမြင့်စွာ ကာလပတ်လုံး မိုယ်းစွတ်ခြင်းသို့ ရောက်ကုန်သော အရိုးဖြစ်သော အကောင်တို့ငင်း။ ပူတိနိ[၂]၊ ဆွေးမြည့်ကုန်ပြီးသော မှုန့်မှုန့်ညက်ညက်

၁။ ဂါထာပါဠိ၌ ပဋိက္ကုလံ-ဟုရှိ၏၊ ဥရဿ, ကဒွေဘော်တို့ကား ဆန္ဒာနုရက္ခဏာ။

၂။ ပူတိနိ-၌ ဣရဿကား ဆန္ဒာနုရက္ခဏာ။

ဖြစ်၍ ဖရိုဖရဲကြဲသောအရိုးဖြစ်သော အကောင်တို့ငှင်း။ ဣတိ၊ ဤသို့။ နဝ၊ ကိုးပါးကုန်သော။ သိဝထိကေ၊သုသာန်၌ ပစ်အပ်ကုန်သော အကောင်တို့ကို။ ဒိသွာ၊ မြင်သည်ရှိသော်။ ဘိက္ခု၊ သံသရာဘေးကို ရှုလေ့ရှိသောသူသည်။ တထာ၊ ထိုသုသာန်၌ ပစ်အပ်သောအကောင်နှင့် ထပ်တူ။ ဥပသံဟရေ၊ ငါလည်းထိုကဲ့သို့ဖြစ်လတ္တံ့ဟု မိမိကိုယ်ကို ဆောင်ရာ၏။

ဒုတိယသိဝထိက ဥဒ္ဒေါန်း

(င) ကာက[1] ကုလလ ဂိဇ္ဈေဟိ၊ ကျီး, စွန်, လင်းတတို့သည်ငှင်း။ ကင်္ကေဟိဝါ၊ ဘုံးပတီးငှက်တို့သည်ငှင်း။ သုနခေဟိဝါ၊ အိမ်ခွေးတို့သည်ငှင်း။ ဗျဂ္ဃဒီပိသိင်္ဂါလေဟိ၊ကျား,သစ်,မြေခွေးတို့သည်ငှင်း။ ဝိဝိ ဓေဟိစပါဏကာ၊ အထူးထူးသော ပိုးတို့သည်ငှင်း။ ခဇ္ဇမာနံ၊ ခဲအပ်သည်ကို။ ဒိသွာ၊ မြင်သည်ရှိသော်။ တထာ၊ ထိုအကောင်အတူ။ ဥပသံဟရေ၊ ငါလည်းထိုကဲ့သို့ဖြစ်လတ္တံ့ဟု မိမိကိုယ်ကိုဆောင်ရာ၏။

ဆဋ္ဌသိဝထိက ဥဒ္ဒေါန်း

(စ) ဟတ္ထပါဒဝေါပ္ပကဋ္ဌိ၊ လက်ရိုး, ခြေရိုး, ဘမျက်ရိုးကိုငှင်း။ ဇဏ္ဏုရုကဋိဖာသုကံ၊ မြင်းခေါင်းရိုး, ပေါင်ရိုး, ခါးရိုး, နံရိုးကိုငှင်း။ ပိဋ္ဌိခန္ဓဂီဝဟနုဒန္တသီသကဋာဟကံ၊ ကျောက်ရိုး,ပခုံးရိုး,လည်ကုပ်ရိုး, မေးရိုး,သွားရိုး,ခေါင်းခွံရိုးကိုငှင်း။ ဒိသွာ၊ မြင်သည်ရှိသော်။ တထာ၊ ထိုအကောင်အတူ။ ဥပသံဟရေ၊ ငါလည်း ထိုကဲ့သို့ဖြစ်လတ္တံ့ဟု မိမိကိုယ်ကိုဆောင်ရာ၏။

ဝေဒနာနုပဿနာ ဥဒ္ဒေါန်း

(ဆ) သုခံဝေဒနံဝါ၊ သုခဝေဒနာကိုငှင်း။ ဒုက္ခံဝေဒနံဝါ၊ ဒုက္ခဝေဒနာကိုငှင်း။ တဒညံဝါဝေဒနံ၊ ထိုသုခဒုက္ခမှ တပါးသောဥပေက္ခာဝေဒနာကိုငှင်း။သာမိသံဝါဝေဒနံ၊ကာမဂုဏ်နှင့်စပ်သောသုခ,ဒုက္ခ,ဥပေက္ခာ ဝေဒနာကိုငှင်း။ နိရာမိသံဝေဒနံဝါ၊ ကာမဂုဏ်နှင့် မစပ်သောသုခ, ဒုက္ခ,ဥပေက္ခာဝေဒနာကိုငှင်း။ ဝေဒမာနော၊ ခံစားသော။ သော၊ ထိုသူ

၁။ ကာကာ၌ အာဒိဿကား ဆန္ဒာနုရက္ခဏာ။

သည်။ တဒါကာရံ၊ ထိုသုခစသောဝေဒနာကို ခံစားသောအခြင်းအရာကို။ အနုပဿယေ၊ အဘန်တလဲလဲရှုရာ၏။

စိတ္တာနုပဿနာ ဥဒ္ဒါနိုး

(၈) ရာဂံ၊ သရာဂ,ဝီတရာဂစိတ်ဂုဏ်း။ ဒေါသံ၊ သဒေါသ,ဝီတဒေါသစိတ်ဂုဏ်း။ မောဟံ၊ သမောဟ, ဝီတမောဟစိတ်ဂုဏ်း။ ခိတ္တံ၊ သံခိတ္တ, ဝိက္ခိတ္တစိတ်ဂုဏ်း။ မဟဂ္ဂတဥ္စ၊ မဟဂ္ဂတ, အမဟဂ္ဂတစိတ်ဂုဏ်း။ ဥတ္တရံ၊ သဥတ္တရ,အနုတ္တရစိတ်ဂုဏ်း။ သမာဟိတံ၊သမာဟိတ,အသမာဟိတစိတ်ဂုဏ်း။ ဝိမုတ္တံ၊ ဝိမုတ္တ, အဝိမုတ္တစိတ်ဂုဏ်း။ ဣတိ၊ ဤသို့။ယတိ၊ စိတ္တာနုပဿနာ ဘာဝနာကို အားထုတ်သောသူသည်။ စိတ္တံ၊ အဇ္ဈတ္တ,ဗဟိဒ္ဓစိတ်ကို။ အနုပဿယေ၊ အဘန်တလဲလဲရှုရာ၏။

ဓမ္မာနုပဿနာ ဥဒ္ဒါနိုး

(၅) နီဝရဏေသု၊ ကာမစ္ဆန္ဒစသော နီဝရဏတို့၌ဂုဏ်း။ ခန္ဓေသု၊ ရူပက္ခန္ဓာစသည်တို့၌ဂုဏ်း။ အာယတနေသု၊ စက္ခုစသောအာယတနတို့၌ဂုဏ်း။ ဗောဇ္ဈင်္ဂေ၊ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင် စသည်၌ဂုဏ်း။ သစ္စေသု၊ ဒုက္ခသစ္စာစသည်တို့၌ဂုဏ်း။ ဣတိ၊ ဤသို့။ အဇ္ဈတ္တဗာဟိရေ၊အဇ္ဈတ္တသန္တာန်, ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်၌ ဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မေ၊ နီဝရဏစသော တရားတို့ကို။ ဘိက္ခု၊ သံသရာဘေးကို ရှုလေ့ရှိသောသူသည်။ အနုပဿယေ၊ အဘန်အလဲလဲရှုရာ၏။

နီဝရဏ, အာယတနစ္ဆ်ဖြစ်သော ဥဒ္ဒါနိုး

(၃) သန္တံဝါပိ၊ ထင်ရှားရှိသော ကာမစ္ဆန္ဒစသည်, ကာမရာဂစသော သံယောဇဉ် စသည်ကိုဂုဏ်း။ အသန္တံဝါ၊ ထင်ရှားမရှိသောကာမစ္ဆန္ဒ စသည်ကိုဂုဏ်း။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။ အနုပ္ပန္နဿ၊ မဖြစ်သေးသော ကာမစ္ဆန္ဒစသည်၏။ ဥပ္ပါဒေါ၊ ဖြစ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ ဥပ္ပန္နဿ၊ ဖြစ်သော ကာမစ္ဆန္ဒစသည်ကို။ ပဟာနဥ္စ၊ ပယ်ခြင်းသည်လည်း။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ တဿ၊ ထိုပယ်ပြီးသော ကာမစ္ဆန္ဒစသည်၏။ အာယတိံ၊ နောင်အခါ၌။ အနုပ္ပါဒေါ၊ မဖြစ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

စမ္မာနုပဿနာဥဒ္ဒါန်း

(၄) စက္ခုံ၊ စက္ခုစသော အဇ္ဈတ္တိကာယတနခြောက်ပါးသည်၎င်း။ ရူပါဒိ၊ ရူပါရုံစသော ဗာဟိရာယတန ခြောက်ပါးသည်၎င်း။ ဝိညာဏံ၊ စက္ခုဝိညာဏ်စသော ဝိညာဏ် ခြောက်ပါးသည်၎င်း။ ဖဿောစ၊ စက္ခုသမ္ဖဿစသော ဖဿခြောက်ပါးသည်၎င်း။ တဇ္ဇာ၊ထို စက္ခုသမ္ဖဿ စသည်ကြောင့်ဖြစ်သော။ ဝေဒနာစ၊ စက္ခုသမ္ဖဿဇာ ဝေဒနာစသော ဝေဒနာခြောက်ပါးသည်၎င်း။ သညာစ၊ ရူပသညာစသော သညာခြောက်ပါးသည်၎င်း။ စေတနာစ၊ရူပသဉ္စေတနာစသော စေတနာ ခြောက်ပါးသည်၎င်း။ တဏှာစ၊ ရူပတဏှာစသော တဏှာခြောက်ပါးသည်၎င်း။ဝိတက္ကောစ၊ရူပဝိတက်စသော ဝိတက်ခြောက်ပါးသည်၎င်း။ ဝိစာရကော၊ရူပဝိစာရစသော ဝိစာရခြောက်ပါးသည်၎င်း။ ပိယရူပံ၊ ချစ်အပ်သော သဘောရှိသော တရားမည်၏။ တတ္ထ၊ ဤချစ်အပ်သော သဘောရှိသော စက္ခုပသာဒစသည်၌။ သော တဏှာ၊ဤတဏှာသည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ တတ္ထ၊ ဤချစ်အပ်သော သဘောရှိသော စက္ခုပသာဒစသည်၌။ သော တဏှာ၊ ဤတဏှာသည်။ နိရုဇ္ဈတိ၊ ချုပ်၏။ ဣတိ၊ဤသည်လျှင် ဥဒ္ဒါန်းအပြီးတည်း။

ကျမ်းပြီးနိဂုံး

ဣတိ မဟိဂ္ဂကာဝါသနိဝါသိနာ မဟာထေရေန ရစိတော ယံ သတိပဋ္ဌာန နိဿယော–

(က) သဟဿသတနဝုတိ၊ ပဉ္စမေ မာဃဇုဏှကေ။
စုဒ္ဒသေ ဇီဝဝါရမှိ၊ ဝိကာလေ သတ္တပါဒကေ။

ဣတိ-ဣမိနာအနုက္ကမေန၊ ဤသို့သောအစဉ်ဖြင့်။ မဟိဂ္ဂကာဝါသနိဝါသိနာ၊ မဟာအောင်မြေဘုံစံ အုဋ်ကျောင်းတော်ကြီး၌ သီတင်းသုံးနေသော။ မဟာထေရေန၊ **"စက္ကိန္ဒာဘိ သိရီသဒ္ဓမ္မဓဇ မဟာဓမ္မ ရာဇာဓိရာဇဂုရု"**မဟာထေရ်သည်။ ရစိတော၊ စီရင်အပ်သော။ အယံသတိပဋ္ဌာနနိဿယော၊ ဤ **"သတိပဋ္ဌာနသုတ်နိဿယ"**သည်။ သဟဿသတနဝုတိပဉ္စမေ၊ သက္ကရာဇ် ၁၁၉၅-ခု။ မာဃဇုဏှကေ၊တပို့တွဲလဆန်း။ စုဒ္ဒသေဇီဝဝါရမှိ၊ ၁၄-ရက် ကြာသပတေးနေ့။ ဝိကာလေ သတ္တပါဒကေ၊နေလွဲ ၇-ဘဝါးပြည့်အခါ၌။ နိဋ္ဌိတော၊ ပြီးခြင်းသို့ရောက်၏။

(ခ) ဣမိနာ လိခပုညေန၊ သဗ္ဗတ္ထ သဗ္ဗဒါ သမာ။
ယထာ ဗုဒ္ဓေန ဒေသေတာ၊ တထာ ဘဝါမသေ ဣမေ။

ဣမိနာ လိခပုညေန၊ ဤသတိပဋ္ဌာန်နိဿယကို ရေးသားရသော ကောင်းမှုကြောင့်။ သဗ္ဗတ္ထ၊ ခပ်သိမ်းသောဘဝတို့၌။ သဗ္ဗဒါ၊ ခပ်သိမ်းသောအခါ၌။ သမာ၊ မယုတ်မလွန်အညီအမျှ။ဗုဒ္ဓေန၊ မြတ်စွာဘုရားသည်။ ယထာ၊ အကြင်အခြင်းဖြင့်။ ဒေသေတာ၊ ဟောတော်မူအပ်၏။ တထာ၊ ထိုအခြင်းဖြင့်။ ဣမေ၊ ဤသတိပဋ္ဌာန်တရားတို့ကို။ ဘဝါမသေ၊ ပွားများနိုင်လို၏။

မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်နိဿယ
ဤတွင်ရွှေ့ပြီး၏။

မဟာသတိပဋ္ဌာန်အဓိပ္ပါယ်ကောက်

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော
သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ

ပဏာမ-ပဋိညာဉ်

(က) ဝန္ဒိတွာ သတိပ္ပဋ္ဌာန၊ သုတ္တံသုဒေသကံ ဇိနံ။
ဧကေနောပါသကေနာဟံ၊ သုဘာဝေတုံ သုယာစိတော။
[ပဌမမကာရဝိပုလာဂါထာ။]

(ခ) မဟာသတိပဋ္ဌာနဿ၊ သာဓူနံ သုခကာမာနံ။
သုလိက္ခိဿံ အဓိပ္ပါယ၊ ပကာသနံ သမာသေန။
[ဝတ္တဂါထာ။]

(က) အဟံ၊ ငါသည်။ သတိပ္ပဋ္ဌာနသုတ္တံ၊ မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်ကို။ သုဒေသကံ၊ ကောင်းစွာ ဟောတော်မူတတ်သော။ ဇိနံ၊ မြတ်စွာဘုရားကို။ ဝန္ဒိတွာ-ဝန္ဒာမိ၊ အလွန်ရိုသေစွာရှိခိုးပါ၏။ ဝန္ဒိတွာ၊ အလွန်ရိုသေစွာရှိခိုးပြီး၍။ ဧကေန၊ တယောက်သော။ သန္တေန၊ သူတော်ကောင်းဖြစ်သော။ ဥပါသကေန၊ "တကာစံမှတ်"အမည်ရှိသော ဥပါသကာသည်။ သုယာစိတော၊ ရိုသေစွာတောင်းပန်အပ်သည်ဖြစ်၍—

(ခ) သုခကာမာနံ၊ မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာကို အလိုရှိကုန်သော။ သာဓူနံ၊ သူတော်ကောင်းတို့အား။ သုဘာဝေတုံ၊ သတိပဋ္ဌာန်လေးပါးကို ပွားလွယ်စေခြင်းငှါ။ မဟာသတိပဋ္ဌာနဿ၊ မဟာသတိပဋ္ဌာန

သုတ်၏။ သမာသေန၊ အကျဉ်းအားဖြင့်။အဓိပ္ပါယပကာသနံ။သဘော အဓိပ္ပါယ်မျှကိုပြရာပြကြောင်းဖြစ်သောကြောင့်“အဓိပ္ပါယပကာသနီ” အမည်ရှိသော နိဿယည်းကျမ်းကို။ သုလိက္ခိဿံ- သုလိက္ခိဿာမိ။ ကောင်းစွာရေးပေအံ့။

နိဒါန်း

သုလိက္ခိဿံဟူသော ပဋိညာဉ်၏ ပဋိညာတဗ္ဗဖြစ်သော အဓိပ္ပါယပကာသနံ-ပါဌ်၌ အဓိပ္ပါယ်ကား–

၁။ ကုရုတိုင်းတွင် ကျားကြောင်သော ခြေရှိသော လူသားစားပေါရိသာဒဘီလူးကို ဆုံးမရာဖြစ်သောကြောင့် ကမ္မာသဓမ္မ အမည်ရှိသောနိဂုံး၌ သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရား သီတင်းသုံးနေတော်မူသောအခါ၌–

ဥဒ္ဒေသ

၂–(၁) ရာဂ- အစရှိသော အညစ်အကြေး တို့ဖြင့်လည်းကောင်း, အဘိဇ္ဈာ ဝိသမလောဘ- အစရှိကုန်သော ကိလေသာတရားတို့ဖြင့် လည်းကောင်း ညစ်ညူးသော စိတ်ရှိကုန်သော သတ္တဝါတို့၏ စိတ်အညစ်အကြေးကို အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်စေခြင်းအကျိုး,

(၂) စိုးရိမ်ခြင်း သောကမီးကိုလွန်ခြင်း,ပယ်ဖျောက်ခြင်းအကျိုး,

(၃) ငိုကြွေးမြည်တမ်းခြင်း ပရိဒေဝမီးကိုလွန်ခြင်း,ပယ်ဖျောက်ခြင်းအကျိုး,

(၄) ကိုယ်၏ဆင်းရဲခြင်း ဒုက္ခမီးကိုငြိမ်းစေ, ချုပ်စေခြင်းအကျိုး,

(၅) စိတ်နှလုံးမသာယာခြင်း, ထိတ်လန့်ခြင်း ဒေါမနဿမီးကိုငြိမ်းစေ ချုပ်စေခြင်းအကျိုး,

(၆) အရိယာမဂ်ကို ရစေခြင်းအကျိုး,

(၇) အသင်္ခတဓာတ်နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုရခြင်းအကျိုး–

အားဖြင့် ခုနစ်ပါး အပြားရှိသော အကျိုးထူး အကျိုးမြတ်တို့ကို ရစေ,ပြည့်စုံစေတတ်သော ဟောကြားတော်မူအပ်သော သတိပဋ္ဌာန်သည်–

(၁) ကာယာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်,
(၂) ဝေဒနာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်,
(၃) စိတ္တာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်,
(၄) ဓမ္မာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်—

အားဖြင့်လေးပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုလေးပါးတို့တွင်—

(က) လက်ခြေအင်္ဂါကြီးငယ် အစရှိသောအပေါင်း- မကောင်း စက်ဆုပ်ရွံရှာဘွယ်၊ ဆံ,အမွေး,ခြေသည်း လက်သည်း,သွား,အရေထူ, အရေပါး- စသောသုံးဆဲ့နှစ်ပါးသော စက်ဆုပ် ရွံရှာဘွယ် အစုတို့၏ ဖြစ်ရာရူပကာယခန္ဓာကိုယ်ကို အောက်မေ့သိမ်းဆည်းခြင်း သတိသည် ကာယာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်မည်၏။

(ခ) သုခဝေဒနာ, ဒုက္ခဝေဒနာ, ဥပေက္ခာဝေဒနာအားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိသော လောကီဖြစ်သော ဝေဒနာကို အောက်မေ့သိမ်း ဆည်းခြင်းသတိသည် ဝေဒနာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်မည်၏။

(ဂ) သရာဂစိတ်စသော တဆဲ့ခြောက်ပါးအပြားရှိသော လောကီဖြစ်သောစိတ်ကို အောက်မေ့သိမ်းဆည်းခြင်း သတိသည် စိတ္တာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်မည်၏။

(ဃ) နီဝရဏငါးပါးတရားအစ, သစ္စာလေးပါး တရားအဆုံးရှိသော ငါးပါးအပြားရှိသော တရားကို အောက်မေ့သိမ်းဆည်းခြင်း သတိသည်ဓမ္မာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်မည်၏-ဟူလိုသည်။

သတိပဋ္ဌာန်လေးပါးအကျဉ်းသရုပ်ဥဒ္ဒေသပြီး၏။

ကာယာနုပဿနာ အာနာပါနပိုင်း

၃။ ထိုဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော သတိပဋ္ဌာန် လေးပါးတို့တွင် ကာယာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်၌—

၁။ အာနာပါနပဗ္ဗ,
၂။ ဣရိယာပထပဗ္ဗ,
၃။ သမ္ပဇာနပဗ္ဗ,

၄။ ပဋိကူလမနသိကာရပဗ္ဗ,
၅။ ဓာတုမနသိကာရပဗ္ဗ,
၆-၁၄။ နဝသိဝထိကပဗ္ဗ--
အားဖြင့် တဆဲ့လေးပိုင်း အပြားရှိသည်သာလျှင်ဖြစ်၏၊ ထိုတဆဲ့လေးပိုင်းတို့တွင် အာနာပါနပဗ္ဗ၌—

(က) ဥပမာကား-လိမ်မာသော ပန်းပွတ်သမားသည် စည်ကြီးအစရှိသည်ကို ပွတ်လုပ်သောအခါ ပွတ်ကြိုးကိုရှည်ရှည်ဆွဲငင်သကဲ့သို့, ဆံထိုးဆံကျင် အစရှိသည်ကို ပွတ်လုပ်သောအခါ ပွတ်ကြိုးကို တိုတိုဆွဲငင်သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ထွက်သက်ဝင်သက်ကို ရှည်ရှည် ဖြစ်စေသည်ကာလ ငါထွက်သက်ဝင်သက်ကို ရှည်ရှည်ဖြစ်စေသည်၊ တိုတိုဖြစ်စေသည်ကာလလည်း ငါထွက်သက် ဝင်သက်ကို တိုတိုဖြစ်စေသည်-ဟု အောက်မေ့ခြင်းသတိကိုပြုရာသည်။

(ခ) ထိုသို့ထွက်သက်ဝင်သက်ကို အရှည်အတိုအားဖြင့်အောက်မေ့သိမ်းဆည်းခြင်းသတိရှိပြီးသော်—

(၁) ငါ၏ ထွက်သက်ဝင်သက်သည် အဘယ်ကို အစွဲအမှီပြုသနည်း၊ လေးပါးသော မဟာဘုတ်, ဥပါဒါရုပ်ဟူသော ကရဇကာယကို စွဲမှီ၍ဖြစ်၏၊ ထို ထွက်သက် ဝင်သက်- အဿာသ ပဿာသ, ကရဇကာယသည် ရုပ်မည်၏။

(၂) ထိုရုပ်ကိုအာရုံပြု၍ဖြစ်သောအာရုံကိုတွေ့တတ်သောဖဿ, အာရုံကိုခံစားတတ်သော ဝေဒနာ, အာရုံကိုမှတ်၍ သိတတ်သောသညာ, အာရုံသို့ရှေ့ရှုတင်တတ် စေ့ဆော်တတ်သောစေတနာ, အာရုံကို အထူးသဖြင့် သိတတ်သော ဝိညာဏ်အားဖြင့်ဖဿပဉ္စကတရားငါးပါးသည်နာမ်မည်၏- ဟု ရုပ်နာမ်တရားကိုသိမ်းဆည်းပြီး၍—

(၃) ရုပ်နာမ်၏အကြောင်းကား အဘယ်နည်း၊အဝိဇ္ဇာ-တဏှာ-ကံ-အာဟာရ စသော တရားသာလျှင်တည်းဟု သိမြင်ပြီးလျှင်—

အကြောင်းအကျိုး ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်မျှသာဖြစ်သည်၊ သတ္တဝါ, ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍ တရားကိုယ်အသီးအခြားမရှိပြီ-ဟု ယုံမှားခြင်းမရှိမူ၍—

(၁) ရုပ်နာမ်တရားတို့ဖြစ်ပြီး၍ ဖြစ်တိုင်းမတည်၊ကုန်တတ်,ကင်းတတ်သော သဘောကြောင့် အနိစ္စသာတည်း။

(၂) ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်းတို့ဖြင့် မပြတ်နှိပ်စက်တတ်သော ဘေးဟူသောသဘောကြောင့် ဒုက္ခသာတည်း။

(၃) အစိုးမရ, အစိုးမပိုင်, ကိုယ်မဟုတ်,အနှစ်မရှိသောသဘောကြောင့် အနတ္တသာတည်း-

ဟု လက္ခဏာရေးသုံးပါးသို့တင်၍ ဝိပဿနာကိုပွားစေ၍ အစဉ်သဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ရောက်သည်သာလျှင်ဖြစ်၏-ဟူလိုသည်။

သစ္စာ ၄-ပါး ခွဲပြချက်

(၁) အဿာသ ပဿာသ-ဟူသော ထွက်သက် ဝင်သက်ကို အောက်မေ့သိမ်းဆည်းတတ်သော သတိတရားသည် ဒုက္ခသစ္စာမည်၏။

(၂) ထိုဒုက္ခသစ္စာ၏ အကြောင်းရင်း၏ အဖြစ်အားဖြင့် ဖြစ်စေတတ်သော ရှေးဘဝ၌ပြီးပြီးသောလောဘသည် သမုဒယသစ္စာမည်၏။

(၃) ထိုသစ္စာနှစ်ပါးတို့၏ မဖြစ်ရာ ချုပ်ရာဖြစ်သော အသင်္ခတဓာတ်နိဗ္ဗာန်သည် နိရောဓသစ္စာမည်၏။

(၄) ဒုက္ခသစ္စာကို ပိုင်းခြား၍သိတတ်သော သမုဒယသစ္စာကိုပယ်တတ်သော နိရောဓသစ္စာလျှင်အာရုံရှိသောကောင်းမွန်လွန်မြတ်သော အကျင့်ဖြစ်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိ, သမ္မာသင်္ကပ္ပ, သမ္မာဝါစာ, သမ္မာကမ္မန္တ,သမ္မာအာဇီဝ, သမ္မာဝါယာမ, သမ္မာသတိ, သမ္မာသမာဓိဟု ဆိုအပ်သော အရိယာမဂ္ဂင်တရားကိုယ်ရှစ်ပါးသည်မဂ္ဂသစ္စာမည်၏။

ဤသို့ သစ္စာလေးပါးတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် လုံ့လပြု၍ နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်သည်သာလျှင်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် သစ္စာလေးပါးသို့ တင်၍လည်း စီးဖြန်းရာ,ပွားများစေရာသည်။

[ဤကား အာနာပါနပဗ္ဗ၌ အကျဉ်းဖြစ်သောအဓိပ္ပါယ်တည်း။]

ကာယာနုပဿနာဣရိယာပထပိုင်း

၄။ ဣရိယာပထပဗ္ဗ—

(က) ခွေး,မြေခွေး, အစရှိသောသတ္တဝါတို့သည် သွားကုန်, ရပ်ကုန်, ထိုင်ကုန်,လျောင်းကုန်သည်ရှိသော်သွားကုန်,ရပ်ကုန်,ထိုင်ကုန်, လျောင်းကုန်သည်ဟု-အကယ်၍ကား သိကုန်၏ရှင့်၊ ထိုသို့သိကုန်သော်လည်း ထိုခွေး,မြေခွေးစသည်တို့၏ သိခြင်းကိုရည်၍- ဂစ္ဆန္တော-စသည်ကိုဟောတော်မမူအပ်၊ ဤခွေး, မြေခွေးစသည်တို့၏ သိခြင်းသည် သတ္တဝါဟူသော အယူကိုလည်းမစွန့်၊ သတ္တဝါဟူသော အမှတ်ကိုလည်းမခွာ၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းလည်းမဖြစ်၊ သတိပဋ္ဌာန်ကို ပွားစေသည်လည်းမဖြစ်။

(ခ) ဣရိယာပုထ် လေးပါးကို အောက်မေ့ သိမ်းဆည်းသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ သိခြင်းသည်ကား-သတ္တဝါဟူသော အယူကိုလည်းစွန့်၏၊ သတ္တဝါဟူသော အမှတ်ကိုလည်းစွန့်၏၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းလည်းဖြစ်၏၊ သတိပဋ္ဌာန်ကို ပွားစေသည်လည်း ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် သွားလျှင် သွား၏၊ ရပ်လျှင် ရပ်၏၊ ထိုင်လျှင် ထိုင်၏၊ လျောင်းလျှင် လျောင်း၏-ဟု အောက်မေ့သိမ်းဆည်းခြင်းသတိကို ဖြစ်စေရာသည်။

အဘယ်သို့ ဖြစ်စေရာသနည်း ဟူမူကား—

(ဂ) သွား၏,ရပ်၏,ထိုင်၏,လျောင်း၏-ဟူသည် ဟာစုံတယောက်သောသတ္တဝါ ပုဂ္ဂိုလ်သွားသည်,ရပ်သည်,ထိုင်သည်,လျောင်းသည်မရှိ ပြီ၊သွားမည်,ရပ်မည်,ထိုင်မည်, လျောင်းမည်-ဟု ဖြစ်သောစိတ်သည် ဝါယောဓာတ်ကို ဖြစ်စေတတ်သည်၊ ထိုစိတ္တဇ ဝါယောဓာတ်ပျံ့သဖြင့် တကိုယ်လုံး ရှေ့သို့တက်သည်ကို သွားသည်၊ တကိုယ်လုံး ထောင်၍နေသည်ကို ရပ်သည်၊ အောက်တပိုင်းကွေးလျက် အထက်တပိုင်းထောင်လျက်ရှိသည်ကိုသာ ထိုင်သည်၊ တကိုယ်လုံး ဘီလာဆန့်လျက်ရှိသည်ကိုသာ လျောင်းသည်-ဆိုရချေသည်။

(ဃ) ဥပမာကား-နွားလေးခုက၍ လှည်းသမား လှည်းနှင်သည်ရှိသော် လှည်သွားသည်,လှည်းရပ်သည်-ဟူ၍ခေါ်ဝေါ်သမုတ်ခြင်းမျှသာ ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ လှည်းသမားနှင့်တူသော သွားလို,ရပ်လို,ထိုင်

သို့, လျှောင်းလိုသောစိတ်သည် နွားနှင့်တူသော စိတ္တဇဝါယောဓာတ်ကို ဖြစ်စေသည်ရှိသော်-

၁။ ထိုစိတ္တဇဝါယောဓာတ်ပျံ့သဖြင့် လှည်းနှင့်တူသော တကိုယ်လုံးရှေ့သို့ တက်သည်ကို သွားသည်။

၂။ တကိုယ်လုံး ထောင်၍နေသည်ကိုသာ ရပ်သည်။

၃။ အောက်တပိုင်းကွေးလျက် အထက်တပိုင်းထောင်လျက်ရှိသည်ကိုသာ ထိုင်သည်။

၄။ တကိုယ်လုံးဘီလာဆန့်လျက် ရှိသည်ကိုသာလျှောင်းသည်-ဆိုရချေသည်။

တစုံတယောက်သော သတ္တဝါ ပုဂ္ဂိုလ်သွားသည်, ရပ်သည်, ထိုင်သည်, လျှောင်းသည်မရှိ-ဟု အောက်မေ့ခြင်းသတိကို ဖြစ်စေရာသည်။

သစ္စာ ၄-ပါးခွဲပြချက်

၁။ ဣရိယာပုထ် လေးပါးကို သိမ်းဆည်းတတ်သော သတိသည် ဒုက္ခသစ္စာမည်၏။

၂။ ထိုဒုက္ခသစ္စာ၏ အကြောင်း၏ အဖြစ်အားဖြင့် ဖြစ်စေတတ်သော ရှေးဘဝ၌ပြီးပြီးသော လောဘသည် သမုဒယသစ္စာမည်၏။

၃။ ထိုသစ္စာနှစ်ပါးတို့၏ မဖြစ်ရာ ချုပ်ရာဖြစ်သော အသင်္ခတဓာတ် နိဗ္ဗာန်သည် နိရောဓသစ္စာမည်၏။

၄။ ထိုနိရောဓသစ္စာကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော ကောင်းမွန်လွန်မြတ်သော အကျင့်ဟု ဆိုအပ်သော မဂ္ဂင်တရားကိုယ်ရှစ်ပါးသည် မဂ္ဂသစ္စာမည်၏။

ဤသို့သစ္စာလေးပါးတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်လည်း လုံ့လပြု၍ ဘေးငြိမ်းရာနိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်သည်သာလျှင်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာန်းကိုလည်း စီးဖြန်းအားထုတ် ပွားစေရာ၏-ဟူလိုသည်။

[ဤကား ဣရိယာပထပဗ္ဗ၌ အကျဉ်းဖြစ်သော အဓိပ္ပါယ်တည်း။]

ကာယာနုပဿနာ သမ္ပဇာနပိုင်း

၅။ သမ္ပဇာနပဗ္ဗ—

(၁) ရှေ့သို့တက်သည်, နောက်သို့ဆုတ်သည်။
(၂) ရှေ့တူရူကြည့်သည်, တစောင်းကြည့်သည်။
(၃) ကွေးသည်, ဆန့်သည်။
(၄) အဝတ်ပုဆိုးဝတ်သည်။
(၅) စားသည်, သောက်သည်, ခဲသည်, လျက်သည်။
(၆) ကျင်ကြီးကျင်ငယ်စွန့်သည်။
(၇) သွားသည်, ရပ်သည်, ထိုင်သည်, အိပ်သည်, နိုးသည်, စကားပြောဆိုသည်, ဆိတ်ဆိတ်နေသည်-

တို့၏အစွမ်းအားဖြင့် ဤ ၇-ပါးသော အရာတို့၌ ပညာအဆင်အခြင်ဖြင့် ပြုရာသည်။

အဘယ်သို့ ပြုရာသနည်းဟူမူကား—

(က) အလွန်မိုက်သောပုထုဇဉ်သည် ရှေ့သို့တက်ခြင်း အစရှိသည်တို့၌ ငါသည် ရှေ့သို့တက်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သည်၊ ငါသည်ရှေ့သို့တက်သည်၊ ငါသည်ရှေ့သို့တက်ခြင်းကို ဖြစ်စေအပ်သည်-ဟု တွေဝေသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ မတွေမဝေဘဲ ရှေ့သို့တက်သည်, နောက်သို့ဆုတ်သည်-တစုံတယောက်သော သတ္တဝါပုဂ္ဂိုလ်သည်မရှိပြီ၊ ရှေ့သို့တက်မည်,နောက်သို့ ဆုတ်မည်-စိတ်ဖြစ်သည်ရှိသော် ထိုစိတ်နှင့်အတူဖြစ်သော ဝါယောဓာတ်ပျံ့သောအားဖြင့် ကိုယ်ဟု ခေါ်ဝေါ်သမုတ်အပ်သော အရိုးစုသာ ရှေ့သို့တက်ရလေသည်၊ နောက်သို့ဆုတ်ရလေသည်။

(၁) ရှေ့သို့ တက်မည်, နောက်သို့ ဆုတ်မည်-ဟုခြေကို ချီကြွခြင်းဥဒ္ဒရဏ။
(၂) ခြေကိုရှေ့သို့ဆောင်ခြင်း အတိဟရဏ။
(၃) ခြေကို ထိုမှဤမှ ဆောင်ခြင်းဝီတိဟရဏ။

[ကာလသုံးပါးတို့၌ ပထဝီဓာတ်, အာပေါဓာတ် နှစ်ပါးတို့သည် ညံ့ကုန်, အားနည်းကုန်သည်၊ တေဇောဓာတ်, ဝါယောဓာတ် နှစ်ပါးတို့သည်လွန်ကုန်, အားကြီးကုန်သည်။]

(၄) ခြေကိုစွန့်လွှတ်ခြင်း ဝေါသဇ္ဇန။
(၅) ခြေကိုချခြင်း သန္နိက္ခေပန။
(၆) ခြေကိုမြေနှင့်တကွ ကြပ်ကြပ်နင်းခြင်း သန္နိရုဇ္ဈန။

[ကာလသုံးပါးတို့၌ တေဇောဓာတ်, ဝါယောဓာတ် နှစ်ပါးတို့သည် ညံ့ကုန်သည်၊ ပထဝီဓာတ်, အာပေါဓာတ် နှစ်ပါးတို့သည်လွန်ကုန်, အားကြီးကုန်သည်။]

ထိုခြေတလှမ်းကို ခြောက်စုပြုရာတွင်-

တစုဖြစ်သော ဥဒ္ဓရဏကာလ၌ဖြစ်သော နာမ်ရုပ်တရားတို့သည် အတိဟရဏကာလသို့မရောက်ကုန်။

အတိဟရဏကာလ၌ ဖြစ်သော နာမ်ရုပ် တရားတို့သည် ဝီတိဟရဏ, ဝေါသဇ္ဇန သန္နိက္ခေပန ကာလသို့မရောက်ကုန်။

သန္နိက္ခေပနကာလ၌ဖြစ်သော နာမ်ရုပ်တရားတို့သည် သန္နိရုဇ္ဈန ကာလသို့ မရောက်ကုန်မူ၍ ထိုထိုသို့သော အဘို့အစုတို့၌သာလျှင် အဆစ်အဆစ်အစပ်အစပ် အဘို့အဘို့ဖြစ်ကုန်၍၊ လောလောပူသောအိုးကင်း၌ ထည့်အပ်သော နှမ်းကဲ့သို့ ဖျစ်ဖျစ်အသံ ပြုကုန်လျက် ပျက်လေ, ချုပ်လေ, ပျောက်လေကုန်ရာသည်။

(ခ) ရှေ့တူရူကြည့်သည်, တစောင်းကြည့်သည် ကာလ၌လည်း- ရှေ့တူရူကြည့်သည်, တစောင်းကြည့်သည် အတွင်း၌ ကိုယ်ဟူ၍ မရှိပြီ၊ ရှေ့တူရူကြည့်မည်,တစောင်းကြည့်မည်ဟု စိတ်ဖြစ်သည်ရှိသော် ထိုစိတ်နှင့်အတူတကွဖြစ်သော ဝါယောဓာတ် ပျံ့သောအားဖြင့် အောက်မျက်နှာလွှာသည် အောက်သို့ကျသည်၊ အထက်မျက်နှာလွှာသည် အထက်သို့တက်သည်ကို ရှေ့တူရူကြည့်သည်, တစောင်းကြည့်သည်-ဟု ဆိုရချေသည်၊ ယန္တရားလုံတံဖြင့် တစုံတယောက်မျက်လွှာကို ဘွင့်လှစ်ရသည်မရှိပြီ၊ စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့် ဒဿနကိစ္စကို ပြီးစေလျက် ဖြစ်လေသည်။

(ဂ) လက်ခြေတို့ကို ကွေးသည်, ဆန့်သည်၌လည်း-လက်ခြေကို ကွေးတတ်, ဆန့်တတ်သော တစုံတခုသော ကိုယ်ဟူ၍မရှိပြီ၊ လက်ခြေတို့ကို ကွေးမည်, ဆန့်မည်ဟု စိတ်ဖြစ်သည်ရှိသော် ထိုစိတ်နှင့် အတူ

တကွဖြစ်သော ဝါယောဓာတ် ပျံ့သောအားဖြင့် ကြိုးဖြင့် ဆွဲငင်သော ယန္တရားရုပ်သေး လက်ခြေလှုပ်သကဲ့သို့သော ကွေးခြင်း, ဆန့်ခြင်းဖြစ်လေသည်။

(ဃ) အဝတ်ပုဆိုးဝတ်ရုံသည်၌လည်း-အဝတ်ပုဆိုးကို,ဝတ်တတ်,ရုံတတ်သော သတ္တဝါကိုယ်မည်သည်မရှိပြီ၊အဝတ်ပုဆိုးဝတ်လို,ရုံလိုသော စိတ်ဖြစ်သည်ရှိသော် ထိုစိတ်နှင့် အတူတကွဖြစ်သော စိတ္တဇဝါယောဓာတ် ပျံ့သောအားဖြင့်သာလျှင် အဝတ်ပုဆိုး ဝတ်သည်,ရုံသည်-ဟု ဖြစ်လေသည်၊ အဝတ်ပုဆိုးကလည်း ငါသည် ကိုယ်ကို ဝတ်ရုံဖုံးလွှမ်းသည်ဟု၍မသိ၊ ကိုယ်ကလည်း ငါ့ကို အဝတ်ပုဆိုး ဝတ်ရုံဖုံးလွှမ်းသည်ဟူ၍မသိ၊ ညွန့်တစ်ရှုရုပ်ကို ပုဆိုးကြမ်း ဖုံးလွှမ်းသကဲ့သို့ တခုသောဓာတ်သည် တခုသောဓာတ်ကို ဖုံးလွှမ်းလေသည်။

(င) စားသည်, သောက်သည်, ခဲသည်, လျက်သည်၌လည်း-စားတတ်, သောက်တတ်, ခဲတတ်,လျက်တတ်သောကိုယ်, ပုဂ္ဂိုလ်, သတ္တဝါမည်သည် တစုံတယောက်မျှ ရှိသည်မဟုတ်၊ စားလို,သောက်လို,ခဲလို, လျက်လိုသော စိတ်ဖြစ်သည်ရှိသော် ထိုစိတ်နှင့်အတူတကွ ဖြစ်သော စိတ္တဇဝါယောဓာတ်ပျံ့သဖြင့်သာလျှင် ထမင်းစသည်ကို ယူခြင်းဖြစ်လေသည်၊ စိတ္တဇဝါယောဓာတ် ပျံ့သဖြင့် ထမင်းခွက်၌ လက်ကိုချခြင်း, ထမင်းလုပ်ကိုဆုပ်ခြင်း, ထမင်းလုပ်ကို ချိကြွခြင်း, ခံတွင်းသို့ ခွံ့သွတ်ခြင်း ဖြစ်လေသည်၊တစုံတယောက် သံကောက်ယန္တရားလှံတံဖြင့် မေးရိုးကို ဘွင့်မည့်သူရှိသည်မဟုတ်။

စိတ္တဇဝါယောဓာတ် ပျံ့သဖြင့်သာလျှင် ထမင်းလုပ် ခံတွင်းဝယ်ထည့်ခြင်း, အထက်သွားတို့၏ ကျည်ပွေ့ကိစ္စကိုပြီးစေခြင်း, အောက်သွားတို့၏ ဆုံကိစ္စကိုပြီးစေခြင်း, လျှာ၏ လက်ကိစ္စကို ပြီးစေခြင်းသာ ဖြစ်လေသည်၊ ခံတွင်းသို့ရောက်သော ထမင်းလုပ်ကိုလည်း အောက်သွားတည်းဟူသောဆုံ၌ လျှာတည်းဟူသောလက်ဖြင့် လှန်လှော၍ တံတွေးတည်းဟူသော ရေဖြင့်ဆွတ်၍ အထက်သွား တည်းဟူသော ကျည်ပွေ့ဖြင့် မှုန့်မှုန့်ညက်ညက်ကြိတ်ပြီးလျှင် တစုံတယောက် ဟင်းချိုယောင်းမဖြင့် ဝမ်းတွင်းသို့ သွင်းတတ်သူ ရှိသည်မဟုတ်။

စိတ္တဇဝါယောဓာတ်ကြောင့်သာလျှင် ဝင်လေသည်၊ ဝင်လေသမျှကိုလည်း တစုံတယောက် ကောက်ရိုးခင်း၍ ခံတတ်သူရှိသည် မဟုတ်၊ စိတ္တဇဝါယောဓာတ်၏ အစွမ်းဖြင့်သာတည်း၏၊ ဝင်လေသော ထမင်းလုပ်ကိုလည်း တစုံတယောက် ခုံလောက်ဆောက်ပြီးလျှင် မီးထည့်၍ချက်ပြုတ်သူရှိသည်လည်းမဟုတ်၊ တေဇောဓာတ်ဖြင့်သာလျှင် ကျက်ရလေသည်၊ ကျက်လေသမျှကိုလည်း တစုံတယောက် တုတ်လှံတံဖြင့် အပသို့ ထုတ်ဆောင်တတ်သူ ရှိသည်မဟုတ်။ စိတ္တဇ ဝါယောဓာတ် သာလျှင် ထုတ်ဆောင်လေသည်။

(စ) ကျင်ကြီးကျင်ငယ် စွန့်သည်၌လည်း- ကျင်ကြီး ကျင်ငယ်စွန့်တတ်သောကိုယ်, ပုဂ္ဂိုလ်,သတ္တဝါမည်သည် တစုံတယောက်မျှ ရှိသည် မဟုတ်၊ ဥပမာကား-မှည့်ပြီးသော အိုင်းအမာပေါက်ကွဲသည်ရှိသော် သွေး, ပြည်အလိုလိုထွက်သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ အစာကျက်အိမ်, ကျင်ငယ်အိမ်၌ စုတေသော ကျင်ကြီးကျင်ငယ်တို့သည် ဝါယောဓာတ်အဟုန်ဖြင့်သာ အလိုလိုအပသို့ထွက်လေသည်။

(ဆ) သွားသည်, ရပ်သည်, ထိုင်သည်၌လည်း- တစုံတယောက်သွားတတ်, ရပ်တတ်,ထိုင်တတ်သော သတ္တဝါပုဂ္ဂိုလ် ရှိသည်မဟုတ်၊ သွားလို, ရပ်လို, ထိုင်လိုသော စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ဝါယောဓာတ် ပျံ့သော အားဖြင့် တကိုယ်လုံး ရှေ့သို့တက်သည်ကို သွားသည်၊ တကိုယ်လုံးထောင်၍ နေသည်ကိုသာ ရပ်သည်၊ အောက်ကိုယ်တပိုင်း ကွေးလျက်အထက်ကိုယ်တပိုင်း ထောင်လျက်ရှိသည်ကိုသာ ထိုင်သည်-ဟုဆိုရလေသည်၊ သွားဆဲကာလဖြစ်သော နာမ်ရုပ်တရားတို့သည်သွားဆဲခဏကပင်၊ ရပ်ဆဲကာလဖြစ်သော နာမ်ရုပ်တရားတို့သည် ရပ်ဆဲခဏကပင်၊ ထိုင်ဆဲကာလဖြစ်သော နာမ်ရုပ်တရားတို့သည် ထိုင်ဆဲခဏကပင်ချုပ်လေကုန်သည်။

(ဇ) အိပ်သည်, နိုးသည်၌လည်း- အိပ်တတ်, နိုးတတ်သော သတ္တဝါ,ပုဂ္ဂိုလ်ရှိသည်မဟုတ်၊ ဝီထိစိတ်အခြားမရှိ ဘဝင်စိတ် သက်သက်ဖြစ်သည်ကိုသာ အိပ်သည်၊ ဘဝင်စိတ်ခြား၍ ဝီထိစိတ်ဖြစ်သည်ကိုသာ နိုးသည်- ဆိုရလေသည်၊ အိပ်ဆဲကာလ ဖြစ်သော နာမ်ရုပ်

တရားတို့သည် အိပ်ဆဲခဏကပင်၊ နိုးဆဲကာလဖြစ်သော နာမ်ရုပ် တရားတို့သည် နိုးဆဲခဏကပင် ချုပ်လေကုန်သည်။

(ဈ). စကားပြောဆိုသည်, ဆိတ်ဆိတ်နေသည်၌လည်း- စကား ပြောဆိုတတ်, ဆိတ်ဆိတ်နေတတ်သော သတ္တဝါ, ပုဂ္ဂိုလ်ရှိသည်မဟုတ်၊ နှုတ်ခမ်း, သွား,လျှာ, အာစောက်, စိတ်အား လျော်ကပ်သော ပယောဂကို စွဲ၍ အသံဖြစ်သည်ကိုသာ စကားပြောဆိုသည်၊ အသံမဖြစ် သည်ကိုသာ ဆိတ်ဆိတ်နေသည်-ဆိုရလေသည်၊ စကားပြောဆိုသည် ကာလဖြစ်သော နာမ်ရုပ်တရားတို့သည် စကားပြောဆိုဆဲ ခဏကပင်၊ ဆိတ်ဆိတ်နေသည့် ကာလဖြစ်သော နာမ်ရုပ်တရားတို့သည် ဆိတ်ဆိတ် နေဆဲ ခဏကပင် ချုပ်လေကုန်သည်ဟု ပညာအဆင်အခြင်ကိုပြုရာ သည်။

[ဂတေ ဋ္ဌိတေ နိသိန္နေ သုတ္တေ ဇာဂရိတေ ဘာသိတေ တုဏှီဘာဝေ-တို့ကိုတခုသော ကောဋ္ဌာသဋ္ဌာနယူလေ။]

သမ္ပဇဉ် ၄-ပါး

သမ္ပဇညတရားကား—

(၁) သာတ္ထကသမ္ပဇည,

(၂) သပ္ပါယသမ္ပဇည,

(၃) ဂေါစရသမ္ပဇည,

(၄) အသမ္မောဟ သမ္ပဇည—

ဟူ၍ ၄-ပါးအပြားရှိသည်၊ ထိုလေးပါးတို့တွင်—

(၁) အကျိုးရှိသည် မရှိသည်ကို ဆင်ခြင်ခြင်းသည် သာတ္ထကသမ္ပဇည။

(၂) လျော်ကပ်သည် မလျော်ကပ်သည်ကို ဆင်ခြင်ခြင်း သည် သပ္ပါယသမ္ပဇည။

(၃) ရှေ့သို့တက်ခြင်း နောက်သို့ဆုတ်ခြင်းစသော ခုနစ်ပါးသော ဌာနတို့၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့် မကင်းခြင်းသည် ဂေါစရသမ္ပဇည။

(၄) ရှေ့သို့တက်ခြင်း, နောက်သို့ဆုတ်ခြင်းစသော ခုနစ်ဌာနတို့၌ ရှေ့သို့ တက်တတ်, နောက်သို့ဆုတ်တတ်သောသတ္တဝါ, ပုဂ္ဂိုလ်ရှိသည်

မဟုတ်-အစရှိသည်ဖြင့် အောက်ကဆိုခဲ့ပြီးသည်အတိုင်း မတွေမဝေ ဆင်ခြင်ခြင်းသည် အသမ္မောဟသမ္ပဇညမည်၏။

ထို့ကြောင့် အကျိုးရှိသည် မရှိသည်ကိုဆင်ခြင်၍ အကျိုးရှိမှသာ ရှေ့သို့ တက်ခြင်းစသည်ကိုပြုရာသည်၊ အကျိုးပင်ရှိသော်လည်း လျောက်ပတ်သည်, မလျောက်ပတ်သည်ကို ဆင်ခြင်၍ လျောက်ပတ်မှသာပြုရာသည်၊ အကျိုးရှိသည်,လျောက်ပတ်သည်ဖြစ်၍ ရှေ့သို့တက်ခြင်းစသည်ကို ပြုရာ၌လည်း ကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့်မကင်း ပြုရာသည်၊ ရှေ့သို့တက်တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်,သတ္တဝါရှိသည်မဟုတ်။

ရှေ့သို့ တက်လိုသောစိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ဝါယောဓာတ်ပျံ့သောအားဖြင့်သာ တကိုယ်လုံး ရှေ့သို့တက်ရလေသည်- အစရှိသည်ဖြင့် အောက်ကဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း မတွေမဝေ ပညာအဆင်အခြင်ကို ပြုရာသည်။

သစ္စာ၄-ပါးနှဲပြချက်

(၁) သမ္ပဇညကို သိမ်းဆည်းတတ်သော သတိသည် ဒုက္ခသစ္စာမည်၏။

(၂) ထိုဒုက္ခသစ္စာ၏ အကြောင်းရင်း၏ အဖြစ်အားဖြင့် ရှေးဘဝ၌ပြီးပြီးသောလောဘသည် သမုဒယသစ္စာမည်၏။

(၃) ထိုသစ္စာနှစ်ပါးတို့၏ မဖြစ်ရာ ချုပ်ရာဖြစ်သောနိဗ္ဗာန်သည် နိရောဓသစ္စာမည်၏။

(၄) ထိုနိရောဓသစ္စာကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော ကောင်းမွန်လွန်မြတ်သော အကျင့်ဟု ဆိုအပ်သော မဂ္ဂင်တရားကိုယ်ရှစ်ပါးသည် မဂ္ဂသစ္စာမည်၏။

ဤသို့ သစ္စာလေးပါးတို့၏အစွမ်းအားဖြင့် သစ္စကမ္မဋ္ဌာန်းကို လုံ့လပြုရာသည်၊ သစ္စကမ္မဋ္ဌာန်းကို လုံ့လပြု၍လည်း နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်သည်သာလျှင်ဖြစ်၏-ဟူလိုသည်။

[ဤကား သမ္ပဇာနပဗ္ဗ၌ အကျဉ်းဖြစ်သော အဓိပ္ပါယ်တည်း။]

ကာယာနုပဿနာ ပဋိကူလ မနသိကာရပိုင်း

၆။ ပဋိကူလမနသိကာရပဗ္ဗ၌ ဆင်ခြင်အောက်မေ့သည်ကား—

(က) အောက်ခြေဘဝါးအပြင်မှသည် အထက်ဆံဖျားတိုင်အောင် ကိုယ်ကို ဆင်ခြင်သည်ရှိသော်အကျော်ကရမက်-အစရှိသောတစုံတခု အမွေးအကြိုင်ကိုမမြင်။

စင်စစ်သော်ကား—

၁။ ဆံ, အမွေး, ခြေသည်း လက်သည်း, သွား, အရေ။
၂။ အသား, အကြော, အရိုး, ခြင်ဆီ, အညှို။
၃။ နှလုံးသား, အသည်း, အမြှေး, အဖျဉ်း, အဆုတ်။
၄။ အူမ, အူသိမ်, အစာသစ်, အစာဟောင်း, ဦးနှောက်။
၅။ သည်းခြေ, သလိပ်, ပြည်, သွေး, ချွေး, အဆီခဲ။
၆။ မျက်ရည်, ဆီကြည်, တံတွေး, နှပ်, အစေး, ကျင်ငယ်-

အားဖြင့် သုံးဆဲ့နှစ်ပါးသော စက်ဆုပ်ရွံရှာဘွယ် အစုအတိသာ ပြည့်လေသည်ဟု ဆင်ခြင်အောက်မေ့ရာသည်။

(ခ) ဥပမာကား—ကောက်မျိုး, ပဲ, နှမ်း, ဆန်တို့ဖြင့် ပြည့်သော အောက်အထက် အဝနှစ်ဘက်ရှိသော အိတ်ကို ဖြေ၍ကြည့်သည်ရှိသော် မျက်စိအမြင်ရှိသော ယောကျ်ားသည် ဤကားသလေး, ဤကား ကောက်, ဤကား ပဲနောက်, ဤကားပဲလွန်း, ဤကားနှမ်း, ဤကား ဆန်- ဟူ၍ ဆင်ခြင်အောက်မေ့ရာသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ အိတ်ကိုဖြေ၍ ကြည့်သော ယောကျ်ားနှင့် တူသော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်စီးဖြန်း သော ယောဂီသူတော်ကောင်းသည် အဝနှစ်ဘက်ရှိသော အိတ်နှင့် တူသော ကိုယ်ကို အောက်ခြေဘဝါးအပြင်မှသည် အထက်ဆံဖျားတိုင် အောင် ဆင်ခြင်အောက်မေ့သည်ရှိသော်—

၁။ ဤကားဆံ, ဤကားအမွေး, ဤကား ခြေသည်း လက်သည်း, ဤကားသွား, ဤကားအရေ။
၂။ ဤကားအသား, ဤကားအကြော, ဤကားအရိုး, ဤကားခြင်ဆီ, ဤကားအညှို။

၃။ ဤကားနှလုံးသား,ဤကားအသည်း,ဤကားအမြှေး,ဤကား အဖျဉ်း, ဤကားအဆုတ်။
၄။ ဤကားအူမ, ဤကားအူသိမ်, ဤကားအစာသစ်, ဤကား အစာဟောင်း, ဤကားဦးနှောက်။
၅။ ဤကားသည်းခြေ, ဤကားသလိပ်,ဤကားပြည်, ဤကားသွေး, ဤကားချွေး,ဤကားအဆီခဲ။
၆။ ဤကားမျက်ရည်, ဤကားဆီကြည်, ဤကားတံတွေး, ဤကား နှပ်, ဤကားအစေး, ဤကားကျင်ငယ်-

ဟု သုံးဆဲ့နှစ်ပါးသော စက်ဆုပ်ရွံရှာဘွယ် အစုအတိသာ ပြည့် လေသည်ဟု ဆင်ခြင်အောက်မေ့ရာသည်။

သစ္စာ၄-ပါးခွဲပြချက်

၁။ ထိုသုံးဆဲ့နှစ်ပါးသော စက်ဆုပ်ရွံရှာဘွယ်အစုကို သိမ်းဆည်း တတ်သော သတိသည် ဒုက္ခသစ္စာမည်၏။
၂။ ထိုဒုက္ခသစ္စာ၏ အကြောင်း၏ အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်စေတတ်သော ရှေးဘဝ၌ ပြီးပြီးသော လောဘသည် သမုဒယသစ္စာမည်၏။
၃။ ထိုသစ္စာနှစ်ပါးတို့၏ မဖြစ်ရာချုပ်ရာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည် နိရောဓသစ္စာမည်၏။
၄။ ထိုနိရောဓသစ္စာကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော ကောင်းမွန်လွန်မြတ် သော အကျင့်ဟု ဆိုအပ်သော မဂ္ဂင်တရားကိုယ်ရှစ်ပါးသည် မဂ္ဂသစ္စာမည်၏။

ဤသို့စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာန်း၏အစွမ်းအားဖြင့်လည်းအားထုတ်ရာသည်၊ အားထုတ်သည်ရှိသော် ဘေးအပေါင်းငြိမ်းရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်သည် သာလျှင်ဖြစ်၏-ဟူလိုသတည်း။

[ဤကားပဋိကူလမနသိကာရ ပဗ္ဗ၌ အကျဉ်းဖြစ်သောအဓိပ္ပါယ်တည်း။]

ကာယာနုပဿနာ ဓာတုမနသိကာရပိုင်း

၇။ ဓာတုမနသိကာရပဗ္ဗ၌ ဆင်ခြင်အောက်မေ့ရာ သည်ကား—
(က) နွားသတ် သမားတို့သည် နွားကိုသတ်ပြီးလျှင် ခရီးလမ်း အဆုံ၌ အပိုင်းအပိုင်း လှီးဖြတ်ဝေဘန် ခြားနားသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ

သွားခြင်း, ရပ်ခြင်း, ထိုင်ခြင်း, လျောင်းခြင်း-ဣရိယာပုထ် လေးပါး အားဖြင့် တည်သော ငါ၏ကိုယ်၌—

(၁) ကြမ်းထမ်း ခက်ထန်ခြင်း လက္ခဏာ အဆုံးရှိသော ပထဝီ ဓာတ်,

(၂) ပျောင်းညွှံ့ခြင်း လက္ခဏာ ရှိသော အာပေါဓာတ်,

(၃) ရင့်ခြင်းကျက်ခြင်း လက္ခဏာရှိသော တေဇောဓာတ်,

(၄) တုန်လှုပ်ထောက်ပံ့ခြင်း လက္ခဏာရှိသော ဝါယောဓာတ်—

အားဖြင့် ဤလေးပါးသော ဓာတ်သာ ရှိသည်-ဟု ဓာတ်လေးပါး အားဖြင့် ဆင်ခြင်အောက်မေ့ရာသည်၊ ထိုသို့အောက်မေ့သည် ရှိသော် သတ္တဝါ,ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော အမှတ်သညာကင်း၍ ဓာတ်လေးပါးဟူသော အမှတ်သညာသာလျှင်ဖြစ်၏။

(ခ) ဥပမာကား- နွားသတ်သမားတို့သည် နွားမွေးသည်ကာလ, နွားကိုသတ်ရာအရပ်သို့ ဆောင်ယူသည်ကာလ, သတ်ရာအရပ်တွင် ချည်ထားသည်ကာလ, သတ်သည်ကာလ, သတ်၍ သေသည်ကာလ,နွားဟူသော အမှတ်သညာသာ ရှိလေသကဲ့သို့, လှီးဖြတ်၍ အပိုင်းအပိုင်းဝေဘန်ခြားနားသည်ကာလမှ နွားဟူသော အမှတ်သညာကင်း၍ အမဲဟူသော အမှတ်သညာ, ငါအမဲရောင်းသည်ဟူသော အမှတ်သညာ, အမဲဝယ်ကြသည်ဟူသော အမှတ်သညာသာ ရှိသကဲ့သို့၊ထို့အတူ ဓာတ်လေးပါးအားဖြင့် ဝေဘန်ပိုင်းခြား၍ မဆင်ခြင်မအောက်မေ့မီ သတ္တဝါ,ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော အမှတ်သညာ, ငါဟူသော အမှတ်သညာသာ ရှိလေသည်၊ ဓာတ်လေးပါးအားဖြင့် ဝေဘန်ပိုင်းခြားသည်ကာလမှကား သတ္တဝါ, ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော အမှတ်သညာ, ငါဟူသော အမှတ်သညာကင်းပျောက်၍ ဓာတ်လေးပါးဟူသော အမှတ်သညာသာဖြစ်လေသည်။

သစ္စာ ၄-ပါးခွဲပြချက်

(၁) ဓာတ်လေးပါးအားဖြင့် ဆင်ခြင်သိမ်းဆည်းတတ်သောသတိသည် ဒုက္ခသစ္စာမည်၏။

(၂) ထိုဒုက္ခသစ္စာကို ဖြစ်စေတတ်သော ရှေးဘဝ၌ ဖြစ်သော လောဘသည် သမုဒယ သစ္စာမည်၏။

(၃) ထိုသစ္စာနှစ်ပါးတို့၏ မဖြစ်ရာချုပ်ရာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည် နိရောဓသစ္စာမည်၏။

(၄) ထိုနိရောဓသစ္စာကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်သော မဂ္ဂင်တရားကိုယ် ရှစ်ပါးသည် မဂ္ဂသစ္စာမည်၏။

ထိုသို့စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာန်း၏အစွမ်းအားဖြင့် အားထုတ်၍လည်း ဘေးငြိမ်းရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ရာ၏၊ ထို့ကြောင့် စတုသစ္စ ကမ္မဋ္ဌာန်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်လည်း အားထုတ်ရာသည်။

[ဤကား ဓာတုမနသိကာရပဗ္ဗ၌ အကျဉ်းဖြစ်သောအဓိပ္ပါယ်တည်း။]

ကာယာနုပဿနာနဝသိဝထိကပိုင်း

၁။ နဝသိဝထိကပဗ္ဗကိုးပါး၌ ဆင်ခြင်အောက်မေ့ရာသည် ကား—

(က) ၁—သေ၍တရက်,နှစ်ရက်,သုံးရက်ရှိ၍ သင်းချိုင်းဝယ် စွန့်ပစ်အပ်သော ဖူးဖူးရောင်သော အကောင်,

၂—အဖြူ အနီစသော အဆင်းတို့ဖြင့် ရောသော အဆင်းရှိသော များသောအားဖြင့် ညိုသော အဆင်းရှိသော စက်ဆုပ်ဘွယ်ရှိသော အကောင်,

၃—ပေါက်ပြဲပျက်စီးသော အရပ်တို့မှလည်းကောင်း,ကိုးပါးသော အမာဝအပေါက်တို့မှလည်းကောင်း ယိုစီးသော ပြည်ရှိသော စက်ဆုပ်ဘွယ်ရှိသော အကောင်—

ကို မြင်သည်ကာလ, ငါ၏ကိုယ်သည်လည်း ဇီဝိတိန္ဒြေ, ကမ္မဇ တေဇောဓာတ်, ဝိညာဏ်ဟူသော ဤတရားသုံးပါးတို့၏ ထင်ရှားရှိသည်ကာလ သွားခြင်း,ထိုင်ခြင်း,ရပ်ခြင်း,လျောင်းခြင်း စသည်ကိုပြုခြင်းငှါ တတ်နိုင်ချေသည်၊ ဇီဝိတိန္ဒြေ, ကမ္မဇတေဇောဓာတ်,ဝိညာဏ်ဟူသော တရားသုံးပါး ကင်းသည်ရှိသော် ဤကဲ့သို့ အကောင်ပုပ် အဖြစ်သို့ မချွတ်ရောက်အံ့သည်၊ ဤကဲ့သို့ ဥဒ္ဓုမာတက စသည်အပြားရှိသော အဖြစ်သည် မချွတ်ဖြစ်အံ့သည်၊ ဤကဲ့သို့ ဖူးဖူးရောင်သော အကောင်

ပုပ် အဖြစ်စသည် အပြားရှိသော အဖြစ်ကိုမလွန်နိုင်ချေ၊ စင်စစ် အကောင်ပုပ်အဖြစ်သို့ ရောက်အံ့သည်ဟု ဆင်ခြင်အောက်မေ့ရာသည်။

(ခ) သင်းချိုင်းဝယ်စွန့်ပစ်၍ ကျီး, လင်းတ, ခွေး, မြေခွေး-အစရှိသောသတ္တဝါတို့ ထိုးဆွကိုက်ခဲသော အကောင်ကို မြင်သည် ကာလလည်း ငါ၏ကိုယ်သည် တရားသုံးပါး ရှိသည်ကာလ သွားခြင်းစသည်ကိုပြုခြင်းငှါ တတ်နိုင်ချေသည်၊ တရားသုံးပါး ကင်းသည်ရှိသော် ဤကဲ့သို့အကောင်ပုပ်အဖြစ်,ဥဒ္ဓုမာတက စသောအဖြစ်သို့ မချွတ်ဖြစ်အံ့, ရောက်အံ့, မလွန်နိုင်ချေအံ့ဟု-ဆင်ခြင်အောက်မေ့ရာသည်။

(ဂ) သင်းချိုင်းဝယ် စွန့်ပစ်အပ်သော အသွေး,အသားနှင့်တကွ အကြောမပြတ်သေးသော အရိုးစုသာရှိသော အကောင်ကိုမြင်သည် ကာလလည်း ငါ၏ကိုယ်သည်လည်း တရားသုံးပါးရှိစဉ် ကာလသာလျှင် သွားခြင်းစသည်ကို ဖြစ်စေနိုင်ချေသည်၊ တရားသုံးပါး ကင်းသည် ကာလ ဤကဲ့သို့မချွတ်ဖြစ်အံ့သည်-ဟု အောက်မေ့ရာသည်။

(ဃ) သင်းချိုင်းဝယ် စွန့်ပစ်အပ်သော အသားမကပ်, အသွေး လိမ်းကျံ၍ အကြောမပြတ်သေးသော အရိုးစုကိုမြင်သည်ကာလလည်း ငါ၏ကိုယ်သည်လည်း ဤကဲ့သို့ မချွတ်ဖြစ်အံ့သည်-ဟု ဆင်ခြင်အောက်မေ့ရာသည်။

(င) သင်းချိုင်းဝယ် စွန့်ပစ်အပ်သော အသား, အသွေးမကပ် အကြောမပြတ်သေးသော အရိုးစုကိုမြင်သည်ကာလလည်း ငါ၏ကိုယ်သည်လည်း ဤကဲ့သို့ မချွတ်ဖြစ်အံ့သည်-ဟု ဆင်ခြင်အောက်မေ့ခြင်း သတိတရားကို ဖြစ်စေရာသည်။

(စ) သင်းချိုင်းဝယ် စွန့်ပစ်အပ်သော-

(၁) ခြောက်ဆဲ့လေးချောင်းသောလက်ရိုး,

(၂) ခြောက်ဆဲ့လေးချောင်းသောခြေရိုး,

(၃) တဘက် တဘက်သော ခြေ၌ နှစ်ချောင်း,နှစ်ချောင်းသော ဘမျက်ရိုး,

(၄) နှစ်ချောင်း,နှစ်ချောင်းသော မြင်းခေါင်းရိုး,

(၅) တချောင်း, တချောင်းသော ပုဆစ်ရိုး,

(၆) တချောင်း,တချောင်းသော ပေါင်ရိုး,
(၇) နှစ်ချောင်း,နှစ်ချောင်းသော ခါးရိုး,
(၈) နှစ်ဆဲ့လေးချောင်းသော နံရိုး,
(၉) တဆဲ့နှစ်ချောင်းသော ကျောရိုး,
(၁၀) နှစ်ချောင်းသော လက်ပြင်ရိုး,
(၁၁) ခုနစ်ဆစ်သော လည်ရိုး,
(၁၂) နှစ်ချောင်းသော မေးရိုး,
(၁၃) သုံးဆဲ့နှစ်ချောင်းသော သွားရိုး,
(၁၄) ကိုးချောင်းသော ဦးခေါင်းခွံရိုး,

ဖရိုဖရဲ အသီးသီး အကွဲကွဲရှိသော အရိုးတို့ကို မြင်သည်ကာလလည်း ငါ၏ကိုယ်သည်လည်း ဤကဲ့သို့မချွတ် ဖြစ်အံ့သည်-ဟု ဆင်ခြင်အောက်မေ့ရာသည်။

(ဆ) သင်းချိုင်းဝယ် စွန့်ပစ်အပ်သော ခရုသင်းနှင့်အတူ ဖွေးဖွေးဖြူသောအရိုးစုကို မြင်သည်ကာလလည်း ငါ၏ကိုယ်သည်လည်း ဤကဲ့သို့ မချွတ်ဖြစ်အံ့သည်-ဟု ဆင်ခြင်အောက်မေ့ သိမ်းဆည်းခြင်း သတိတရားကို ဖြစ်စေရာသည်။

(ဇ) သင်းချိုင်းဝယ် စွန့်ပစ်အပ်သော နှစ်လည်ခါကျူး လွင်တီးခေါင်၌ လေနေပူအတွေ့တို့ဖြင့် တွေ့ကုန်လျက် ဟောင်းမြင်း၍ စုပုံထားအပ်သော အရိုးစုကို မြင်သည်ကာလလည်း ငါ၏ကိုယ်သည်လည်း ဤကဲ့သို့ မချွတ်ဖြစ်အံ့သည်-ဟု ဆင်ခြင်အောက်မေ့ရာသည်။

(ဈ) သင်းချိုင်းဝယ် စွန့်ပစ်အပ်သော ပုပ်ဆွေး၍ မှုန့်မှုန့် ညက်ညက်ဖြစ်လေပြီးသော အရိုးစုကို မြင်သည်ကာလလည်း ငါ၏ကိုယ်သည်လည်း ဤကဲ့သို့ ပုပ်ဆွေး၍ မှုန့်မှုန့်ညက်ညက် မချွတ်ဖြစ်အံ့သည်-ဟု ဆင်ခြင်အောက်မေ့ သိမ်းဆည်းခြင်းသတိတရားကို ဖြစ်စေ,ပွားစေရာသည်။

သစ္စာ ၄-ပါးခွဲပြချက်

(၁) နဝသိဝထိကကိုးပါးကို အောက်မေ့ သိမ်းဆည်း တတ်သော သတိသည် ဒုက္ခသစ္စာမည်၏။

(၂) ထိုဒုက္ခသစ္စာ၏ အကြောင်းရင်း၏ အဖြစ်အားဖြင့် ဖြစ်စေတတ်သော ရှေးဘဝ၌ ပြီးပြီးသော လောဘသည် သမုဒယသစ္စာမည်၏။
(၃) ထိုသစ္စာနှစ်ပါးတို့၏ မဖြစ်ရာ ချုပ်ရာဖြစ်သော အသင်္ခတဓာတ်နိဗ္ဗာန်သည် နိရောဓသစ္စာမည်၏။
(၄) ထို နိရောဓသစ္စာလျှင် အာရုံရှိသော ကောင်းမွန်လွန်မြတ်သောအကျင့်-ဟု ဆိုအပ်သော မဂ္ဂင်တရားကိုယ် ရှစ်ပါးသည် မဂ္ဂသစ္စာမည်၏။

ထိုသစ္စာလေးပါးတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်လည်း လုံ့လပြု၍ ဘေးအပေါင်းငြိမ်းရာ နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်သည်သာလျှင်ဖြစ်၏၊ထို့ကြောင့် သစ္စကမ္မဋ္ဌာန်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်လည်း လုံ့လပြုရာသည်။

[ဤကား နဝသိဝထိကပဗ္ဗကိုးပါး၌ အကျဉ်းဖြစ်သောအဓိပ္ပါယ်တည်း။]

တဆဲ့လေးပါးအပြားရှိသောကာယာနုပဿနာ
သတိပဋ္ဌာန်ပြီး၏။

ဝေဒနာနုပဿနာ

၉။ ဝေဒနာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်၌—

(က) ဥပမာကား ပက်လက်အိပ်တတ်ကာမျှဖြစ်သောသူငယ်သည် နို့ကို စို့ခြင်းစသောကာလ၌ ချမ်းသာကို ခံစားသည်ရှိသော် ငါသည် ချမ်းသာခြင်း သုခဝေဒနာကို ခံစား၏-ဟုအကယ်၍ကား သိ၏၊ထိုသို့သိငြားသော်လည်း ထိုသူငယ်တို့၏ သိခြင်းသည် သတ္တဝါဟူသော အယူကိုလည်းမစွန့်၊ သတ္တဝါဟူသော အမှတ်သညာကိုလည်းမခွာ၊ကမ္မဋ္ဌာန်းလည်းမဖြစ်၊ သတိပဋ္ဌာန်ကိုပွားစေသည်လည်းမမည်။

ဤသုခဝေဒနာစသော ကိုးပါးသော ဝေဒနာကို အောက်မေ့သိမ်းဆည်းသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ သုခဝေဒနာစသည်ကို ခံစားသည်ရှိသော် ငါသုခဝေဒနာစသည်ကို ခံစား၏ဟု သိခြင်းသည် သတ္တဝါဟူသော အယူကိုလည်း စွန့်သည်၊ သတ္တဝါဟူသော အမှတ်သညာကိုလည်း ခွာသည်၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းလည်းဖြစ်သည်၊ သတိပဋ္ဌာန်တရားကို ပွားစေသည်လည်းမည်သည်။

(ခ) ထိုဝေဒနာသည်ကား—သုခဝေဒနာ, ဒုက္ခဝေဒနာ, ဥပေက္ခာဝေဒနာဟူ၍ သုံးပါးအပြားရှိသည်သာလျှင်ဖြစ်၏၊ထိုသုံးပါးတို့တွင်—

(၁) ဣဋ္ဌာရုံကို ခံစားခြင်းလက္ခဏာရှိသောဝေဒနာသည်သုခဝေဒနာမည်၏။

(၂) အနိဋ္ဌာရုံကို ခံစားခြင်း လက္ခဏာရှိသော ဝေဒနာသည် ဒုက္ခဝေဒနာမည်၏။

(၃) ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တာရုံကို ခံစားခြင်း လက္ခဏာရှိသော ဝေဒနာသည် ဥပေက္ခာဝေဒနာမည်၏။

(ဂ) သုခဝေဒနာသည်လည်း သာမိသသုခဝေဒနာ, နိရာမိသသုခဝေဒနာဟူ၍ နှစ်ပါးအပြားရှိ၏၊ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်—

(၁) အလိုရှိအပ်သောရူပါရုံအစရှိသည်ကိုရလျှင် ငါရပေသည်၊ ရပြီးသည်ကိုငါလည်းရပေပြီ-ဟု အောက်မေ့သောသူအား ဖြစ်သော သုခဝေဒနာသည် ကာမဂုဏ်ငါးပါး ဟူသော အာမိသနှင့် စပ်ယှဉ်သောကြောင့် သာမိသ သုခဝေဒနာမည်၏။

(၂) ရူပါရုံစသည်တို့၏ အနိစ္စသဘောကိုမြင်၍ ယခုဖြစ်ဆဲ,ရှေးကဖြစ်ပြီးသော ရူပါရုံစသည်တို့သည် အနိစ္စသဘောရှိကုန်၏-ဟုအောက်မေ့သောသူအား ဖြစ်သောသုခဝေဒနာသည် ကာမဂုဏ်ငါးပါးဟူသော အာမိသနှင့် မစပ်ယှဉ်သောကြောင့် နိရာမိသသုခဝေဒနာမည်၏။

(ဃ) ဒုက္ခဝေဒနာသည်လည်း သာမိသဒုက္ခဝေဒနာ, နိရာမိသဒုက္ခဝေဒနာဟူ၍ နှစ်ပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်—

(၁) အလိုရှိအပ်သော ရူပါရုံအစရှိသည်ကို မရလျှင် မရပါလေ၊ ရပြီး၍ ပျောက်ပျက်သည်ကိုလည်း ပျောက်ပျက်ခဲ့လေသည်-ဟုအောက်မေ့သောသူအား ဖြစ်သော ဒုက္ခဝေဒနာသည် ကာမဂုဏ်ငါးပါး ဟူသော အာမိသနှင့်စပ်ယှဉ်သောကြောင့် သာမိသဒုက္ခဝေဒနာမည်၏။

(၂) ရူပါရုံ အစရှိသည်တို့၏ အနိစ္စသဘောကိုမြင်၍ အရိယဖိုလ်ကို တောင့်တ၍ ရအောင်အနိစ္စသဘောအားဖြင့် စိးဖြန်းအားထုတ်၍ မရနိုင်သောကြောင့် နှလုံးမသာယာခြင်းရှိသောသူအား ဖြစ်သော ဒုက္ခဝေဒနာသည် ကာမဂုဏ်ငါးပါးဟူသော အာမိသနှင့် မစပ်ယှဉ်သောကြောင့် နိရာမိသဒုက္ခဝေဒနာမည်၏။

(င) ဥပေက္ခာဝေဒနာသည်လည်း သာမိသ ဥပေက္ခာဝေဒနာ, နိရာမိသဥပေက္ခာဝေဒနာဟူ၍ နှစ်ပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်—

(၁) အလိုရှိအပ်သော ရူပါရုံအစရှိသည်တို့ကို အာရုံပြု၍ ဗာလပုထုဇဉ်အားဖြစ်သော ဥပေက္ခာဝေဒနာသည် ကာမဂုဏ်ငါးပါးဟူသော အာမိသနှင့် စပ်ယှဉ်သောကြောင့် သာမိသဥပေက္ခာဝေဒနာမည်၏။

(၂) ရူပါရုံ အစရှိသည်တို့၏အနိစ္စသဘောကိုမြင်၍ ယခုဖြစ်ဆဲ, ရှေးကဖြစ်လေပြီးသော ရူပါရုံအစရှိသည်တို့သည် အနိစ္စသဘောသာ ရှိကုန်၏-ဟု အောက်မေ့သောသူအား ဖြစ်သော ဥပေက္ခာဝေဒနာသည် ကာမဂုဏ်ငါးပါးဟူသော အာမိသနှင့် မစပ်ယှဉ်သောကြောင့် နိရာမိသ ဥပေက္ခာဝေဒနာမည်၏။

(စ) ထိုဆိုခဲ့ပြီးသော သုခဝေဒနာစသော ကိုးပါးအပြားရှိသော ဝေဒနာတို့တွင် တပါးပါးသော ဝေဒနာကို ခံစားသည်ကာလ တစုံတယောက်သော ဝေဒနာကိုခံစားတတ်သော သတ္တဝါ,ပုဂ္ဂိုလ်မည်သည် မရှိ၊ သုခဝေဒနာရှိသော ဝေဒနာတို့၏ အာရုံကိုအာရုံပြု၍ ဝေဒနာခံစားလေသည်၊ ထိုသို့ဝေဒနာ ဖြစ်သည်ကိုသာစွဲ၍ ငါဝေဒနာကိုခံစားသည်-ဟု ခေါ်ဝေါ်သမုတ်ခြင်း ဖြစ်လေသည်။

တနည်းကား—

(၁) သုခဝေဒနာကို ခံစားသည်ကာလ ဒုက္ခဝေဒနာ,ဥပေက္ခာဝေဒနာကိုမခံစား။

(၂) ဒုက္ခဝေဒနာကို ခံစားသည့် ကာလလည်း သုခဝေဒနာ, ဥပေက္ခာဝေဒနာကို မခံစား။
(၃) ဥပေက္ခာ ဝေဒနာကို ခံစားသည့်ကာလလည်း သုခဝေဒနာ, ဒုက္ခဝေဒနာကို မခံစား။

ထို့ကြောင့် သုခဝေဒနာ, ဒုက္ခဝေဒနာ, ဥပေက္ခာဝေဒနာ တို့သည် ကုန်ခြင်း, ပျက်ခြင်း, ဘောက်ပြန်ခြင်းသဘော ရှိကုန်သည်ဖြစ်၍ အနိစ္စသဘောသာ ဖြစ်ကုန်၏-ဟု ဆင်ခြင် အောက်မေ့ရာသည်၊ ထိုသို့ဆင်ခြင် အောက်မေ့သည်ကိုသာ—

(၁) သုခဝေဒနာကို ခံစားသည်ရှိသော်- ငါ သုခဝေဒနာကို ခံစားသည်-ဟု သိ၏။
(၂) ဒုက္ခဝေဒနာကို ခံစားသည်ရှိသော်- ငါဒုက္ခဝေဒနာကို ခံစားသည်-ဟု သိ၏။
(၃) ဥပေက္ခာဝေဒနာကို ခံစားသည်ရှိသော်-ငါဥပေက္ခာဝေဒနာကို ခံစားသည်-ဟု သိ၏။
(၄) သာမိသသုခဝေဒနာကို ခံစားသည်ရှိသော်- ငါသာမိသ သုခဝေဒနာကို ခံစားသည်-ဟု သိ၏။
(၅) နိရာမိသ သုခဝေဒနာကို ခံစားသည်ရှိသော်- ငါနိရာမိသ သုခဝေဒနာကို ခံစားသည်-ဟု သိ၏။
(၆) သာမိသဒုက္ခဝေဒနာကို ခံစားသည်ရှိသော်-ငါ သာမိသ ဒုက္ခဝေဒနာကိုခံစားသည်-ဟု သိ၏။
(၇) နိရာမိသဒုက္ခဝေဒနာကို ခံစားသည်ရှိသော်-ငါ နိရာမိသ ဒုက္ခဝေဒနာကိုခံစားသည်-ဟု သိ၏။
(၈) သာမိသဥပေက္ခာဝေဒနာကို ခံစားသည်ရှိသော်- ငါသာမိသ ဥပေက္ခာဝေဒနာကို ခံစားသည်-ဟု သိ၏။
(၉) နိရာမိသဥပေက္ခာ ဝေဒနာကို ခံစားသည်ရှိသော်-ငါနိရာမိသ ဥပေက္ခာဝေဒနာကို ခံစားသည်-ဟု သိ၏-ဆိုလေသတည်း။

(ဆ) ထို့ကြောင့် သုခဝေဒနာ အစရှိသည်တို့ကိုခံစားသည်ရှိသော် ငါခံစား၏-ဟု သိကာမျှကို မဆိုလို၊ ထိုသို့သိခြင်းသည်ကား ပက်လက်

အိပ်တတ်ကာမျှသာဖြစ်သော သူယ်သည်ပင် အမိန့်ကို ရှိသောကာလ ငါသုခဝေဒနာကို ခံစားသည်-ဟု သိ၏၊ထိုသို့သိခြင်းကို သတ္တဝါဟူသော အယူအမှတ်သည်သာ မကင်းသောကြောင့် မလိုအပ်၊သုခဝေဒနာ အစရှိသောဝေဒနာကို ခံစားသည်ကာလ တစုံတယောက်သော ဝေဒနာကို ခံစားတတ်သော သတ္တဝါ,ပုဂ္ဂိုလ်မည်သည် မရှိသည်ကိုပင် အောက်က ပြဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ဆင်ခြင်အောက်မေ့သည်ကိုသာ သတ္တဝါ, ပုဂ္ဂိုလ် ဟူသောအမှတ်သညာ အယူကင်းသောကြောင့် လိုအပ်သည်။

သစ္စာ ၄-ပါးခွဲပြချက်

(၁) ဝေဒနာကို သိမ်းဆည်း အောက်မေ့တတ်သော သတိသည် ဒုက္ခသစ္စာမည်၏။

(၂) ထိုဒုက္ခသစ္စာ၏ အကြောင်းရင်း၏ အဖြစ်အားဖြင့် ဖြစ်သော ရှေးဘဝ၌ပြီးပြီးသော လောဘသည် သမုဒယသစ္စာမည်၏။

(၃) ထိုသစ္စာနှစ်ပါးတို့၏မဖြစ်ရာချုပ်ရာဖြစ်သောနိဗ္ဗာန်သည် နိရောဓသစ္စာမည်၏။

(၄) ထိုနိရောဓသစ္စာလျှင် အာရုံရှိသော မဂ္ဂင်တရားကိုယ်ရှစ်ပါးသည် မဂ္ဂသစ္စာမည်၏။

ဤသို့ သစ္စာလေးပါးတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် အားထုတ်၍လည်း နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်သည်သာလျှင်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာန်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်လည်း အားထုတ်ရာသည်။

[ဤကား ကိုးပါးအပြားရှိသော ဝေဒနာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်၏ အကျဉ်းဖြစ်သောအဓိပ္ပါယ်တည်း။]

ဝေဒနာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်ပြီး၏။

စိတ္တာနုပဿနာ

၁၀။ စိတ္တာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်၌ စိတ်သည်—

(က) သရာဂစိတ်, ဝီတရာဂစိတ်။

(ခ) သဒေါသစိတ်, ဝီတဒေါသစိတ်။

(ဂ) သမောဟစိတ်, ဝီတမောဟစိတ်။
(ဃ) သံခိတ္တစိတ်, ဝိက္ခိတ္တစိတ်။
(င) မဟဂ္ဂတစိတ်, အမဟဂ္ဂတစိတ်။
(စ) သဥတ္တရစိတ်, အနုတ္တရစိတ်။
(ဆ) သမာဟိတစိတ်, အသမာဟိတစိတ်။
(ဇ) ဝိမုတ္တစိတ်, အဝိမုတ္တစိတ်-

ဟူ၍ တဆဲ့ခြောက်ပါး အပြားရှိသည် သာလျှင်ဖြစ်၏၊ ထိုတဆဲ့ခြောက်ပါးတို့တွင်—

(၁) ရာဂနှင့်ယှဉ်သော လောဘမူစိတ်ရှစ်ခုသည်သရာဂစိတ်မည်၏။

(၂) ရာဂနှင့်ကင်းသောလောကီကုသိုလ်သတ္တရသ,လောကီဝိပါက်ဗာတ္တိံသ, ကြိယာဝီသ-အားဖြင့် တခုယုတ် ခုနစ်ဆယ်သော လောကီကုသိုလ် အဗျာကတစိတ်သည် ဝီတရာဂစိတ်မည်၏။

၌စိတ်ကို အောက်မေ့သိမ်းဆည်းခြင်းသည်ကား အကြင့်ကြောင့် လောကီဖြစ်သောစိတ်တို့၏ အပေါင်းသည်သာလျှင် ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် စိတ္တာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်အရာဝယ် တခုသော ပုဒ်၌မျှသော်လည်း လောကုတ္တရာစိတ်ကို မရအပ်သည်သာလျှင် တည်း၊ လောဘမူစိတ်ရှစ်ခုမှကြွင်းသော ဒေါသမူဒွေ, မောဟမူဒွေအားဖြင့် ၌လေးပါးသော အကုသိုလ်စိတ်တို့သည် သရာဂ-ပုဒ်သို့လည်း မဆည်းမကပ်မဝင်ကုန်၊ ဝီတရာဂ-ပုဒ်သို့လည်း မဆည်းမကပ် မဝင်ကုန်ဟု မှတ်အပ်၏-ဟူလိုသည်။

(၃) ဒေါသနှင့် ယှဉ်သော ဒေါမနဿသဟဂုတ်စိတ် နှစ်ခုသည် သဒေါသစိတ်မည်၏။

(၄) ဒေါသနှင့်မယှဉ်သော ဆိုခဲ့ပြီးသော လောကီကုသိုလ်အဗျာကတစိတ်သည် ဝီတဒေါသစိတ်မည်၏။

သဒေါသစိတ်မှ ကြွင်းသော လောဘမူစိတ်ရှစ်ခု, မောဟမူစိတ်နှစ်ခုအားဖြင့် ၌ဆယ်ခုသော အကုသိုလ် စိတ်တို့သည် သဒေါသ- ပုဒ်, ဝီတဒေါသ-ပုဒ်နှစ်ပါးတို့သို့ မဆည်းမကပ် မဝင်ကုန်-ဟူလို။

(၅) မောဟနှင့် ယှဉ်သော အကုသိုလ်စိတ် တဆဲ့နှစ်ခုသည် သမောဟစိတ်မည်၏။

(၆) မောဟနှင့်ကင်းသောဆိုခဲ့ပြီးသော လောကီကုသိုလ်အဗျာကတစိတ်သည် ဝီတမောဟစိတ်မည်၏။

(၇) ထိနမိဒ္ဓနှင့် ယှဉ်သော အကုသိုလ်သသင်္ခါရိကစိတ် ငါးခုသည် သံခိတ္တစိတ်မည်၏။

(၈) ပျံ့လွင့်သော ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်စိတ်သည် ဝိက္ခိတ္တစိတ်မည်၏။

(၉) ရူပါဝစရစိတ်ပန္နရသ, အရူပါဝစရစိတ်ဒွါဒသအားဖြင့် ဤနှစ်ဆဲ့ခုနစ်ခုသော စိတ်သည် မဟဂ္ဂတစိတ်မည်၏။

(၁၀) ငါးဆဲ့လေးပါးအပြားရှိသော ကာမာဝစရစိတ်သည် အမဟဂ္ဂတစိတ်မည်၏။

(၁၁) ဆိုခဲ့ပြီးသော အပြားရှိသော ကာမာဝစရစိတ်သည် သဉတ္တရစိတ်မည်၏။

(၁၂) ဆိုခဲ့ပြီးသော အပြားရှိသော ရူပါဝစရစိတ်, အရူပါဝစရစိတ်သည် အနုတ္တရစိတ်မည်၏။

[ရူပါဝစရစိတ်, အရူပါဝစရစိတ်တို့တွင်လည်း ရူပါဝစရစိတ်သည် သဉတ္တရစိတ်မည်၏၊ အရူပါဝစရစိတ်သည် အနုတ္တရစိတ်မည်၏။]

(၁၃) အပ္ပနာသမာဓိ, ဉပစာရသမာဓိနှင့် ယှဉ်သောစိတ်သည် သမာဟိတစိတ်မည်၏။

(၁၄) ဆိုခဲ့ပြီးသော သမာဓိနှင့် မယှဉ်သောစိတ်သည် အသမာဟိတစိတ်မည်၏။

(၁၅) တဒင်္ဂဝိမုတ္တိ,ဝိက္ခမ္ဘနဝိမုတ္တိအားဖြင့် ကိလေသာတို့မှ လွတ်သော စိတ်သည် ဝိမုတ္တစိတ်မည်၏။

(၁၆) တဒင်္ဂဝိမုတ္တိ,ဝိက္ခမ္ဘနဝိမုတ္တိအားဖြင့် ကိလေသာတို့မှမလွတ်သောစိတ်သည် အဝိမုတ္တစိတ်မည်၏။

ထိုဆိုခဲ့ပြီးသော တဆဲ့ခြောက်ပါး အပြားရှိသော စိတ်တို့တွင်—

(က) သရာဂစိတ်ကို ဤကား သရာဂစိတ်,

(ခ) ဝီတရာဂစိတ်ကို ဤကား ဝီတရာဂစိတ်,

(ဂ) သဒေါသစိတ်ကို ဤကား သဒေါသစိတ်,
(ဃ) ဝီတဒေါသစိတ်ကို ဤကား ဝီတဒေါသစိတ်,
(င) သမောဟစိတ်ကို ဤကား သမောဟစိတ်,
(စ) ဝီတမောဟစိတ်ကို ဤကား ဝီတမောဟစိတ်,
(ဆ) သံခိတ္တစိတ်ကို ဤကား သံခိတ္တစိတ်,
(ဇ) ဝိက္ခိတ္တစိတ်ကို ဤကား ဝိက္ခိတ္တစိတ်–
ဤသို့စသည်ဖြင့် ဆင်ခြင်အောက်မေ့ရာသည်။

သစ္စာ ၄-ပါးခွဲပြချက်

(၁) တဆဲ့ခြောက်ပါး အပြားအားဖြင့် စိတ်ကိုအောက်မေ့ သိမ်းဆည်းတတ်သော သတိတရားသည် ဒုက္ခသစ္စာမည်၏။

(၂) အကြောင်းရင်း၏ အဖြစ်အားဖြင့် ဖြစ်စေတတ်သော ရှေးဘဝ၌ပြီးပြီးသော လောဘသည် သမုဒယသစ္စာမည်၏။

(၃) ထိုသစ္စာနှစ်ပါးတို့၏ မဖြစ်ရာချုပ်ရာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည် နိရောဓသစ္စာမည်၏။

(၄) ထိုနိရောဓသစ္စာလျှင် အာရုံရှိသော မဂ္ဂင်တရားကိုယ်ရှစ်ပါးသည် မဂ္ဂသစ္စာမည်၏။

ဤသစ္စာလေးပါးတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်လည်း လုံ့လပြု၍ နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်သည်သာလျှင်ဖြစ်၏၊ထို့ကြောင့်သစ္စာလေးပါးတို့၏အစွမ်းအားဖြင့်လည်း စီးဖြန်းအားထုတ်ရာသည်။

[ဤကား စိတ္တာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်၏ အကျဉ်းဖြစ်သော အဓိပ္ပါယ်တည်း။]

စိတ္တာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်ပြီး၏။

ဓမ္မာနုပဿနာ နီဝရဏပိုင်း

၁၁။ ဓမ္မာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်၌–

(၁) နီဝရဏပဗ္ဗ,
(၂) ခန္ဓပဗ္ဗ,

(၃) အာယတနပဗ္ဗ,
(၄) ဗောဇ္ဈင်္ဂပဗ္ဗ,
(၅) သစ္စပဗ္ဗ–

ဟူ၍ငါးပါး အပြားရှိသည်သာလျှင်ဖြစ်၏၊ ထိုငါးပါးသော ပဗ္ဗတို့တွင်-နီဝရဏပဗ္ဗ၌ နီဝရဏတရားသည်--

(၁) ကာမစ္ဆန္ဒနီဝရဏ,
(၂) ဗျာပါဒနီဝရဏ,
(၃) ထိနမိဒ္ဓနီဝရဏ,
(၄) ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စနီဝရဏ,
(၅) ဝိစိကိစ္ဆာနီဝရဏ-

အားဖြင့်ငါးပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုငါးပါးတို့တွင်–

(၁) ကာမစ္ဆန္ဒနီဝရဏသည် ဝတ္ထုကာမကို အလိုရှိခြင်း, တောင့်တခြင်းလက္ခဏာရှိ၏။

(၂) ဗျာပါဒနီဝရဏသည် သူတပါးကို ပျက်စီးစေခြင်းလက္ခဏာရှိ၏။

(၃) ထိနမိဒ္ဓနီဝရဏသည် နာမကာယ၏ မခံ့ခြင်း, ပျင်းရိခြင်းလက္ခဏာရှိ၏။

(၄) ဥဒ္ဓစ္စ ကုက္ကုစ္စ နီဝရဏသည် ပျံ့လွင့်ခြင်း, နောင်တ ပူပန်ခြင်းလက္ခဏာရှိ၏။

(၅) ဝိစိကိစ္ဆာနီဝရဏသည် အာရုံကို မဆုံးဖြတ်နိုင်ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။

(က) ထိုနီဝရဏငါးပါးတို့တွင် အစဉ်မပြတ်သော အားဖြင့် ကာမစ္ဆန္ဒ နီဝရဏ မိမိသန္တာန်၌ဖြစ်သည်ရှိသော်-ငါ၏ သန္တာန်၌ ကာမစ္ဆန္ဒနီဝရဏဖြစ်၏၊ အစဉ်မပြတ်သော အားဖြင့်လည်းကောင်း, ပယ်ပြီးသော အားဖြင့်လည်းကောင်း မဖြစ်သည်ရှိသော်-ငါ၏သန္တာန်၌ ကာမစ္ဆန္ဒနီဝရဏမဖြစ်၊ သုဘအာရုံ၌ အနိစ္စကိုနိစ္စ, ဒုက္ခကိုသုခ, အနတ္တကိုအတ္တ,အသုဘကိုသုဘ-ဟုမသင့်သောအားဖြင့်နှလုံးသွင်းခြင်းကြောင့် မဖြစ်သေးသော ကာမစ္ဆန္ဒနီဝရဏဖြစ်၏၊ ဖြစ်ပြီးသော ကာ

မစ္ဆန္ဒနီဝရဏအတိုင်းထက်အလွန်ပွားများ၍၊အသုဘာအာရုံ၌ အနိစ္စကို အနိစ္စ, ဒုက္ခကိုဒုက္ခ, အနတ္တကို အနတ္တ, အသုဘကိုအသုဘ-ဟုအသင့်အားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်းကြောင့် မဖြစ်သေးသော ကာမစ္ဆန္ဒနီဝရဏ မဖြစ်၊ ဖြစ်ပြီးသော ကာမစ္ဆန္ဒနီဝရဏကို ပယ်၍၊ ပယ်ပြီးသော ကာမစ္ဆန္ဒနီဝရဏသည် အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ဖြင့် နောင်အသစ်တဖန် မဖြစ်ပြန်ပြီ-ဟု ဆင်ခြင်အောက်မေ့ရာသည်။

(ခ) မိမိသန္တာန်၌ ဗျာပါဒ နီဝရဏ ဖြစ်သည်ကိုလည်း ဖြစ်၍၊ မဖြစ်သည်ကိုလည်းမဖြစ်၊ပဋိဃအာရုံကို မသင့်သောအားဖြင့်နှလုံးသွင်းခြင်းကြောင့် မဖြစ်သေးသော ဗျာပါဒနီဝရဏဖြစ်၍၊ ဖြစ်ပြီးသော ဗျာပါဒနီဝရဏအတိုင်းထက်အလွန်ပွားများ၍၊ မေတ္တာကို နှလုံးသွင်းခြင်းကြောင့် မဖြစ်သေးသော ဗျာပါဒနီဝရဏမဖြစ်၊ ဖြစ်ပြီးသော ဗျာပါဒနီဝရဏကိုပယ်၍၊ ပယ်ပြီးသောဗျာပါဒနီဝရဏသည် အနာဂါမိမဂ်ဉာဏ်ဖြင့် နောက်တဖန်မဖြစ်ပြန်ပြီ-ဟု ဆင်ခြင် အောက်မေ့ရာသည်။

(ဂ) ထိနမိဒ္ဓနီဝရဏ ဖြစ်သည်ကိုလည်း ဖြစ်၍၊ မဖြစ်သည်ကိုလည်းမဖြစ်၊ မမွေ့လျော်ခြင်း, ပျင်းရိခြင်း, ထမင်းဆိယစ်ခြင်း- အစရှိသည်တို့၌ မသင့်သောအားဖြင့်နှလုံးသွင်းခြင်းကြောင့် မဖြစ်သေးသော ထိနမိဒ္ဓနီဝရဏဖြစ်၍၊ ဖြစ်ပြီးသော ထိနမိဒ္ဓနီဝရဏအတိုင်းထက် အလွန်ပွားများ၍၊ လုံ့လဝီရိယ၌ သင့်သောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်းကြောင့် မဖြစ်သေးသော ထိနမိဒ္ဓနီဝရဏမဖြစ်၊ဖြစ်ပြီးသော ထိနမိဒ္ဓနီဝရဏကိုပယ်၍၊ပယ်ပြီးသော ထိနမိဒ္ဓနီဝရဏသည် အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ဖြင့် နောင်အသစ်တဖန် မဖြစ်ပြန်ပြီ-ဟု ဆင်ခြင်အောက်မေ့ရာသည်။

(ဃ) ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စနီဝရဏ ဖြစ်သည်ကိုလည်း ဖြစ်၍၊ မဖြစ်သည်ကိုလည်း မဖြစ်၊ စိတ်မငြိမ်ခြင်း, ပျံ့လွင့်ခြင်း၌ မသင့်သောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်းကြောင့် မဖြစ်သေးသော ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စနီဝရဏဖြစ်၍၊ ဖြစ်ပြီးသော ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စနီဝရဏ အတိုင်းထက် အလွန် ပွားများ၍၊ သမာဓိ၌ အသင့်အားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်းကြောင့် မဖြစ်သေးသော ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စနီဝရဏမဖြစ်၊ဖြစ်ပြီးသောဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စနီဝရဏကိုပယ်၍၊

ပယ်ပြီးသော ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စနီဝရဏသည် အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ဖြင့် နောင်အသစ်တဖန်မဖြစ်ပြန်ပြီ-ဟု ဆင်ခြင်အောက်မေ့ရာသည်။

(၄) မိမိသန္တာန်၌ ဝိစိကိစ္ဆာ နီဝရဏ ဖြစ်သည်ကိုလည်း ဖြစ်၏၊ မဖြစ်သည်ကိုလည်းမဖြစ်၊ ဝိစိကိစ္ဆာ၏ အာရုံရှိသောတရားတို့၌ မသင့်သောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်းကြောင့် မဖြစ်သေးသော ဝိစိကိစ္ဆာနီဝရဏဖြစ်၏၊ ဖြစ်ပြီးသော ဝိစိကိစ္ဆာနီဝရဏ အတိုင်းထက်အလွန် ပွားများ၏၊ ကုသိုလ်အစရှိသော တရားတို့၌ အသင့်အားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်းကြောင့် မဖြစ်သေးသောဝိစိကိစ္ဆာနီဝရဏမဖြစ်၊ ဖြစ်ပြီးသော ဝိစိကိစ္ဆာနီဝရဏကိုပယ်၏၊ ပယ်ပြီးသော ဝိစိကိစ္ဆာ နီဝရဏသည် သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်ဖြင့် နောင်အသစ်တဖန်မဖြစ်ပြန်ပြီ-ဟုဆင်ခြင်အောက်မေ့ရာသည်။

သစ္စာ၄-ပါးခွဲပြချက်

(၁) နီဝရဏငါးပါးကို သိမ်းဆည်းတတ်သော သတိသည် ဒုက္ခသစ္စာမည်၏။

(၂) ထိုဒုက္ခသစ္စာ၏ အကြောင်းရင်း၏ အဖြစ်အားဖြင့် ဖြစ်စေတတ်သော ရှေးဘဝ၌ ပြီးပြီးသော လောဘသည် သမုဒယသစ္စာမည်၏။

(၃) ထိုသစ္စာနှစ်ပါးတို့၏မဖြစ်ရာချုပ်ရာဖြစ်သော အသင်္ခတဓာတ်နိဗ္ဗာန်သည် နိရောဓသစ္စာမည်၏။

(၄) ထိုနိရောဓသစ္စာကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်သော မဂ္ဂင်တရားကိုယ်ရှစ်ပါးသည် မဂ္ဂသစ္စာမည်၏။

ဤသို့သစ္စာလေးပါးတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် အားထုတ်၍လည်း ဘေးအပေါင်းငြိမ်းရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်သည် သာလျှင်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် သစ္စာလေးပါးတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်လည်း လုံ့လပြုရာသည်။

[ဤကား နီဝရဏပဗ္ဗ၌ အကျဉ်းဖြစ်သော အဓိပ္ပါယ်တည်း။]

ဓမ္မာနုပဿနာခန္ဓာပိုင်း

၁၂။ ခန္ဓပဗ္ဗ၌ ဥပါဒါန်၏ အာရုံဖြစ်သော ခန္ဓာသည်—

(၁) ရူပက္ခန္ဓာ,
(၂) ဝေဒနာက္ခန္ဓာ,
(၃) သညာက္ခန္ဓာ,
(၄) သင်္ခါရက္ခန္ဓာ,
(၅) ဝိညာဏက္ခန္ဓာ—

ဟူ၍ငါးပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုငါးပါးတို့တွင်—

(၁) ဘူတရုပ်, ဥပါဒါရုပ်အားဖြင့် ပြားသော ရုပ်နှစ်ဆဲ့ ရှစ်ခုသည် ရူပက္ခန္ဓာမည်၏။
(၂) လောကီစိတ် ရှစ်ဆဲ့တခုနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာသည် ဝေဒနာက္ခန္ဓာမည်၏။
(၃) သညာသည် သညာက္ခန္ဓာမည်၏။
(၄) ဝေဒနာသညာမှ ကြွင်းသော ဖဿစေတနာ စသော စေတသိက်ငါးဆယ်သည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာမည်၏။
(၅) လောကီစိတ် ရှစ်ဆဲ့တခုသည် ဝိညာဏက္ခန္ဓာ မည်၏။ ဤမှတပါး ဥပါဒါန်၏ အာရုံဖြစ်သော ခန္ဓာမရှိပြီ။

ထိုခန္ဓာ ငါးပါးသည် အဝိဇ္ဇာ, တဏှာ, ကံ, အာဟာရ, နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏာအားဖြင့် ငါးပါးသော အကြောင်းတရား ဖြစ်သည်ရှိသော် ဖြစ်၏၊ အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရား ငါးပါးချုပ်သည် ရှိသော် ချုပ်၏-ဟုဆင်ခြင်အောက်မေ့ရာသည်။

(၁) ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ငါးပါးကို သိမ်းဆည်းတတ်သော သတိသည် ဒုက္ခသစ္စာမည်၏။
(၂) ထိုဒုက္ခသစ္စာ၏အကြောင်းရင်း၏ အဖြစ်အားဖြင့် ဖြစ်စေတတ်သော ရှေးဘဝ၌ ပြီးပြီးသော လောဘသည် သမုဒယသစ္စာမည်၏။
(၃) ထိုသစ္စာနှစ်ပါးတို့၏ မဖြစ်ရာချုပ်ရာ ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည် နိရောဓသစ္စာမည်၏။

(၄) ထိုနိရောဓသစ္စာလျှင် အာရုံရှိသော မဂ္ဂင်တရားကိုယ် ရှစ်ပါးသည် မဂ္ဂသစ္စာမည်၏။

ဤသို့သစ္စာလေးပါးတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် အားထုတ်၍ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်သည်သာလျှင် ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် သစ္စကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်း အားထုတ်ရာ ပွားစေ ဖြစ်စေရာသည်။

[ဤကား ခန္ဓပဗ္ဗ၌ အကျဉ်းဖြစ်သော အဓိပ္ပါယ်တည်း။]

ဓမ္မာနုပဿနာ အာယတနပိုင်း

၁၃။ အာယတနပဗ္ဗ၌ အာယတနသည်—

(က) စက္ခာယတန, သောတာယတန, ဃာနာယတန, ဇိဝှါယတန, ကာယာယတန, မနာယတန-ဟူ၍ အဇ္ဈတ္တိကာယတနခြောက်ပါး။

(ခ) ရူပါယတန, သဒ္ဒါယတန, ဂန္ဓာယတန, ရသာယတန, ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတန, ဓမ္မာယတန-ဟူ၍ ဗာဟိရာယတန ခြောက်ပါး--

အားဖြင့် အာယတန တဆဲ့နှစ်ပါးအပြား ရှိသည်သာလျှင်ဖြစ်၏၊ ထိုတဆဲ့နှစ်ပါးတို့တွင်—

(၁) စက္ခုပသာဒသည် စက္ခာယတနမည်၏။
(၂) သောတ ပသာဒသည် သောတာယတနမည်၏။
(၃) ဃာနပသာဒသည် ဃာနာယတနမည်၏။
(၄) ဇိဝှါပသာဒသည် ဇိဝှါယတနမည်၏။
(၅) ကာယပသာဒသည် ကာယာယတနမည်၏။
(၆) လောကီစိတ်ရှစ်ဆဲ့တခုသည် မနာယတနမည်၏။
(၇) ရူပါရုံသည် ရူပါယတနမည်၏။
(၈) သဒ္ဒါရုံသည် သဒ္ဒါယတန မည်၏။
(၉) ဂန္ဓာရုံသည် ဂန္ဓာယတနမည်၏။
(၁၀) ရသာရုံသည် ရသာယတနမည်၏။

(၁၁) ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံသည် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနမည်၏။
(၁၂) ရူပါရုံစသော ငါးပါးမှတပါးသောရုပ်နာမ်ပညတ်သည် ဓမ္မာယတနမည်၏။

စက္ခု, ရူပါရုံ၊ သောတ, သဒ္ဒါရုံ-အစရှိသော အဇ္ဈတ္တိက,ဗဟိဒ္ဓါယတန နှစ်ပါးကို စွဲ၍ဖြစ်သော သံယောဇဉ်သည် ကာမရာဂသံယောဇဉ်, ပဋိဃသံယောဇဉ်, မာနသံယောဇဉ်,ဒိဋ္ဌိသံယောဇဉ်, ဝိစိကိစ္ဆာသံယောဇဉ်, ဘဝရာဂသံယောဇဉ်, သီလဗ္ဗတပရာမာသ သံယောဇဉ်, ဣဿာသံယောဇဉ်, မစ္ဆရိယ သံယောဇဉ်, အဝိဇ္ဇာသံယောဇဉ်-ဟူ၍ ဆယ်ပါးအပြားရှိသည် သာလျှင်ဖြစ်၏။

ထိုဆယ်ပါးသော သံယောဇဉ်တို့သည် အဘယ်သို့ ဖြစ်သနည်း-ဟူမူကား–

(၁) စက္ခုဒွါရ၌ ထင်ဖြစ်သော ရူပါရုံ,
(၂) သောတဒွါရ၌ ထင်ဖြစ်သော သဒ္ဒါရုံ,
(၃) ဃာနဒွါရ၌ ထင်ဖြစ်သော ဂန္ဓာရုံ,
(၄) ဇိဝှါဒွါရ၌ ထင်ဖြစ်သော ရသာရုံ,
(၅) ကာယဒွါရ၌ ထင်ဖြစ်သော ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ,
(၆) မနောဒွါရ၌ ထင်ဖြစ်သော ဓမ္မာရုံ ထင်ရှားဖြစ်သည်ရှိသော်–

(၁) သာယာ နှစ်သက်သောသူအား ကာမရာဂ သံယောဇဉ်,
(၂) အနိဋ္ဌာရုံ ထင်ရှားဖြစ်သည် ရှိသော် အမျက်ထွက်သောသူအား ပဋိဃသံယောဇဉ်,
(၃) ငါ့ပြင်မရှိ၊ ငါသာလျှင် မြတ်၏-ဟု ထောင်လွှား အောက်မေ့သောသူအား မာနသံယောဇဉ်,
(၄) ရူပါရုံစသည် အမြဲရှိ၏-ဟု ယူသောသူအား ဒိဋ္ဌိသံယောဇဉ်,
(၅) ဤအာရုံသည် သတ္တဝါတည်း ဖြစ်သလော-ဟု တွေးတောယုံမှားရှိသောသူအား ဝိစိကိစ္ဆာသံယောဇဉ်,
(၆) ပြည့်စုံချမ်းသာသော ဘဝကို ငါရမည်-ဟု တောင့်တသောသူအား ဘဝရာဂသံယောဇဉ်,

(၇) နှောင်လည်း ဤသို့ အကျင့်ကို ကျင့်ဆောက် တည်လိုသောသူ အား သီလဗ္ဗတပရာမာသ သံယောဇဉ်,

(၈) ငါကဲ့သို့ သူတပါးအား မဖြစ်ပါစေလင့်-ဟု ငြူစူသောသူ အား ဣဿာသံယောဇဉ်,

(၉) မိမိရပြီးသော စည်းစိမ်ချမ်းသာကို သူတပါးတို့နှင့် မစပ် ယှက်စေလို ဝန်တိုသောသူအား မစ္ဆရိယသံယောဇဉ်,

(၁၀) ကာမရာဂသံယောဇဉ် အစရှိသည်တို့နှင့် အတူတကွ မသိ သောသူအား အဝိဇ္ဇာသံယောဇဉ်ဖြစ်၏။

စက္ခုအစရှိသော ဒွါရခြောက်ပါး၌ ရူပါရုံအစရှိသော အာရုံ ခြောက်ပါး ထင်ရှားဖြစ်သည်ရှိသော် အသင့်အားဖြင့်နှလုံးသွင်း၍တဒင် ပဟာန်, ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန်အားဖြင့် မဖြစ်သောသံယောဇဉ်မဖြစ်၊ ဖြစ်ပြီး သောသံယောဇဉ်ကိုပယ်၏။

ပယ်ပြီးသော သံယောဇဉ်တို့တွင်—

(၁) ဒိဋ္ဌိသံယောဇဉ်, ဝိစိကိစ္ဆာသံယောဇဉ်, သီလဗ္ဗတပရာမာသ သံယောဇဉ်, ဣဿာသံယောဇဉ်, မစ္ဆရိယသံယောဇဉ်အား ဖြင့် သံယောဇဉ်ငါးပါးသည် သောတာပတ္တိမဂ်ဖြင့် နှောင် အသစ်တဘန် မဖြစ်ပြန်ပြီ။

(၂) ရုန့်ရင်းသော ကာမရာဂ သံယောဇဉ်, ပဋိဃသံယောဇဉ် အားဖြင့် သံယောဇဉ်နှစ်ပါးသည် သကဒါဂါမိမဂ်ဖြင့်နှောင် အသစ်တဘန် မဖြစ်ပြန်ပြီ။

(၃) သိမ်မွေ့သော ကာမရာဂသံယောဇဉ်, ပဋိဃသံယောဇဉ် အားဖြင့် သံယောဇဉ်နှစ်ပါးသည် အနာဂါမိမဂ်ဖြင့် နှောင် အသစ်တဘန် မဖြစ်ပြန်ပြီ။

(၄) မာနသံယောဇဉ်, ဘဝရာဂ သံယောဇဉ်, အဝိဇ္ဇာ သံယော ဇဉ်အားဖြင့် ဤသံယောဇဉ် သုံးပါးသည် အရဟတ္တမဂ် ဉာဏ်ဖြင့် နှောင်အသစ်တဘန် မဖြစ်ပြန်ပြီ-ဟု ဆင်ခြင် အောက်မေ့ရာသည်။

သစ္စာ ၄-ပါးခွဲပြချက်

(၁) အာယတနကို သိမ်းဆည်းတတ်သော သတိသည်ဒုက္ခသစ္စာ မည်၏။
(၂) အကြောင်းရင်း၏ အဖြစ်အားဖြင့် ဖြစ်စေတတ်သော ရှေး ဘဝ၌ ပြီးပြီးသော လောဘသည် သမုဒယသစ္စာမည်၏။
(၃) ထိုသစ္စာနှစ်ပါးတို့၏ မဖြစ်ရာ ချုပ်ရာဖြစ်သောနိဗ္ဗာန်သည် နိရောဓသစ္စာမည်၏။
(၄) ထိုနိရောဓသစ္စာကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်သော မဂ္ဂင်တရား ကိုယ် ရှစ်ပါးသည် မဂ္ဂသစ္စာမည်၏။

ဤသို့သစ္စာလေးပါးတို့၏အစွမ်းအားဖြင့်အားထုတ်၍လည်း နိဗ္ဗာန် သို့ရောက်သည်သာလျှင်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့်စတုသစ္စ ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုလည်း စီးဖြန်းအားထုတ်ရာသည်။

[ဤကား အာယတနပဗ္ဗ၌ အကျဉ်းဖြစ်သော အဓိပ္ပါယ်တည်း။]

ဓမ္မာနုပဿနာ ဗောဇ္ဈင်ပိုင်း

၁၄။ ဗောဇ္ဈင်ပဗ္ဗ၌ ဗောဇ္ဈင်တရားသည်—
(၁) သတိ သမ္ဗောဇ္ဈင်,
(၂) ဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင်,
(၃) ဝီရိယ သမ္ဗောဇ္ဈင်,
(၄) ပီတိ သမ္ဗောဇ္ဈင်,
(၅) ပဿဒ္ဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်,
(၆) သမာဓိ သမ္ဗောဇ္ဈင်,
(၇) ဥပေက္ခာ သမ္ဗောဇ္ဈင်-

ဟူ၍ ခုနစ်ပါးအပြားရှိသည် သာလျှင်ဖြစ်၏၊ ထိုခုနစ်ပါးတို့တွင်—
(၁) အာရုံထင်ခြင်း, မမေ့ မလျော့ခြင်း လက္ခဏာရှိသော သတိသည် သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်မည်၏။
(၂) အနိစ္စ အစရှိသောတရားကို အောက်မေ့ ဆင်ခြင်သော လက္ခဏာရှိသော ပညာသည် ဓမ္မဝိစယ သမ္ဗောဇ္ဈင် မည်၏။

(၃) အားထုတ်ခြင်း ထောက်ပံ့ခြင်း လက္ခဏာရှိသော ဝီရိယသည် ဝီရိယသမ္ဗောဇ္ဈင်မည်၏။
(၄) သမ္ပယုတ် တရားတို့ကို ပျို့စေခြင်း နှစ်သက်စေခြင်း လက္ခဏာရှိသော ပီတိသည် ပီတိသမ္ဗောဇ္ဈင်မည်၏။
(၅) စိတ်၏ ငြိမ်းခြင်းလက္ခဏာရှိသော ပဿဒ္ဓိသည် ပဿဒ္ဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်မည်၏။
(၆) အာရုံ၌ မတုန်မလှုပ် တည်ကြည်ခြင်း လက္ခဏာရှိသော ဧကဂ္ဂတာသည် သမာဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်မည်၏။
(၇) ထိုသို့အာရုံကို ပျစ်လျူရှုခြင်း လက္ခဏာရှိသော တတြမဇ္ဈတ္တတာသည် ဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်မည်၏။

ထို့ကြောင့် ဗောဇ္ဈင်ခုနစ်ပါးတို့တွင်—

၁။ ရအပ်သောအားဖြင့် မိမိသန္တာန်၌ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင် ထင်ရှားဖြစ်သည်ကိုလည်း ထင်ရှားဖြစ်၏၊ မရသောအားဖြင့် ထင်ရှားမဖြစ်သည်ကိုလည်း ထင်ရှားမဖြစ်။

(က)သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်၏အကြောင်းတရားတို့၌ အသင့်အားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်းကြောင့်၎င်း,

(ခ)၁။ ရှေ့သို့တက်ခြင်းစသောခုနစ်ပါးသောသတိသမ္ပဇညအရာတို့၌ သတိသမ္ပဇညနှင့်ပြည့်စုံခြင်း,
၂။ လွတ်သောသတိရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကိုကြဉ်ခြင်း,
၃။ ထင်သောသတိရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကိုမှီဝဲခြင်း,
၄။ ရပ်ခြင်း, ထိုင်ခြင်းစသည်တို့၌ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်ကိုဖြစ်စေခြင်းငှါ ညွတ်သော,ကိုင်းသော,ရှိုင်းသောစိတ် ရှိသည်၏အဖြစ်အားဖြင့် ဤလေးပါးသော အကြောင်းတရားတို့နှင့် ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း,

မဖြစ်သေးသော သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်ဖြစ်၏၊ ဖြစ်ပြီးသော သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်အတိုင်းထက် အလွန်ပွားများ၏၊ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ဖြင့်ဖြစ်ပြီးသော သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်ကို ပွားစေခြင်းသည် ဘာဝနာနှင့်ပြည့်စုံ၏-ဟု ဆင်ခြင်အောက်မေ့ရာသည်။

၂။ မိမိသန္တာန်၌ ဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင် ထင်ရှားဖြစ်သည်ကိုလည်း ထင်ရှားဖြစ်၏၊ ထင်ရှားမဖြစ်သည်ကိုလည်း ထင်ရှားမဖြစ်။

(က) ကုသိုလ်စသောတရားတို့၌အသင့်အားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်းကြောင့်ၿငင်း,

(ခ)၁။ ခန္ဓာ,အာယတန,ဓာတ်,ဣန္ဒြေ စသည်တို့၏ အနက်ကိုမှီသော ပါဠိအဌကထာသင်ခြင်း, မေးမြန်းခြင်းများသည်၏အဖြစ်,

၂။ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓဖြစ်ကုန်သော ဝတ္ထုတို့၏ သန့်ရှင်းသည်၏အဖြစ်ကိုပြုခြင်း,

၃။ သဒ္ဓိန္ဒြေစသော ဣန္ဒြေတို့၏ တူမျှသည်၏အဖြစ်ကိုပြုခြင်း,

၄။ ခန္ဓာစသည် အပြားရှိသော ပရမတ္ထဓမ္မ၌ သက်ဝင်သောဉာဏ်မရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုဝေးစွာကြဉ်ခြင်း,

၅။ အမြင်ငါးဆယ်ရှိသော လက္ခဏာကို သိမ်းဆည်းတတ်သော ဥဒယဗ္ဗယပညာနှင့်ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်ကိုမှီဝဲခြင်း,

၆။ နက်နဲသော ခန္ဓာစသည်တို့၌ဖြစ်သော နက်နဲသောပညာအပြားကိုဆင်ခြင်ခြင်း,.

၇။ ရပ်ခြင်း,ထိုင်ခြင်းစသည်တို့၌ ဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင်ကိုဖြစ်စေခြင်းငှါ ညွတ်သော,ကိုင်းသော,ရှိုင်းသောစိတ် ရှိသည်၏အဖြစ်အားဖြင့် ခုနစ်ပါးသော အကြောင်းတရားတို့နှင့်ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်ၿငင်း,

မဖြစ်သေးသော ဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင်ဖြစ်၏၊ဖြစ်ပြီးသော ဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင်အတိုင်းထက်အလွန်ပွားများ၏၊အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ဖြင့်ဖြစ်ပြီးသော ဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင်ကိုပွားစေခြင်းသည် ဘာဝနာနှင့်ပြည့်စုံ၏-ဟုဆင်ခြင်အောက်မေ့ရာသည်။

၃။ မိမိသန္တာန်၌ ဝီရိယသမ္ဗောဇ္ဈင် ထင်ရှားဖြစ်သည်ကိုလည်း ထင်ရှားဖြစ်၏၊ ထင်ရှားမဖြစ်သည်ကိုလည်း.ထင်ရှားမဖြစ်။

(က) လုံ့လအားထုတ်ခြင်း၌ အသင့်အားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်းကြောင့်ၿငင်း,

(ခ)၁။ အပါယ်ဘေးကိုဆင်ခြင်သည်၏အဖြစ်,

၂။ အကျိုးဆက်ကို မြင်လေ့ရှိသည်၏အဖြစ်,
၃။ ဘုရားပစ္စေကဗုဒ္ဓါ စသည်တို့သည် သွားအပ်သောခရီးကို ဆင်ခြင်ခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်,
၄။ ဆွမ်းထမင်းကို ရိုသေခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်,
၅။ အမွေခံ၏ မြတ်သည်၏ အဖြစ်ကို ဆင်ခြင်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်,
၆။ ဘုရား၏ မြတ်သည်၏အဖြစ်ကို ဆင်ခြင်ခြင်း ရှိသည်၏ အဖြစ်,
၇။ အမျိုးမြတ်သည်၏ အဖြစ်ကို ဆင်ခြင်ခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်,
၈။ သီတင်းသုံးဘော်၏ မြတ်သည်၏အဖြစ်ကို ဆင်ခြင်ခြင်း ရှိသည်၏အဖြစ်,
၉။ ပျင်းရိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ကြဉ်ခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်,
၁၀။ အားထုတ်ခြင်းလုံ့လရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို မှီဝဲခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်,
၁၁။ ရပ်ခြင်း,ထိုင်ခြင်းစသည်တို့၌ ဝီရိယသမ္ဗောဇ္ဈင်ကို ဖြစ်စေခြင်းငှါ ညွတ်သော,ကိုင်းသော, ရှိုင်းသော စိတ် ရှိသည်၏ အဖြစ်အားဖြင့် ဤတဆဲ့တပါးသော အကြောင်း တရားတို့နှင့် ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်ရင်း,

မဖြစ်သေးသော ဝီရိယ သမ္ဗောဇ္ဈင် ဖြစ်၏၊ ဖြစ်ပြီးသော ဝီရိယ သမ္ဗောဇ္ဈင် အတိုင်းထက် အလွန်ပွားများ၏၊ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ဖြင့် ဖြစ်ပြီးသော ဝီရိယသမ္ဗောဇ္ဈင်ကို ပွားစေခြင်းသည် ဘာဝနာနှင့်ပြည့်စုံ၏-ဟုဆင်ခြင်အောက်မေ့ရာသည်။

၄။ မိမိသန္တာန်၌ ပီတိသမ္ဗောဇ္ဈင် ထင်ရှားဖြစ်သည်ကိုလည်း ထင်ရှားဖြစ်၏၊ ထင်ရှားမဖြစ်သည်ကိုလည်းထင်ရှားမဖြစ်။

(က) ပီတိသမ္ဗောဇ္ဈင်တို့၏ အကြောင်းတရားတို့၌ အသင့်အားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်းကြောင့်ရင်း,

(ခ) ၁။ ဘုရားဂုဏ်ကျေးဇူးကို အောက်မေ့ခြင်း,
၂။ တရားဂုဏ်ကျေးဇူးကို အောက်မေ့ခြင်း,
၃။ သံဃာ့ဂုဏ်ကျေးဇူးကို အောက်မေ့ခြင်း,

၄။ ရဟန်းတို့အား စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလ, လူတို့အား ဒသသီလ, ပဉ္စသီလကိုဆင်ခြင်ခြင်း,
၅။ စွန့်ကြဲခြင်းစာဂကို ဆင်ခြင်ခြင်း,
၆။ နတ်တို့ကို သက်သေ အရာ၌ထား၍ မိမိဂုဏ်ကို ဆင်ခြင်ခြင်း,
၇။ သမာပတ်ဖြင့် ခွာအပ်ပြီးသော ကိလေသာ တို့သည် အနှစ်ခြောက်ဆယ်, ခုနစ်ဆယ်တို့ ပတ်လုံး မဖြစ်ကုန်သဖြင့် ကိလေသာငြိမ်းခြင်းကို ဆင်ခြင်ခြင်း,
၈။ ကြမ်းထမ်းသောပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ကြဉ်ခြင်း,
၉။ နူးညံ့သော စိတ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုမှီဝဲခြင်း,
၁၀။ ရတနာသုံးပါးတို့ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ပြတတ်သော သုတ္တန်တို့ကို ဆင်ခြင်ခြင်း,
၁၁။ ရပ်ခြင်း,ထိုင်ခြင်းစသည်တို့၌ပီတိသမ္ဗောဇ္ဈင်ကိုဖြစ်စေခြင်း ၄ါ ညွတ်သော,ကိုင်းသော,ရှိုင်းသောစိတ် ရှိသည်၏အဖြစ်အားဖြင့် ၍ တဆဲ့တပါးသော အကြောင်းတရား တို့နှင့် ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်ငှင်း,

မဖြစ်သော ပီတိသမ္ဗောဇ္ဈင်ဖြစ်၏၊ ဖြစ်ပြီးသော ပီတိသမ္ဗောဇ္ဈင် အတိုင်းထက် အလွန်ပွားများ၏၊ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ဖြင့် ဖြစ်ပြီးသော သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်ကို ပွားစေခြင်းသည် ဘာဝနာနှင့်ပြည့်စုံ၏-ဟု အောက်မေ့ဆင်ခြင်ရာသည်။

၅။ မိမိသန္တာန်၌ ပဿဒ္ဓိသမ္ဗောဇ္ဈင် ထင်ရှားဖြစ်သည်ကို လည်း ထင်ရှားဖြစ်၏၊ထင်ရှားမဖြစ်သည်ကိုလည်း ထင်ရှားမဖြစ်။

(က) ကိုယ်စိတ်ငြိမ်းခြင်း၏ အသင့်အားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်းကြောင့် ငှင်း,

(ခ) ၁။ မွန်မြတ်သော ဘောဇဉ်ကို မှီဝဲခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်,
၂။ ချမ်းသာစွာ လျောက်ပတ်သော ဥတုကို မှီဝဲခြင်း ရှိသည်၏ အဖြစ်,
၃။ ချမ်းသာစွာ လျောက်ပတ်သော ဣရိယာပုထ်ကို မှီဝဲခြင်း ရှိသည်၏အဖြစ်,

၄။ လျစ်လျူရှုသော လုံ့လရှိသည်၏ အဖြစ်,
၅။ ပူပန်သော ကိုယ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ကြဉ်ခြင်း ရှိသည်၏ အဖြစ်,
၆။ ငြိမ်းချမ်းသော ကိုယ်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်ကို မှီဝဲခြင်း ရှိသည်၏ အဖြစ်,
၇။ ရပ်ခြင်း, ထိုင်ခြင်းစသည်တို့၌ ပဿဒ္ဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်ကိုဖြစ်စေခြင်းငှါ ညွတ်သော, ကိုင်းသော, ရှိုင်းသောစိတ် ရှိသည်၏အဖြစ်အားဖြင့် ဤခုနစ်ပါးသော အကြောင်းတရားတို့နှင့် ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်ရင်း,

မဖြစ်သေးသော ပဿဒ္ဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်ဖြစ်၏၊ဖြစ်ပြီးသော ပဿဒ္ဓိသမ္ဗောဇ္ဈင် အတိုင်းထက် အလွန်ပွားများ၏၊အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ဖြင့် ဖြစ်ပြီးသောပဿဒ္ဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်ကိုပွားစေခြင်းသည် ဘာဝနာနှင့်ပြည့်စုံ၏-ဟု ဆင်ခြင်အောက်မေ့ရာသည်။

၆။ ဤသာသနာ၌ သမာဓိသမ္ဗောဇ္ဈင် ထင်ရှားဖြစ်သည်ကိုလည်း ထင်ရှားဖြစ်၏၊ ထင်ရှားမဖြစ်သည်ကိုလည်း ထင်ရှားမဖြစ်။

(က) သမထအာရုံ၌ အသင့်အားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း,

(ခ) ၁။ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ၌ဖြစ်သော ဝတ္ထုတို့၏သန့်ရှင်းသည်၏အဖြစ်ကို ပြုခြင်း,
၂။ သဒ္ဓိန္ဒြေစသောဣန္ဒြေတို့၏ တူမျှညီညွတ်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြုခြင်း,
၃။ ကသိုဏ်းအာရုံကို သင်ခြင်း၌ လိမ္မာခြင်း ရှိသည်၏အဖြစ်,
၄။ ချီးမြှောက်သင့်သောအခါ၌ စိတ်ကို ချီးမြှောက်ခြင်း,
၅။ နှိပ်သင့်သောအခါ၌ စိတ်ကိုနှိပ်ခြင်း,
၆။ ရွှင်စေသောအခါ၌ သံဝေဂဝတ္ထုရှစ်ပါးကို ဆင်ခြင်၍ထိတ်လန့်စေသဖြင့် စိတ်ကိုရွှင်စေခြင်း,
၇။ လျစ်လျူရှုသင့်သောအခါ၌ စိတ်ကို လျစ်လျူရှုခြင်း,
၈။ ပျံ့လွင့်သောစိတ် ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်ကိုကြဉ်ခြင်း,

၉။ တည်ကြည် ငြိမ်သက်သောစိတ် ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်ကို မှီဝဲဆည်းကပ်ခြင်း,

၁၀။ ဈာန်ဝိမောက္ခတရားကို ဆင်ခြင်ခြင်း,

၁၁။ ရပ်ခြင်း,ထိုင်ခြင်းစသည်တို့၌သမာဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်ကို ဖြစ်စေခြင်းငှါ ညွတ်သော, ကိုင်းသော, ရှိုင်းသော စိတ်ရှိသည်၏ အဖြစ်အားဖြင့် တဆဲ့တပါးသော အကြောင်းတရားတို့နှင့် ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း,

မဖြစ်သေးသော သမာဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်ဖြစ်၏၊ ဖြစ်ပြီးသော သမာဓိသမ္ဗောဇ္ဈင် အတိုင်းထက် အလွန် ပွားများ၏၊ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ဖြင့် ဖြစ်ပြီးသော သမာဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်ကို ပွားစေခြင်းသည် ဘာဝနာနှင့်ပြည့်စုံ၏-ဟု ဆင်ခြင်အောက်မေ့ရာသည်။

၇။ မိမိသန္တာန်၌ ဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင် ထင်ရှား ဖြစ်သည်ကိုလည်း ထင်ရှားဖြစ်၏၊ ထင်ရှားမဖြစ်သည်ကိုလည်း ထင်ရှားမဖြစ်။

(က) ဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်၏ အကြောင်းတရားတို့၌ အသင့်အားဖြင့်နှလုံးသွင်းခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း,

(ခ)၁။ သတ္တဝါ၌ လျစ်လျူရှုခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်,

၂။ သင်္ခါရတို့၌ လျစ်လျူရှုခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်,

၃။ သတ္တဝါ သင်္ခါရတို့၌ ချစ်မြတ်နိုးခြင်း ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ကြဉ်ခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်,

၄။ သတ္တဝါသင်္ခါရတို့၌ လျစ်လျူရှုခြင်းရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို မှီဝဲဆည်းကပ်ခြင်းရှိ သည်၏အဖြစ်,

၅။ ရပ်ခြင်း ထိုင်ခြင်းစသည်တို့၌ ဥပေက္ခာ သမ္ဗောဇ္ဈင်ကို ဖြစ်စေခြင်းငှါ ညွတ်သော,ကိုင်းသော, ရှိုင်းသောစိတ်ရှိသည်၏အဖြစ်အားဖြင့် ငါးပါးအပြားရှိသော ဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်ကို ဖြစ်စေတတ်သော အကြောင်းတရားတို့နှင့် ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း,

မဖြစ်သေးသော ဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်ဖြစ်၏၊ဖြစ်ပြီးသော ဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်အတိုင်းထက် အလွန် ပွားများ၏၊ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ဖြင့်

ဖြစ်ငြိမ်းသော ဥပေက္ခာသမ္ဘောဇ္ဈင်ကိုပွားများစေခြင်းသည် ဘာဝနာနှင့် ပြည့်စုံ၏-ဟု ဆင်ခြင်အောက်မေ့ရာသည်။

သစ္စာ ၄-ပါးနှဲ့ပြချက်

(၁) ဗောဇ္ဈင်ခုနစ်ပါးကို သိမ်းဆည်းတတ်သော သတိသည် ဒုက္ခသစ္စာမည်၏။

(၂) ထိုဒုက္ခသစ္စာ၏ အကြောင်းရင်း၏ အဖြစ်အားဖြင့် ဖြစ်စေတတ်သော ရှေးဘဝ၌ ငြိးငြိးသော လောဘသည် သမုဒယသစ္စာမည်၏။

(၃) ထိုသစ္စာနှစ်ပါးတို့၏ မဖြစ်ရာချုပ်ရာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည် နိရောဓသစ္စာမည်၏။

(၄) ထိုနိရောဓသစ္စာလျှင် အာရုံရှိသော မဂ္ဂင်တရားကိုယ် ရှစ်ပါးသည် မဂ္ဂသစ္စာမည်၏။

ဤသို့ သစ္စာလေးပါးတို့၏အစွမ်းအားဖြင့်အားထုတ်၍လည်း ဘေး အပေါင်း ငြိမ်းရာနိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်သည်သာလျှင်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းရာ, ပွားစေရာ, အားထုတ်ရာသည်။

[ဤကား ဗောဇ္ဈင်္ဂပဗ္ဗ၌ အကျဉ်းဖြစ်သော အဓိပ္ပါယ်တည်း။]

စတ္တာနုပဿနာ သစ္စာပိုင်း

၁၅။ သစ္စပဗ္ဗ၌ သစ္စာသည်—

(၁) ဒုက္ခသစ္စာ,

(၂) သမုဒယသစ္စာ,

(၃) နိရောဓသစ္စာ,

(၄) မဂ္ဂသစ္စာ—

ဟူ၍လေးပါး အပြားရှိသည်သာလျှင်ဖြစ်၏၊ ထိုလေးပါးတို့တွင်—

(က) ဇာတိ, ဇရာ,မရဏ,သောက, ပရိဒေဝ, ဒုက္ခ, ဒေါမနဿ, ဥပါယာသ, အပ္ပိယသမ္ပယောဂ, ပိယဝိပ္ပယောဂ, ဣစ္ဆာအပဋိလာဘ, ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ၊ ဤအလုံးစုံသည် ဒုက္ခသစ္စာမည်၏။

တနည်းလည်း— တဘုံကြဉ်သော တေဘူမိက ဝဋ်တရားအပေါင်း သည် ဒုက္ခသစ္စာမည်၏။

ထိုတရားအပေါင်းတို့တွင်—

(၁) သတ္တဝါအပေါင်းတို့၏ ထိုထိုဘဝ၌ ဘောက်ပြန်ခြင်းရှိကုန်သော ရှေးဦးစွာဖြစ်သောခန္ဓာငါးပါးတို့၏ သဘောသည် ဇာတိမည်၏။

(၂) အိုခြင်း, သွားကျိုးခြင်း, ဆံဖြူခြင်း, အရေတွန့်ခြင်း, မျက်စိသီခြင်း, နားထိုင်းခြင်း၊ ဤအလုံးစုံသည် ဇရာမည်၏။

(၃) ထိုထိုဘဝမှ စုတေ သေလွန်ခြင်းသည် မရဏမည်၏။

(၄) အဆွေအမျိုးပျက်စီးခြင်း, သတ်ခြင်း, နှောင်ဖွဲ့ခြင်းအစရှိသည်ကို တွေ့၍စိုးရိမ်ခြင်းသည် သောကမည်၏။

(၅) ငါ့သမီး,ငါ့သား-အစရှိသည်ဖြင့် ငိုကြွေး မြည်တမ်းခြင်းသည် ပရိဒေဝမည်၏။

(၆) ကိုယ်ကိုမှီ၍ ဆင်းရဲခြင်းဝေဒနာသည် ဒုက္ခမည်၏။

(၇) စိတ်ကိုမှီ၍ ဆင်းရဲခြင်းဝေဒနာသည် ဒေါမနဿမည်၏။

(၈) အဆွေအမျိုးပျက်စီးခြင်း, သတ်ခြင်း, နှောင်ဖွဲ့ခြင်းအစရှိသည်ကို တွေ့၍ သက်ကြီး ရှိုက်တငင် ပြင်းစွာပင်ပန်းခြင်းသည်ဥပါယာသမည်၏။

(၉) မချစ်မနှစ်လိုသော သတ္တဝါအာရုံနှင့် တွေ့ကြုံပေါင်းဘက်ရခြင်းသည် အပ္ပိယသမ္ပယောဂမည်၏။

(၁၀) ချစ်နှစ်လိုသော သတ္တဝါ အာရုံနှင့် ကွေကွင်းရခြင်းသည် ပိယဝိပ္ပယောဂမည်၏။

(၁၁) ငါ့အား ဇာတိစသည် မဖြစ်မူကား-ကောင်းလေစွ၊ဤသို့တောင့်တသောဆန္ဒအလို မပြည့်စုံခြင်းသည် ဣစ္ဆာအပဋိလာဘမည်၏။

(၁၂) ဥပါဒါန်တရား လေးပါး၏ အာရုံဖြစ်သော ရူပက္ခန္ဓာ, ဝေဒနာက္ခန္ဓာ, သညာက္ခန္ဓာ, သင်္ခါရက္ခန္ဓာ, ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးမည်၏။

(ခ) ထိုထိုဘဝ အာရုံတို့၌ နှစ်သက်တတ်သော ကာမတဏှာ, ဘဝတဏှာ, ဝိဘဝတဏှာသည် သမုဒယ သစ္စာမည်၏၊ ထိုတဏှာသုံးပါးတို့တွင်—

(၁) ရူပါရုံ, သဒ္ဒါရုံ, ဂန္ဓာရုံ, ရသာရုံ, ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံအားဖြင့် ကာမဂုဏ်ငါးပါးကို တပ်သောတဏှာသည် ကာမတဏှာမည်၏။

(၂) ဘဝကို တောင့်တသောအားဖြင့်ဖြစ်သော သဿတဒိဋ္ဌိနှင့်တကွဖြစ်သော ရူပဘဝ, အရူပဘဝကို တပ်သော ရာဂ၊ ချာန်ကိုတပ်သော တဏှာသည် ဘဝတဏှာမည်၏။

(၃) ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိနှင့်တကွဖြစ်သောတဏှာသည် ဝိဘဝတဏှာမည်၏။

ထိုတဏှာသုံးပါးသည် အဘယ်၌ ဖြစ်သနည်း ဟူမူကား-ပိယရူပ, သာတရူပ၌ဖြစ်၏၊ ပိယရူပ,သာတရူပဟူသည်အဘယ်နည်း။

(၁) စက္ခု, သောတ, ဃာန, ဇိဝှါ, ကာယ,မန။

(၂) ရူပါရုံ, သဒ္ဒါရုံ, ဂန္ဓာရုံ, ရသာရုံ, ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ, ဓမ္မာရုံ။

(၃) စက္ခုဝိညာဏ်, သောတဝိညာဏ်, ဃာနဝိညာဏ်, ဇိဝှါဝိညာဏ်,ကာယဝိညာဏ်,မနောဝိညာဏ်။

(၄) စက္ခုသမ္ဖဿ,သောတသမ္ဖဿ,ဃာနသမ္ဖဿ,ဇိဝှါသမ္ဖဿ, ကာယသမ္ဖဿ,မနောသမ္ဖဿ။

(၅) စက္ခုသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ,သောတသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ,ဃာန သမ္ဖဿဇာဝေဒနာ, ဇိဝှါ သမ္ဖဿဇာဝေဒနာ, ကာယ သမ္ဖဿဇာဝေဒနာ, မနောသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ။

(၆) ရူပသညာ, သဒ္ဒသညာ, ဂန္ဓသညာ, ရသသညာ,ဖောဋ္ဌဗ္ဗသညာ, ဓမ္မသညာ။

(၇) ရူပသဉ္စေတနာ, သဒ္ဒသဉ္စေတနာ, ဂန္ဓသဉ္စေတနာ, ရသသဉ္စေတနာ,ဖောဋ္ဌဗ္ဗသဉ္စေတနာ,ဓမ္မသဉ္စေတနာ။

(၈) ရူပတဏှာ, သဒ္ဒတဏှာ, ဂန္ဓတဏှာ, ရသတဏှာ, ဖောဋ္ဌဗ္ဗတဏှာ, ဓမ္မတဏှာ။

(၉) ရူပဝိတက်, သဒ္ဒဝိတက်, ဂန္ဓဝိတက်, ရသဝိတက်, ဖောဋ္ဌဗ္ဗဝိတက်, ဓမ္မဝိတက်။

(၁၀) ရူပဝိစာရ, သဒ္ဒဝိစာရ, ဂန္ဓဝိစာရ, ရသဝိစာရ, ဖောဋ္ဌဗ္ဗဝိစာရ, ဓမ္မဝိစာရ။

ဤအလုံးစုံသည် သတ္တဝါတို့ ချစ်အပ်,သာယာအပ်သော သဘောရှိသောကြောင့် ပိယရူပ်, သာတရူပ်မည်၏၊ ထိုပိယရူပ်, သာတရူပ်တို့၌ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော တဏှာသုံးပါးဖြစ်၏၊ ဤဒုက္ခသစ္စာ၏ အကြောင်းရင်းဖြစ်သောကြောင့် ကာမတဏှာ, ဘဝတဏှာ, ဝိဘဝတဏှာသုံးပါးကိုသာ အကျဉ်းအားဖြင့်ဟောတော်မူသတည်း။

အကျယ်အားဖြင့်ကား—တဏှာအပြားသည် တရာ့ရှစ်ပါး အပြားရှိသည်သာလျှင်ဖြစ်၏၊ အဘယ်သို့တရာ့ရှစ်ပါး ဖြစ်သနည်းဟူမူကား—

အာရုံအားဖြင့်-ရူပတဏှာ, သဒ္ဒတဏှာ, ဂန္ဓတဏှာ, ရသတဏှာ, ဖောဋ္ဌဗ္ဗတဏှာ,ဓမ္မတဏှာဟူ၍ခြောက်ပါးအပြားရှိ၏။

ထိုခြောက်ပါးတို့တွင် တပါးတပါးသောတဏှာ၌—

ပဝတ္တိအာကာရအားဖြင့်-ကာမတဏှာ, ဘဝတဏှာ, ဝိဘဝတဏှာ-အားဖြင့် အသီးအသီး သုံးပါးသုံးပါးစီဖြစ်သောကြောင့် တဆဲ့ရှစ်ပါး အပြားရှိသော တဏှာသည်ဖြစ်၏။

ထိုတဆဲ့ရှစ်ပါးသော တဏှာတို့တွင်လည်း တပါးတပါးသော တဏှာ၌—

သန္တာန်၏အစွန်းအားဖြင့်-အဇ္ဈတ္တိကတဏှာ, ဗဟိဒ္ဓတဏှာအားဖြင့် အသီးအသီး နှစ်ပါး နှစ်ပါး စီဖြစ်သောကြောင့် သုံးဆဲ့ခြောက်ပါး အပြားရှိသော တဏှာသည်ဖြစ်၏။

ထိုသုံးဆဲ့ခြောက်ပါးသောတဏှာတို့တွင် တပါးတပါးသော တဏှာ

ကာလအားဖြင့်-အတီတတဏှာ, အနာဂတတဏှာ,ပစ္စုပ္ပန္နတဏှာ-ဟူ၍ အသီးအသီး သုံးပါး သုံးပါးစီဖြစ်သောကြောင့် တရာ့ရှစ်ပါး အပြားရှိသော တဏှာသည် ဖြစ်၏-ဟူလိုသည်။

(၈) ထိုတဏှာသုံးပါး၏ အကြွင်းမဲ့ချုပ်ရာ အသင်္ခတဓာတ်နိဗ္ဗာန် သည်နိရောဓသစ္စာမည်၏၊ ထိုတဏှာသုံးပါးသည် အဘယ်ဝတ္ထုမှီရာ၌ ချုပ်သနည်း၊ ပိယရူပ,သာတရူပ်၌ချုပ်၏၊ပိယရူပ,သာတရူပ်ဟူသည် အဘယ်နည်းဟူမူကား-

(၁) စက္ခု,သောတ,ဃာန,ဇိဝှါ,ကာယ,မန။
(၂) ရူပါရုံ,သဒ္ဒါရုံ,ဂန္ဓာရုံ,ရသာရုံ,ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ,ဓမ္မာရုံ။
(၃) စက္ခုဝိညာဏ်, သောတဝိညာဏ်, ဃာနဝိညာဏ်, ဇိဝှါ ဝိညာဏ်,ကာယဝိညာဏ်,မနောဝိညာဏ်။
(၄) စက္ခုသမ္ဖဿ,သောတသမ္ဖဿ,ဃာနသမ္ဖဿ,ဇိဝှါသမ္ဖဿ, ကာယသမ္ဖဿ,မနောသမ္ဖဿ။
(၅) စက္ခု သမ္ဖဿဇာ ဝေဒနာ, သောတသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ, ဃာနသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ, ဇိဝှါ သမ္ဖဿဇာဝေဒနာ, ကာ ယ သမ္ဖဿဇာဝေဒနာ, မနောသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ။
(၆) ရူပသညာ, သဒ္ဒသညာ, ဂန္ဓသညာ, ရသသညာ, ဖောဋ္ဌဗ္ဗ သညာ,ဓမ္မသညာ။
(၇) ရူပသဉ္စေတနာ, သဒ္ဒသဉ္စေတနာ, ဂန္ဓသဉ္စေတနာ, ရသ သဉ္စေတနာ, ဖောဋ္ဌဗ္ဗသဉ္စေတနာ,ဓမ္မသဉ္စေတနာ။
(၈) ရူပတဏှာ, သဒ္ဒတဏှာ, ဂန္ဓတဏှာ,ရသတဏှာ,ဖောဋ္ဌဗ္ဗ တဏှာ,ဓမ္မတဏှာ။
(၉) ရူပဝိတက်, သဒ္ဒဝိတက်, ဂန္ဓဝိတက်, ရသဝိတက်, ဖောဋ္ဌဗ္ဗ ဝိတက်,ဓမ္မဝိတက်။
(၁၀) ရူပဝိစာရ, သဒ္ဒဝိစာရ, ဂန္ဓဝိစာရ, ရသဝိစာရ, ဖောဋ္ဌဗ္ဗ ဝိစာရ, ဓမ္မဝိစာရ။

ဤအလုံးစုံသည် သတ္တဝါတို့ ချစ်အပ်,သာယာအပ်သော့ကြောင့် ပိယ ရူပ်,သာတရူပ်မည်၏၊ထိုပိယရူပ်,သာတရူပ်၌ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသောတဏှာ သုံးပါးသည် အကြွင်းမဲ့ချုပ်၏။

(ဃ) သမ္မာဒိဋ္ဌိ, သမ္မာသင်္ကပ္ပ, သမ္မာဝါစာ, သမ္မာကမ္မန္တ, သမ္မာ အာဇီဝ, သမ္မာဝါယာမ, သမ္မာသတိ, သမ္မာသမာဓိအားဖြင့် ၈ မဂ္ဂင် တရားကိုယ်ရှစ်ပါးတို့တွင်—

(၁) ဒုက္ခသစ္စာ, သမုဒယသစ္စာ, နိရောဓသစ္စာ, မဂ္ဂသစ္စာ အားဖြင့် လေးပါးသော သစ္စာတို့ကို သိတတ်သော ဉာဏ်သည်သမ္မာဒိဋ္ဌိမည်၏။

(၂) ကာမဂုဏ်မှ ထွက်မြောက်သည်ကို ကြံခြင်း, သူတပါးတို့ အား မပျက်စီးစိမ့်သောငှါ ကြံခြင်း, သူတပါးတို့အား မညှဉ်းဆဲအံ့သည်ကို ကြံခြင်းသည် သမ္မာသင်္ကပ္ပမည်၏။

(၃) အာဇီဝ အကြောင်းမရှိဘဲ မုသာဝါဒ, ပိသုဏာဝါစာ, ဖရုသဝါစာ,သမ္ဖပ္ပလာပအားဖြင့် ၄ဝစီဒုစရိုက်လေးပါး မှ ကြဉ်ခြင်းသည် သမ္မာဝါစာမည်၏။

(၄) အာဇီဝအကြောင်းမရှိဘဲ ပါဏာတိပါတ,အဒိန္နာဒါန, ကာမေသုမိစ္ဆာစာရအားဖြင့် ကာယဒုစရိုက် သုံးပါးမှ ကြဉ်ခြင်းသည် သမ္မာကမ္မန္တမည်၏။

(၅) အာဇီဝအကြောင်းရှိသော မုသာဝါဒ, ပိသုဏာဝါစာ, ဖရုသဝါစာ,သမ္ဖပ္ပလာပ-ဟူသော ဝစီဒုစရိုက်လေးပါး၊ ပါဏာတိပါတ, အဒိန္နာဒါန, ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ ဟူသောကာယဒုစရိုက်သုံးပါးအားဖြင့် ဒုစရိုက်ခုနစ်ပါး မှကြဉ်ခြင်းသည် သမ္မာအာဇီဝမည်၏။

(၆) မဖြစ်သေးသော အကုသိုလ်တရားတို့ကို မဖြစ်စိမ့်သော ငှါ, ဖြစ်ပြီးသော အကုသိုလ်တရားတို့ကို ပယ်အံ့သော ငှါ, မဖြစ်သေးသော ကုသိုလ်တရားတို့ကို ဖြစ်စိမ့်သော ငှါ, ဖြစ်ပြီးသော ကုသိုလ်တရားတို့ကို လွန်စွာပွားစေ ခြင်းငှါ အားထုတ်ခြင်းသည် သမ္မာဝါယာမ မည်၏။

(၇) လက်ခြေအစရှိသော အင်္ဂါကြီးငယ်အပေါင်း-မကောင်း ရွံရှာဘွယ်၊ ဆံ,အမွေး, လက်သည်း ခြေသည်းစသော သုံးဆဲ့နှစ်ပါးသော ကောဋ္ဌာသအစုတို့၏ တည်ရာဖြစ်ရာ

ရူပကာယခန္ဓာကိုယ်ကို အောက်မေ့ခြင်း၊ သုခ, ဒုက္ခ, ဥပေက္ခာအားဖြင့် ပြားသော ဝေဒနာကို အောက်မေ့ခြင်း၊ သရာဂစသော စိတ်ကို အောက်မေ့ခြင်း၊ နီဝရဏ ငါးပါးစသော တရားကို အောက်မေ့ခြင်းသည် သမ္မာသတိမည်၏။

(၈) ဝိတက်, ဝိစာရ, ပီတိ, သုခ, ဧကဂ္ဂတာတည်းဟူသော ဈာန်အင်္ဂါငါးပါးနှင့် ယှဉ်သော ပဌမဈာန်၊ ပီတိ, သုခ, ဧကဂ္ဂတာတည်းဟူသော ဈာန်အင်္ဂါသုံးပါးနှင့် ယှဉ်သော ဒုတိယဈာန်၊ သုခ, ဧကဂ္ဂတာတည်းဟူသော ဈာန်အင်္ဂါ နှစ်ပါးနှင့်ယှဉ်သော တတိယဈာန်၊ ဥပေက္ခာ, ဧကဂ္ဂတာ တည်းဟူသော ဈာန်အင်္ဂါနှစ်ပါးနှင့် ယှဉ်သော စတုတ္ထဈာန်သည် သမ္မာသမာဓိမည်၏။

သစ္စာ ၄-ပါး ခွဲခြားချက်

(၁) သစ္စာလေးပါးကို သိမ်းဆည်းတတ်သော သတိသည် ဒုက္ခသစ္စာမည်၏။

(၂) အကြောင်းရင်း၏ အဖြစ်အားဖြင့် ဖြစ်စေတတ်သော ရှေးဘဝ၌ ပြီးပြီးသော လောဘသည် သမုဒယသစ္စာမည်၏။

(၃) ထိုသစ္စာနှစ်ပါးတို့၏ မဖြစ်ရာချုပ်ရာဖြစ်သော အသင်္ခတဓာတ်နိဗ္ဗာန်သည် နိရောဓသစ္စာမည်၏။

(၄) ဒုက္ခသစ္စာကိုပိုင်းခြားတတ်သော သမုဒယသစ္စာကို ပယ်တတ်သော နိရောဓသစ္စာလျှင် အာရုံရှိသော ကောင်းမွန်လွန်မြတ်သော အကျင့်ဟု ဆိုအပ်သော မဂ္ဂင်တရားကိုယ် ရှစ်ပါးသည် မဂ္ဂသစ္စာမည်၏။

ဤသို့သစ္စာလေးပါးတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် အားထုတ် လုံ့လပြု၍ ဘေးအပေါင်း ငြိမ်းရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်သည်သာလျှင် ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာန်းကိုလည်း စီးဖြန်းရာ, ပွားစေရာ, အားထုတ်ရာသည်။

သစ္စာ ၄-ပါး၌အထူးမှတ်ဘွယ်

ကတမာစ ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခေ ဉာဏံ ဒုက္ခသမုဒယေ ဉာဏံ ဒုက္ခနိရောဓေ ဉာဏံ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိယာ ပဋိပဒါယ ဉာဏံ၊ အယံ ဝုစ္စတိ သမ္မာဒိဋ္ဌိ။

ပါဠိတော်ဖြင့် စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာန်းကိုပြတော်မူသည်သာလျှင်ဖြစ်၏၊ ထိုသို့ပြတော်မူသော သစ္စာလေးပါးတို့တွင်—

(၁) ရှေးဖြစ်သော ဒုက္ခသစ္စာ, သမုဒယသစ္စာနှစ်ပါးတို့သည် ဝဋ်နှင့်ယှဉ်သောကြောင့် ဝဋ္ဋသစ္စာမည်၏။

(၂) နောက်ဖြစ်သော နိရောဓသစ္စာ,မဂ္ဂသစ္စာနှစ်ပါးတို့သည် ဝဋ်နှင့်မယှဉ် ဝဋ်မှကင်းသောကြောင့် ဝိဝဋ္ဋသစ္စာမည်၏။

ထို့ကြောင့် ထိုသစ္စာလေးပါးတို့တွင် ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်အား ဝဋ်နှင့်ယှဉ်သော သစ္စာနှစ်ပါးတို့၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းခြင်းသည် ဖြစ်၏၊ ဝဋ်မှကင်းသော သစ္စာနှစ်ပါးတို့၌ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုနှလုံးသွင်းခြင်းသည်မရှိ။

ထိုစကားမှန်၏၊ ရှေးဖြစ်သော သစ္စာနှစ်ပါးတို့ကို—

(က) ပဉ္စက္ခန္ဓာ ဒုက္ခံ တဏှာ သမုဒယော-ဤသို့အကျဉ်းအားဖြင့်၎င်း,

(ခ) ကတမေ ပဉ္စက္ခန္ဓာ ရူပက္ခန္ဓော- စသော အကျယ်အားဖြင့်၎င်း,

ဆရာ၏ အထံ၌သင်၍ နှုတ်ဖြင့် အဘန်တလဲလဲ တပြောင်းပြန်ပြန် စီးဖြန်းရွတ်ဘတ်သရဇ္ဈာယ်၍ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် အမှုကိုပြုရာ၏။

ဤဝဋ်နှင့် ယှဉ်သော သစ္စာ နှစ်ပါး တို့မှ တပါးသော ဝဋ်နှင့် မယှဉ်သော ဝဋ်မှကင်းသော နိရောဓသစ္စာ, မဂ္ဂသစ္စာနှစ်ပါးတို့တွင်—

(၁) နိရောဓသစ္စာသည် အလွန်အလိုရှိအပ်, နှစ်လိုအပ်, နှလုံးဖြင့်ရောက်အပ် နှလုံးကို ပွားစေတတ်သည်ဖြစ်၏၊ ဣဋ္ဌ, ကန္တ,မနာပ ဖြစ်၏။

(၂) မဂ္ဂသစ္စာသည်လည်း ဣဋ္ဌ,ကန္တ,မနာပဖြစ်၏—

ဟု-ဤသို့နာခြင်းသဝန၏အစွမ်းအားဖြင့် အမှုကိုပြုရာ၏၊ဤသို့သဝနဖြင့် အမှုကိုပြုသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည်—

(၁) သစ္စာလေးပါးတို့ကို တခုသော ထိုးထွင်းခြင်း ကေပဋိဝေဓဖြင့် ထိုးထွင်း၍သိ၏။
(၂) တခုသောသိခြင်း ကောဘိသမယဖြင့် အလွန်သိ၏။
(၃) ဒုက္ခသစ္စာကို ပိုင်းခြား၍သိ၏။
(၄) သမုဒယသစ္စာကိုပယ်၍ ထိုးထွင်းခြင်းဖြင့် ထိုးထွင်း၍သိ၏။
(၅) နိရောဓသစ္စာကိုမျက်မှောက်ပြု၍ထိုးထွင်းခြင်းဖြင့် ထိုးထွင်း၍သိ၏။
(၆) မဂ္ဂသစ္စာကို ပွားစေ၍ ထိုးထွင်းခြင်းဖြင့် ထိုးထွင်း၍သိ၏။
(၇) ဒုက္ခသစ္စာကို ပိုင်းခြား၍သိခြင်း ပရိညာဘိသမယဖြင့်,သမုဒယသစ္စာကို ပယ်၍သိခြင်း ပဟာနာဘိသမယဖြင့်, နိရောဓသစ္စာကိုမျက်မှောက်ပြု၍သိခြင်း သစ္ဆိကိရိယာဘိသမယဖြင့်, မဂ္ဂသစ္စာကို ပွားစေ၍သိခြင်းဘာဝနာဘိသမယဖြင့် အလွန်အထူးသဖြင့်သိ၏။

ဤသို့ထိုယောဂီပုဂ္ဂိုလ်အား ရှေးရှေးအဘို့၌–

(က) နှစ်ပါးသော ဒုက္ခသစ္စာ, သမုဒယသစ္စာတို့၌ ပါဠိသင်ခြင်း, အဋ္ဌကထာသင်ခြင်း, နာခြင်း,ဆောင်ခြင်း,သုံးသပ်ခြင်းဖြင့် ထိုးထွင်းခြင်း-ဥဂ္ဂဟ, ပရိပုစ္ဆာ, သဝန, ဓာရဏ, သမ္မသနပဋိဝေဓဖြစ်သည်သာလျှင်ဖြစ်၏။
(ခ) နှစ်ပါးသော နိရောဓသစ္စာ, မဂ္ဂသစ္စာတို့၌ကား နာသဖြင့် ထိုးထွင်းခြင်း-သဝနပဋိဝေဓဖြစ်သည်သာလျှင်ဖြစ်၏။
(ဂ) နောက်အခါ၌ သုံးပါးသောဒုက္ခ, သမုဒယ, မဂ္ဂသစ္စာတို့၌ ကိစ္စအားဖြင့် ပဋိဝေဓဖြစ်၏၊ နိရောဓသစ္စာ၌ အာရမ္မဏပဋိဝေဓဖြစ်၏။

ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်သည်ကား ရောက်အပ်သောသစ္စာရှိသောယောဂီပုဂ္ဂိုလ်အားဖြစ်၏၊ ဤသို့ဖြစ်ခြင်းသည်လည်း အာဒိကမ္မိက ပုဂ္ဂိုလ်နှင့်ယှဉ်၏၊ ထို့ကြောင့် ထို ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ကို ဤအရာ၌ ဟောအပ်၏၊ ဤယောဂီပုဂ္ဂိုလ်အား သိမ်းဆည်းခြင်းမှရှေ့အဘို့၌–

(၁) ဒုက္ခသစ္စာကို ပိုင်းခြား၍သိ၏။
(၂) သမုဒယသစ္စာကို ပယ်၍သိ၏။
(၃) နိရောဓသစ္စာကို မျက်မှောက်ပြု၏။
(၄) မဂ္ဂသစ္စာကို ပွားစေ၏။

ထို့ကြောင့် နှလုံးဆောင်ခြင်း, နှလုံးသွင်းခြင်း, ဆင်ခြင်ခြင်းတို့သည် မရှိကုန်၊ ထိုသို့သော်လည်း သိမ်းဆည်းခြင်းမှစ၍မူကား ဖြစ်သည်သာလျှင်ဖြစ်၏။

တပါးသောအခါ၌ကား—

(၁) ငါသည် ဒုက္ခသစ္စာကို ပိုင်းခြားအပ်သည်သာလျှင်,
(၂) သမုဒယသစ္စာကို ပယ်အပ်သည်သာလျှင်,
(၃) နိရောဓသစ္စာကို မျက်မှောက်ပြုအပ်သည်သာလျှင်,
(၄) မဂ္ဂသစ္စာကို ပွားစေအပ်သည်သာလျှင်ဖြစ်၏။

ထိုသစ္စာလေးပါးတို့တွင်လည်း—

(၁) ရှေ့သစ္စာနှစ်ပါးတို့သည် မြင်နိုင်ခဲသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် နက်နဲခြင်းဂမ္ဘီရဖြစ်ကုန်၏။
(၂) နောက်သစ္စာနှစ်ပါးတို့သည် နက်နဲသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် သိမြင်နိုင်ခဲခြင်းဒုဒ္ဒသဖြစ်ကုန်၏။

ထိုစကားမှန်၏၊ သစ်ငုတ်ထိခြင်း, ဆူးငြောင့်စူးခြင်း- အစရှိသည်တို့၌ ဩော်—အလွန်ဆင်းရဲစွ-ဟု ဆိုအပ်သည်၏ အဖြစ်သို့လည်း ရောက်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် ဒုက္ခသစ္စာသည် ဖြစ်ခြင်းဥပ္ပတ္တိအားဖြင့် ထင်ရှားဖြစ်သည်သာလျှင်ဖြစ်၏၊ သမုဒယသစ္စာသည်လည်း ခဲခြင်းငှါ အလိုရှိသည်၏အဖြစ်, စားခြင်းငှါအလိုရှိသည်၏အဖြစ်- စသည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်သောကြောင့် ထင်ရှား၏၊ လက္ခဏာကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းဖြင့်ကား ထိုသစ္စာနှစ်ပါးစုံသည်လည်း ဂမ္ဘီရဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် သစ္စာနှစ်ပါးတို့သည် ဒုဒ္ဒသ, ဂမ္ဘီရဖြစ်ကုန်၏။

ဤသစ္စာနှစ်ပါးမှတပါးသော နိရောဓသစ္စာ, မဂ္ဂသစ္စာနှစ်ပါးတို့ကို မြင်ခြင်းငှါ လုံ့လပြုခြင်းသည် ဘဝဂ်ဘုံကိုလှမ်းခြင်း, ကိုင်ခြင်းငှါအလိုရှိသောသူသည် မိမိလက်ကိုဆန့်သကဲ့သို့, အဝီစိငရဲကြီးဘုံကိုသိခြင်းငှါ

အလိုရှိသောသူသည် ခြေကိုဆန့်သကဲ့သို့, အစိတ်တရာ စိတ်အပ်သော သားမြီးဖျားတခုဖြင့် သားမြီးဖျားတခုကို ထိုးတိုက်မိခြင်းကဲ့သို့ ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် သစ္စာနှစ်ပါးတို့သည် ဂမ္ဘီရ, ဒုဒ္ဒသဖြစ်ကုန်၏။

ဤသို့ဆိုခဲ့ပြီးသောနည်းဖြင့် မြင်နိုင်ခဲသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် နက်နဲကုန်သော, နက်နဲသည်၏အဖြစ်ကြောင့် မြင်နိုင်ခဲကုန်သော လေးပါးသောသစ္စာတို့၌ ဥဂ္ဂဟ,ပရိပုစ္ဆာ-စသည်တို့၏အစွမ်းဖြင့် ပဋိဝေဓဉာဏ မှရှေးအဘို့၌,

(၁) ဒုက္ခသစ္စာကို သိသောဉာဏ်,
(၂) သမုဒယသစ္စာကို သိသောဉာဏ်,
(၃) နိရောဓသစ္စာကို သိသောဉာဏ်,
(၄) မဂ္ဂသစ္စာကို သိသောဉာဏ်—

ဟူ၍ အသီးအသီး သစ္စာဉာဏ်လေးပါး ဖြစ်ခြင်းကိုရည်၍''ဒုက္ခေ ဉာဏံ''စသော ဤပါဠိတော်ကို ဟောတော်မူအပ်သည်၊ပဋိဝေဓဉာဏ၌ကား ထိုသစ္စာလေးပါးကို သိသောဉာဏ်သည် တပါးတည်းသာလျှင် ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဤလေးပါး၌ တပါးအပြားရှိသော ဉာဏ်သည် သမ္မာဒိဋ္ဌိမည်၏-ဟူလိုသတည်း။

ထို့ကြောင့် မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ် အဋ္ဌကထာ၌-

ဒုက္ခေ ဉာဏန္တိ အာဒိနာ စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနံ ဒဿိတံ၊ တတ္ထ ပုရိမာနိ ဒွေ သစ္စာနိ ဝဋ္ဋံ၊ ပစ္ဆိမာနိ ဝိဝဋ္ဋံ၊ တေသု ဘိက္ခုနော ဝဋ္ဋေ ကမ္မဋ္ဌာနာဘိနိဝေသော ဟောတိ၊ဝိဝဋ္ဋေ နတ္ထိ အဘိနိဝေသော။

စသည်ဖြင့်မိန့်အပ်ပြီ။

အဋ္ဌကထာအနက်

ဒုက္ခေဉာဏန္တိအာဒိနာ၊ ဒုက္ခေဉာဏံ-အစရှိသော ပါဠိတော်ဖြင့်။ စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနံ၊စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာန်းကို။ ဒဿိတံ၊ ပြအပ်၏။ တတ္ထ၊ ထိုလေးပါးသော သစ္စာတို့တွင်။ ပုရိမာနိ၊ ရှေး၌ဖြစ်ကုန်သော။ ဒွေ သစ္စာနိ၊ နှစ်ပါးသော သစ္စာတို့သည်။ ဝဋ္ဋံ၊ ဝဋ်နှင့်ယှဉ်သောကြောင့်ဝဋ္ဋ သစ္စာမည်၏။ ပစ္ဆိမာနိ၊ နောက်၌ဖြစ်ကုန်သော။ ဒွေသစ္စာနိ၊ နှစ်ပါး

သောသစ္စာတို့သည်။ ဝိဝဋ္ဋံ။ ဝဋ်နှင့်မယှဉ်သည်ဖြစ်၍ ဝဋ်မှကင်းသော ကြောင့် ဝိဝဋ္ဋသစ္စာမည်၏။ တေသု၊ ထိုသစ္စာလေးပါးတို့တွင်။ ဘိက္ခု နော၊ ယောဂီဖြစ်သောလူရဟန်းအား။ ဝဋ္ဋေ၊ ဝဋ္ဋသစ္စာ၌။ ကမ္မဋ္ဌာနာ ဘိနိဝေသော၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ ဝိဝဋ္ဋေ၊ ဝိဝဋ္ဋသစ္စာ၌။ အဘိနိဝေသော၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းခြင်း သည်။ နတ္ထိ၊ မရှိ။

နေက္ခမသင်္ကပ္ပအစရှိသည်တို့ကား—

ကာမ-ဗျာပါဒ-ဝိဟိံသတို့မှ ကြဉ်ခြင်းအမှတ်-ဝိရမဏသညာတို့၏ အသီးအသီးဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် လောကုတ္တရာမဂ်မှ ရှေးဖြစ် သော လောကီမဂ်အတို့၌ အသီး အသီး သုံးပါးအပြားရှိကုန်သော နေက္ခမသင်္ကပ္ပစသည်တို့သည်ဖြစ်ကုန်၏၊ လောကုတ္တရာမဂ် ခဏ၌ကား သုံးပါးသော အရာတို့၌ဖြစ်သော အကုသလသင်္ကပ္ပ၏ အကြောင်းကို ဖြတ်ခြင်းကြောင့် တဖန်မဖြစ်ပြန်ခြင်းကို ပြီးစေသည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် မဂ္ဂအင်္ဂါကို ပြည့်စုံစေလျက် တပါးတည်းသာလျှင် ဖြစ်သောကုသလ သင်္ကပ္ပသည် ဖြစ်၏၊ ဤသုံးပါး၌ တပါးအပြားရှိသော သင်္ကပ္ပသည် သမ္မာသင်္ကပ္ပ မည်သည်သာလျှင် ဖြစ်၏-ဟူလိုသတည်း။

ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌—

နေက္ခမသင်္ကပ္ပါဒယော ကာမ ဗျာပါဒ ဝိဟိံသာ ဝိရမဏ သညာနံ နာနတ္တာ ပုဗ္ဗဘာဂေ နာနာ။

စသည်ဖြင့်မိန့်အပ်ပြီ။

အဋ္ဌကထာအနက်

နေက္ခမသင်္ကပ္ပါဒယော၊ ကာမမှထွက်မြောက်ခြင်း အစရှိသည်တို့ သည်။ ကာမဗျာပါဒဝိဟိံသာဝိရမဏသညာနံ၊ ကာမဝိတက်, ဗျာပါဒ ဝိတက်, ဝိဟိံသာဝိတက်တို့မှ ကြဉ်ခြင်းအမှတ်တို့၏၊ နာနတ္တာ၊ အသီး အသီးကြဉ်ခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ ပုဗ္ဗဘာဂေ၊ မဂ်၏ရှေးအဘို့၌။ နာနာ၊ အသီးအသီးဖြစ်ကုန်၏။

ချွတ်ယွင်းစေသော စကားမှ ကြဉ်ခြင်း အစရှိသည်တို့သည်လည်း—

မုသာဝါဒအစရှိသည်တို့မှ ကြဉ်ခြင်းအမှတ်တို့၏ အသီးအသီးဖြစ် ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် မဂ်၏ရှေးအဘို့၌ အသီး အသီးဖြစ်၍

လောကုတ္တရာမဂ်ခဏ၌ကား-ဤလေးပါးသောအရာတို့၌ဖြစ်သောအကုသိုလ်ဒုဿီလစေတနာ၏အကြောင်းကိုဖြတ်ခြင်းကြောင့် တဘန်မဖြစ်ပြန်ခြင်းကို ပြီးစေသည်၏အစွမ်းအားဖြင့် မဂ္ဂအင်္ဂါကိုပြည့်စုံစေလျက်တပါးတည်းသာလျှင်ဖြစ်သော ကုသိုလ်ဝေရမဏီသည်ဖြစ်၏၊ ဤလေးပါး၌ တပါးအပြားရှိသော ဝိရတိသည် သမ္မာဝါစာမည်၏-ဟူလိုသတည်း။

ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌—

မုသာဝါဒါ ဝေရမဏီအာဒယောပိ မုသာဝါဒါဒီဟိဝိရမဏာသညာနံ နာနတ္တာ ပုဗ္ဗဘာဂေ နာနာ။

စသည်ဖြင့် မိန့်အပ်ပြီ။

အဋ္ဌကထာအနက်

မုသာဝါဒါ၊ ချွတ်ယွင်းသောစကားကို ဆိုခြင်းမှ။ ဝေရမဏီအာဒယောပိ၊ ကြဉ်ခြင်းအစရှိသည်တို့သည်လည်း။ မုသာဝါဒါဒီဟိ၊ မုသာဝါဒ-အစရှိသည်တို့မှ။ ဝိရမဏာသညာနံ၊ ဝိရမဏာသညာတို့၏။ နာနတ္တာ၊ အသီးအသီးဖြစ်ခြင်း အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ပုဗ္ဗဘာဂေ၊ လောကုတ္တရာမဂ်မှ ရှေးဖြစ်သော လောကီမဂ်အခါ၌။ နာနာ၊ အသီးအသီးဖြစ်ကုန်၏။

ပါဏာတိပါတမှကြဉ်ခြင်း အစရှိသည်တို့သည်လည်း—

သူ့အသက်ကိုသတ်ခြင်းအစရှိသည်တို့မှ ကြဉ်ခြင်းအမှတ်, ဝိရမဏာသညာတို့၏ အသီးအသီးဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့် လောကုတ္တရာမဂ်မှ ရှေးဖြစ်သော လောကီမဂ်အခါ၌ အသီးအသီးဖြစ်ကုန်၏၊ လောကုတ္တရာမဂ်ခဏ၌ကား ဤသုံးပါးသော အရာတို့၌ဖြစ်သော အကုသိုလ်ဒုဿီလ စေတနာကို မပြုခြင်းကြောင့်၎င်း, အကုသိုလ်ဒုဿီလ စေတနာ၏ အကြောင်းကိုဖြတ်ခြင်းကြောင့်၎င်း တဘန်မဖြစ်ပြန်ခြင်းကို ပြီးစေသည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် မဂ္ဂအင်္ဂါကိုပြည့်စုံစေလျက် တပါးတည်းသာလျှင်ဖြစ်သော ကုသိုလ်ဝေရမဏီသည် ဖြစ်၏၊ ဤသုံးပါး၌ တပါးအပြားရှိသော လောကီ, လောကုတ္တရာဝေရမဏီသည် သမ္မာကမ္မန္တမည်၏-ဟူလိုသတည်း။

ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌—

ပါဏာတိပါတာ ဝေရမဏိ အာဒယောပိ ပါဏာတိပါ-တာဒိဟိ ဝိရမဏသညာနံ နာနတ္တာ ပုဗ္ဗဘာဂေ နာနာ-မဂ္ဂက္ခဏေ ပန ဣမေသု တီသု ဌာနေသု ဥပ္ပန္နာယ။

စသည်ဖြင့်မိန့်အပ်ပြီ။

အဋ္ဌကထာအနက်

ပါဏာတိပါတာ၊ သူ၏အသက်ကို သတ်ခြင်းမှ။ ဝေရမဏိအာဒယောပိ၊ ကြဉ်ခြင်းအစရှိသည်တို့သည်လည်း။ ပါဏာတိပါတာဒိဟိ၊ ပါဏာတိပါတအစရှိသည်တို့မှ။ ဝိရမဏသညာနံ၊ ကြဉ်ခြင်းအမှတ်-ဝိရမဏသညာတို့၏။ နာနတ္တာ၊ အသီးအသီး ဖြစ်ခြင်းအစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ပုဗ္ဗဘာဂေ၊လောကုတ္တရာမဂ်မှ ရှေးဖြစ်သော လောကီမဂ်အဘို့၌။ နာနာ၊ အသီးအသီးဖြစ်ကုန်၏။ မဂ္ဂက္ခဏေပန၊ လောကုတ္တရာမဂ်ခဏ၌ကား။ ဣမေသုတီသုဌာနေသု၊ ဤသုံးပါးသော အရာတို့၌။ ဥပ္ပန္နာယ၊ ဖြစ်သော—

သမ္မာအာဇီဝဟူသည်လည်း—

ခဲဘွယ်ဘောဇဉ် အစရှိသည်တို့၏ အကျိုးငှါ ဖြစ်စေတတ်သော ကာယဒုစရိုက်သုံးပါး, ဝစီဒုစရိုက်လေးပါးကိုကြဉ်၍ မြတ်စွာဘုရားသည် ချီးမွမ်းအပ်သော အသက်မွေးခြင်းဖြင့် အသက်မွေးခြင်းကို ဖြစ်စေ၏။

ကုဟန အစရှိသည်တို့မှ ကြဉ်ခြင်းအမှတ်တို့၏ အသီးအသီးဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ရှေးဖြစ်သော လောကီမဂ်အဘို့၌ အသီးအသီးဖြစ်ကုန်၏၊ လောကုတ္တရာမဂ်ခဏ၌ကား ဤခုနစ်ပါးသော အရာဌာန အကြောင်းတို့၌ ဖြစ်သော မှားသောအသက်မွေးခြင်း အကုသိုလ်ဒုဿီလစေတနာ၏အကြောင်းကို ဖြတ်ခြင်းကြောင့် တဖန် မဖြစ်ပြန်ခြင်းကို ပြီးစေသည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် မဂ္ဂအင်္ဂါကို ပြည့်စုံစေလျက် တပါးတည်းသာလျှင်ဖြစ်သော ကုသိုလ်ဝေရမဏီသည်ဖြစ်၏၊ဤခုနစ်ပါး၌ တပါးအပြားရှိသောလောကီ,လောကုတ္တရာကုသိုလ် ဝေရမဏီသည် သမ္မာအာဇီဝ မည်သည်သာလျှင်ဖြစ်၏-ဟူလိုသတည်း။

ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌—

မိစ္ဆာအာဇီဝတ္တိ ခါဒနိယ ဘောဇနိယာဒီနံ အတ္ထာယ ပဝတ္တိတံ ကာယဝစီဒုစ္စရိတံ။

စသည်ဖြင့်မိန့်အပ်ပြီ။

အဋ္ဌကထာအနက်

မိစ္ဆာအာဇီဝတ္တိ၊ မိစ္ဆာအာဇီဝံ-ဟူသည်ကား။ ခါဒနိယဘောဇနိယာဒီနံ၊ ခဲဘွယ်ဘောဇဉ် အစရှိသည်တို့၏။ အတ္ထာယ၊ အကျိုးငှါ။ ပဝတ္တိတံ၊ ဖြစ်စေအပ်သော။ ကာယဝစီဒုစ္စရိတံ၊ ကာယဒုစရိုက်, ဝစီဒုစရိုက်တည်း။

သမ္မာဝါယာမဟူသည်ကား—

(၁) ကာယဒုစရိုက်ကို တခုသော ဘဝ၌ငှင်း, ထိုသို့သဘောရှိသော အာရုံ၌ငှင်း၊ မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်ကုန်သော အကုသိုလ် တရားတို့ကိုငှင်း, သူတပါးသန္တာန်၌ ဖြစ်ကုန်သော အကုသိုလ်တရားတို့ကိုငှင်း ဖြစ်စေ၍ ဤသို့သဘောရှိကုန်သော ယုတ်မာသော အကုသိုလ်တရားတို့သည် ငါ့အားမဖြစ်ပါမူကား ကောင်းလေစွ၊ ဤသို့မဖြစ်သေးသော ယုတ်မာသော အကုသိုလ်တရားတို့ကို မဖြစ်စေတတ်သော အကျင့်ကို ပြီးစေတတ်သော လုံ့လပြုခြင်းအလိုကို ဖြစ်စေ၏၊ လုံ့လကိုပြု၏၊ လုံ့လကိုဖြစ်စေ၏၊ ဝီရိယဖြင့်စိတ်ကို ချီးမြှောက်ခြင်းကိုပြု၏၊ စင်စစ် အရေ အကြော အရိုး အသားကြွင်းစေ၊ အသွေး အသားခြောက်စေ-ဟု အားထုတ်ခြင်းကိုဖြစ်စေ၏။

(၂) ဖြစ်သည်၏အစွမ်းအားဖြင့် မိမိကားဖြစ်ကုန်ဖြစ်ကုန်ပြီးသော အကုသိုလ်တရားတို့ကို ယခုအခါ၌ ထိုသို့သဘောရှိသော အကုသိုလ် တရားတို့ကိုမဖြစ်စေအံ့ဟု ထိုအကုသိုလ်တရားတို့ကို ပယ်ခြင်းငှါ အလိုကိုသာဖြစ်စေ၏။

(၃) မရအပ်ကုန်သေးသော ပဌမဈာန်အစရှိသည်ကိုဖြစ်စေ,ရစေခြင်းငှါ လုံ့လပြုခြင်း, အလိုကိုဖြစ်စေခြင်း။

(၄) ရအပ်ပြီးသော ထိုပဌမဈာန် အစရှိသည်တို့ကို အဘန်တလဲလဲဖြစ်စေခြင်း, ဘွဲခြင်း၏အစပ်ဖြင့် တည်စေခြင်း, မပျက်စေခြင်း,

အထက်၌ဖြစ်စေခြင်းငှါ လုံ့လပြုခြင်း, အလိုကိုပြန့်ပြောစွာ ဖြစ်စေခြင်း, ဘာဝနာကိုပြည့်စေခြင်းငှါ အလိုဆန္ဒကို ပြည့်စေခြင်းဖြစ်၏။

ဤသို့ဆိုခဲ့ပြီးသော သမ္မာဝါယာမသည်လည်း မဖြစ်ကုန်သော အကုသိုလ်တို့ကိုမဖြစ်စေခြင်းငှါ လုံ့လပြုခြင်းစသော စိတ်တို့၏အသီးအသီး ဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် လောကုတ္တရာမဂ်မှ ရှေးဖြစ်သော လောကီမဂ် အဘို့၌ အသီးအသီးဖြစ်ကုန်၏၊ လောကုတ္တရာမဂ်ခဏ၌ကား ဤလေးပါးသောအရာတို့၌ ကိစ္စကိုပြီးစေသည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် မဂ္ဂအင်္ဂါကို ပြည့်စုံစေလျက် တပါးတည်းသာလျှင်ဖြစ်သော ကုသိုလ်ဝီရိယသည်ဖြစ်၏၊ဤလေးပါး၌ တပါးအပြားရှိသော လောကီ, လောကုတ္တရာ ကုသိုလ် ဝီရိယသည် သမ္မာဝါယာမ မည်၏- ဟူလိုသတည်း။

ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌—

(က) အနုပ္ပန္နာနန္တိ ကေသ္မိံ ဝါ ဘဝေ တထာရူပေ ဝါ အာရမ္မဏေ အတ္တနော ဥပ္ပန္နာနံ-စသည်ဖြင့်ငှင်း။

(ခ) အယမ္ပိ သမ္မာဝါယာမော အနုပ္ပန္နာနံ အကုသလာနံ အနုပ္ပါဒနာဒိစိတ္တာနံ နာနတ္တာ ပုဗ္ဗဘာဂေ နာနာ၊ မဂ္ဂက္ခဏေပန ဧကမေဝ ယေဝ စတူသု ဌာနေသု ကိစ္စသာဓနဝသေန မဂ္ဂင်္ဂံ ပူရယမာနံ ကေမေဝ ကုသလဝီရိယံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အယံသမ္မာဝါယာမောနာမ-ဟူ၍ငှင်း မိန့်အပ်ပြီ။

အဋ္ဌကထာအနက်

(က) အနုပ္ပန္နာနန္တိ၊ အနုပ္ပန္နာနံ-ဟူသည်ကား။ကေသ္မိံ ဘဝေဝါ၊ တခုသောဘဝ၌ငှင်း။တထာရူပေ၊ထိုသို့သဘောရှိသော။ အာရမ္မဏေ-ဝါ၊ အာရုံ၌ငှင်း။ အတ္တနော၊ မိမိအား။ ဥပ္ပန္နာနံ၊ ဖြစ်ကုန်သော။

(ခ) အယမ္ပိသမ္မာဝါယာမော၊ ဤ သမ္မာဝါယာမသည်လည်း။ အနုပ္ပန္နာနံ၊ မဖြစ်ကုန်သော။ အကုသလာနံ၊ အကုသိုလ်တရားတို့ကို။ အနုပ္ပါဒနာဒိစိတ္တာနံ၊ မဖြစ်စေခြင်းငှါ လုံ့လပြုခြင်းစသောစိတ်တို့၏။ နာနတ္တာ၊ အသီးအသီးဖြစ်ခြင်း ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ ပုဗ္ဗဘာဂေ၊ ရှေးအဘို့၌။ နာနာ၊ အသီးအသီးဖြစ်ကုန်၏။ မဂ္ဂက္ခဏေပန၊ မဂ်ခဏ၌

ကား။ ဣမေသုယေဝ စတူသုဌာနေသု၊ ဤလေးပါးသော အရာတို့၌ သာလျှင်။ ကိစ္စသာဓနဝသေန၊ ကိစ္စကိုပြီးစေသည်၏ အစွမ်းအားဖြင့်။ မဂ္ဂင်္ဂ။ မဂ္ဂင်ကို။ ပူရယမာနံ၊ ပြည့်စုံစေလျက်။ ဧကမေဝကုသလစိတ္တံ။ တပါးတည်းသာလျှင်ဖြစ်သော ကုသိုလ်ဝီရိယသည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ အယံ၊ ဤလေးပါးရှိ တပါးအပြားရှိသော လောကီ,လောကုတ္တရာ ကုသိုလ်ဝီရိယသည်။ သမ္မာဝါယာမောနာမ၊ သမ္မာဝါယာမ မည်၏။

သမ္မာသတိသည်လည်း–

ကာယ,ဝေဒနာ,စိတ္တ,ဓမ္မာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်တို့ကို အောက်မေ့ သိမ်းဆည်းတတ်သော စိတ်၏အသီးအသီး ဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ် ကြောင့် လောကုတ္တရာမဂ်မှ ရှေးဖြစ်သော လောကီမဂ်အခါ၌ အသီး အသီးဖြစ်ကုန်၏၊ လောကုတ္တရာမဂ်ခဏ၌ကား ဤလေးပါးသောအရာ တို့၌ ကိစ္စကိုပြီးစေသည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် မဂ္ဂအင်္ဂါကိုပြည့်စုံစေလျက် တပါးတည်းသာလျှင် ဖြစ်သောသတိသည်ဖြစ်၏၊ ဤလေးပါး၌ တပါး အပြားရှိသော လောကီ, လောကုတ္တရာသတိသည် သမ္မာသတိမည်၏- ဟူလိုသတည်း။

ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌–

သမ္မာသတိပိ ကာယာဒိပရိဂ္ဂါဟကစိတ္တာနံ နာနတ္တာ ပုဗ္ဗ ဘာဂေ နာနာ။

စသည်ဖြင့် မိန့်တော်မူအပ်ပြီ။

အဋ္ဌကထာအနက်

သမ္မာသတိပိ၊ သမ္မာသတိသည်လည်း။ ကာယာဒိပရိဂ္ဂါဟက- စိတ္တာနံ၊ ကာယ,ဝေဒနာစသည်တို့ကိုအောက်မေ့သိမ်းဆည်းတတ်သော စိတ်တို့၏။ နာနတ္တာ၊ အသီးအသီး ဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ပုဗ္ဗဘာဂေ၊ လောကီဖြစ်သော ပုဗ္ဗဘာဂမဂ်၌။ နာနာ၊ အသီးအသီး ဖြစ်ကုန်၏။

ဈာန်စသည်တို့နှင့်ယှဉ်သော သမာဓိတို့သည်–

ရှေးအခါ၌ရင်း, မဂ်ခဏ၌ရင်း အသီးအသီးဖြစ်ကုန်၏၊ ရှေးအခါ၌ ရှစ်ပါးသော သမာပတ်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် အသီးအသီး ဖြစ်ကုန်၏၊

မဂ်ခဏ၌ မဂ်လေးပါးတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် အသီးအသီးဖြစ်ကုန်၏။ ထိုစကားမှန်၏—

(၁) တယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ပဌမမဂ်သည် ပဌမဈာန်နှင့် ယှဉ်သည်သာလျှင်ဖြစ်၏၊ ဒုတိယမဂ်အစရှိသည်တို့သည်လည်း ပဌမဈာန်နှင့်ယှဉ်ကုန်သည် မူလည်းဖြစ်ကုန်၏၊ ဒုတိယဈာန် အစရှိသည်တို့တွင်လည်း အမှတ်မရှိ တပါးပါးသော ဈာန်နှင့် ယှဉ်ကုန်သည်မူလည်း ဖြစ်ကုန်၏။

(၂) တယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏လည်း ပဌမမဂ်သည် ဒုတိယဈာန်စသည်တို့တွင် တပါးပါးသောဈာန်နှင့် ယှဉ်သည်သာလျှင် ဖြစ်၏၊ ဒုတိယမဂ်စသည်တို့သည်လည်း ဒုတိယဈာန်စသည်တို့တွင် တပါးပါးသောဈာန်နှင့် ယှဉ်ကုန်သည်မူလည်း, ပဌမဈာန်နှင့် ယှဉ်ကုန်သည်မူလည်းဖြစ်ကုန်၏။

ဤသို့ဆိုခဲ့ပြီးသော နည်းဖြင့် လေးပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သောမဂ်တို့သည် ဈာန်၏အစွမ်းအားဖြင့် တူကုန်သည်မူလည်း, မတူကုန်သည်မူလည်း, တစိတ်တူကုန်သည်မူလည်းဖြစ်ကုန်၏-ဟူလိုသတည်း။

[ဤတွင် များစွာ ဆိုရန်ရှိလေသေး၏၊ ကျယ်လွန်စိုးအံ့၍ အားမထုတ်လိုက်ပြီ။]

ဤသို့ဆိုခဲ့ပြီးသော အပြားရှိသော သမာဓိသည် လောကုတ္တရာ၏ ရှေးအဘို့၌ လောကီသမာဓိသာတည်း၊ နောက်အဘို့၌ကား လောကုတ္တရာဖြစ်သော သမ္မာသမာဓိမည်၏ဟူ၍ ဆိုအပ်၏-ဟူလိုသတည်း။

သစ္စာ ၄-ပါးခွဲခြားချက်

(၁) သစ္စာ လေးပါးကို သိမ်းဆည်းတတ်သော သတိသည် ဒုက္ခသစ္စာမည်၏။

(၂) ထိုဒုက္ခသစ္စာ၏ အကြောင်းရင်း၏အဖြစ်အားဖြင့် ဖြစ်စေတတ်သော ရှေးဘဝ၌ ပြီးပြီးသော လောဘသည် သမုဒယသစ္စာမည်၏။

(၃) ထိုသစ္စာ နှစ်ပါးတို့၏ မဖြစ်ရာချုပ်ရာဖြစ်သော အသန်တမာတ်နိဗ္ဗာန်သည် နိရောဓသစ္စာမည်၏။

(၄) ထိုနိဗ္ဗာန်ရောဧ သစ္စာလျှင် အာရုံရှိသော ကောင်းမွန်လွန်မြတ်သော အကျင့်ဟု ဆိုအပ်သော မဂ္ဂင်တရားကိုယ်ရှစ်ပါးသည် မဂ္ဂသစ္စာမည်၏။

ဤသို့သစ္စာလေးပါးတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် အားထုတ်၍ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်သည်သာလျှင် ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာန်းကိုလည်း အဘန်တလဲလဲ စီးဖြန်းရာ, ပွားစေရာ,အားထုတ်ရာသည်။

[ဤကား သစ္စပဗ္ဗ၌ အကျဉ်းဖြစ်သောအဓိပ္ပါယ်တည်း။]
ဓမ္မာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်ပြီး၏။

အာနိသင်ပြမိန့်ခွန်းတော်

၁၆။ လောကုတ္တရာမဂ်၏ ရှေးအဘို့၌ ခုနစ်နှစ်အစ,ခုနစ်ရက်အဆုံး ရှိသော ကာလပတ်လုံး မပြတ်အဘန်တလဲလဲ ဖြစ်စေ, ပွားစေအပ်သော လောကီဖြစ်သော ဤသတိပဋ္ဌာန်တည်းဟူသော မဂ်သည် လောကုတ္တရာမဂ်ကိုရခြင်းငှါ ကောင်းစွာဖြစ်၏-ဟူလိုသတည်း။

ထို့ကြောင့် မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်အဋ္ဌကထာ၌—

အယံ ဟိ ပုဗ္ဗဘာဂေ လောကိယော သတိပဋ္ဌာနမဂ္ဂေါ
ဘာဝိတော လောကုတ္တရမဂ္ဂဿ အဓိဂမာယ သံဝတ္တတိ။

စသည်ဖြင့်မိန့်တော်မူအပ်ပြီ။

အဋ္ဌကထာအနက်

ဟိသစ္စံ၊ မှန်၏။ ပုဗ္ဗဘာဂေ၊ လောကုတ္တရာမဂ်၏ ရှေးအဘို့၌။ ဘာဝိတော၊ ခုနစ်နှစ်အစ, ခုနစ်ရက်အဆုံးရှိသော ကာလပတ်လုံး မပြတ်အဘန်တလဲလဲဖြစ်စေ,ပွားစေအပ်သော။ လောကိယော၊လောကီဖြစ်သော။ အယံသတိပဋ္ဌာနမဂ္ဂေါ၊ ဤသတိပဋ္ဌာန်တည်းဟူသော မဂ်သည်။ လောကုတ္တရမဂ္ဂဿ၊ လောကုတ္တရာမဂ်ကို။ အဓိဂမာယ၊ ရခြင်းငှါ။ သံဝတ္တတိ၊ ကောင်းစွာဖြစ်၏။

ထို့ကြောင့် ပါဠိတော်၌—

(၁) ဉာယဿ အဓိဂမာယ-ဟူ၍ဝင်း,
(၂) ဩဃဿ သမတိက္ကမာယ-ဟူ၍ဝင်းဟောတော်မူအပ်ပြီ။

ပါဠိတော်အနက်

(၁) ဉာယဿ၊ မြတ်သောအင်္ဂါရှစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံသော လောကုတ္တရာမဂ်ကို။ အဓိဂမာယ၊ ရခြင်း,ဖြစ်စေခြင်းငှါ။ သံဝတ္တတိ၊ ကောင်းစွာဖြစ်၏။

(၂) ဉာယဿ၊ သံသရာတည်းဟူသော ရေအယဉ်ကို။ ဝါ၊ လေးပါးသောသြဃကို။ သမတိက္ကမာယ၊ ကောင်းစွာ လွန်မြောက်ခြင်းငှါ။ သံဝတ္တတိ၊ ဖြစ်၏။

ပွားစေအပ်သော လောကီဖြစ်သော ပုဗ္ဗဘာဂသတိပဋ္ဌာနမဂ်သည် အရိယအဋ္ဌင်္ဂိကမဂ်ကိုသာ ရစေတတ်သည်မဟုတ်သေး။

(၁) သုံးပါးသော ဘဝတို့တွင် တပါးသောဘဝမှသည် တပါးသောဘဝသို့,
(၂) လေးပါးသော ယောနိတို့တွင် တပါးသော ယောနိမှသည် တပါးသောယောနိသို့,
(၃) ငါးပါးသောဂတိတို့တွင် တပါးသောဂတိမှသည်တပါးသောဂတိသို့,
(၄) ခုနစ်ပါးသော ဝိညာဏဋ္ဌိတိတို့တွင် တပါးသောဝိညာဏဋ္ဌိတိမှသည်တပါးသောဝိညာဏဋ္ဌိတိသို့,
(၅) ကိုးပါးသော သတ္တာဝါသတို့တွင် တပါးသော သတ္တာဝါသမှသည် တပါးသောသတ္တာဝါသသို့—

သတ္တဝါတို့ကို တပြောင်းပြန်ပြန် စုန်ဆန်မျောပါးစေတတ်, ကျင်လည်စေတတ်သော တောင့်တခြင်း, တပ်ခြင်း, ကပ်ငြိခြင်း, နှစ်သက်ခြင်း, သာယာခြင်း,မက်မောခြင်းကြောင့် တဏှာဟု-ဆိုအပ်သော ဝါနမှကင်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် နိဗ္ဗာန်ဟု ရအပ်သော အမည်ရှိသော အမြိုက်အမတကို မိမိ၏မျက်မှောက်ပြုခြင်းငှါလည်းဖြစ်၏။

ထိုစကားမှန်၏၊ ဆိုခဲ့ပြီးသောကာလပတ်လုံးမပြတ်အဘန်တလဲလဲ ပွားစေအပ်သော လောကီဖြစ်သော ဤပုဗ္ဗဘာဂ သတိပဋ္ဌာန်တည်းဟူသော မဂ်သည် အစဉ်သဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုခြင်း ကိုလည်း ပြီးစေတတ်သည်သာလျှင်ဖြစ်၏-ဟူလိုသတည်း။

ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌—

နိဗ္ဗာနဿ သစ္ဆိကိရိယာယာတိ တဏှာဝါနဝိရဟိတတ္တာ နိဗ္ဗာနန္တိ လဒ္ဓနာမဿ အမတဿ သစ္ဆိကိရိယာယ အတ္တပစ္စက္ခတာ ယာတိ ဝုတ္တံဟောတိ။အယံ ဟိ မဂ္ဂေါ ဘာဝိတော အနုပုဗ္ဗေန နိဗ္ဗာန သစ္ဆိကိရိယံ သာဓေတိ၊ တေနာဟနိဗ္ဗာနဿ သစ္ဆိကိရိယာယာတိ၊ ဟု-မိန့်တော်မူအပ်ပြီ။

အဋ္ဌကထာအနက်

နိဗ္ဗာနဿ သစ္ဆိကိရိယာယာတိ။ နိဗ္ဗာနဿ သစ္ဆိကိရိယာယ- ဟူသည်ကား။တဏှာဝါနဝိရဟိတတ္တာ၊ တဏှာဝါနမှ ကင်းသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ နိဗ္ဗာနန္တိ၊ နိဗ္ဗာန်ဟူ၍။ လဒ္ဓနာမဿ၊ ရအပ်သော အမည်ရှိသော။ အမတဿ၊ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ကို။ သစ္ဆိကိရိယာယ၊ မျက်မှောက်ပြုခြင်းငှါ။ အတ္တပစ္စက္ခတာယ၊ မိမိ၏ဉာဏ်မျက်စိကို မှီ၍ဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်၌။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဝုတ္တံ၊ ဟောအပ်သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ ဟိသစ္စံ၊ မှန်၏။ ဘာဝိတော၊ ဆိုခဲ့ပြီးသော ကာလပတ်လုံး မပြတ်အဘန်တလဲလဲပွားစေအပ်သော။ အယံမဂ္ဂေါ၊ ဤလောကီဖြစ်သော ပုဗ္ဗဘာဂ သတိပဋ္ဌာနမဂ်သည်။ အနုပုဗ္ဗေန၊ အစဉ်သဖြင့်။ နိဗ္ဗာနသစ္ဆိကိရိယံ၊ နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုခြင်းကို။ သာဓေတိ၊ ပြီးစေတတ်၏။

တေန၊ ထို့ကြောင့်။ နိဗ္ဗာနဿသစ္ဆိကိရိယာယာတိ၊ နိဗ္ဗာနဿ သစ္ဆိကိရိယာယ-ဟူ၍။အာဟ၊ ဟောတော်မူ၏။ဟောတော်မူပြီ-လည်းဟူ။

[ဤကား အာနိသင်ပြ မိန့်ခွန်းတော်၌ အကျဉ်းဖြစ်သောအဓိပ္ပါယ်တည်း။]

နိဂုံးချုပ်မိန့်ခွန်းတော်

၁၇။ ဧကာယနော အယံ ဘိက္ခဝေ မဂ္ဂေါ-ဟူသော ပါဠိတော်၌ ရှေးကာလဝယ်လည်း မဟာထေရ်တို့အား ဆွေးနွေးမေးမြန်းခြင်းသည် ဖြစ်သည်သာလျှင်ကတည်း၊ အသို့ဖြစ်ဘူးသနည်းဟူမူကား—

(က) တပည့်ဖြစ်သော တိပိဋက စူဠနာဂမထေရ်သည် "ပုဗ္ဗဘာဂ သတိပဋ္ဌာနမဂ်" ဟူ၍ဆို၏။

(ခ) ဆရာဖြစ်သော တိပိဋကစူဠသုမ မထေရ်သည်ကား“မိဿကမင်”ဟူ၍ဆို၏။

(က) တဖန် တိပိဋကစူဠနာဂမထေရ်ကား“ပုဗ္ဗဘာဂဝေါဘန္တေ” ဟု ဆိုပြန်၏။

(ခ) ဆရာကလည်း“မိဿကောအာဝုသော”ဟုဆိုပြန်၏။

ဤသို့ဆရာသည်ကား-အဘန်တလဲလဲ ဆိုသည်ရှိသော် ထိုဆရာဆိုအပ်သော စကားကို မမြစ်မတားမူ၍ တပည့်က ဆိတ်ဆိတ်နေသည်သာလျှင်ဖြစ်၏၊ ထိုပြဿနာကို မဆုံးမဖြတ်မူ၍သာလျှင် ထ၍ကြွသွားလေကုန်သတည်း။

တပည့်တို့နောက်မှ ဆရာဖြစ်သော တိပိဋကစူဠသုမ မထေရ်သည် ရေချိုးအံ့ဟု-သွားသည်ရှိသော်—

(က) ငါသည်“မိဿကမင်”ဟု ဆိုအပ်၏။

(ခ) တိပိဋက စူဠ နာဂစသည်ကား“ပုဗ္ဗဘာဂမင်”ဟူ၍ဆို၏။

ဤမိဿကမင်, ပုဗ္ဗဘာဂမင်ဟု ဆိုသောအရာ၌ အဆုံးအဖြတ်ကား-အဘယ်သို့ဖြစ်သနည်းဟူမူ—

သတိပဋ္ဌာန်ပါဠိတော်ကို အစမှစ၍ တပြောင်းပြန်ပြန် ဖြစ်စေသည်ရှိသော်—

ယောဟိ ကောစိ ဘိက္ခဝေ ဣမေ စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနေ ဧဝံဘာဝေယျ သတ္တဝဿာနိ—

ဟူသော ပါဠိတော်အရာ၌ ကောင်းစွာမှတ်မိလေ၏၊ လောကုတ္တရာမင်သည် ဖြစ်ပြီး၍ ခုနစ်နှစ်ပတ်လုံးတည်သော မည်သည်မရှိ၊ ထို့ကြောင့် ငါဆိုအပ်သော မိဿကမင်ကိုမရအပ်ချေ၊ တိပိဋကစူဠနာဂမထေရ်သည် သိမြင်အပ်သော ပုဗ္ဗဘာဂမင်ကိုသာလျှင် ရအပ်၏-ဟုသိမြင်ပြီး၍ ရှစ်ရက်မြောက်သောနေ့၌ တရားနာခြင်းကို ကြွေးကြော်သည်ရှိသော် သွားလေ၏။

ရှေး၌ဖြစ်သော မထေရ်ကြီးတို့သည် တရားနာခြင်းတို့သည် ဖြစ်ကုန်သတတ်၊ တရားနာကြွေးကြော်သံကိုကြား၍ ငါသည် ရှေးဦးစွာနာအံ့-ဟုတပြိုင်နက်ဖြင့်သာလျှင် စည်းဝေးကုန်၏၊ ထိုနေ့၌လည်း တိပိဋက

စူဠနာဂမထေရ်၏ အလှည့်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် တရားဟောနေရာ၌နေ၍ ယပ်ကိုကိုင်၍ ရှေးဖြစ်သောတရားစကားတို့ကို ဟောအပ်ကုန်သည်ရှိသော်- တိပိဋကစူဠနာဂမထေရ်၏ နေရာ၏ နောက်အဘို့၌နေသော တိပိဋကစူဠသုမ မထေရ်အား ငါသည် ဆိတ်ကွယ်ရာအရပ်၌ မဆိုအံ့၊ ဤသို့သောစိတ်အကြံသည် ဖြစ်၏။

ထိုစကားမှန်၏၊ ရှေး၌ဖြစ်သော မထေရ်ကြီးတို့သည် ငြူစူခြင်းမရှိကုန်သည်သာလျှင်ဖြစ်ကုန်၏၊ မိမိအလိုလိုသာလျှင် ကြိုက်ခဲ့သို့ဝန်ကိုချီ၍ မသွားကုန်၊ အကြောင်းကိုသာလျှင် လျစ်လျူရှုကုန်၏၊ အကြောင်းဟုတ်မှန်သည်ကိုသာလျှင် သွားကုန်၏၊ အကြောင်း မဟုတ်မမှန်သည်ကိုစွန့်လွှတ်ကုန်၏၊ ထို့ကြောင့်-

(က) ဆရာဖြစ်သော တိပိဋကစူဠသုမ မထေရ်သည် "အာဝုသော စူဠနာဂ" ဟု ဆို၏၊ ထိုအခါ—

(ခ) တပည့်ဖြစ်သော စူဠနာဂသည်လည်း ဆရာ၏ ချစ်ဘွယ်သော အသံတည်းဟု သိ၍ တရားဟောခြင်းကို ထား၍ "ကိံ ဘန္တေ" ဟုလျှောက်ဆိုသည်ရှိသော်-

(က) ငါ့ရှင်စူဠနာဂ•• ငါသည် ဆိုအပ်ပြီးသော မိဿကမဂ်ကို မရအပ်၊ သင်သည်ဆိုအပ်သော ပုဗ္ဗဘာဂသတိပဋ္ဌာန မဂ်ကိုသာလျှင် ရအပ်၏-ဟုဆို၏၊ ထိုသို့ဆိုသည်ရှိသော်-

(ခ) တပည့်ဖြစ်သော တိပိဋက စူဠနာဂမထေရ်သည် ကြံ၏၊ ငါတို့၏ဆရာသည် အလုံးစုံသော ပရိယတ်နှင့် ပြည့်စုံသော ပိဋကတ်သုံးပုံကိုတတ်သော သုတဗုဒ္ဓတည်း၊ ဤသို့သဘောရှိသော ရဟန်းစင်လျက်လည်း ဤပြဿနာကို ချောက်ချား နှောင့်ရှက်စေဘိ၏၊ နောင်အခါ၌ ငါ၏ညီ ဖြစ်ကုန်သော သူတို့သည် ဤပြဿနာကို မွှေနှောက်ချောက်ချားစေကုန်လတ္တံ့ဟု ပါဠိတော်ကိုယူ၍ ဤပြဿနာကိုတုန်လှုပ်ခြင်းမရှိသည်ကို ပြုအံ့ဟု ကြံပြီး၍—

ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတော်၌-
(က) ဧကာယနမဂ္ဂေါ ဝုစ္စတိ ပုဗ္ဗဘာဂသတိပဋ္ဌာနမဂ္ဂေါ။

(ခ) မင်္ဂါနဉ္ဇင်္ဂိကော သေဋ္ဌော၊ သစ္စာနံ စတုရောပဒါ။
ဝိရာဂေါ သေဋ္ဌော ဓမ္မာနံ၊ ဒွိပဒါနဉ္စ စက္ခုမာ။

(ဂ) ဧသောဝ မဂ္ဂေါ နတ္ထညော၊ ဒဿနဿ ဝိသုဒ္ဓိယာ။
ဧတဉှိ တုမှေ ပဋိပဇ္ဇထ၊ မာရဿေတံ ပမောဟနံ။
ဧတဉှိ တုမှေ ပဋိပန္နာ၊ ဒုက္ခဿန္တံ ကရိဿထ။
ဟူသော ပါဠိတော်ကိုဆောင်၍ ထားပေ၏-ဟူလိုသတည်း။

ပါဠိတော်အနက်

(က) ပုဗ္ဗဘာဂသတိပဋ္ဌာနမဂ္ဂေါ၊ လောကုတ္တရာမဂ်၏ ရှေးအဘို့၌ ပွားစေအပ်သော လောကီဖြစ်သော ပုဗ္ဗဘာဂ သတိပဋ္ဌာနမဂ်ကို။ ဧကာယနမဂ္ဂေါ၊ နှစ်ပါးသောခရီးမဟုတ်သည်ဖြစ်၍ တကြောင်းတည်းသော နိဗ္ဗာန်သို့သွားရာခရီး ဖြစ်သောကြောင့် ဧကာယနမဂ်ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်၏။

(ခ) မဂ္ဂါနံ၊ မဂ်တို့တွင်။ အဋ္ဌင်္ဂိကော၊ အင်္ဂါရှစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံသောမဂ်သည်။ သေဋ္ဌော၊ မြတ်၏။ သစ္စာနံ၊ သစ္စာတို့တွင်။ စတုရော ပဒါ၊ လေးပါးသော ပုဒ်ရှိကုန်သောသစ္စာတို့သည်။ သေဋ္ဌာ၊ မြတ်ကုန်၏။ ဓမ္မာနံ၊ တရားတို့တွင်။ ဝိရာဂေါ၊ ရာဂကင်းရာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်တရားသည်။ သေဋ္ဌော၊ မြတ်၏။ ဒွိပဒါနဉ္စ၊ အခြေနှစ်ချောင်းရှိကုန်သော သတ္တဝါတို့တွင်လည်း။ စက္ခုမာ၊ စက္ခုငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည်။ သေဋ္ဌော၊ မြတ်၏။

(ဂ) ဧသောဝ-ဧသောဝမဂ္ဂေါ၊ ထိုအဋ္ဌင်္ဂိကလောကီဖြစ်သော ပုဗ္ဗဘာဂသတိပဋ္ဌာန မဂ်သည်သာလျှင်။ ဝိသုဒ္ဓိယာ၊ အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်ရာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကို။ ဒဿနဿ၊ မြင်ခြင်း၏။ မဂ္ဂေါ၊ အကြောင်းတည်း။အညော၊တပါးသောမဂ်သည်။နတ္ထိ၊မရှိ။မာရဿေတံ-ပမောဟနံ။ကိလေသာ မာရ်စစ်သည်အပေါင်းကို နှိပ်နင်း ဖျက်ဆီးကြောင်း ဖြစ်ထသော။ဧတဉှိ-ဧတံ ဝေ၊ ထိုပုဗ္ဗဘာဂ သတိပဋ္ဌာန်တည်း ဟူသော လောကီမဂ်ကိုသာလျှင်။ တုမှေ၊သင်တို့သည်။ ပဋိပဇ္ဇထ၊ကျင့်ကုန်လော့။ ဧတဉှိ၊ ထိုလောကီဖြစ်သော ပွားစေအပ်သော ပုဗ္ဗဘာဂသတိပဋ္ဌာန်

ဟူသောလောကီ မဂ်ကိုသာလျှင်။တုမ္ဟေ၊သင်တို့သည်။ပဋိပန္နာ၊ကျင့်ကုန်သည်ဖြစ်၍။ ဒုက္ခဿ၊ ဝဋ်ဆင်းရဲအပေါင်း၏။ အန္တံ၊ အဆုံးဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကို။ ကရိဿထ၊ ပြုကုန်လော့–

မေးမြန်းဘွယ်

မေး။ ။အဘယ်ကြောင့် မဂ်မည်သနည်းဟူမူကား–

ဖြေ။ ။နိဗ္ဗာန်သို့ သွားတတ်သော အနက်ကြောင့်လည်းကောင်း, နိဗ္ဗာန်ကို အလိုရှိကုန်သော သူတို့သည် ရှာမှီးအပ်သော အနက်ကြောင့် လည်းကောင်း မဂ်မည်၏-ဟူလိုသတည်း။

ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌–

(က) ပုဗ္ဗေပိ စ ဣမသ္မိံ ပဒေ မဟာထေရာနံ သာကစ္ဆာ အဟောသိယေဝ၊ တိပိဋကစူဠနာဂတ္ထေရော ပုဗ္ဗဘာဂသတိပဋ္ဌာနမဂ္ဂေါတိ အာဟ၊ အာစရိယော ပနဿ တိပိဋကစူဠသုမတ္ထေရော မိဿကမဂ္ဂေါတိ အာဟ--စသည်ဖြင့်၎င်း,

(ခ) မဂ္ဂေါတိ ကေနဋ္ဌေန မဂ္ဂေါ၊နိဗ္ဗာနဂမနဋ္ဌေန မဂ္ဂေါ နိဗ္ဗာနတ္ထိကေဟိ မဂ္ဂနီယဋ္ဌေနစ– ဟူ၍၎င်း မိန့်အပ်ပြီ။

အဋ္ဌကထာအနက်

(က) ပုဗ္ဗေပိစ၊ ရှေးကာလ၌လည်း။ ဣမသ္မိံ ပဒေ၊ ဤကောယနော-ပုဒ်၌။ မဟာထေရာနံ၊ မဟာထေရ်တို့အား။ သာကစ္ဆာ၊ဆွေးနွေးမေးမြန်းခြင်းသည်။ အဟောသိယေဝ၊ ဖြစ်ဘူးသည်သာလျှင် ကတည်း။ တိပိဋကစူဠနာဂတ္ထေရော၊ တိပိဋကစူဠနာဂပထေရ်သည်။ ပုဗ္ဗဘာဂသတိပဋ္ဌာနမဂ္ဂေါ၊ လောကုတ္တရာမဂ်၏ ရှေးအဘို့၌ ပွားစေအပ်သော လောကီဖြစ်သော သတိပဋ္ဌာန်တည်းဟူသောမဂ်တည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့။ အာဟ၊မိန့်ဆို၏။ အဿ၊ ထိုတိပိဋက စူဠနာဂ မထေရ်၏၊ အာစရိယော၊ ဆရာဖြစ်သော။ တိပိဋကစူဠသုမတ္ထေရော ပန၊ တိပိဋကစူဠသုမ မဟထေရ်သည်ကား။ မိဿကမဂ္ဂေါတိ၊ မိဿကမဂ်ဟူ၍။ အာဟ၊ ဆို၏။

(ခ) မဂ္ဂေါတိ၊ မဂ္ဂေါဟူသည်ကား။ ကေနဋ္ဌေန၊ အဘယ်အနက် ကြောင့်။ မဂ္ဂေါ၊ မဂ်မည်သနည်း။ နိဗ္ဗာနဂမနဋ္ဌေနစ၊ နိဗ္ဗာန်သို့ သွား တတ်သော အနက်ကြောင့် လည်းကောင်း။ နိဗ္ဗာနတ္ထိ ကေဟိ၊နိဗ္ဗာန် ကိုအလိုရှိကုန်သော သူတို့သည်။ မဂ္ဂနီယဋ္ဌေနစ၊ ရှာမှီးအပ်သော အနက်ကြောင့်ပင်း။ မဂ္ဂေါ၊ မဂ်မည်၏။

မဂ္ဂေါ-ဟူသောပုဒ်၌ မဂ်ကိုလည်း ပွားစေအပ်သော လောကီဖြစ် သော ပုဗ္ဗဘာဂသတိပဋ္ဌာန်မဂ်ကိုသာလျှင် လိုအပ်၏၊ လောကုတ္တရာမဂ် ကိုမလိုအပ်-ဟူလိုသတည်း။

ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌—

ကာယာဒိစတုရာရမ္မဏာပ္ပဝတ္တောတိ ပုဗ္ဗဘာဂသတိပဋ္ဌာန-
မဂ္ဂေါ ဣဓအဓိပ္ပေတော၊ န လောကုတ္တရော။

ဟူ၍ပင်း မိန့်အပ်ပြီ။

အဋ္ဌကထာအနက်

ဟိသစ္စံ၊ မှန်၏။ ကာယာဒိစတုရာရမ္မဏာပ္ပဝတ္တော၊ ကာယ, ဝေဒ နာ-စသော လေးပါးသော အာရုံ၌ ဖြစ်သော။ ပုဗ္ဗဘာဂသတိပဋ္ဌာန မဂ္ဂေါ၊ လောကုတ္တရာမဂ်၏ ရှေးအဘို့၌ဖြစ်သော သတိပဋ္ဌာန်တည်း ဟူသောမဂ်ကို။ ဣဓ၊ ဤကာယနမဂ်၏အရာ၌။ အဓိပ္ပေတော၊ လို အပ်၏။ လောကုတ္တရော၊ လောကုတ္တရာဖြစ်သောမဂ်ကို။ နအဓိပ္ပေတော၊ မလိုအပ်။

[ဤကား နိဂုံးချုပ်မိန့်ခွန်းတော်၌ အကျဉ်းဖြစ်သော အဓိပ္ပါယ်တည်း။]

သတိပဋ္ဌာန်၌အထူးမှတ်ဘွယ်

ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော စကားအစဉ်ဖြင့် အာနာပါနပဗ္ဗ, ဣရိယာပထပဗ္ဗ, စတုသမ္ပဇာနပဗ္ဗ, ပဋိကူလ မနသိကာရပဗ္ဗ, ဓာတု မနသိကာရပဗ္ဗ, နဝသိဝထိကပဗ္ဗ, ဝေဒနာနုပဿနာ, စိတ္တာ- နုပဿနာ, နီဝရဏပဗ္ဗ, ခန္ဓပဗ္ဗ, အာယတနပဗ္ဗ, ဗောဇ္ဈင်ပဗ္ဗ, သစ္စ ပဗ္ဗ-အားဖြင့် နှစ်ဆဲ့တပါးအပြားရှိသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့သည်ဖြစ်ကုန်၏။

ထိုကမ္မဋ္ဌာန်းတို့တွင်—

အာနာပါန ကမ္မဋ္ဌာန်း, ဒွတ္တိံသာကာရကမ္မဋ္ဌာန်း, နဝသိဝထိက ကမ္မဋ္ဌာန်း-အားဖြင့် ဤတဆဲ့တပါးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့သည် အပ္ပနာကို ဖြစ်စေတတ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့သည်သာလျှင် ဖြစ်ကုန်၏။

ဒီဃနိကာယ်ကို တတ်သော ဒီဃဘာဏကမဟာသိဝမထေရ်သည်ကား—

ကိုးပါးသော နဝသိဝထိက ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့ကို အာဒီနဝါနုပဿနာ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဟောအပ်ကုန်၏- ဟုဆို၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုဒီဃဘာဏကမဟာသိဝမထေရ်၏ အလိုအားဖြင့် အာနာပါန ကမ္မဋ္ဌာန်း, ဒွတ္တိံသာ ကာရ ကမ္မဋ္ဌာန်း နှစ်ပါးတို့သည်သာလျှင် အပ္ပနာကို ဖြစ်စေတတ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့တည်း၊ ဤကမ္မဋ္ဌာန်း နှစ်ပါးတို့မှ ကြွင်းကုန်သော တဆဲ့ကိုးပါးသောကမ္မဋ္ဌာန်းတို့သည် ဥပစာရကမ္မဋ္ဌာန်းတို့သည်သာလျှင်တည်း။

မေးမြန်းဘွယ်

မေး။ ။ထိုအလုံးစုံသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၌ နှလုံးသွင်းခြင်းသည် ဖြစ်သလော-ဟု စောဒနာသည်ရှိသော်—

ဖြေ။ ။မဖြစ်-ဟုဖြေရန်ရှိ၏။

ထိုစကားမှန်၏၊ ဣရိယာပထကမ္မဋ္ဌာန်း,သမ္ပဇဉ္ဉကမ္မဋ္ဌာန်း,နီဝရဏကမ္မဋ္ဌာန်း, ဗောဇ္ဈင်္ဂကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၌ နှလုံးသွင်းခြင်းသည် မဖြစ်၊ ထိုလေးပါးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့မှ ကြွင်းသော တဆဲ့ခုနစ်ပါးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၌ နှလုံးသွင်းခြင်းသည် ဖြစ်၏-ဟု ဆို၏။

မဟာသိဝမထေရ်သည်ကား—

ထိုလေးပါးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၌လည်း နှလုံးသွင်းခြင်းသည်ဖြစ်၏-ဟုဆို၏၊ ထိုစကားမှန်၏—

၁။ ငါ့အား လေးပါးသော ဣရိယာပုထ်တို့သည် ရှိကုန်သလော၊ ထိုသို့မဟုတ်မူကား-မရှိကုန်သလော။

၂။ ငါ့အား လေးပါးသော သမ္ပဇဉ္ဉတို့သည် ရှိကုန်သလော၊ ထိုသို့မဟုတ်မူကား-မရှိကုန်သလော။

၃။ ငါ့အား နီဝရဏတို့သည် ရှိကုန်သလော၊ထိုသို့မဟုတ်မူကား-မရှိကုန်သလော။

၄။ ငါ့အား ခုနစ်ပါးသော ဗောဇ္ဈင်တို့သည် ရှိကုန်သလော၊ ထိုသို့မဟုတ်မူကား-မရှိကုန်သလော။

ဤသို့ အောက်မေ့သိမ်းဆည်း၏၊ ထို့ကြောင့် အလုံးစုံသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၌ နှလုံးသွင်းခြင်းသည် ဖြစ်၏-ဟူလိုသတည်း။

ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌—

ဧတ္တာဝတာ အာနာပါနပဗ္ဗံ စတုဣရိယာပထပဗ္ဗံ စတုသမ္ပဇာနပဗ္ဗံ။

စသည်ဖြင့်မိန့်အပ်ပြီ။

အဋ္ဌကထာအနက်

ဧတ္တာဝတာ၊ ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော စကားအစဉ်ဖြင့်။ အာနာပါနပဗ္ဗံ၊ အာနာပါနအပိုင်းဂုဏ်း။ စတုဣရိယာပထပဗ္ဗံ၊ လေးပါးသော ဣရိယာပထအပိုင်းဂုဏ်း။ စတုသမ္ပဇာနပဗ္ဗံ၊ လေးပါးသော သမ္ပဇာနအပိုင်းဂုဏ်း။

ယောဟိ ကောစိ ဘိက္ခဝေ-ဟူသော ပါဠိတော်၌—

အကြင်အမှတ်မရှိ ရဟန်း ယောကျ်ားသည်ဂုဏ်း, ရဟန်း မိန်းမသည်ဂုဏ်း, ဥပါသကာ ယောကျ်ားသည်ဂုဏ်း, ဥပါသိကာ မိန်းမသည်ဂုဏ်း ယောဟိကောစိ-အရဖြစ်သော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်မည်၏။

ဧဝံဘာဝေယျ-ဟူသည်ကား-မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ် ပါဠိတော်၏အစမှစ၍ ဟောတော်မူအပ်သော ဘာဝနာအစဉ်ဖြင့် ပွားစေရာ၏-ဟူလိုသည်။

ပါဋိကင်္ခံ-ဟူသည်ကား အလိုရှိအပ်၏၊ မချွတ်ဖြစ်လတ္တံ့သောအဘို ရှိ၏-ဟူလိုသည်။

အညာ-ဟူသည်ကား-အရဟတ္တဖိုလ်တည်း။

သတိဝါဥပါဒိသေသေ-ဟူသည်ကား ဥပါဒါန်တရားအကြွင်းသည် ရှိသော်-ဆိုလိုသည်။

အနာဂါမိတာ-ဟူသည်ကား-အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်၏အဖြစ်-ဟူလိုသည်။

ဤသို့လျှင် ခုနစ်နှစ်တို့၏အစွမ်းအားဖြင့် သာသနာတော်၏ဝင့်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်ခြင်းကြောင့် နိယျာနိက အဖြစ်ကို ပြတော်မူပြီး၍ တဘန် ထိုခုနစ်နှစ်အောက် နည်းယုတ်သည်လည်းဖြစ်ကုန်သောကာလတို့ကို ပြတော်မူလိုသည်ဖြစ်၍- "တိဋ္ဌန္တု၊ ဘိက္ခဝေ" အစရှိသော ပါဠိတော်ကိုဟောတော်မူ၏။

အဓိပ္ပါယ်ကား—သတ္တဝဿအစ, သတ္တာဟ အဆုံးရှိသော ကာလ ပတ်လုံး ပုဗ္ဗဘာဂ သတိပဋ္ဌာန်မဂ်ကို ပွားစေရာ၏-ဟူသော ထိုအလုံးစုံသော စကားကိုလည်း အလတ်ဖြစ်သော ကျွတ်ထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ဟု ဆိုအပ်သော မဇ္ဈိမနေယျပုဂ္ဂိုလ်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဟောတော်မူအပ်၏- ဟူလိုသည်၊ ထက်သော ပညာရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ရည်၍မူကား နံနက်စောစောကသာလျှင် ဆုံးမအပ်သည်ရှိသော် ညအခါ တရားအထူးကို ရလတ္တံ့သတည်း၊ ညအခါ ဆုံးမအပ်သည် ရှိသော် နံနက်စောစော တရားအထူးကို ရလတ္တံ့သတည်း-ဟု ဟောတော်မူအပ်၏-ဟူလိုသတည်း။

ဤသို့လျှင် သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရားသည် "နိယျာနိကံ ဘိက္ခဝေ မမ သာသနံ"ဟု ပြတော်မူပြီး၍ နှစ်ဆဲ့တပါး အပြားရှိသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သောအရာတို့၌ အရဟတ္တဖိုလ် တည်းဟူသော အထွတ်ဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သောဒေသနာတော်ကို"ဤတွင်ဆုံး၏-ပြီး၏"ဟုနိဂုံးအုပ်သဖြင့် နှင်းတော်မူလိုသည်ဖြစ်၍ "ဧကာယနော အယံ ဘိက္ခဝေ မဂ္ဂေါ" စသည်ကို ဟောတော်မူ၏။

ဤ မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်ကို ဟောတော်မူသည်၏ အဆုံး၌ သုံးသောင်းသော ရဟန်းတို့သည် အရဟတ္တဖိုလ်၌ တည်ကုန်၏-ဟူလိုသတည်း။

ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌—

ယော ဟိ ကောစိ ဘိက္ခဝေတိ ဘိက္ခု ဝါ ဘိက္ခုနီ ဝါ ဥပါသကော ဝါ ဥပါသိကာ ဝါ-စသည်ဖြင့်ရှင်း—

ဒေသနာ ပရိယောသာနေ ပန တိံသ ဘိက္ခုသဟဿာနိ အရဟတ္တေ ပတိဋ္ဌဟိံသု။

ဟူ၍ရှင်း မိန့်အပ်ပြီ။

အဋ္ဌကထာအနက်

ယောဟိ ကောစိ ဘိက္ခဝေတိ၊ ယောဟိ ကောစိ ဘိက္ခဝေ- ဟူသည် ကား။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ယောဟိကောစိ၊အကြင်အမှတ်မရှိသော။ ဘိက္ခုဝါ၊ ရဟန်းသည်ဎင်း။ ဘိက္ခုနီဝါ၊ ဘိက္ခုနီသည်ဎင်း။ ဥပါသကောဝါ၊ ဥပါသကာသည်ဎင်း။ ဥပါသိကာဝါ၊ ဥပါသိကာသည်ဎင်း တည်း။

ဒေသနာ ပရိယောသာနေပန၊ မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်ကို ဟော တော်မူသည်၏ အဆုံး၌ကား။ တိံသဘိက္ခုသဟဿာနိ၊ သုံးသောင်း သော ရဟန်းတို့သည်။ အရဟတ္တေ၊ အရဟတ္တဖိုလ်၌။ ပတိဋ္ဌဟိံသု၊ တည်ကုန်၏။

သတိပဋ္ဌာန်၌အထူးမှတ်ဘွယ်ပြီး၏။
ဤတွင်ရွေ့ မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်၏-အကျဉ်းဖြစ်သော
အဓိပ္ပါယ်ပြီး၏။

အာသီသပတ္ထနာ

ဤသို့ပါဠိ,အဋ္ဌကထာတို့နှင့်အညီသတိပဋ္ဌာန်လေးပါးတို့ကိုသဘော ကျကျဆင်ခြင် အောက်မေ့ ပွားစေရသော အကျဉ်းအနက်အဓိပ္ပါယ် ကို ပညာမျက်စိဖြင့် အဘန်တလဲလဲရှုဆင်ခြင်၍ မဂ်, ဖိုလ်, နိဗ္ဗာန်ချမ်း သာကို အလိုရှိကုန်သော သူတော်ကောင်းတို့သည် အခါခပ်သိမ်းမမေ့ မလျော့ အထူးသဖြင့် ကြည်ညိုလှစွာသော စိတ်ဖြင့် ဖြစ်စေ,ပွားစေ သတည်း။

ကျမ်းပြီးနိဂုံး

(က) သဗ္ဗသိက္ခာပဒါဝိတထာစာရေန ဝိသုဒ္ဓသီလာဒိဂုဏာ-
ယောဘိတေန ဝံသာဒိလဒ္ဓလဒ္ဓေန မဟာထေရေန-

(ခ) သုခကာမာနံ သာဓုနံ စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနေ ယာထာ-
ဝတော သုဘာဝေတုံ ကောဝလံ သခေပါဓိပ္ပါယမတ္တေန
ယထာပါဠိယဋ္ဌကထာဂတနယံ သုလိခိတော အယံဂန္ထော-

(ဂ) ဇိနေ့စက္ကေ ကဝိဂိရေ ကလိယုဂေ ဓိမဏ္ကကေ သမ္ဗုဒ္ဓေ ဖေဂ္ဂုဏပုဏ္ဏမ ဂုရုပုဗ္ဗဏှ စတုပ္ပဟာရာတိက္ကမ သဏ္ဌရသ ပါဒသန်ါတေ ကေဒသင်္ဂုလိ ဌိယဝဋ္ဋတိလေကကေသ-စတုနာငိုက တေပါဒ ဆမ္ဗိဇနာ တိပြန္နဋ္ဌက္ခရယုတ္တေ မိန္နြ-တြဂ်မကာရနဝဂ် ဆမ္ဗိသနက္ခတ္တာ ဋ္ဌိပါဒလက္ခဏာဂတမူလဋ္ဌ နက္ခတ္တ စုဒ္ဒသတိထိမိန္နလက္ခဏောဒါသီကာလေဝေ နိဋ္ဌင်္ဂေါ ဟောတိ။

(ဃ) ယထာ အယံ ဂန္ထော အန္တရာယံ ဝိနာ နိဋ္ဌံ ဥပါဂတော၊ တထာ သဗ္ဗသတ္တာနံ ဓမ္မနိဿိတာ သင်္ကပ္ပါ သမိဇ္ဈန္တု၊။

(င) ဣမိဂ္ဂန္ထံ သာဓု သဒ္ဓမ္မေ ဂါရဝံ ကတွာ သဒါ ပညာစက္ခုနာ ပုနပ္ပုနံ ပဿိတွာ ဘာဝေန္တု၊ ဝါစုဂ္ဂတဉ္စ ကတွာ ဓာရေန္တု၊။

(စ) ဣဒံ မေ ပုညဉ္စ အညပုညဉ္စ သဗ္ဗညုတဉာဏပဋိဝေဓဿ-ပစ္စယော ဟောတု။

(က) သဗ္ဗသိက္ခာပဒါဝိတထာစာရေန၊ ခပ်သိမ်းသော သိက္ခာပုဒ်တို့၌ မချွတ်မယွင်းဖြည့်ကျင့်လေ့ရှိထသော။ ဝိသုဒ္ဓသီလာဒိဂုဏာသောဘိတေန၊ အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်သော သီလစသောဂုဏ်တို့ဖြင့် တင့်တယ်ခြင်းလည်း ရှိထသော။ ဝံသာဒိလဒ္ဓလဉ္ဆေန၊ "**ဝံသာလင်္ကာရ သဒ္ဓမ္မာဘိဓဇမဟာဓမ္မရာဇဂုရု**" ဟုရအပ်သော တံဆိပ်နာမံရှိထသော။ မဟာထေရေန၊မထေရ်လည်းဖြစ်ထသော။မယာ၊"**မုံတောဆရာတော်**" ဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သော ငါသည်။

(ခ) သုခကာမာနံ၊ မင်္ဂ,ဖိုလ်, နိဗ္ဗာန် ချမ်းသာတို့ကို အလိုရှိကုန်သော။ သာဓူနံ၊ သူတော်ကောင်းတို့အား။ စတ္တာရောသတိပဋ္ဌာနေ၊ လေးပါးသော သတိပဋ္ဌာန်တို့ကို။ ယာထာဝတော၊ မဖောက်မပြန်ဟုတ်မှန်သော သဘောအားဖြင့်။ သုဘာဝေတုံ၊ ကောင်းစွာပွားလွယ်စေခြင်းငှါ။ ကေဝလံ၊ သင်္ကသက်။ သခေ်ပါဓိပ္ပါယမတ္တေန၊ အကျဉ်းအဓိပ္ပါယ်မျှသာလျှင်။ ယထာပါဠိယဋ္ဌကထာဂတနယံ၊ ပါဠိ အဋ္ဌကထာတို့၌ လာသော နည်းအတိုင်း။ သုလိခိတော၊ ကောင်းစွာ ရေးသားအပ်သော။အယံဂန္ထော၊ဤသတိပဋ္ဌာန်လေးပါးတို့ကိုမဖောက်

မပြန်ဟုတ်မှန်စွာ ပရမတ္တအားဖြင့် သဘောကျကျ ပွားစေရာ, ဆင်ခြင်အောက်မေ့ရာ အကျဉ်းအဓိပ္ပါယ်သက်သက်ကို ပြရာပြကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် “**အဓိပ္ပါယပ္ပကာသနီ**” အမည်ရှိသော နိဿယည်းကျမ်းသည်။

(ဂ) ဇိနစက္ကေ၊ ဘုရားသခင်သာသနာတော်သည်။ ကဝိဂီရေ၊ နှစ်ထောင့် သုံးရာ့ လေးဆဲ့တခုနှစ်သည်ရှင်း။ ကလိယုဂေ၊ ကောဇာသက္ကရာဇ်သည်။ ဓိမက္ကကေ၊ တထောင့်တရာ့ငါးဆဲ့ကိုးခုသည်ရှင်း။ သမ္ပတ္တေ၊ ရောက်သည်ရှိသော်။ ဖဂ္ဂုနပုဏ္ဏမဂုရုပုဗ္ဗဏှ, စတုပ္ပဟာရာတိက္ကမသတ္တရသပါဒသဍ္ဍါတေ၊ တပေါင်းလပြည့် တနင်္ဂနွေနေ့ နံနက် ၄-ချက်တီးကျော် တဆဲ့ခုနစ် ဘဝါး-ဟုဆိုအပ်သော။ ကောဒသင်္ဂုလိဋ္ဌိယဝဋ္ဋတိလေကကောသ စတုနာဠိက တေပါဒဆဗ္ဗိဇနာတိပြန္နဋ္ဌကွရယုတ္တေ၊ တဆဲ့တလက်သစ်, နှစ်မုယော, ရှစ်နှမ်း, တဆံခြည်, လေးနာရီ, သုံးပါဒ်, ခြောက်ဗိဇနာ, သုံးပြန်, ရှစ်ခရာနှင့်ယှဉ်သော။ မိန္နတြဂ်မကာရ နဝင်္ဂဆဗ္ဗိသနက္ခတ္တ ဋ္ဌိပါဒလက္ခဏာဂတမူလဋ္ဌနက္ခတ္တစုဒ္ဒသတိထိမိန္နလက္ခဏောဒါသီကာလေဝေ၊ မိန်တြင်း,မကာရနဝင်း, နက္ခတ် နှစ်ဆဲ့ခြောက်လုံး, နှစ်ပါဒ်ထက် လင်္ဂစီးလျက်၊ မူလနက္ခတ်ရှစ်လုံး, တိထိတဆဲ့လေးလုံး, မိန်လင်္ဂနှင့်ယှဉ်သော အလွန်ကောင်းမြတ်သော ဥဒါသိန်အခါ၌ သာလျှင်။ နိဋ္ဌင်္ဂေါ၊ အပြီးသို့ရောက်သည်။ ဟောတိ၊ဖြစ်၏။

(ဃ) အယံဂန္ထော၊ ဤ“**အဓိပ္ပါယပ္ပကာသနီ**” အမည်ရှိသော နိဿယည်းကျမ်းသည်။ အန္တရာယံ၊ အန္တရာယ်ကို။ ဝိနာ၊ ကြဉ်၍။ နိဋ္ဌံ၊ ပြီးခြင်းသို့။ ဥပါဂတောယထာ၊ ရောက်သကဲ့သို့။ တထာ၊ ထို့အတူ။ သဗ္ဗသတ္တာနံ၊ ခပ်သိမ်းသော သတ္တဝါတို့၏။ ဓမ္မနိဿိတာ၊ တရားကိုမှီကုန်သော။ သင်္ကပ္ပါ၊ အကြံတို့သည်။ သမိဇ္ဈန္တု၊ ပြည့်စေကုန်သတည်း။

(င) ဣမံဂန္ထံ၊ ဤ“**အဓိပ္ပါယပ္ပကာသနီ**”အမည်ရှိသော ကျမ်းကို။ သာဓူ၊ သူတော်ကောင်းတို့သည်။ သဒ္ဓမ္မေ၊ သူတော်ကောင်း တရား၌။ ဂါရဝံကတွာ၊ ရိုသေခြင်းကိုပြု၍။ သဒါ၊ အခါခပ်သိမ်း။ ပညာစက္ခုနာ၊

၁။ အချို့စာမူတို့၌ ဝါခေါင်လပြည့်ကျော် ၁၅-ရက်-ဟုရှိ၏။

ပညာမျက်စိဖြင့်။ ပုနပ္ပုနံ၊ အဘန်တလဲလဲ။ ပဿိတွာ၊ ကြည့်ရှု၍။ ဘာဝေန္တု၊ ပွားစေကုန်သတည်း။ ဝါစုဂ္ဂတံကတွာ၊ နှုတ်ဆိုတတ်သည်ကိုပြု၍။ ဓာရေန္တုစ၊ ဆောင်လည်းဆောင်စေကုန်သတည်း။

(စ) မေ၊ ငါ၏။ ဣဒံပုညဥ္စ၊ ဤကောင်းမှုသည်၎င်း။ အညပုညဥ္စ၊ တပါးသောကောင်းမှုသည်၎င်း။ သဗ္ဗညုတဉာဏပဋိဝေဓဿ၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို ထိုးထွင်းခြင်း၏။ ပစ္စယော၊ အကြောင်းသည်။ ဟောတု၊ဖြစ်ပါစေသတည်း။

မဟာသတိပဋ္ဌာန်အဓိပ္ပါယ်ကောက်
ဤတွင် ရွှေပြီး၏။